K 178384

Iratok a magyarországi szabadkőművesség történetéhez 1918–1950

Válogatta, szerkesztette, jegyzetekkel ellátta és a bevezető tanulmányt írta
BERÉNYI ZSUZSANNA

Budapest, 2001

Készült a Nemzeti Kulturális Alapprogram

támogatásával

SZTE Egyetemi Könyvtár
SZEGED
6.

Lektorálta:
PÓK ATTILA

B 178384

ISBN 963 631 124 2

SZTE Egyetemi Könyvtár
J000522779

Felelős kiadó: A Magyar Országos Levéltár főigazgatója
A fotókat készítette: Cocron János

TARTALOM

BEVEZETŐ 5

DOKUMENTUMOK 33

IDŐRENDI TÁBLÁZAT A SZABADKŐMŰVESSÉG TÖRTÉNETÉNEK ÁTTEKINTÉSÉHEZ 163

A MAGYAR SZABADKŐMŰVESSÉG TÖRTÉNETÉNEK NÉHÁNY ÁLLOMÁSA 167

NÉVMUTATÓ 175

BEVEZETŐ

I. A MAGYAR SZABADKŐMŰVESSÉG TÖRTÉNETÉNEK TIZENHÁROM KORSZAKA

Mint minden szervezetnek, a szabadkőművességnek is vannak különböző korszakai. Ezeket a korszakokat országonként különböző módon határolhatjuk el egymástól. Az ország történelmének sajátos eseményei, a külső hatások más korszakváltásokat idéztek elő az egyes országokban.

A magyar szabadkőművesség a 18. században külföldön vette kezdetét. Ez a magyar szabadkőművesség első korszaka. Elsősorban Bécsben és Prágában léptek be a szabadkőművesek közé a magyarok. Magyarországon később alakultak meg a szabadkőműves páholyok, ezért kényszerültek külföldi páholyokba a szabadkőművesség iránt érdeklődők. Volt közöttük számos főnemes, mint gróf Széchényi Ferenc, gróf Festetich György, gróf Bruckenthal Sámuel, gróf Teleki Sámuel és mások. A korszak magyar szabadkőműveseinek másik nagy csoportja a testőrírók közül került ki: Báróczy Sándor, Bessenyei György, Laczkovics János és társaik. A magyar jakobinusok legtöbbje: Hajnóczy József, Martinovics Ignác, Sigray Jakab is külföldön lett szabadkőműves, tevékenységük mégis a magyar haza javát szolgálta.

A magyar szabadkőművesség második korszaka akkor kezdődött, amikor Magyarországon is megalakultak a páholyok a 18. században. Hazánk első páholya Brassóban alakult meg 1749-ben A Három Oszlophoz néven (Zu den drei Säulen).

A század további részében virágzásnak indult a páholyélet egész Magyarországon. Kapcsolatokat tartottak — vagyis „védelmet kértek" tőlük — az osztrák, a német és a lengyel szabadkőművesekkel. Ezeken a helyeken ugyanis előbb megalakultak a páholyok, mint nálunk. Az angol szabadkőművesek alapították ezekben az országokban a szabadkőműves páholyokat.

1795-ben császári rendelet tiltotta be a későbbi Osztrák-Magyar Monarchia teljes területén a virágzó szabadkőművességet. Ez a magyar szabadkőművesség harmadik korszaka. Az uralkodó attól tartott, hogy a francia forradalom eseményei megismétlődnek a Birodalom belsejében is. Nem meglepő azonban, hogy a császár utasítása célt tévesztett, hiszen egy eszme nem fojtható meg parancsuralmi rendelettel. Kazinczy Ferenc

szervezte tovább a magyar szabadkőművességet. Részben a nyelvújítás keretében — amely a szabadkőműves tevékenységnek akkoriban egyetlen megmaradt lehetséges formája volt —, másrészt a hazai, főként az erdélyi szabadkőművesség ösztökélésével, támogatásával. A szabadkőműves Aranka György Kazinczy tanácsára alapította meg tudományos társaságait Erdélyben.

A szabadkőműves Kölcsey Ferenc vezette reformkorszak egészében szabadkőművesi jelleget hordozott. Céljai, eszméi a szabadkőművesség legnemesebb hagyományait szolgálták.

Ez az időszak határozta és alapozta meg a szabadkőművesség következő, rövid, ámde jelentőségében századokra ható időszakát, a forradalmat és szabadságharcot. Ez a magyar szabadkőművesség történetének negyedik korszaka. Az 1848-as magyar forradalmi cékitűzések egybevágtak a szabadkőművesség elveivel, de a forradalom napjaiban formálódott rövid életű Kossuth Lajos, és a Dicső Fény Hajnalához nevű pesti páholyt leszámítva nem alakult páholy az országban 1848–49-ben.

A szabadságharc vége a magyar szabadkőművesség történetében is új fejezetet nyitott, az ötödiket. Akik itthon maradtak, azoknak nem volt alkalmuk arra, hogy szabadkőműves páholyt alakítsanak az önkényuralmi korszakban. Világos után a külföldre távozott magyarok közül azonban legtöbben beléptek valamilyen szabadkőműves páholyba. Kossuth Lajos, Bethlen Gergely, Hajnik Pál és mások Amerikában, megint mások Európában: Párizsban (Almásy László, Czetz János, nemeskéri Kiss Miklós, gróf Teleki László, Türr István), Londonban (Vetter Antal, Rómer Flóris és társaik), Torinoban (Klapka György, Pulszky Ferenc és mások) lettek szabadkőművesek. Klapka György Genfben menekülttársaival együtt Ister (Duna) néven magyar páholyt alapított. Ennek volt tagja többek között Horváth Mihály püspök, történész, gróf Csáky Tivadar, Puky Miklós, Komárom egykori kormánybiztosa és számos más kiválóság. Céljuk az volt, hogy a hazai magyarsággal kapcsolatot tartsanak és a külfölddel megismertessék a magyar forradalom és szabadságharc történetét. Ennek jegyében adta ki Puky Miklós nyomdája Horváth Mihálynak erről szóló művét.

Haynau rémuralma, a Bach-korszak, majd a Schmerling-provizórium után, az 1860-as években az újból csak külföldön felvett magyar szabadkőművesek rendezni kezdték soraikat. Az új páholyok alakulásával kezdődött meg a magyar szabadkőművesség hatodik korszaka. 1861-ben

létrejött az első magyar nyelvű páholy, Szent István néven. Alapítói kivétel nélkül a szabadságharc résztvevői voltak.

1868-ban, a Párizsban szabadkőművessé lett gróf Andrássy Gyula miniszterelnök közbenjárására a Monarchia egész területén egyedül Magyarországon engedélyezték a szabadkőműves páholyok működését. Megcserélődtek tehát a szerepek a Monarchia tagországai között. A 18. században a magyarok jártak Bécsbe és Prágába szabadkőműves életet élni, a 19. század '60-as éveitől hozzánk jöttek a többi tagállam szabadkőművesei „vendégségbe."

A magyar emigránsok — feltehetően készakarva — külföldön különféle szertartást követő rendszerekhez csatlakoztak, hogy minél szélesebb körben ismertethessék meg a magyar 1848–49. évi forradalom és szabadságharc hiteles történetét. A kiegyezés lehetőséget biztosított a hazatérésre, és a legtöbben éltek is ezzel az alkalommal. A külföldön már megszokott szertartásokhoz ragaszkodtak itthon is. Megalakították az angol irányzatú Jánosrendű Nagypáholyt és a francia szokásokat követő Magyarország Nagy Oriensét is. Az előbbinek Pulszky Ferenc, az utóbbinak Joannovics György lett a választott nagymestere.

A két nagypáholy 1886. március 21-én békés megegyezéssel egyesült Magyarországi Szimbolikus Nagypáholy néven. Ez az egyesülés, amely máig is példa lehet a különbségek, sőt ellentétek békés úton történő megoldására, megnyitotta a magyar szabadkőművesség hetedik korszakát, ami eddigi történetének fénykora lett. Nagymesterré Pulszky Ferencet választották, a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatóját. Helyettese Joannovics György lett, a kitűnő magyar nyelvtudós. Az 1861-ben megkezdődött páholyépítés kibontakozott, egyre ütemesebben folytatódott. Állandóan szem előtt tartották azt, hogy a nemzet érdekét kell szolgálniuk, és ezt a célt hangsúlyozták szabályzataikban. A haza szolgálatát legszentebb kötelességüknek tartották.

Több száz páholy alakult a fővárosban és vidéken is. Tevékenységük igen sokrétű lett. Kezdetben egyéni kéréseket igyekeztek teljesíteni. A szabadságharc rokkantjait, özvegyeit, árváit istápolták. Később, amikor fokozatosan mind jobban megerősödtek a páholyok, emberbaráti intézmények sorát létesítették az ország különböző pontjain, mint az Országos Önkéntes Mentőszolgálatot, az Ingyen Kenyér, Ingyen Tej-mozgalmat, az Eötvös Levesosztó Társaságot, Melegedő Szobákat Pesten és Budán és a vidék több nagy városában. A hivatalok útvesztőiben el-

eltévedő állampolgárok számára sok páholy külön ingyenes tanácsadó ügyeletet létesített, Néphivatal címen.

Az emberbaráti szolgálat sajátos területe a tudománynépszerűsítés és a kultúra terjesztése. Erre a célra alakították meg a magyar szabadkőművesek a Népoktatási Kört, majd a Társadalomtudományok Szabad Iskoláját — vagyis a TIT elődjét —, az Uránia Ismeretterjesztő Társaságot és annak számos városban a helyi fiókjait. Iskolákat létesítettek és támogattak. A magyar nyelv védelmére különféle mozgalmakat indítottak, versenyeket szerveztek, könyveket, folyóiratokat adtak ki. Az ország első kölcsönkönyvtárát Sopronban, a fővárosét Budapesten alapították meg a magyar szabadkőművesek.

Több páholynak volt saját páholy-folyóirata, és a legtöbb páholy alkalmanként megjelentetett bizonyos kiadványokat. Az egész magyar szabadkőművesség támogatásával, de az Eötvös páholy kezdeményezésére jelentették meg a nagyközönség számára a Világ című lapot, amely világszerte kivívta a szabadkőművesség elismerését, mert más országok szabadkőművesei ezt megelőzően még sohasem jelentettek meg napilapot a nagyközönség számára.

A művészeteket is serkentették, támogatták. Pályázatokat írtak ki, kiállításokat hoztak össze. Zárt körben művészi előadásokat rendeztek. Alkalomadtán kiléptek a nyilvánosság elé. Több esetben szerveztek — rendszerint jótékony céllal — művészi előadást a nagyközönség számára.

A tehetségeket felkutatták, ahol lehetett, és arra szükség mutatkozott, ott támogatták is őket. Működésük a hazafiasság szellemében virágzott. Az első világháború idején kezdeményezték, és részt vettek egy lerombolt város, Mezőlaborc újjáépítésében, saját hadikórházakat működtettek a fővárosban és a vidékeken is. A kórházak részére olvasmányokat biztosítottak, ajándékképpen.

Számos haladó szervezetet létesítettek, és fenn is tartották azokat. Más intézmények működéséhez is hozzájárultak. A Reform Klub, a Magyar Tanítók Egyesülete, a Magyar Tanárok Egyesülete, a Választójogi Liga, a Párbajellenes Liga, a Rabsegélyző Egyesület és sok más szervezet részben szabadkőműves kezdeményezésre jött létre, és a tagságát zömében szabadkőművesek alkották.

Bár a szabadkőműves „alkotmány" tiltja a napi politikával történő foglalkozást, több haladó mozgalmat teljes erőből támogatott a magyar szabadkőművesség. Így például síkra szálltak az állami anyakönyvezés mellett, részt vettek az általános, egyenlő és titkos választójog kivívásáért

vívott küzdelemben. Számos egyéb reform mellett a hamvasztásos temetés engedélyezése és elterjedése is a szabadkőművesek érdeme Magyarországon.

Elveik mellett harcosan kiálltak minden fórumon. Felhasználták céljaikra az általuk alapított, a nagyközönség számára szóló folyóiratokat, mint a Szabadgondolat, a Hamvasztás és egyéb lapok hasábjait.

Az ilyen országos lapokon kívül sok helyi újságot is megjelentettek a nagyközönség számára. Ezek a lapok kiemelkedtek a korszak újságjai közül színvonalukkal, erkölcsi tisztaságukkal. A legkitűnőbb írók, újságírók írtak ezekbe a vidéki lapokba is. Sokan voltak a cikkírók közül szabadkőművesek. Így jól lehetett tájékoztatni a közönséget egyes kérdésekről.

Az első világháborút követően a magyar szabadkőművesek igyekeztek igénybe venni nemzetközi kapcsolataikat a kedvezőbb békefeltételek elérésére. Ennek ellenére 1919-ben, a rövid életű nyolcadik időszakban, majd 1920-ban is, az ugyancsak villanásnyi kilencedik korszakban, betiltották a működésüket hivatalos rendelettel, méghozzá a nemzetellenesség alaptalan vádjával.

Ugyan igazi véres üldözést nem indítottak a szabadkőművesek ellen, de bűnbakoknak használták őket, a háborús vereséggel őket okolták. Még élnek néhányan azok közül, akik 1920 és 1945 között, tehát a magyar szabadkőművesség tizedik korszakában titokban találkozgattak a szabadkőművesség jegyében.

1945-ben az a kevés szabadkőműves, aki megmaradt a világégés során, és még csak el sem hagyta az országot, keresni kezdte egymást. Megkezdődött a magyar szabadkőművesség tizenegyedik időszaka. Ez már a törvényes működés kora lett. A szabadkőművesek úgy vélték, hogy eljött a demokrácia ideje, és ezért nagy örömmel alakították újjá szerveiket. Első feladatuknak azt érezték, hogy a romokban heverő Nagypáholyházat igyekeztek rendbe hozni, újjáépíteni, de minden energiájuk és vagyonuk kevésnek bizonyult ehhez a hatalmas feladathoz. A külföldi szabadkőművesség adott számukra hathatós segítséget, így sikerült lépésenkint újjáépíteni a Nagypáholyházat, a Podmaniczky utca 45. szám alatt. Az épület, amelyet a Millenniumra emelt saját költségén a magyar szabadkőművesség, földszinti helyiségeiben helyet adott az Ingyen Kenyér, Ingyen Tej és az Eötvös Levesosztó Társaság részére.

Fokozatosan kialakították a páholyéletüket, megszervezték az egykori páholyokat. Valamennyit nem sikerült, mert igen kevesen maradtak meg a

SZTE Egyetemi Könyvtár SZEGED 6.

régiekből. Páholycsoportokat létesítettek, és amikor egyik-másik páholyhoz már elegendő tag összegyűlt, akkor azok kiváltak a csoportból, önállósultak. Tizenhat budapesti és három vidéki páholy létesült. A budapesti páholyok között kettő alakult teljesen újonnan: a Balassa József és a Libertas páholy.

Nagymesterré először dr. Supka Gézát választották, a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatóját.

Igyekeztek kivenni a részüket az ország életéből, gondjaiból. A Lánchíd újjáépítésére jelentős összeget gyűjtöttek. Megindult a Kelet című belső terjesztésű folyóirat is.

A „fordulat éve" után a demokratikus fejlődés megakadt, visszájára fordult, és ez a szabadkőművesség helyzetét is nyomasztóan befolyásolta. Az egyes szabadkőművesek, akik jómódú polgárok voltak, magánéletükben érezték az általános helyzet visszásságait, és ez rányomta bélyegét az egész szabadkőművesség helyzetére, munkájára. Másrészt — főként külföldi kapcsolataik okán — egyre inkább szemet szúrt működésük a kormánynak, a hivatalos szerveknek. Ekkor már egymás után tiltották be valamennyi demokratikus intézmény munkáját, oszlatták fel az egyesületeket, „antidemokratizmus" és egyéb koholt vádakkal, vagy éppen indoklás nélkül.

1950-ben dr. Supka Géza lemondott a nagymesteri megbízatásról. Ekkor az Erdélyből visszaérkezett dr. Benedek Marcellt választották nagymesterré. Egyben őrá hárult a Kelet szerkesztése is, mert az előző szerkesztő lemondott a feladatról.

Világosan látszott, hogy már csak nagyon rövid ideig működhet szabadkőművesség. Ezt nagymesteri székfoglalójában is érthetően kimondta Benedek Marcell. Mégis az egyedül megmaradó lehetőséget, a tudományok, a kultúra és a művészetek ápolását tűzte ki célként. Ezt meg is valósították a még hátralévő rövid idő alatt.

Benedek Marcell egyénisége meghatározta ennek a korszaknak a szabadkőműves életét. Kimeríthetetlen energiával járta a páholyokat, előadásokat tartott, cikkeket és könyveket írt, utat mutatott. Egy-egy páholylátogatása nagy élményt jelentett a páholy tagjainak, és sok páholy választotta tiszteletbeli tagjává.

Képzőművészeti kiállításokat rendeztek a szabadkőműves művészek, a kiállítási anyagot sok esetben ajándékba adva a szabadkőművesség céljaira. Ebből is tudták támogatni a rászorulókat.

A szabadkőműves összejövetelek alkalmából igen magas színvonalú tudományos és művészeti előadások hangzottak el. Egyszerűen azért, mert ismét kitűnő tagság gyűlt össze: a tudományos, művészeti élet legkiválóbbjai ismét megtalálták az utat a szabadkőművességhez.

Benedek Marcell még színdarabot is írt a szabadkőművesek részére, amelyet elő is adtak egy, a szabadkőművesek nőrokonaival, a „nővérekkel" együttesen rendezett összejövetelen. Több más szabadkőműves tárgyú színdarabja mindmáig nem került előadásra, sőt még kiadásra sem.

Nem érte meglepetésként a szabadkőműveseket a hivatalos betiltás, amely 1950. június 12-én következett be. Ekkor az ÁVO lefoglalta a Nagypáholyház épületét, a benne lévő nagy értékekkel együtt. Ismét elkótyavetyélték az értéktárgyakat, az iratok pedig a levéltárba kerültek. Megkezdődött a magyar szabadkőművesség tizenkettedik korszaka, az újabb illegalitás évtizedeivel.

A szabadkőművesek közül sokan elhagyták az országot, ámbár csak a szabadkőműves tagsága miatt nem folytattak üldözést senki ellen. A kivándoroltak több hullámban értek külföldre. Az elsők között értek el Kanadába az emigránsok. Gerő Andor vezetésével Torontoban létesítettek páholyt, amelyet az alapító halála után róla neveztek el. Az emigránsok állandó kapcsolatot tartottak egymással. Gerő Andor szervezte őket továbbra is, akárcsak előbb, amikor még a legális Magyarországi Szimbolikus Nagypáholy főtitkára volt. Közben a lehetőségekhez képest igyekeztek az itthon maradottakkal is kapcsolatot tartani.

Montrealban is alakult magyar páholy, ámbár rövidebb életűnek bizonyult a torontóinál.

Buenos Airesben, Argentinában is alakult magyar páholy, a Kossuth páholy. A nagyvonalú argentínok engedélyezték a magyar nyelvű működést. A páholy célja az volt, hogy a Magyarországon nem engedélyezett szabadkőműves mozgalmat megőrizze addig, amíg ismét működhetnek majd törvényesen.

Sao Paoloban, Brazíliában Resurrectio címen alakították magyar nyelvű páholyt.

Bécsben alakult a Helikon páholy az ott élő magyarokból, és 1956-ban alakították meg Párizsban a Martinovics páholyt.

A határokon túl működő magyar páholyok vezetői Buenos Airesben gyűltek össze, hogy az egyes országokban felmerülő sajátosságokat megbeszéljék.

A beszüntetett magyar szabadkőművesség vezetője továbbra is Benedek Marcell maradt. Később átadta a vezetést Takács Györgynek.

Az itthon maradt szabadkőművesek ismét magánlakásokban, illetőleg vendéglőkben, éttermekben, kávéházakban találkoztak. Természetesen szertartásos összejöveteleikről le kellett mondani. Előadásokat azonban — zárt körben — tartottak az éttermekben is.

Egyes tudományos és művészeti társaságok ismét fedőszervként szolgálhattak. Némelyik összejövetelükre a szabadkőművesek nagy számban látogattak el, és valóságos hivatalos szabadkőműves találkozókra került sor ezeknek a keretében.

1989-ben a rendszerváltás lehetőséget adott arra, hogy a demokratizmus visszatérése jeleként a magyar szabadkőművesség is újjáalakuljon. Ez a magyar szabadkőművesség tizenharmadik korszaka, amely máig is tart. Ennek a korszaknak a jellemzője a sokszínűség. Először a bécsi és a kanadai szabadkőművesség közreműködésével a Magyarországi Szimbolikus Nagypáholy alakult meg ismét. Újdonság, hogy ezt a szabadkőműves rendet elismerte az angol irányzat egésze törvényes szabadkőművességként.

Néhány hónappal a Magyarországi Szimbolikus Nagypáholy létrejötte után megalakult Magyarország Nagy Oriense is, tehát a francia irányzatú szabadkőművesség.

Újdonság az, hogy 1991-ben a belga Emberi Jog (Droit Humain) szabadkőműves vegyes nagypáholy megalakította Magyarország első vegyes páholyát Budapesten, francia nyelvű működéssel. Célja ezzel a magyar demokratizálás elősegítése volt. Ez ezért rendkívül különleges, mert eddig a magyar szabadkőművesség mereven elzárkózott a nők felvételétől.

Ezt követte egy évvel utóbb a Francia Nagy Női páholy (Grand Loge Feminine) kezdeményezése, Magyarország első női páholyának megalapítása. Jelenleg tehát ebben a tizenharmadik korszakában él a magyar szabadkőművesség.

II. BESÚGÓK A SZABADKŐMŰVESEK KÖZÖTT

A rendőrség 1920 után szemmel tartotta a betiltott szabadkőművességet — a történész szerencséjére. Boszorkányüldözés nem folyt ellenük, de minden lépésüket követték. A Magyar Országos Levéltárban tekintélyes

anyag maradt fenn P 1134 1. tétel no. 16. 1. csomó jelzeten a betiltott magyar szabadkőművességről írt rendőri jelentésekből. Valamennyi jelentés nagy betűket használó, régi írógépen készült, sok kézzel írt bejegyzéssel. Később ezeket az eredetiket kisebb, korszerűbb írógépen három példányban írták le. Csak ezek a másolatok maradtak meg a levéltárban 1-2-3 példányban. Nyilvánvaló, hogy az eredetit leadták valahová, valakinek.

Felvetődik a kérdés, hogyan kerülhetett ez az anyag a szabadkőműves iratok közé a Magyar Országos Levéltárban. Feltehető, hogy az 1950. június 12-én történt feloszlatáskor keveredhetett a szabadkőműves anyagba a rendőrségen őrzött besúgói irategyüttes. Ezt az anyagot aztán együttesen szállították be megőrzés céljából a Magyar Országos Levéltárba.

Ennél is izgalmasabb volna annak megválaszolása, hogy ki lehetett az ezeket a jelentéseket készítő besúgó. A válaszadáskor csak az iratokra tudunk támaszkodni. Az eredeti vázlatokon a javítások azonos kéztől származnak. Az, aki ezt írta, teljesen tájékozott volt valamennyi páholy belső élete felől. Ezek a tények arra engednének következtetni, hogy a besúgó maga is szabadkőműves volt. Azonban a szabadkőműves szóhasználatot nem ismerte. Nem hibás voltaképpen az, amit írt, csak éppen a szabadkőművesek írásaikban nem így fejezték ki ezeket a fogalmakat. A szabadkőművesek körében általában meggyökeresedett rövidítéseket egyáltalán nem használta. Például a gyakran előforduló „szabadkőműves" kifejezést a belső, szabadkőműves használatban következetesen szks-nek szokták rövidíteni. Itt azonban ez a rövidítési mód még véletlenül sem fordul elő. Leggyakrabban a szabadkőművesek körében sohasem használatos „szbk" bukkan fel. Észrevehetően nem ismerte a besúgó a szabadkőműves fokozatokat sem, hiszen rendszeresen megjegyzi, hogy a szóban forgó személy „első fokot ért el". Márpedig a felvételkor azonnal első fokba jut az újonnan jelentkezett „kereső". Sok más helyen is elárulja az írásmű összeállítója azt, hogy nem tartozhatott a „testvéri láncba", nem volt szabadkőműves.

Élesen szabadkőműves-ellenes az összes leírás, igyekezett minden tevékenységet a szabadkőművesek ellen fordítva értelmezni. Ebből egyértelműen arra lehetne következtetni, hogy a mű szerzője nem lehetett szabadkőműves, ám éppen ellenkezőleg is történhetett a valóságban. Lehet, hogy így akarta „behízelegni magát" megbízói előtt, vagy éppen

szabadkőműves társai előtt tettette a szabadkőműves meggyőződést, és valójában ellenszenvezett ezekkel az eszmékkel.

Mindent összevetve nagy valószínűséggel feltehető, hogy nem szabadkőművestől származnak a most közlésre kerülő jelentések.

Az illető igényes lehetett, mert nem egy írás eredetije stiláris javításokkal is büszkélkedhet. Az adatait úgy látszik, részletekben szedte össze, mert a gépelt kéziraton igen sok a kézzel hozzátoldott kiegészítés. Eszerint a dokumentumok többsége nem gépies másolás valamiféle szabadkőműves eredeti iratból.

Külön említést érdemelnek a gépiratok. A jelentés írója egyértelműen iskolázott, értelmes, igényes ember lehetett. Nem így a gépíró. Feltehető, hogy nem volt képesített gépíró, csak „alkalmi" gépelést vállaló egyén. Annyi a kezdetleges helyesírási hiba (például a múlt idő jelében, igekötő és ige kapcsolásában stb.) és egyszerű géphiba (például betű helyett számot írt), valamint értelemzavaró elütés, hogy az sokszor már az érthetőség rovására megy. Még a magyar szavak helyesírása is hemzseg a hibáktól, de az idegen szavaké, különösen a személy- vagy helyneveké rendszeresen hibás. Nyilván sietett a gépíró, és/vagy nem sokat törődött avval, hogy hibás lesz-e az írása? Éppen ezért, az érthetőség érdekében, igyekeztem visszaállítani a szöveg értelmét, és mai helyesírás szerint írtam át a teljes szöveget.

Helyesírási és nyelvtani hibák esetén, például hibás egyeztetéseknél, javítottam a szövegben, gondosan ügyelve arra, hogy ez a legkisebb értelmi módosítást se eredményezze. Ezzel úgy gondolom, hogy megkönnyítettem az anyag kezelését, anélkül, hogy bármilyen módon eltértem volna az eredeti értelemtől.

A pontos forrásjelölések lehetővé teszik a további felhasználás esetén a felhasználó számára azt, hogy a forrásanyagban ellenőrizze az olvasottakat.

Tekintettel voltam arra is, hogy a gépirat nem tükrözheti teljességében az egyes írók helyesírási elveit, hiszen őket is korlátozták az akkori írógépek adta lehetőségek. Például í, ű, ú, ő, sokszor még ó sem volt a gépeken, jóllehet ezek értelmet megkülönböztető szerepet játszhatnak. Ezekben az esetekben is a mai helyesírást alkalmaztam.

Felvetődik még a kézirat keltezési ideje is. Bizonyos, hogy 1920 után és 1945 előtt készült. Ezen az időszakaszon belül még az is bizonyos, hogy 1930 után íródott, mert a páholyra vonatkozó leírás erre utal.

Bizonyára az adatokat már régebben kezdték gyűjteni, nem lehetetlen, hogy még a legális működés időszakában. A jelentéssé fogalmazásuk történhetett a most jelzett években. Feltételezésem szerint tehát nem egyetlen személy szedte össze az adatokat, hanem talán páholyonként más és más, és a „szövegező" a begyűjtött adatok alapján állította össze a jelentéseket. Ez a feltételezés egyben megmagyarázza azt is, hogy miért annyira eltérő, és a páholy jelentőségétől teljesen független az egyes páholyokról szóló jelentés hosszúsága, szerkezete, felépítése. Feltehető ezért, hogy az 1950-ben történt betiltást követően keveredett ez a titkosított anyag a többi szabadkőműves irat közé.

Másik lehetőség az, hogy már a levéltárban történt a keveredés. Beszállították oda a Nagypáholyházból a szabadkőművesi iratokat és a Belügyminisztériumból a besúgói jelentéseket is. A levéltári kezelő csak a témát figyelte, t. i. hogy mindkettő a szabadkőművességre vonatkozik és egybe tette a kétféle anyagot.

Összesen 31 budapesti páholy tagjairól közöltek félelmetesen kimerítő adatokat és két Good Templar Rendhez tartozó budapesti páholyról.

A következő páholyokról szóló megfigyelések szerepelnek a közölt anyagban: Anonymus, Archimedes, Budapest, Pátria, Comenius, Corvin Mátyás, Deák Ferenc, Erzsébet, Demokrácia, Eötvös, Fáklya, Hajnal, Galilei, Haladás, Humboldt, Hungária, Kazinczy, Könyves Kálmán, Madách, Márczius, Martinovics, Minerva, Nemzeti, Neuschloss, a Régi Hívek, Petőfi, Progressio, Prometheus, Reform, Sas, Világ, Renaissance és Egészség.

Ebben a sorrendben találtam a levéltárban a páholyok iratait, és a közlés során megtartottam az eredeti sorrendezést. Tehát nem teljesen ABC-rendben követik egymást a páholyok nevei. Nem lehetetlen, hogy az iratok rendezése során változott meg a páholyok sorrendje, már a levéltárban.

Sajátos, hogy vidéki páholy nem szerepel ebben az anyagban. Ebből arra lehet következtetni, hogy ekkor vagy egyáltalán nem folytattak szabadkőműves tevékenységet a tagok, vagy nem volt besúgó köztük ebben az időszakban. Nem lehetetlen az sem, hogy a vidéki besúgói jelentéseket a Belügyminisztérium máshol őrizte, ezért nem kerültek a budapestiekkel egy helyre.

A Belügyminisztérium III/III. ügyosztályának anyagában azonban gazdag megfigyelési anyag található a vidéki páholyokról az 1950-es évekből vagy az azokat követő esztendőkből. Akadtak bőven

informátorok vidéken is. A befolyás, a jó fizetés vagy az állás megszerzése, esetleg csak éppen el nem vesztése érdekében. Ezek az anyagok teljesen eltérnek a most bemutatásra kerülő levéltári irathalmaztól, közlésüktől ezért e helyt eltekintek.

A jelentésekben röviden ismertetik az illető páholy történetét, taglétszámát, annak alakulását, működésének lényegét. Pontosan tudták, hogy hány tagja volt feloszlatásakor a páholynak. Azt is ismerték, hogy ki lett a feloszlatott, de mégis tovább működő páholy vezetője. A jelentés további részében felsorolás olvasható azokról a volt tagokról, akik a feloszlatás ellenére valamiféle szabadkőműves tevékenységet folytatnak a továbbiakban is. Természetesen azt ma már nem tudjuk eldönteni, hogy mennyire teljes ez a felsorolás.

A ma is közismert személyekre vonatkozó adatok azonban megfelelnek a valóságnak. Ebből következtethetünk arra, hogy a többi adat is hiteles. Feltehető, hogy csak néhány esetben sikerülhetett valakinek is elkerülnie a megfigyelést, a besúgást. Nyilván nem a legfontosabb személyeknek.

A jelentés valószínűleg szándékosan sok személy esetében nem különíti el élesen azt, hogy a megfigyelt személy a megemlített szervezetben szabadkőműves avagy egyéb tevékenységet folytat. Van olyan eset is, amikor határozottan kijelenti a szöveg, hogy az illető a megjelölt intézményben végzi szabadkőműves tevékenységét. Bizonyára maga a besúgó sem volt biztos abban, hogy szabadkőműves munkát végez a megfigyelt személy a megjelölt intézményben, vagy csak éppen ott van alkalmazásban, vagy valamilyen egyéb oknál fogva tartozik oda. Látható azonban, hogy sok olyan intézmény volt, amelynek több dolgozója is előfordul a jelentésben. Nyilván a feljelentőnek is feltűnt ez, és arra következtetett, hogy ott szabadkőműves munka folyt.

III. A MEGFIGYELT PÁHOLYOKRÓL, INTÉZMÉNYEKRŐL

A most bemutatásra kerülő iratok a magyar szabadkőművesség hetedik, tehát fénykorát követő időből valók. A betiltás idején természetesen nem írtak jegyzőkönyveket, nem vezettek hivatalos feljegyzéseket, hiszen félő lehetett, hogy az iratokat illetéktelenek is megkapják, és vészt hozhatnak azokra, akik a szabadkőművességet a betiltás ellenére tovább gyakorolják. Mégis voltak olyan lehetőségek, amelyek között bizonyos alkalmakkor

szólhattak a szabadkőművességről. A leginkább azonban elbeszélések, szóbeli hagyományok maradtak fenn ezekről a nem formális összejövetelekről.

Egyik-másik előadás kinyomtatásra is került, hiszen ezek nagyértékű, kulturális megnyilatkozások voltak. Történetek, anekdoták mindig is keringtek a szabadkőművesek körében ezekről a korszakokról, még a kívülállók is megemlékeztek minderről. Ám ezeket igen nehéz volna összegyűjteni, és hiányosak volnának ismereteink a magyar szabadkőművességnek erről a nehéz időszakáról, ha csakis a szájhagyományra támaszkodhatnánk.

Az 1918. évi „őszirózsás forradalom" sok vezetője, a Károlyi-kormány legtöbb tagja szabadkőműves volt. Maga Jászi Oszkár, a polgári radikalizmus, és annak kohója, a Martinovics páholy vezéralakja, főmestere is kormánytag lett. A szabadkőművesek tehát ünnepként értékelték a Magyar Népköztársaság megalakulását 1918. november 25-én. Külön szertartásos összejövetelt is rendeztek ennek tiszteletére, aminek jegyzőkönyvét most először olvashatjuk nyomtatásban.

Az első világháború utáni időszakban a magyar szabadkőművesek felléptek Magyarország területi integritásának védelmében. Erre vonatkozó felhívásukat a világ szabadkőműves főhatóságaihoz juttatták el. A felhívást először tesszük közzé az alábbiakban. Egyes páholyok, elsősorban a soproni Széchenyi páholy öntevékenyen készítettek felhívásokat a nyugati hatalmakhoz, hogy ne csonkítsák meg Magyarországot. Ennek ellenére 1919-ben teljes vagyonukat zárolták, helyiségeiket elvették. Ennek a történelmi eseménynek emlékét is őrzik a most közzétett iratok.

1920. május 18-án az 1550/1920. Res. rendeletben hivatalosan betiltották a működésüket, méghozzá a nemzetellenesség alaptalan vádjával. A helyiségeik zárolásáról szóló Parancsot is először olvashatjuk kinyomtatva. A házkutatást, majd a zárolást végző katona jegyzeteket készített. Jóval később az akkori szabadkőműves nagymesternek adta át élénk stílusban írt, hiteles és rendkívül érdekes visszaemlékezését. A nagymester megőrizte. Ez is most kerül elsőként az olvasók kezébe.

1919-et követően igazi véres üldözést ugyan nem indítottak a szabadkőművesek ellen, de bűnbakoknak használták őket, a háborús vereséggel őket okolták.

A jótékonysági tevékenységet azonban tovább folytatták. Az Országos Gyermekvédő és Frőbel Egyesület dr. Bakonyi Kálmán kúriai tanácselnök

igazgatásával voltaképpen szabadkőműves szervezet volt. Dr. Bakonyi Kálmán Bajza utca 53. számú lakásán működött ez a szervezet, és a szabadkőművesek rendszerint itt találkoztak a betiltást követően is. Itt gyűjtötték össze a Nagypáholyházból elrabolt, majd a zsibvásáron összevásárolt szabadkőműves tárgyakat, amelyeket aztán kijuttattak Prágába. Hatvany Lajos áldozatosan segítette anyagilag ezt a tevékenységet.

A nemes szabadkőműves célokat szolgálta az Ingyen Kenyér–Ingyen Tej-mozgalom. Amióta a Nagypáholyházat elvették, kénytelen volt ez a szervezet a Károly körút 15. szám alatt működni. Ennek élén Kovács Róbert sírkőkereskedő állt, az ő révén megmaradt a szabadkőműves irányítás itt is. Az Egyesület 1936. évi közgyűlése decemberben egyetlen szervezetté egyesült, és elnökké dr. Balassa Józsefet, ügyvezető elnökké dr. Deutsch Ernő helyettes nagymestert választották meg. A nőket egyre jobban bevonták ebbe a tevékenységbe, hiszen ez már korábban is a tervek között szerepelt.

Hasonlóképpen megmaradt a szabadkőműves irányítás a Deák Ferenc páholy nagyszerű „alkotásában", a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonában. Ennek elnöke Morvai Izsó textilgyáros volt, a páholy tagja.

A budapesti Skót Református Egyház védnöksége alatt működött a Vörösmarty utca 49/51. szám alatt egy iskola, amely 1886. március 21. óta a Magyarországi Szimbolikus Nagypáholy irányítása alatt folytatta munkáját. Rau Gottlob néhai nagymester húga, Erzsébet volt az igazgatója.

Az alkoholizmus ellen küzdő Good Templar Rend irányítója Ossian Lang történész, a New York-i nagypáholy nagymestere volt, főtitkára dr. Robicsek Béla ügyvéd, akinek lakásán, a Podmaniczky utca 17. szám alatt volt az egyesület központja. Gerő Ödön újságíró vezette a Good Templar mozgalmat. Zártkörű előadásokat a Király utca 32. szám alatt rendeztek, sok külföldi előadóval.

A Rotary Clubok, mint más országokban is, többnyire szabadkőműves vezetés alatt álltak. Ennek elnökévé Hegedűs Loránt nyugalmazott minisztert választották, ezért a szabadkőművesek kivonultak a Rotary Clubból. A Cobden Szövetségben és a Pesti Lloyd Társulatban is többnyire szabadkőművesek működtek.

Igen fontos és hatásos emberbaráti intézmény volt a Szünidei Gyermektelep. Élén dr. Kaunitz Lajos tanár állt, az elnökség tagja volt Bakonyi Kálmán, Balassa József, Pfeiffer Ignác, Fekete Ignác, akik

valamennyien szabadkőművesek voltak. Zebegényben volt üdülőjük, egy villában. Az egyesületet a budapesti Haladás páholy főmestere, Laufer Sándor alapította, hogy a szegénysorsú gyerekek számára a nyaralás lehetőségét biztosítsa ingyen. A Haladás páholy negyven, a Galilei páholy három, a Comenius páholy négy, az Eötvös páholy négy tagja járult hozzá az alapításhoz. Ezt a Gyermektelepet szabadkőműves összejövetelre is felhasználták, például 1936. június 28-án közgyűlésre. Ezen mintegy 120-125 vendég vett részt. Ekkor volt ötvenéves a Nagypáholy.

Egyes kiemelkedő szabadkőműves egyéniségek tagságának jeles évfordulóiról is megemlékeztek, akárcsak a betiltás előtt tették. Így tartották életben az összetartozás érzését.

A betiltást követően céljuk a védnökségük alatt álló emberbaráti intézmények továbbműködtetése, az 1920 után Ausztriában, Csehországban, Romániában és Jugoszláviában alakult „utódpáholyokkal" a kapcsolat és barátság ápolása, a béke érdekében mozgalmak szervezése — kapcsolatban a nemzetközi békemozgalommal — volt. Továbbra is harcosan védték az emberi jogokat, felléptek a fasizmus és a hitlerizmus ellen. Ők irányították az Emberi Jogokat Védő Ligát. Ez 1898-ban alakult meg Franciaországban. Intézőbizottságában miniszterek, jeles történészek, művészek voltak, Károlyi Mihály például és MacDonald angol miniszterelnök. Ennek magyar tagozatát Bóta Ernő alakította franciaországi emigráns magyarokból, hogy az emigránsokat segítse és Magyarországon demokratikus rendszert valósítsanak meg. Elnöke Károlyi Mihály, majd gróf Andrássy Katinka lett. Tagjai zömében szabadkőművesek voltak.

A szabadkőművesek a Nagypáholyház hiányában összejöveteleiket szertartások nélkül, vendéglőkben rendezték. Gyakran jöttek össze a Hangli-kioszkban és a Lánchíd kávéházban, valamint az Országház kávéházban.

Az 1920. évi rendelet csak a magyar szabadkőműves szervezeteket oszlatta fel, ezért a külföldi páholyok magyarországi fiókjai tovább működhettek. A magyar szabadkőművesek részt vettek a külföldi páholyok összejövetelein. Így Pozsonyban, Kassán, Prágában, Pilsenben, Karlsbadban, Olmützben, Brünnben, Gablonzban, Bécsben. A pozsonyi Lessing, a Három Gyűrűhöz című páholy öt magyar tagját: Bakonyi Kálmánt, dr. Balassa Józsefet, Pfeiffer Ignácot, dr. Bihari Mórt és Wilczek Gusztávot a bécsi Nagypáholy tiszteletbeli taggá választotta 1924. május 24-i összejövetelén.

A betiltás ellenére a magyar szabadkőművesek igen lelkesen kitartottak az eszme, és a szervezet mellett. A magyarországi szabadkőművesek már előbb kérték, hogy a nagymester külföldi nagypáholy védnökségét szerezze meg, hogy külföldön alakíthassanak magyar páholyt. A svájci és a francia nagypáholyok erre hajlandóak voltak. Tizenhét budapesti és néhány vidéki páholy évente választotta meg a vezetőségét. Több tiszteletbeli nagymester volt, köztük a windsori herceg. Nagymester dr. Bakonyi Kálmán kúriai bíró, helyettese dr. Balassa József nyelvész professzor, Pfeiffer Ignác egyetemi tanár. Az egyes páholyok is megválasztották a maguk tisztikarát évről-évre. Még a jótékonysági intézményeik irányítását is elosztották a páholyok között.

A Deák Ferenc páholy a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonát tartotta fenn, valamint az Országos Gyermekvédő és Frőbel Egyesületet, a budapesti Haladás páholy a Budapesti Szünidei Gyermek üdülőtelepet, a Martinovics páholy a Századunkat, a Minerva páholy az Ingyentej Egyesületet, a Reform páholy a Pester Lloydot. Az Archimedes páholy Péntekesti Asztaltársaságot szervezett. A Lánchíd kávéházban jöttek össze, évkönyvet szerkesztettek, és jótékonykodtak.

A magyar szabadkőművesek szabályos páholyéletet külföldön éltek. Idegen páholyokba léptek be, legnagyobb számban Bécsben, de Pozsonyban, Prágában, Svájcban, Párizsban is voltak magyar páholytagok. Bécsben Labor páholy alakult 1925-ben, majd In Labore Virtus néven alakítottak magyar páholyt. Ennek tagjai legnagyobbrészt Budapesten, esetleg más magyarországi városban laktak, és a szabályos összejövetelek alkalmából el-ellátogattak Bécsbe. A Labor páholy negyven tagja közül 1929-ben kettő kivételével valamennyien bécsi lakosok voltak. Egy berlini és egy budapesti akadt közöttük. Legtöbben módos kereskedők, sőt nagykereskedők voltak, de a páholytagok között találunk néhány iparost, vállalkozót, vállalatvezetőt és más vagyonos polgárembert. Ellentétben az 1920 előtti magyarországi szabadkőművességgel, az értelmiséget csak egy-két kiadó és újságíró képviselte.

1933-ban, nyolc évi működés után a Labor páholy beszüntette munkásságát. A következő esztendő elején, 1934-ben tagjai megalakították a bécsi nagypáholy engedélyével az In Labore Virtus című páholyt a Bécsben élő és a magyarországi szabadkőművesek számára. A páholyélet igen élénk volt: a bécsiek hetente egyszer, a magyarországiak havonta egy alkalommal látogatták a tartalmas összejöveteleket.

Az új páholyban „helyreállt" a betiltás előtti kép, vagyis a tagság zöme értelmiségi volt, méghozzá a legkiválóbbak. Ágoston Pétertől, aki a főmesteri tisztséget is betöltötte, Karinthy Frigyesen át Zsolt Béláig. Az utóbbi kettő új tagként jelentkezett, de a régi tagok is csatlakoztak a bécsi magyar páholyhoz. Nem hiányzott közülük a nagy vagyonnal rendelkező gyárosok sora, a banktulajdonosok, orvosok, jogászok, tanárok képviselői. Az In Labore Virtus páholynak összesen mintegy négyszáz tagja volt.

Bécsben magyar szabadkőműves múzeumot is létesítettek a budapesti Nagypáholyház kimenekített tárgyaiból és irataiból. Legtöbbjüket a magyar szabadkőművesek visszavásárolták a bolhapiacon, mert az épületet elfoglaló szervezetek a szabadkőművesektől ellopott kincseket elvesztegették fillérekért.

A magyar szabadkőművesek ezekben az években Bécsen kívül több más külföldi városban is látogatták a szabadkőműves összejöveteleket, még páholyokat is alapítottak. Leginkább említésre méltó ezek közül a svájci In Labore Virtus és a párizsi Les Amitiés Internationales című páholy.

Csehszlovákia területén sem tiltották be a szabadkőművességet, így a pozsonyi, kassai és a többi felvidéki páholyok állandó látogatói voltak a megmaradt volt magyarországi páholytagok. Ebben az időszakban a nemzetközi szabadkőműves életben Prága vettre át a vezető szerepet, minthogy Bécsben is megkezdődött a szabadkőművesek üldözése. A Nemzetközi Szabadkőműves Liga tehát Prágában tartotta négynapos ülését 1936-ban. 1936-tól Magyarországon a bécsi Nagypáholy védelme alatt csak az In Labore Virtus működhetett, a többi páholy csak körként, „baráti körként". Ezek szervezete a régi páholyokra épült.

A szabadkőművességet betiltó kormány hallgatólag tudomásul vette ezeknek a működését, sőt tudatában volt az összejöveteli helyeknek. Igazi véres üldözés nem folyt. Valószínű, hogy a nemzetközi közvéleménytől félt a kormány. Ennek tulajdonítható az is, hogy 1936-ban a párizsi világkiállítás alkalmából a Nemzetközi Szabadkőműves Liga a francia fővárosban tartotta világkongresszusát. A magyar szabadkőművesség is részt vett ezen képviselőivel. Ekkor alakították meg a rövid életű Dunai Népek Szabadkőműveseinek Szövetségét.

1928-ban állították fel New Yorkban Kossuth Lajos szobrát az ottani magyar páholy kezdeményezésére. Ebből az alkalomból országos bizottságot létesítettek gróf Apponyi Albert elnökletével. Mindenféle szervezet képviseltette magát. A magyar kormány nemzetközi

elismertségét segítendő a magyar küldöttség tagjának felkérték dr. Balassa József nagymestert is.

Természetes, hogy azokban a szervezetekben, amelyek valamilyen szempontból közel álltak a szabadkőművességhez, és nem tiltották be őket, a szabadkőművesek továbbra is megtartották tagságukat. Ilyen volt a Good Templar Rend. Ez a részegség, az alkoholfogyasztás ellen küzdő nemzetközi szervezet, amely ma is él világszerte. A jelentések felsorolják, hogy tagja volt a volt szabadkőművesek közül dr. Balassa József, dr. Décsi Imre, Dénes Lajos, dr. Földes Lajos, dr. Supka Géza.

Ugyancsak hivatalosan működhetett 1920 után is a Rotary Club. A máig is világszerte virágzó klub egy-egy szakma legjelesebbjét veszi fel soraiba, és jótékonyságot gyakorolnak. Paul P. Harris, chicagói államügyész alapította 1905-ben azért, hogy bátorítsa a vállalatok alapjaként a szolgálat eszményét, hogy az üzleti életben és a szakmákban magas erkölcsi mércéket állítsanak fel. Az elnevezés abból a szervezeti szokásból adódott, hogy évente váltják a tisztségviselőket: rotálják őket.

1922-ben alakult meg a Rotary Clubok Nemzetközi Szövetsége. Azóta szokás, hogy alapot létesítettek diákok számára külföldi tanulmányaik illetőleg munkájuk végzésének támogatására. Mintegy 150 országban vannak tagjai. A világszervezet központja az Amerikai Egyesült Államokban, Illinois állam Evanston városában van.

Igen sok szabadkőműves tagja volt mindig. Közülük említik a következőket: dr. Auer Pál, dr. Fellner Frigyes, Harsányi Jenő, dr. Horváth Lipót, dr. Imre József, dr. Lengyel Aurél, dr. Liber Endre, dr. Lobmayer Géza, Möszmer József, Végh Károly, dr. Vései Ede.

A szabadkőművesség ellenzői éppen ezért előítélettel voltak a Rotary klubokkal szemben is. A betiltás korszakában szigorú megfigyelés alatt tartották ezeket az egyébként törvényes működési engedéllyel rendelkező klubokat is. Jellemző, hogy a szabadkőművességet befeketíteni igyekvő és azt véres szöveggel rágalmazó Palatinus József A szabadkőművesek bűnei című kiadványában 1938-ban egyben a Rotary klubok névsorát is közli a szabadkőművesek névsora után. A besúgók dr. Entz Bélát, dr. Fleischl Pált, Szurday Róbertet, Vida Jenőt említik a Rotary klubok tagjai közül.

Richard Cobden angol államférfi 1804. június 3-án született Dunfordban és 1865. április 2-án halt meg. Elszegényedett család gyermekeként nagy szorgalmával egy gyár utazójává küzdötte fel magát. Így beutazta Európa és Észak-Amerika nagy részét. Manchesterben egy kartongyár résztulajdonosa lett, azt fölvirágoztatta. Két politikai röpiratot

adott ki. Ezekben a szabad kereskedelmen alapuló békét hirdette. Ennek hatására sikerült megalapítania 1835-ben az iparos ifjak szellemi képzésére az Athenaeum intézetet. A magyar emigrációval, főként a szabadkőműves Kossuth Lajossal szoros kapcsolatokat ápolt. Politikai írásait, beszédeit megjelentették kötetben és előszeretettel idézik. Előadásokat rendeztek felvilágosító célzattal.

A szabadkőművesség magyarországi betiltása után a rendőrség számára az angol eredetű Cobden klubok is gyanúsakká váltak, mert sok szabadkőműves tagjuk volt. Egyébként gazdasági kérdésekkel foglalkoznak, a szabadkereskedelmet, a polgárosodást szolgálva, tehát közel állva a szabadkőművesség eszméihez. A Cobden tagnévsorok is szerepelnek Palatinus előbb idézett munkájában. A rendőri jelentésekben a következő nevek fordulnak elő: dr. Auer Pál, Bárdos Artúr, dr. Beke Manó, Beregi Oszkár, dr. Bródy Ernő, dr. Fábián Béla, dr. Fenyő Emil, Forgó István, dr. Gaál Jenő, dr. Gratz Gusztáv, Halasi-Fischer Ödön, Havas Miksa, Kabakovics József, dr. Liber Endre. Gondot okozott a besúgónak az, hogy felsorolja az intézmény vezetésében szerepet játszó szabadkőműveseket. Atkári Ottó, dr. Bernáth Dezső, Boschán Artúr, Csajági Béla, Delén László, Elszász Rezső, dr. Fekete Ignác, Fischel Zsigmond, ifj. Fischer Adolf, dr. Fischer Mihály, Freyberger Béla, Guttmann Emil, Havas Miksa, Hubert Emil, Jakubovits Jenő, dr. Iritz Miksa, dr. Laufer József, Szántó Jenő, dr. Verebélyi Leon, Willersdorfer József.

A BÖME, vagyis a Budapesti Önkéntes Mentőegyesület, a Könyves Kálmán az Előítéletek Legyőzéséhez című páholy alapítása is szabadkőműves irányítás alatt maradt a betiltást követően is. Dr. Blum Ödön, Fischer János, dr. Glückstahl Samu, dr. Körmöczi Emil, dr. Körmöczi Zoltán, dr. Lobmayer Géza, dr. Liber Ede, Reiner Mihály, báró Szterényi József.

A Magyar Vöröskereszt Egylet tagjai sorában is sok volt a szabadkőműves. A szabadkőművesek által alapított intézmények között találjuk a Magyar Nemzeti Múzeumot is, hiszen azt még 1802-ben a szabadkőműves gróf Széchényi Ferenc alapította. A magyar tudománynak ez a nagytekintélyű és jelentőségű intézménye továbbra is szabadkőműves irányítás alatt állt. Dr. Supka Géza volt az igazgató, akit 1945 után első nagymesterré választott meg a szabadkőműves tagság.

Ugyancsak szabad szelleméről volt nevezetes a Magyar Tudományos Akadémia, sok szabadkőműves akadémikus tagjával.

A Keleti Kereskedelmi Akadémia is valóságos szabadkőműves találkozóhellyé vált. Tagjai közt volt dr. Kunos Ignác.

A Nemzeti Színház, a Magyar Állami Operaház, a Nemzeti Zenede és a Színművészeti Akadémia számos művésze volt szabadkőműves, ezért szintúgy szabadkőműves intézmény hírében állt. Dr. Bálint Lajos közismert szabadkőműves volt.

Nem vették el a szabadkőművesektől a betiltás után sem az Ingyen Kenyér és Ingyen Tej mozgalom irányítását. Az elsőt a Régi Hívek páholy kezdte el, majd országos mozgalommá szélesült, a második a budai Minerva páholy alkotása volt. Köztudottan dr. Bakonyi Miksa állt az élén.

A Charité poliklinikát is szabadkőművesek alapították, és később is megmaradtak ott a szabadkőműves orvosok.

A Szent István kórház orvosai között is sok volt a szabadkőműves.

Az Országos Gyermekvédő és Frőbel Egyesület is szabadkőműves létesítmény volt, és maradt is. Palatinus József ennek szabadkőműves tagjait is gondosan felsorolja, mintegy bűnjelként. Bajza utcai székházuk, — mint erről írja Palatinus — szabadkőművesi találkozóhelyként szolgált.

Ez utóbbiak feltehetően azért maradhattak meg szabadkőműves kezelésben, mert nem páholy tulajdona volt, nem szerepelt az intézmény tulajdonosaként semmiféle szabadkőműves bejegyzés, és így nem lehetett jogalap az elvételre, akkortájt pedig még vigyáztak a jogszerűségre. Dr. Belányi Károly, dr. Gerő Andor, dr. Kriszháber Adolf, Szántó Jenő állt az egyesület élén.

Szabadkőműves alapítás volt az Erzsébet Népakadémia, a budapesti Erzsébet páholy kezdeményezése, és ez a páholy tartotta fenn a továbbiakban is. 1904-ben a Német utca 40-ben, 1911-től a Szentkirályi utca 7-ben működött. Dr. Lobmayer Géza vezette. Ismeretterjesztő előadásokat, foglalkozásokat rendeztek, később könyvtárat is létesítettek. 1927-ben szűnt meg.

Az Ismeretterjesztő Társulatot a Kazinczy páholy, a Társadalomtudományok Szabad Iskoláját a Martinovics páholy kezdeményezte, de irányítása megmaradt a szabadkőművesek kezén a továbbiakban is.

A Szünidei Gyermektelep a budapesti Haladás páholy kezdeményezésére alakult meg, Zebegényben. Egyike volt a legnépszerűbb szabadkőműves intézményeknek. Máig is élnek olyan egykori gyermekek, akik nagy tisztelettel emlékeznek azokra a szabadkőművesekre, akik ezt az emlékezetesen szép nyaralási lehetőséget biztosították nekik. A festői

környezetben elhelyezkedő zebegényi üdülő most is létezik. Szabadkőműves rendezvényt hívtak össze erre az elhagyatott helyre a betiltás idején. Jellemző arra, hogy mennyire nem sikerült titokban tartani ezt a titkosnak tervezett találkozót, hogy még az újságokban is írtak róla. Dr. Balassa József, dr. Kaunitz Lajos, Plán Frigyes, dr. Székely Dezső nevénél szerepel a jelentésekben.

Külön Izraelita Szünidei Gyermektelep Egyesület is működött. Bár nem lehetett szabadkőműves intézmény, hiszen a szabadkőművesek a vallási elkülönülést elítélik, de mégis jelentést tettek a besúgók ennek a szervezetnek a szabadkőműves tagjairól: dr. Berényi Sándor, Breitner L. Zsigmond, Breuer Gusztáv, Grósz Jakab, dr. Pető Ernő, Schwarcz Gyula, dr. Temesvári Rezső. Ez is mutatja a besúgók „szakszerűtlenségét".

A Könyves Kálmán, az Előítéletek Legyőzéséhez című páholy által alapított Magyar Szülők Szövetsége ugyancsak megmaradt szabadkőműves többségben, dr. Décsi Imre, Hubert Emil, dr. Pásztor József, Takács István, Varsányi Géza szabadkőművesi részvételével akárcsak a Comenius páholy kezdeményezése, a Lakók Szövetsége dr. Pfeiffer Ignác vezetésével, dr. Fáy Sándor, dr. Goitein Sándor tagságával.

A Bartha Miklós Társaság 1925-ben Budapesten alakult elsősorban Erdélyből, Felvidékről, Vajdaságból ide menekült értelmiségiek irodalmi és politikai céllal. Olykor szélsőséges irányzatokat követtek. Sok szabadkőműves lépett közéjük.

A Good Templar Independent Ordert 1851-ben, Uticában, New Yorkban alapította Daniel Cady társaival. Az alkohol fogyasztása ellen léptek fel.

Egyes egészségügyi intézményekben igen sok szabadkőműves dolgozott a betiltás után is. Ilyen volt a Charité Poliklinika és Kórház. 1892-ben alakult meg a Fő utca 76. szám alatt, járóbetegek számára szóló rendeléssel. Több szervezeti változtatás után az Ó utca 26-ban, később a Csengery utca 68-ba költözött. 1924-ben alakult ez át rendelőintézetté. 31 ágyas kórházat létesítettek az épületben.

Egyes újságok, folyóiratok is szabadkőműves jellegűekként váltak ismertté. Legtöbbjüket valóban szabadkőművesek alapították. Itt kell megemlítenünk először is a már szerepelt Világ című lapot, amelyik „túlélte" a szabadkőművességet. Egész oldalra való üres hasáb jelent meg nem egyszer benne, mert igazmondását a hatóságok nem tűrték el. A cenzúra kitörölte az illető hasábot, és már nem maradt arra idő, hogy más

cikket helyezzenek oda. Ez az üres hasábok magyarázata. Annak idején az olvasók is jól megértették ezt a „titkot".

Megmaradt az Eötvös József Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság is, amely nevében viselte páholyának, az ugyancsak betiltott „Eötvös" páholynak az emlékét. Ez a részvénytársaság adta ki többek között a Világ című lapot is.

Szabadkőműves jellegű volt a Magyar Nyelvőr is. Simonyi Zsigmond szerkesztette. A szabadkőműves szerkesztők, szerkesztőségi tagok és munkatársak, a lap szelleme miatt gyanússá válhatott a besúgó számára az, aki ennek a lapnak akár csak a cikkírója is volt.

A Literatura egyike volt a legszínvonalasabb irodalmi lapjainknak. Dr. Supka Géza szerkesztette, a későbbi nagymester, a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatója. Munkatársai zömében szabadkőművesek voltak, többek között dr. Balassa József.

A Hét, a Nap, a Múlt és Jövő, a Független Budapest, az Állam és Polgár, a Jó Egészség, a Pedagógia és Gyógypedagógia, a Tükör, az Élet, a Toll, a Magyar Vaskereskedő, a Vasárnapi Újság, a Könyvpiac, a Dolgozó Asszonyok Lapja, Magyar Kereskedelem című folyóirat szerkesztősége és írógárdája is szabadkőműves hírben állt.

A többi lap közül az Est Lapok, a Magyarország, a Politikai Napilap, Az Újság, a Népszava, a Magyar Hírlap, a Pesti Hírlap, a Magyarország, a Nyolcórai Újság, a Budapesti Napló, a Pester Lloyd, az Esti Kurir, az Új Nemzedék megfigyelés alatt állt, a szabadkőművesség — megalapozott — gyanúja miatt.

Szabadkőművesek szervezték meg a következő kulturális társaságokat: Vajda János Társaság, Bálint Lajos, Harsányi Zsolt, Kóbor Tamás, Laczkó Géza, Supka Géza közreműködésével. A Bartha Miklós Társaság, többek között dr. Admeto Géza és Pikler J. Jenő tagságával. A Magyar Írónők Köre, amelyből Beregi Oszkárt jelentették fel a besúgók. A Magyar Kémikusok Egyesülete tagjai közül többek között dr. Dorogi István, dr. Goldberger Lajos, dr. Kőrösy Kornél, Müller Pál, dr. Pfeiffer Ignác, Vida Jenő, dr. Wirkmann József szerepel a szabadkőművesek közül a feljelentésben. A Magyar Néptanulmányi Társaság, dr. Balassa József, Eirenheim Zsigmond, Vikár Béla szabadkőművesi tevékenységeke részeként jött létre. A Magyar Pszihiátriai Társaságban dr. Ranschburg Pál végzett szabadkőművesi tevékenységét. A Kőrösi Albin Társaság dr. Décsi Imre, dr. Ringer Lajos részvételével. A Gyermektanulmányi Társaság dr. Józan Miklós, dr. Fodor Márk tagságával .A Népszövetségi

Társaságból a következő szabadkőműveseket jelentették fel: Dr. Józan Miklós, dr. Fodor Márk, Havas Miksa, Zipernowszky Károly stb.

Sok szabadkőműves volt a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamarában, az Írók Gazdasági Egyesületében, a Magyar–Cseh Iparbankban, az Angol–Magyar Bankban, a Nagykereskedők Országos Szövetségében, a Magyar Bankárok és Értékpapír Kereskedők Országos Egyesületében, az Országos Iparegyesületben, a Pénzintézeti Központban, az Általános Közjótékonysági Egyesületben, a Magyar Írók és Hírlapírók Körében, a Magyar Újságírók Egyesületében, az Országos Ügyvédszövetségben, a Pénzintézeti Tisztviselők Országos Egyesületében, a Magyarországi Magántisztviselők Szövetségében, a Magyar Könyv- és Zeneműkereskedői Alkalmazottak Országos Egyesületében, a Magyar Magkereskedők Országos Szövetségében, a Magyar Áruügynökök Központi Egyesületében, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bankban, a Budapesti Kisipari Hitelintézetben, a Foncier Általános Biztosító Intézetben, a Szombathelyi Jótékony Asztaltársaságok Szövetségében, a Pénzintézeti Tisztviselők Országos Egyesületében, a Magyar Kereskedelmi Csarnok Nagykereskedők Országos Szövetsége és számos más szervezetben. Ezt is jól tudták azok, akik jelentéseket adtak a rendőrség számára.

A budapesti Lipótvárosi Kaszinót, korának legjobb profán társas körét 1883-ban alakították meg. 1845-ben épült meg a Zrínyi utca és a Nádor utca sarkán Freund Vilmos tervei alapján a palotája. Művészi kiállításokat, hangversenyeket tartottak benne. 1945-től, az államosítás után a Belügyminisztérium Klubja vette birtokába. Ma ez a Duna Palota. Az egykori Lipótvárosi Kaszinó tagjai között rendkívül sok volt a szabadkőműves.

A Belvárosi Polgári Kör, az Erzsébetvárosi Kör népes tagságával, köztük a feljelentett szabadkőművesekkel (Adler Károly, Bíró Albert, Freyberger Béla, dr. Lévay Zsigmond, Lóránt Jenő, Möszmer József, Goldschanti Miklós, dr. Háder Lajos, Hiermarik Ferenc, dr. Szegő Ferenc, Wahl Gyula, dr. Cserhalmi Árpád, dr. Fenyő Aladár, Kovács Miksa, Lédermann Mór, Dr. Radó Mór, Dr. Schön Béla, Schön Gyula, Szőllősy Etele, dr. Vámos Tivadar, dr. Vidacs Gyula, dr. Farkas Ignác, dr. Gerber Béla, Guthard Tódor, dr, Párkány Frigyes, dr. Sebestyén Károly, Jacobi Béla, Lázár Lipót, dr. Liber Endre, Deutsch Artúr, Gábor Albert), a dr. Hajdu Miklós tulajdonában álló Magyar Tudakozó Egylet, a Magyar Békeegyesület (dr. Auer Pál, dr. Benedek Marcell, dr. Fodor Mór, Halasi-

Fischer Ödön, Zipernowszky Károly) és a Népszövetségi Párt is a szabadkőművesek jól ismert találkozóhelye lett.

Annak ellenére, hogy a szabadkőművesek pártoktól függetlenül működnek, mégis egyes pártokban igen sok szabadkőműves gyűlt össze. Ilyen volt a Szociáldemokrata Párt és a Nemzeti Demokrata Párt.

A schlaraffia szervezet főként külsőségeiben hasonlított a szabadkőművességre. Számos külsőséget átvettek a szabadkőművesektől szertartásaikban. Igen sok szabadkőműves csatlakozott hozzá, főként a művészek közül: Bodon Károly, dr. Dalnoky Viktor, Hackl Lajos, Hendrich Károly, Hochstein Mór, Jauernik Nándor, Lorch Károly, Pázmán Ferenc, dr. Pető Ernő, Róthy Károly, Szikla Adolf stb.

Az Athenaeum kiadó élén a szabadkőműves Ranschburg Viktor állt, és meghatározta az egész kiadó szellemiségét. A Dante Kiadó irányzatára Benedek Marcell személyisége nyomta rá a bélyegét.

Egyes nagyobb lélegzetű művek is magukon viselték a szabadkőművesség jellegzetességét. Ilyen volt a Benedek Marcell szerkesztésében készülő Irodalmi Lexikon. A kémjelentésekben különösebb magyarázat nélkül szerepel egyes volt szabadkőművesek neve mellett a megjegyzés: az Irodalmi Lexikon munkatársa. Ez egyértelműen azt jelentette, hogy szabadkőműves tevékenységet folytat. Ilyen gyanús egyén volt dr. Balassa József, dr. Kunos Ignác, dr. Lengyel Miklós, dr. Rózsa Dezső, Wildner Ödön.

Ugyancsak Benedek Marcell szerkesztésében jelent meg a Halhatatlan Könyvek sorozat. A szabadkőművesség gyanújába kerültek a szerzők.

A besúgói jelentések szerzői igen jól ismerték a szabadkőművesség belső életét: helyesen tudták megítélni az egyes tagok szerepét a páholyok életében. A vezető egyéniségekről bővebben írtak. Ugyanakkor helyesírási — voltaképpen géphibáikat — figyelve nem lehettek valami nagyon művelt személyek.

Nagy meglepetésemre az újonnan alakult Történeti Hivatal, amely nagyon segítőkészen támogatta a munkámat, titkos iratként adta át nekem az egyik páholy (a Deák Ferenc páholy) valamelyik ülésének jegyzőkönyvét. Az is lehetséges tehát, hogy a páholyok belső életét közvetlenül a forrásból, vagyis a jegyzőkönyvekből ismerték a besúgók. Ebből következtethető az is, hogy ezt a most közlésre kerülő besúgói jelentés-halmazt véletlenül keverték a Belügyminisztériumban a páholyok jegyzőkönyvei közé, és nem azt a másolatot rakták vissza a többihez, amelyet a rendőri jelentés céljaira kaptak.

Volt azonban olyan szabadkőműves fedőszervezet, amelyet a rendőrségnek nem sikerült kifürkésznie, vagy legalábbis ebben az anyagban nincsen nyoma. Ilyen volt a Mozart Egyesület. (Feltehető, hogy ennek nem készültek jegyzőkönyvei, hiszen nem annyira írásos jellegű volt, hanem zenével foglalkoztak.) Bárdos György, a Reform páholy tagja szervezte ezt a látszólag kizárólag zenei műélvezetekre alakult egyesületet. Felesége, Weisz Margit zongoratanárnőként szakmai rangot adott a szervezetnek. A Mozart Egyesület az 1945-ben újjáéledt magyar szabadkőművesség körében ismét megalakult, az akkor még életben lévő Bárdos György vezetésével. Ennek már némi írásos emléke is akad a páholyok jegyzőkönyveiben.

A szabadkőműveseket 1945 után is megfigyelte a hatóság. Vidéken, Nyíregyházán a Szabolcs páholyba igyekeztek beépíteni besúgót. Az ÁVO erőszakos módszereket is alkalmazott azért, hogy a páholy tagjainak névsorát megkaparintsa. A Szabolcs páholy erre vonatkozó iratai most először kerülnek közlésre. A páholy főmestere, Rimaszombathy Géza és a nagypáholy főtitkára, Gerő Andor levélváltásából derülnek ki a korra igen jellemző adatok. Rimaszombathy Géza írása legalább annyira árulkodó írójának lelkiállapotáról, mint maga a szöveg. Abban a korban nem volt egyedülálló az állampolgárok ilyenféle megfélemlítése.

A kommunista kormány nem nézte jó szemmel a szabadkőművesség működését, mint ahogyan semmiféle szabad mozgalmat nem tűrhetett, amelynek vonala bármilyen módon is eltért a tévedhetetlennek nyilvánított párt irányától. Különösen veszélyesnek ítélték a külföldi, főként az amerikai kapcsolatokat. A most közlésre kerülő „szigorúan bizalmas" jelentések világos képet adnak a előre kitervelt vádak megfogalmazásának nem kis fáradságot, ötletességet igénylő útjáról.

Nem különösebben nagy teljesítmény az, hogy közlik az egész magyar szabadkőművesség és az egyes páholyok vezetőinek névsorát. Ez a névjegyzék ugyanis a Magyarországi Szimbolikus Nagypáholy hivatalos bejegyzésekor természetesen bekerült a Belügyminisztériumba. Ennél több fáradságot igényelt a besúgótól a „vádpontok" megfogalmazása. Amint kiderül, hogy az elhangzott előadások, beszédek miként fenyegetik a „világbékét", az ország belső és külső helyzetét, és hogyan játszanak össze a magyar szabadkőművesek az „ellenséges külföldi hatalmakkal", elsősorban az Amerikai Egyesült Államokkal. Jellemző, hogy végül nem ezek miatt a nagy szorgalommal összehordott vádpontok okán oszlatták fel a magyar szabadkőművességet, hanem formai hibát fedeztek fel: nem

adtak le új működési szabályzatot, márpedig enélkül a magyar törvények szerint egyetlen szervezet sem működhetett.

A Páneurópai Uniónak csaknem egybeesnek a céljai a szabadkőművesekével, ezért ugyancsak számos szabadkőműves csatlakozott oda, így alapot szolgáltatva a megfigyelőknek. A tagok között említi a besúgó a következő volt szabadkőműveseket: dr. Auer Pál, Halasi-Fischer Ödön, dr. Józan Miklós, Székács Antal.

A Pen Klub eszméje is közel áll a szabadkőművességhez. Érthető, hogy tagjai között mindig sok szabadkőműves volt, köztük dr. Radó Antal.

Az emberi egyenlőséget, tehát szabadkőműves eszmét írt a zászlajára a Feministák Egyesülete. Igen sok szabadkőműves tagja volt, hiszen a szabadkőművesek harcosan támogatták a nők jogainak kivívását — anélkül, hogy a nőket felvették volna soraikba. Köztük jelentették a következők nevét: dr. Admeto Géza, dr. Auer Pál, dr. Balassa József, dr. Beke Manó, dr. Bródy Ernő, dr. Fábián Béla, dr. Gaál Jenő, dr. Józan Miklós, Kóbor Tamás, Pikler J. Gyula, dr. Supka Géza, Tabakovits Dusán.

A Magyar Fabiánus Társaság ugyancsak közel állt a szabadkőműves gondolatokhoz. Szabadkőműves tagok voltak: dr. Admeto Géza, dr. Kemény Gábor, dr. Pfeiffer Ignác, dr. Supka Géza, dr. Vámbéry Gusztáv, dr. Vámos Henrik.

A Szociáldemokrata Párt a szabadkőművesség betiltása után ugyancsak gyanús szervezetté vált. Számos szabadkőműves tagja volt, ámbár a párt felszólította tagjait 1918-ban, hogy választaniuk kell a szociáldemokrácia és a szabadkőművesség között. Természetesen a szabadkőművesek — az andersoni alkotmánynak megfelelően — sohasem firtatták, hogy tagjaik vajjon hozzátartoznak-e bármiféle párthoz. A most közlésre adott besúgói jelentések nem ilyen nagyvonalúak, hanem részletes leírást adnak a szociáldemokrata szabadkőművesekről. Köztük volt dr. Keleti Jenő.

A „schlaraffia" nemzetközi szervezet a művészetek ápolására jött létre, szabályosan előírt szertartásaival. Igen sok szabadkőműves tagja volt. Elsősorban a művészek léptek soraiba, főleg az Eötvös páholy tagjai A sclaraffiának nemcsak szigorú szabályai, de ugyancsak részletesen meghatározott öltözéke is volt, amelyben a tagok tartoztak megjelenni az összejöveteleiken. Jelvényeik ugyancsak gazdag gyűjteményt tartogatnak az éremgyűjtők részére.

Nem páholy alapította, ámbár szabadkőműves volt az alapítója a Magyar Cionista Szövetségnek. Az a tény, hogy a besúgó gondosan

kiemeli minden esetben azt, ha valamelyik szabadkőműves tagja ennek a szervezetnek, nyilvánvalóan annak tulajdonítható, hogy célzatosan bizonyítani akarja azt a tételt, amelyet a szabadkőművesek rágalmazói olyan szívesen és gyakran emlegetnek alaptalanul, vagyis azt, hogy a szabadkőművesek legnagyobb része zsidó, és az egész szervezet zsidó befolyás alatt áll.

A Palesztina Hivatali tagság is ugyanezért szerepel a felsorolásban. Ezek között volt Boschán Artúr, Dembitz Gyula, Dénes Viktor, dr. Friedmann Ignác, Gold Simon, Lukács Jenő, dr. Patai József, dr. Pfeiffer Ignác, Popper István, Sramm Adolf, Stern Ábrahám, Szegő Béla.

A felsorolásban olyan intézmények is szerepelnek, amelyek a betiltás előtt a szabadkőművesek kezelésében voltak, és amelyek egy részét a szabadkőművesek alapították, ők tartották fenn.

Megmaradt szabadkőműves kezelésben, vezetésben a Deák Ferenc, a Testvériséghez című páholy alapításában működő Nyomorék Gyermekek Országos Otthona, a Mexikói úton.

Összességében látható, hogy igen alapos megfigyeléseket foganatosítottak a volt szabadkőművesek ellen. Teljesen tisztában voltak még a titkosan érvényben lévő szervezet felépítésével is.

1.

1918. november 25.

A Magyarországi Szimbolikus Nagypáholy ünnepi gyűléséről szóló jegyzőkönyv

MUNKATÁBLA

A Magyarországi Symbolikus Nagypáholynak 1918. november hó 25-ödikén a Magyar Népköztársaság megalakulása alkalmából tartott ünnepi munkájáról:

Kalapácsvezető: Bókay Árpád nagymester tv.

A munkában résztvett 350 tv. Távollétet kimentette 8 tv.

1. A Nagypáholy elsőfokú ünnepi munkájának megnyitása után.
2. Bókay Árpád nagymester tv. ünnepi beszédet mondott.
3. Haypál Benő főszónok tv. ünnepi beszéde.
4. Balassa József h. nagymester tv. a Magyarországi Symbolikus Nagypáholy mindent meg akar tenni, ami Magyarország védelmére az erejéből telik. Eddig is megpróbálta, hogy az elszakadt kapcsokat újból kovácsolja. A szks. Világszövetség újjászervezése volt a mi Nagypáholyunk legfőbb gondja, még a háború borzalmai közt is. Most amikor Magyarország léte forog koczkán, amikor ránk nehezedett a legnagyobb veszedelem, meg kell tenni mindent, akár milyen kis lépést is, amelyről azt hisszük, hogy ebben a feladatunkban előbbre visz. A Nagypáholy eddig is kereste az érintkezést elsősorban a semleges főhatóságokkal, a svájczi és a hollandi nagypáholyokkal. Most készítjük elő az utat a közvetlen éirintkezésre a francia, olasz és angol nagypáholyokkal. Meg kell győzni a világ szabadkőművességét arról, hogy itt nemcsak egy nemzet létéről, egy ország sorsáról van szó, hanem arról, hogy Magyarország sorsával össze van kötve a demokratia ügye is, és a haladás sorsa Európa keleti részén. Meg kell érttetni a nyugati szabadkőművességgel, hiogy az a büntetés, amelyet egyesek ránk akarnak mérni, nemcsak egy nemzetet sújt, hanem azt az eszmét is, amelyért a nyugati népek belementek a borzasztó világháborúba. Ha a nyugati testvérek meg fogják érteni azt, hogy a magyar Népköztársaság az ő támasza a demokrácia, a felvilágosítás és haladás szempontjából Európa keleti részén és ha most a német és osztrák militarizmus helyébe lép a még veszedelmesebb szláv militarizmus és reakckió és ha megtörnek egy nemzetet, amely most szabad és független, akkor a

világháború nem hozott eredményt. Tehát határozzák el a testvérek, hogy a nagypáholy szikratávirat útján forduljon a világ összes szabadkőműves főhatóságaihoz.

A távirat szövege a következő: A Magyarországi Symbolikus Nagypáholy felhívja minden állam szabadkőműves főhatóságát, segítsen nekünk megerősíteni az új magyar demokratikus köztársaságot. Mi a békét akarjuk megteremteni Magyarország minden népe között egyenlő jogok és a testvériség alapján. Ne tűrjék, hogy erőszak és a Magyarország feldarabolása által elkövetett igazságtalanság megölje a fiatal magyar demokratiát és új háborúk okozója legyen. Mi el akarjuk oszlatni a gyűlöletet, amelyet ellenünk szítottak s igaz ügyünket bátrran visszük a művelt nemzetek ítélőszéke elé."

A távirat elküldése egyhangúlag elhatároztatott.

5. Pásztélyi Vilmos tv. azt kéri, hogy a forradalom sebesültjei, és a halottak hozzátartozóit a magyar szabadkőművesség is részesítse támogatásában. Erre kéri a mai munkában résztvett Friedrich István testvérünk is.

Nagymester tv. ezt a testvérek figyelmébe ajánlja azzal, hogy a mai özvegyperselyt erre a czélra fogjuk fordítani. A testvérek ehhez hozzájárulnak.

6. Az özvegypersely tartalma 364 tégla 62 kavics.
7. A munka szertartásos módon végetért.

Jegyzette:
Murai s. k.
helyettes nagymester

Látta:
Dr. Bókay s. k.
helyettes főtitkár

MOL P 1134 Vegyes 19. t. 4. cs. 163. lap — Géppel írt másolat.

2.

1918

Az Archimedes páholy nevében Eppinger Károly főmester és Kemény János titkár kérelme a nagymesterhez a páholyoknak küldendő körlevél ügyében

Másolat,

Budapest kel. 1918

ARCHIMEDES

Hatalmas* Nagymester tv.!

A Hatalmas* Nagymester Tv. intézett ezen ide mellékelt táblánkat egyben az összes páholyokkal közölni óhajtjuk, ezért szeretettel kérjük, hogy erre az engedelmet megadni méltóztassék.

Tv-i szer. és üdv.**

Kemény János s. k
titkár

Eppinger Károly s. k.
főmester

MOL P 1134 Vegyes 19. t. 4. cs. 208. 40. lap — Géppel írt tisztázat.

* A szabadkőműves belső használatban általánosan elfogadott állandó jelző a nagymesternek.

** „Testvéri szeretettel és üdvözlettel" kifejezés belső használatra állandósult rövidítése.

3.

1919. március 19.

Dr. Bakonyi Kálmán helyettes nagymester levele, melyben segítséget kér a beregszászi Pro Libertate páholy számára

Budapest, 1919. márczius hó 19.

Mélyen tisztelt Miniszter Úr!

A Beregszász városban működő Pro Libertate páholyunknak ülését f. március hó 7-én a beregszászi szocialista párt többB tagja állítólag a munkástanács megbízásából ismételten megzavarta.

Ennek a páholynak a működése azon a vidéken igen szükséges és annak munkásságát megzavarni sem a haza, sem a társadalom érdekében nem kívánatos. Ezért, midőn ezt az esetet mélyen tisztelt Miniszter úrnak bejelentjük, egyúttal tisztelettel arra kérjük, legyen kegyes ezt az esetet megvizsgáltatni, és aziránt intézkedni, hogy nevezett páholyunk munkássága ne zavartassék meg.

A nevezett páholy tagjai oly férfiak, akik a forradalom vívmányai megőrzésében és az annak alapjául szolgáló eszmék fejlesztésében lelkiismeretesen és eredményesen vesznek részt. Mi, az ő munkásságukért és magatartásukért kezességet vállalunk: de ha működésük bármi tekintetében kifogás alá lenne vonható, akkor is a szabadkőműves szövetséget képviselő nagymester útján felelősségre vonásuk elrendelhető. Az ellenben nem engedhető meg,hogy illetéktelen tényezők bármi müdon beavatkozzanak bármely páholyunk munkájában.

Mély tisztelettel

dr. Bakonyi s. k.
helyettes nagymester

MOL P 1134 Vegyes 19. t. 4. cs. 164. lap. — Géppel írt másolat.

4.

1919. március 24.

Parancs a Galilei páholy Kapás utca 61. számú házában lévő összes helyiség lefoglalására

Parancs!

A II. kerületi Munkástanács Kapás utca 61. sz. alatti Szabadkőmíves Páholy összes helyiségeit a kerületbeli nyomdász elvtársak részére lefoglalja és figyelmezteti a Vezetőséget, hogy e parancs végrehajtásával megbízott elvtársaknak rendelkezéseit mindenben kövessék, s az ott levő tágyakból semmit el ne szállítsanak.

Bpest, 919. III. 24.

KOMMUNISTÁK MAGYARORSZÁGI PÁRTJA II. KERÜLETI SZERVEZETÉNEK VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁGA

BUDAPESTI IV. KERÜLETI SZOCIÁLDEMOKRATA [...]

Kaszap
elnök

MOL XXVIII-M-1 II. s. 13. d. 135. lap — Kézirat, piros viaszpecséttel ellátva.

5.

1919. április 8.

A Pénzintézeti Központ hivatalos értesítése a Magyarországi Szimbolikus Nagypáholyhoz a páholy vagyonának átvételéről

Pénzintézeti Központ
Sürgönycím: PÉNZKÖZPONT
válaszában szíveskedjék fenti
címre hivatkozni.

Budapest, 1919. április hó 8.

A Magyarországi Symbolikus Nagypáholynak és a védelme alatt dolgozó valamennyi páholynak.

A Pénzügyi Népbiztos folyó évi április hó 2-án kelt rendeletével a nagypáholy védelme alatt dolgozó valamennyi páholy vagyonának átvételével, kezelésével és felügyeletével engem bízott meg. Felszólítom, hogya páholy vagyoni állapotának folyó évi márczius hó 21-én feltűntető mérlegét és részletes leltárát mától számított 8 napon belül készítse el és juttassa el a Magyarországi Symbolikus Nagypáholy címére. Készpénzkészletét utalja át a Pénzintézeti Központhoz, Budapesten, értékpapírjait és betéti könyveit pedig a Magyarországi Symbolikus Nagypáholyhoz.

Felhatalmazom, hogy tagjaitól a tagsági díjakat továbbra is szedje be, de a beszedett összegeket havonként egyszer a Pénzintézeti Központnak utalja át. Nem zárkózom el azelől, hogy alapszabályszerű szükségletei fedezésére indokolt kérelmére megfelelő összeget bocsássak rendelkezésére, utalványozásom nélkül azonban semmiféle fizetés sem teljesíthető.

olvashatatlan aláírás
vagyonkezelő

MOL P 1134 Vegyes 19. t. 4. cs. 153. lap — Géppel írt tisztázat.

6.

1919. április 8.

Dr. Bakonyi Kálmán helyettes nagymester és Murai Vilmos főtitkár körlevele a Magyarországi Szimbolikus Nagypáholy védelme alatt dolgozó páholyokhoz a páholyvagyonok átvételével és felügyeletével kapcsolatosan

MAGYARORSZÁGI SYMBOLIKUS NAGYPÁHOLY

Budapest, 1919. IV. 8.

A védelmünk alatt dolgozó összes páholyokhoz!

Szeretettel tudatjuk, hogy a pénzügyi népbiztos a magyarországi szabadkőműves páholyok vagyonának átvételével és felügyeletével a Pénzintézeti Központot bízta meg. A Pénzintézeti Központ viszont közölte, hogy a vagyon átvételével, kezelésével és felügyeletével kapcsolatos teendőket Salgó Bélára, a Pénzintézeti Központ ellenőri szakcsoportjának csoportvezetőjére. (V. Szabadság tér 8–9. II. em.) ruházta.

Tv-i sz. üdv.*

dr.Bakonyi h. nagymester — A nagypáholy körpecsétje — Murai főtitkár

MOL P 1134 Vegyes 19. t. 4. cs. 152. lap — Géppel írt tisztázat.

* „Testvéri szeretettel üdvözöl" szabadkőműves kifejezés rövidítése.

7.

Besúgói jelentés az Anonymus páholyról

ANONYMUS PÁHOLY

Az Anonymus páholy 1914-ben alakult. A páholyoknak 1920-ban történt feloszlatásakor az Anonymus páholy tagjainak száma 42 volt. A feloszlatás idején az Anonymus páholy ügyeit Dr. Dénes Lajos a Barcsay gimnázium volt tanára, a Károlyi kormány alatt kinevezett tankerületi főigazgató (V. Sziget-u. 40.) intézte.

A feloszlatással föld alá szorult szabadkőműves mozgalomban az Anonymus páholynak Fazekas Ármin nagykereskedő a Hasenörl cég beltagja lett a vezetője. Fazekas Ármin Ákost (Légrády Károly-u. 54.) 1910-ben avatták fel. Az utóbbi években a Magyar Papír és Írószerkereskedők Országos Szövetségének a titkára lett s ugyanilyen tisztséggel bízták meg a Budapesti Izraelita Nőegyletben páholytaggá.

Dr. Dénes Lajos 1904-ben lett felavatott szabadkőműves mester fokozata volt és az Anonymus páholyban viselt tisztségén kívül a Magyarországi Symbolikus Szabadkőműves Nagypáholy 1919. január 25-i nagygyűlése szövetségi tanácsosnak is megválasztotta.

Dr. Dénes Lajos évek hosszú során át, mint a magyar irodalom és történet tanára tanított a Barcsay főgimnáziumban az ú. n. tanácsköztársaság bukása után történt nyugdíjazásáig. Esztétikai, filozófiai és kritikai tanulmányokat is írt. Szerkesztette az Alexander Barnát és Beöthy Zsolt tiszteletére kiadott emlékkönyveket is. A Magyar Békeegyesület és Népszövetségi Társaságnak is választmányi tagja. Ezek a tisztségek kölcsönös szabadkőműves kapcsolatokat jelentenek, nemkülönben az is, hogy a Dolgozó Nők Klubjában, a Magyarországi Független Good Templár Rend szervezetében és a Nemzeti Demokrata Párt erzsébetvárosi szervezetének ifjúsági csoportjában, ez utóbbi helyen Dr. Rózsavölgyi Mórné (ego) és Dr. Bárány Istvánnal együtt, szabadkőműves szellemű előadásokat tartott.

A szabadkőműves földalatti mozgalomban 1930 körül Fazekas Ármin Ákos helyett Pásztélyi Vilmos az Atlantica tengerhajózási R T volt osztályfőnöke lett az Anonymus páholy vezetője. Pásztélyi Vilmos igazgató (II. Margit-krt. 101) 1916 óta az Anonymus páholy tagja.

Az Anonymus páholynak a fentebb említett tagjain kívül szabadkőműves szellemben tevékenykednek, főleg a különféle társadalmi és politikai szervezetekben, még az előbb megnevezettek: Dénes Vilmos Süss és Friedmann cég vezérigazgatója (VII. Dohány-u. 57.) 1913-ban avatták fel szabadkőművessé. A Magyar Zsidók Pro Palesztina Szövetsége keretében tevékenykedik.

Friedrich István volt miniszterelnök, országgyűlési képviselő. Középiskolai tanulmányait a pozsonyi főreáliskolában végezte, azután pedig a budapesti műegyetem hallgatója volt, ahol mérnöki oklevelet kapott. Ezenkívül jogot is hallgatott Budapesten és Berlinben. Tanulmányainak befejeztével Berlinben az Allgemeine Eletrizitats Gesellschaftnak volt a mérnöke, majd főmérnöke. 1908-ban gépgyárat alapított Mátyásföldön. 1912-ben felavatták szabadkőművessé az Anonymus páholy tagja lett. A világháborúban tüzérfőhadnagy volt. Részt vett közvetlenül a háború kitörése előtt Károlyi

amerikai körútján. Neve a politikai életben a Károlyi forradalom idején kezdett szerepelni. Ekkor már szabadkőműves mester volt és 1919. január 25-én pedig a Magyarországi Symbolikus Szabadkőműves Nagypáholy nagygyűlése a főtisztviselők között I. főfelügyelővé választotta. A Károlyi kormánynak hadügyi államtitkára volt. Később kivált a Károlyi kormányból. A proletárdiktatúra alatt részt vett az ellenforradalmi mozgalmakban. Az ú. n. tanácsköztársaság bukása után alakult Peidl kormányt eltávolította s nemzeti kormányt alakított, amelynek ő lett a miniszterelnöke. Mikor 1919 novemberében Clerk közbenjárásra megalakult az összes pártok részvételével a koncentrációs kormány, a hadügyi tárcát vállalta. A Huszár kormány lemondásával ő is megvált tárcájától. Még a miniszterelnöksége alatt megalakult Keresztény Nemzeti Pártnak elnöke volt s keresztülvitte, hogy a párt egyesült a Keresztényszocialista Párttá. Az új párt a „Keresztény Nemzeti Egyesülés Párt"-ja nagy sikerrel vett részt annak idején a nemzetgyűlési választásokon, amelyeket az ő választójogi rendelete alapján tartottak meg 1920 januárjában. Ekkor következett be a szabadkőműves páholyok feloszlatása. Ebben az időben a politikai események Fridrich Istvánt lassankint ellenzékbe sodorták. Úgy látszik, ez a magyarázata annak, hogy a szabadkőműves páholyok feloszlatását közvetlenül követő években még összeköttetést tartott fenn a bécsi „In Labore Virtus' ,és „Freiheit" páholyokkal. A Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártjából is kivált s külön páholyt alapított „Keresztény Kisgazda, Földmíves és Polgári Párt" néven. A Tisza István meggyilkolása miatt indított bűnperben az ügyészség vádat emelt ellene s a bűnper középpontjában állott egészen 1920 közepéig, amikor az ügyészség az ellene emelt vádat elejtette. Részt vett a nyugatmagyarországi felkelésben, a király puccsban, amikor őrizetbe is került, 1925-ben székesfővárosi bizottsági tag lett. 1926-ban országgyűlési képviselővé választották és ma is mint keresztény ellenzéknek erős ellenzéki álláspontban lévő képviselője ismeretes.

Lorch Károly Lajos m. kir. kormányfőtanácsos, acélgyári igazgató (III. Lublói-u.-6.) 1916-ban avatták fel az Anonymus páholy tagjává. Jelenleg az Allschlaraffia szabadkőműves fedőszervezetben szerepel. Bizalmas értesülés szerint a rendőrségnél és a belügyminisztériumban vannak meghitt összeköttetései.

Schönberger Ármin tőzsdeügynök (V. Szabadság-tér 11.) 1915-ben lett az Anonymus páholy tagja, majd mester. A Magyar Bankárok és Értékpapírnagykereskedők Országos Egyesületének tagja.

Széphegyi Dezső igazgató (V. Falk Miksa-u. 6.) 1910-ben avatták fel szabadkőműves páholytaggá, majd mesterré. A Magyar Általános Kőszénbánya R.T. részvényese és megválasztott igazgatósági tagja.

MOL P 1134 l. t. No. 16. 1.cs. — Géppel írt másolat.

8.

Besúgói jelentés az Archimedes páholyról

ARCHIMEDES PÁHOLY

Az Archimedes páholy 1911-ben alakult. Aránylag véve kicsiny taglétszáma — a feloszlatáskor 48 tagja volt — és rövid 8-9 éves működése dacára a páholy a testvérek sorában mégis jelentős tevékenységet fejtett ki. 1918-ban beszámolójában megállapítja az eredményt, hogy az Archimedes páholynak tagjai „különösen számottevő eredménnyel működtek közre a forradalom előidézésében és végrehajtásában" és felsorolja azokat a „testvérek"-et, akik a „világháborút előidéző forradalom munkájából is kivették részüket."

A páholyok feloszlatása után az Archimedes páholy tevékenysége is földalatti térre szorítkozott. A szabadkőműves szempontból elaltatott Archimedes páholynak titkos vezetőjéül Tolnai Jenő székesfővárosi iskolai tanárt (VII., Rózsa-u. 36.) jelölték ki, akit 1918-ban avattak fel a szóbanforgó páholynak tagjává.

Az utóbbi években Tolnai Jenő helyébe Dr. Laufer József ügyvéd (V. Tükör-u. 5.) került.

Dr. Laufer József 1900-ban lett felavatott szabadkőműves és elérte a mester fokozatot. Szabadkőműves tevékenységének súlyát mutatja, hogy a Magyarországi Symbolikus Szabadkőműves Nagypáholy 1919-ben ítélőszékének tagjává választotta. Jelenleg a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona szabadkőműves fedőszervezetnek választmányi tagja.

Az Archimedes páholy volt tagjai közül még az alábbi személyek dolgoznak a szabadkőműves mozgalomban:

Adorján Dezső volt mérnök, hírlapíró. 1900-ban avatták fel páholytaggá. 1919-ben a Symbolikus Nagypáholy szövetségi tanácsosa lett. Jelenleg a 8 Órai Újság belső munkatársa.

Eppinger Károly nagykereskedő, (XIV. Telep-u. 43.) 1894 óta szabadkőműves és elérte a mesterfokozatot is. A szabadkőműves befolyás alatt álló Magyar Kereskedelmi Csarnok Nagykereskedők Országos Szövetségének alelnöke. A Magyar Cobden Szövetségben is van szerepe.

Forgó István okleveles vegyészmérnök, (I. Budakeszi-u. 49.). Az üvegkereskedelmi és Építőipari R. T. igazgatója, a Forgó ás Társa tükör és üveggyár cégnek és táblaüveg nagykereskedésnek társtulajdonosa. 1914-ben avatták fel az Archimedes páholy tagjává és élénk páholymunkájára mutat, hogy 1919-ben már a páholy szónokává is megválasztották. Tevékenysége nem szűnt

meg a páholyok feloszlatásával sem. A Magyar Cobden Szövetségnek és a Magyar Kereskedelmi Csarnok Nagykereskedők Országos Szövetségének is választmányi tagja. A Cobden Szövetség előadói közé tartozik és „Az Új Társadalom Alapja" című Cobden Könyvtár 65. számú kiadványát ő írta.

Lázár Lipót gépészmérnök, nyug. postaműszaki főigazgató (II., Keleti Károly-u. 13/b). A szabadkőműves mozgalomban 1905 óta szereplő posta főigazgatót mesterré is felavatta. A Budapesti Lipótvárosi Casino igazgatósági tagja.

Lóránt Jenő vegyészmérnök (I. Győri-u. 24.) V. Lipót krt. 15. alatti szikvízgyári berendezése, szifon fejöntődéje és gyári palack lerakata van. 1912-ben lett az Archimedes páholy tagja és idővel mesterré is felavatták. A Belvárosi Polgári Körben választmányi tag.

Takács István tanár, (VIII.,Szentkirályi-u. 34.) 1913 óta az Archimedes páholynak tagja. A Magyar Szülők Szövetségével van összeköttetésben.

Dr. Vámos Henrik ügyvéd (IV. Váczi-ucca 34. II) már 1899-ben felavatott szabadkőműves volt. Részt vett az Archimedes páholy alapításában és elérte a mester fokozatot. Dr. Kemény Gáborral, Dr. Vámbéry Rusztemmel és Dr. Fenyvessy Lászlóval együtt ő is egyike volt azoknak, akik a Magyar Fabianus Társaság szabadkőműves fedőszervezetet 1929-ben meg akarta alakítani. A VII. ker. Erzsébetvárosi Körnek választmányi tagja.

MOL P 1134 l. t. No. 16. 1.cs. — Géppel írt másolat.

9.

Besúgói jelentés a Budapest páholyról

BUDAPEST PÁHOLY

A Budapest páholy 1912-ben alakult meg. Feloszlatásakor 76 tagja volt. A feloszlatáskor föld alá került szabadkőműves mozgalomban a Budapest páholynak vezetését Szántó Jenőre az Angol–Magyar Bank R. T. Igazgatójára (XI. Kemenes-ucca 8.) bízták

Szántó Jenőt 1916-ban avatták fel a Budapest páholy tagjává. Elérte a mester fokozatot és a szabadkőműves páholyok feloszlatásakor az Archimedes páholynak egyik helyettes főmestere volt. A Nyomorék Gyermekek Országos Otthona szabadkőműves befolyás alatt álló szervezetnek igazgatósági tagja. Szabadkőműves összeköttetéseit fenntartja ma is. Ennek jegyében búcsúztatta el

f. évi április havában a magyar zsidóság nevében Székely Ferencet a Belvárosi Takarékpénztár vezérigazgatóját a Neuschloss páholy volt tagját, elhunyta alkalmából, amely alkalommal Szántó Jenőn kívül még számos szabadkőműves (dr. Dési Géza, Vészy József, stb) jelent meg.

A Budapest páholy volt tagjai közül szerepelnek még a szabadkőműves mozgalomban az alábbi személyek:

Dr. Bakonyi Pál ügyvéd (VI. Jókai ucca 1.) 1915-ben vették fel a Budapest páholy tagjai sorába. Jelenleg a „Magyar Jogélet" főszerkesztője és az Országos Ügyvédszövetség igazgatótanácsának a tagja.

Dr. Bárdos Arthur újságíró, színigazgató, (IV. Párisi u. 1.) A Budapest páholy egyik alapítója. 1910 óta felavatott szabadkőműves. A magyar Cobden Szövetségben szemináriumi előadó.

Kálmán Henrik m. kir. kincstári főtanácsos, az Angol Magyar Bank R.T. vezérigazgatója (XIV., Stefániy-u. 69.) 1912-ben avatták fel a Budapest páholy tagjává. A Magyar Szülők Szövetségének főtitkárja.

Dr. Radó Mór fog és szájbetegségek szakorvosa (VII. Erzsébet-krt. 26.) 1913-ban lépett be a Budapest páholyba. Az Erzsébetvárosi Kör választmányi tagja.

Dr. Szegő Ferenc ügyvéd, (Lipót krt. 13.) a szabadkőműves mozgalomban 1910-ben tűnt fel. Elérte a mester fokozatot. A Belvárosi Polgári Kör igazgatósági tagja. Szerkeszti Az Ügyvéd című szaklapot. Az Országos Ügyvédi Gyám és Nyugdíjintézet ügyésze.

Dr. Szmetán László ügyvéd, ny. kir. törvényszéki bíró (V., Klotild-u. 4.) 1913-ban lett a Budapest páholy tagja, majd 1919-ben annak főmestere. A Symbolikus Nagypáholy ítélőszékének is tagja volt.

MOL P 1134 l. t. No. 16. 1.cs. — Géppel írt másolat. Bárdos Arthurnál kézzel írtan: „A Budapest páholy egyik alapítója, 1910-től fedezett. A magyar Cobden Szövetségben szemináriumi előadó."

10.

Besúgói jelentés a Pátria páholyról

PÁTRIA PÁHOLY

A Pátria páholy 1898-ban alakult. 1919 májusában ezt a páholyt, amelynek akkor a taglétszáma 45 egyénből állott, elaltatták.

MOL P 1134 l. t. No. 16. 1.cs. — Géppel írt másolat.

11.

Besúgói jelentés a Comenius páholyról

COMENIUS PÁHOLY.

A Comenius páholy (azelőtt Grossmuth) 1886-ban alakult. Feladata volt a gazdaságszociálpolitikai kérdésekkel foglalkozni. Ennek a feladatnak a keretében foglalkozott a titkos választói jog, a felekezet nélküli oktatás és a szekularizáció kérdésével. A páholy általánosságban nem maradt meg a szorosan vett gazdasági szociálpolitika terén, hanem mint általában a többi páholyok is az egyetemes szabadkőművesség vezérlő gondolatát igyekezett megvalósítani. Ezt a vezérlő gondolatot a Comenius páholy így fejezte ki a Testvériség páholyhoz intézett egyik átiratában: „A szabadkőművesség legfontosabb feladata a klerikalizmus elleni elszánt küzdelem minden téren, rámutatva arra, hogy a papi álkultúra eddig mindenütt csak nyomort teremtett."

A Comenius páholynak feloszlatásakor 139 tagja volt. A feloszlatással föld alá szorult mozgalomnak a vezetője az első időkben Biró Ármin a Magyar Vaskereskedő szerkesztője volt. (VI. Jókai-u. 39.) Később a páholy vezetését Dr. Iritz Miksára a Pesti Magyar Bank tisztviselőjére bízták.

Dr. Iritz Miksa 1900-ban lépett be a Comenius páholyba, amelynek helyettes főmestere volt a feloszlatás idején. Jelenleg mint választmányi tag szerepel a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona szabadkőműves fedőszervezetben.

A Comenius páholy volt tagjai közül még az alább megnevezettek szabadkőműves tevékenysége észlelhető.

Dr. Árja Sándor ügyvéd (V., Zoltán-u. 8.) 1917-ben avatták fel páholytaggá. Az Országos Ügyvéd Szövetség igazgató tanácsának tagja és bizonyára e réven is fenntartja a szabadkőműves összeköttetéseit.

Dr. Ágai Béla orvos és hírlapíró. 1897-ben lett a Comenius páholy tagja. Az Újság politikai napilap főszerkesztője. Gyakori pozsonyi utazásai minden valószínűség szerint csehszlovák szabadkőműves összeköttetésekre utalnak.

Beregi Ármin mérnök (VI., Podmaniczky-u. 29.) 1912-ben lépett be a Comenius páholyba. A páholy feloszlatásakor annak szónoka volt. Annak idején a XX. Századnak cikkírója volt. A magyar cionista szövetségnek tagja és a Palesztina hivatalnak elnöke. Az ő feladata gondoskodni arról, hogy Palesztinában lehetőleg csak szabadkőműves vándorolhasson ki. Beregi az összekötő a szabadkőművesek és a magyar cionisták között.

Beregi Oszkár színművész Nemzeti Színház volt tagja 1902-ben lett páholytag. A Magyar Írónők Körében és a Cobden Szövetségben van összeköttetése.

Farkas Vilmos, a Schopper J. G. R. T. igazgatója (IV. Piarista-u. 4.) 1917-ben avatták fel páholytaggá. A Magyar Kereskedelmi Csarnok Nagykereskedők Országos Szövetségének választmányi tagja.

Dr. Fáy Sándor (Fischl) (I. Mártonhegyi-u. 53/57) 1907 óta a Comenius páholy tagja. A Lakók Szövetségének ügyvezető elnöke.

Dr. Goitein Sándor ügyvéd (VII. Erzsébet-kert. 14.) 1916-ban lett a Comenius páholy tagja. A páholy feloszlatásakor annak szónoka volt. A Lakók Szövetségének tagja.

Hiermann Ferenc rézárugyáros (VII., Csányi u. 7–9. sz.) 1901-ben avatták fel páholytaggá. Az Erzsébetvárosi kör igazgatósági tagja. Krausz Krayer E. és társa cég társtagja (V.,Váci-u. 34.) 1910 óta a Comenius páholy tagja. A Magyar Kereskedelmi Csarnok Nagykereskedők Országos Szövetségének választmányi tagja.

Müller Pál (Ujlaki) (VI., Aréna-u. 84.) a Nagybátony Újlaki R. T. mérnöke. 1919-ben lett a Comenius páholy tagja. A Magyar Kémikusok Egyesületének tiszteletbeli elnöke.

Pfeiffer Ignác nyug. műegyetemi tanár (I. Budafoki-út 9.) 1903-ban lett páholytag. Már 1919-ben a Magyarországi Symbolikus Szabadkőműves Nagypáholy helyettes nagymestere volt. Ma is jelentékeny szerepe van az illegális szabadkőműves mozgalomban, amelyet anyagilag is támogat. Az ipari kémia több ágában, a víz, a tüzelőanyagok, a világítógáz technikájáról írt magyar és német szaklapokba. A Magyar Kémikusok egyesületének elnöke. Az egyesület havi értesítőjének a Technikai Kurir-nak szuerkesztője és kiadója. A Magyar Általános Kőszénbánya R. T. részvényese és igazgatósági tagja. A Magyar Zsidók Pro Palesztina Szövetsége Keren Kayemeth Leisrael bizottság elnöke. Annak idején az alapszabály láttamozását nem nyert. Magyar Fabianus Társaságnak választmányi tagja volt. Ez év június hó végén részt vett a szabadkőműveseknek Zebegényben tartott illegális összejövetelén.

Rockstein Samu az Express szállítmányozási R. T. igazgatója (V., Nádor-u. 28.) 1914-ben lett páholytag. A feloszlatáskor a páholynak templomőre volt. A Magyar Kereskedelmi Csarnok Nagykereskedők Országos Szövetsége elnöki tanácsának tagja.

Róthy Károly ny. Beszkárt főfelügyelő (I. Zuhatag-u. 5/b/1) 1906ban lépett be a Coménius páholyba. Az Allschlaraffia tagja.

Dr. Rózsa Ignác felsőkereskedelmi iskolai tanár c. igazgató (VI., Szív-u. 3.) 1910-ben avatták fel a Comenius páholy tagjává. A páholynak titkára volt a feloszlatás idején. Az ú. n. tanácsköztársaság bukása után nyugdíjazták. Felesége

székesfővárosi tanítónő. Dr. Rózsa Ignác 1913-ban kiadta „Martinovics Ignác és társai" című munkáját, amelyben forradalmi hangokat pendített meg. A székesfehérvári kir. ügyészség izgatás miatt vádat emelt ellene.

Schön Gyula a Stern testvérek bőrgyár R. T. Újpest Temesvári-u. 8. cég beltagja. 1917-ben lett páholytag. Az Erzsébetvárosi Kör igazgatósági tagja.

Szegő Béla az Albus szappangyár vezérigazgatója (II., Garas-u.8.) 1910-ben lépett be a Comenius páholy tagjai sorába. A Magyar Zsidók Pro Palesztina Szövetsége tagja: a Magyar Kémikusok Egyesületének pedig alelnöke.

Szepes (Seefenseider) Béla a Grüner A. Henrik cég főnöke (V., Wekerle Sándor-u. 2.) Már 1895-ben páholytag volt. Jelenleg a Magyar Kereskedelmi Csarnok Nagykereskedők Országos Szövetségének választmányi tagja.

Vita Emil dr. ny. szfőv. tanácsnok (II., Liliom-u. 34–36.) 1906-ban lépett be a Comenius páholyba. Az Erzsébetvárosi Kör alelnöke, a Magyar Kereskedelmi Csarnok Nagykereskedők Országos Szövetségének választmányi tagja és a Belvárosi Takarékpénztár R. T. igazgatója.

Wilhelm Károly dr. ügyvéd (VIII., Rákóczi-u. 18.) volt tőzsdei jogügyi titkár 1914-ben avatták fel a Comenius páholy tagjává. A páholynak főmestere volt a feloszlatáskor. A Magyar Bankárok és Értékpapír kereskedők Országos Egyesületének tb. ügyésze.

MOL P 1134 l. t. No. 16. 1.cs. — Géppel írt másolat.

12.

Besúgói jelentés a Corvin Mátyás páholyról

CORVIN MÁTYÁS PÁHOLY.

A Corvin Mátyás páholy a legrégebben alakult páholy. 1879-ben alakították pár hónappal előbb, mint a Humboldt páholyt. Budapesten az első magyar páholy a Corvin Mátyás páholy volt. E páholy első munkatáblája az első magyarnyelvű szabadkőműves munkatábla. A páholy első főmestere Türr István volt. Az utolsó legális főmestere dálnoki Kováts Jenő m. kir. kormányfőtanácsos, volt parafagyári R. T. titkár (VI., Gróf Zichy Jenő-u. 4.) A feloszlatáskor tagjainak száma 99 volt.

Kováts Jenőt 1914-ben avatták fel a Deák Ferenc páholytagjává. Mint az Országos Iparegyesület igazgatója 1934-ben kiutazott Szovjetoroszországba. A

Corvin Mátyás páholy főmesteri tisztségét megtartotta a páholy feloszlatása után is.

A Corvin Mátyás páholy volt tagjai közül az alábbiak tevékenysége észlelhető:

Balló Mária Mátyás reáliskolai tanár, akit 1876 előtt avattak fel a Corvin Mátyás páholy tagjává. Most a Feministák Egyesületének számvizsgálója.

Dr. Faragó Aladár a Hungária vegyészeti gyár igazgatója (Faragót 1914-ben avatták fel a Corvin Mátyás páholy tagjává. A 8 órai Újság felelős kiadója.)

Dr. Fellner Frigyes dr. (Németvölgyi) egyetemi nyilvános rendes tanár XI., Bércz-u. 9.) Már 1900-ban a Corvin Mátyás páholy tagja volt. A Magyarországi Rotary Klubnak és Magyar Tudományos Akadémiának és a Nemzetközi Statisztikai Intézetnek is tagja. A Felsőház póttagja, a Francia Akadémia levelező tagja.

Gróf Sándor olaj és vegyipari vállalkozó(VI., Fóthy-u. 3/d) grófot 1916-ban avatták fel Corvin Mátyás páholy tagjává. Az Országos Iparegyesületnek számvizsgálója.

Ifj. Dr. Imre József szemorvos egyetemi tanár (VI., Benczur-u. 22.) A Magyarországi Rotary Klubbok tb. főmegbízottja. 1908-ban vették fel a páholytagok közé.

Katona Béla hírlapíró, közgazdasági író (I., Hegyalja-u. 2.) 1906-ban lépett be a Corvin Mátyás páholyba. Az Újság politikai napilap belső munkatársa.

Dr. Kabakovics József ny. kir. törvényszéki bírót (II., Báró Liptay-u. 5.) Kabakovicsot 1914-ben avatták fel páholytaggá. 1919-ben a Symbolikus nagypáholy szövetségi tanácsossá választotta. A feloszlatás idején a páholy II. felügyelője volt. A Cobden Szövetségnek most is előadója. A székesfőváros törvényhatóságának és a közlekedési bizottságnak tagja.

Káldy Gyula igazgató, operai rendező 1889 előtt lépett be a Corvin Mátyás páholyba.

Kertész Árpád a Pesti Hírlap nyomda igazgatója (II., Buday László-u. 5.) 1908-ban lépett be a Corvin Mátyás páholyba. A Magyarországi Grafikai és Rokoniparosok Főnökegyesületének társelnöke.

Naményi (Neumann) Ernő dr. az Országos Iparegyesület h. igazgatója (VI., Lendvay-u. 25.) Naményi 1917-ben avatták fel a Corvin Mátyás páholyban. A Magyar Cobden Szövetségnek választmányi tagja. A Cobden könyvtár 13. száma „Matlekovics Sándor" az ő munkája.

Neuberger Aladár dr. kir. törvényszéki bíró, a pestvidéki kir. törvényszéken tanácselnök 1904-ben a Corvin Mátyás páholy tagja lett. 1919-ben pedig a Magyarországi Symbolikus Szabadkőműves Nagypáholy ítélőszékének tagjává választotta.

Popper István mérnököt (VII., Kertész-u. 50.) 1891-ben avatták fel a Corvin Mátyás páholy tagjává. A Magyar Zsidók Pro Palesztina Szövetségének tagja.

Dr. Supka Géza ny. múzeumi igazgatóőr (XI., Lenke-u. 65–67.) Budapesten, Kolozsvárott, Grácban és Párisban tanult. 1904-ben a Nemzeti Múzeum régiségtárának tisztviselője lett. 1910-ben felavatták a Corvin Mátyás páholy tagjává. 1918-ban igazgatóőrré nevezték ki. A bécsi egyetem pedig, mint archeologust meghítta előadónak a művészettörténeti tanszékre. A Károlyi kormány alatt rendkívüli követ volt Prágában. Az ú. n. tanácsköztársaság bukása után hírlapíró lett. 1924-ben „A nagy dráma" című munkájában megírta a világháború és az ezt követő események történetét. 1929-ben az alakulóban lévő Magyar Fabiánus Társaság szabadkőműves fedőszervezet választmányi tagjává választotta. A Vajda János Társaságban állandó előadó és az elnöki tanácsnak választmányi tagja. A Magyar Írónők Körében és a Magyarországi Független Good Templár Rendben is több ízben tartott előadást. A „Csak szorosan" Magyar Könyv és Zeneműkereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesületében és a Feministák Egyesületében is szerepelt előadásaival. A Literatura című folyóiratnak jelenleg is szerkesztője.

Techert Gyula ny. m. kir. Államvasúti főfelügyelő, osztályvezető (XIV., Thököly-u. 162.) 1911-ben lépett be a Corvin Mátyás páholyba. Elérte a mesterfokozatot. Fia, dr. Techert Gyula a „Magyarság" napilap belső munkatársa.

MOL P 1134 l. t. No. 16. 1.cs. — Géppel írt másolat. Kertész Árpádnál kézzel írtan: „A Pesti Hírlap nyomda igazgatója (II. Buday László u. 5.)1908-ban lépett be a Corvin páholyba. A Magyarországi Grafikai és Rokonipari Főiroda tisztviselője."

13.

Besúgói jelentés a Deák Ferenc páholyról

DEÁK FERENC PÁHOLY.

A Deák Ferenc páholy egyike volt a legrégibb és a legnépesebb páholyoknak. 1885-ben alakult és a feloszlatáskor 1920-ban 255 tagja volt. A páholy létesítette a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona elnevezésű egyesületet. Feloszlatáskor a páholy főmestere Morvai Izsó volt. Morvai Izsó ezt a szerepét mind a mai napig megtartotta és nyilvánosan, mint a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona igazgatója vesz részt a szabadkőműves mozgalomban, illetőleg a Deák Ferenc

páholy munkájában. A Nyomorék Gyermekek Országos Otthona ugyanis a Deák Ferenc páholynak fedőszervezete. Nagyobbrészt a fedőszervezet védelme alatt dolgoznak még az alább megnevezett személyek:

Atkári Ottó kereskedő (VI. ,Benczur-u. 21.) Atkárit 1909-ben avatták fel a Deák Ferenc páholy tagjává. Jelenleg a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának számvizsgálója.

Dr. Benedek Marcell szül. 1885-ben Budapesten, lakik (I., Ferry Oszkár-u. 89.) ref. vallású, ny. főgimnáziumi tanár, író 25 éves korában — 1910-ben — felavatták a Deák Ferenc páholy tagjává. Mozgalmi tevékenysége 1917-ben kezdett olyan szélsőséges irányt venni, amely államrendészeti szempontból már akkor szorosabb szemmeltartást igényelt volna. 1917-ben a Jászi Oszkár szerkesztésében megjelent és köztudomásúlag szabadkőműves irányú „Huszadik század" szerkesztősége „A zsidókérdés Magyarországon" cím alatt körkérdést tesz fel olvasóinak. Ezzel kapcsolatban Benedek Marcell is véleményt nyilvánít. Ez a véleménye, de különösen az előbbi időkből származó regényei (Vulkán 1915), költeményei és drámáinak alaphangja és tartalma mind méltóvá teszik őt arra, hogy a forradalom alatt egyetemi tanárrá nevezzék ki. Az 1919-ben bekövetkezett ú. n. tanácsköztársaság bukása után egyetemi tanszékéről elmozdították és állásától megfosztották.

A Deák Ferenc páholy kötelékében 1920-ban már helyettes főmesteri tisztséget betöltő szabadkőműves Benedek Marcell ettől az időtől kezdve élesen szembefordul a mai társadalmi berendezkedéssel. A Magyarországi Szociáldemokrata Párt befolyása alatt álló szakszervezetekben állandó előadó lesz, és párt a hivatalos lapjában, a „Népszava"-ban egymásután jelennek meg cikkei: írókról és könyvekről szóló kritikái és tárcái. Ugyanezen idő alatt mint esztétikus és irodalomtörténész fejt ki irodalmi munkásságot: külföldi, főleg szabadkőműves szellemben írt regényeket fordít úgy ő, mint felesége, szerkeszti a „Halhatatlan könyvek" című könyvsorozatot, amelyben jórészt szabadkőműves szellemű írók művei jelennek meg és 1927-ben egy „Irodalmi Lexikon"-t szerkeszt majdnem kizárólag volt szabadkőműves írók, tanárok stb. közreműködésével.

1925-ben Vámbéry Rusztem és Varró István — mindketten a Martinovich páholy tagjai — megindítják a „Huszadik Század" utódját a „Századunk" című folyóiratot. E folyóiratban is dolgozik Benedek Marcell: társadalmi téren pedig a „Magyar Békeegyesület és Népszövetségi Társaság"-nak és a „Csak szorosan" Magyar Könyv és Zeneműkereskedői alkalmazottak Országos Egyesülete"-és a „Könyvkiadók Egyesülete" főtitkárja.

1934 áprilisában a Pénzintézeti Tisztviselők Országos Egyesülete"-ben „A legújabb francia forradalom" címen egy előadást tartott. Előadásában Henry Barbusse-ről, Jules Romain-ról és Romain Rollandról beszélt, majd előadása során kijelentette, hogy az irodalmi művek általában politikai térre csapnak át. Az

SZTE Egyetemi Könyvtár SZEGED 6.

ultrakonzervatív és családi szórakoztatásra szánt regények mellett és azokkal szemben állnak a leszámolásra váró és azt hirdető regények. Végkövetkeztetése: reméli, hogy a leszámolóké lesz a jövendő.

Ugyanettől az időtől kezdve a „Vajda János Társaság"-ban is mint előadó kezd szerepelni: ezek a szereplései állandó jellegűekké válnak.

Az utóbbi időben a „Láthatár" című kisebbségi kulturszemlében jelent meg cikke. Úgy látszik összeköttetésbe került a megszállt területek szabadkőműves íróival, amire mutat egyébként az is, hogy az Erdélyben 1923-ban elhúnyt Nagy Karola szabadkőműves világnézetű írónő, a Dante kiadásában megjelent „Itt voltam" című posthumus művéhez az előszót Benedek Marcell írta.

A legutóbbi időkben feltűnt az „Írók Gazdasági Egyesülete" tisztikarában is a szabadkőműves mozgalomból jól ismert: Balassa József, Székely Béla, György Oszkár stb. szabadkőműves írók társaságában.

Dr. Berczelly Harry ügyvéd 1905-ben lépett be a Deák Ferenc páholy tagjai sorába. Jóllehet 1913-ban fedezték, mégis mint a Magyar Általános Kőszénbánya R. T. részvényese és igazgatósági tagja, szabadkőműves szellemű intézmény irányításában is tevékenykedik.

Dr. Bernáth Dezső fogorvos (VI:, Andrássy-u. 2.) 1914-ben lett a Deák Ferenc páholy tanonca. Jelenleg, mint a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona orvosi tanácsának tagja fejt ki szbk. tevékenységet.

Bolgár Mihály kereskedő (V., Klotild-u. 10/a) 1905-ben lett szbk. mesteri tisztséget viselt. Világnézetét, mint a Magyar Kereskedelmi Csarnok Nagykereskedők Országos Szövetsége választmányi tagja juttatja érvényre. A páholy II. felügyelője volt.

Boschán Artúr a kőbányai izraelita hitközség elnöke, bornagykereskedő. (X., Obnodi-u. 5.) 1900 óta szbk. mesterfokozata volt. A Magyar Zsidók Pro Palesztina Szövetsége tagja. Mint igazgatósági tag részt vesz a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona irányításában is.

Breitner L. Zsigmond nagykereskedő (VI., Andrássy-u. 2.) 1892-ben lett szbk. és elérte a mesterfokozatot. Feleségével együtt az Izraelita Szünidei Gyermektelep egyesületben tevékenykedik és a szbk. szellemű szervezetet anyagilag támogatja.

Csajági Béla polgári iskolai és árvaházi igazgató 1903-ban lépett be a Deák Ferenc páholyba. Elérte a mesterfokozatot. Jelenleg a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona tanügyi bizottságának tagja.

Delej László bank és váltóüzlet tulajdonos (VII., Erzsébet-krt. 16.) a New York Times és a Keleti Sajtóiroda magyarországi képviselője 1907-ben lett szbk. Megkapta a mesterfokozatot. Szónoka volt a Deák Ferenc páholynak. Titkára a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának. E tisztségén keresztül, valamint a New York Times és Keleti sajtóiroda révén fejt ki szk. tevékenységet. A Keleti

Sajtóiroda révén szovjet összeköttetései is vannak. (L1867) 1935 VII res. BM.-5309/1936 fk. Állro).

Elszász Rezső gyáros (V., Falk Miksa-u. 30.) Műszaki gyára és a faipar számára szaküzlete van. 1901 óta szbk. Mesterfokozattal a páholy előkészítő mestere volt. Jelenleg a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona számvizsgálója.

Erdély Zsigmond vezérigazgató (V., Percel Mór-u. 4.) a Haditermény R. T. volt cégvezetőjét 1917-ben avatták fel és tanonckodott a Deák Ferenc páholyban. A Magyar Tőzsde Klub tanácsosa és alelnöke. A Budapesti Áru- és Értéktőzsde tagja. Aktív sbk., aki szbk. célokra évről-évre adományokat ad és tagdíjat fizetett az illegális mozgalomban.

Dr. Farkas Ignác kórházi főorvos, urológus sebész m. kir. egészségügyi főtanácsos (V., Zoltán-u. 6.) 1907-ben vették fel a páholyba, ahol mesterfokozatot kapott. Igazgatósági tagja a Budapesti Lipótvárosi Kaszinónak.

Ifj. Fischer Adolf kereskedő, gyári képviselő, (XI., Szent Gellért-tér 3.) 1910-ben került a szbk. közé. Mesterré is felavatták. Jelenleg választmányi tagja a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának.

Fischl Simon nagykereskedő már 1899-ben tagja volta Deák Ferenc páholynak és mesterré is avatták. Jelenleg is tagja a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona igazgatóságának.

Forgács Ambrus a Cohrs és Ammé R. T. igazgatója (I., Hieronymi u. 7.) 1918-ban került be a Deák Ferenc páholyba. A páholyoknak 1920-ban történt feloszlatásakor még tanonc volt. Tagja a Magyar Szállítmányozók Országos Egyesületének és ezzel együtt bent van a Magyar Kereskedelmi Csarnok választmányában is.

Freyberger Béla a Magyar Cseh Iparbank igazgatója (IV., Ferenc József rakpart 13–15.) 1910-ben lett páholytag és idővel mesterré avatták. Jelenleg a Belvárosi Polgári Körnek igazgatósági, a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának pedig választmányi tagja.

Fried Ármin a Fried és Benedek parkettgyár főnöke 1918-ban lépett be a szabadkőművesek közé. Választmányi tagja a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának.

Dr. Gál Hugó (Goldberger) nőorvos 1903 óta volt tagja a Deák Ferenc páholynak, amely páholyban mesterré is avatták. Jelenleg a Nyomorék Gyermekek Országos Othona orvosi tanácsának tagja.

Gerő Sándor gépészmérnök (XIV., Abonyi-u. 25.) 1918-ban lett páholytag. Mint tanoncot érte az 1920-as feloszlatás. Most műszaki tanácsosa a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának. Itt tevékenykedik feleségével együtt, aki igazgatósági tagja az Otthonnak.

Groszmann Ármin nagykereskedő, a Grossmann és Erdős rövidárunagykereskedés egyik tulajdonosa (VII., Garay-u. 28.) 1918-ban lépett be

a Deák Ferenc páholyba és tanonckodott ott a feloszlatásig. Most háznagya a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának.

Haász Emil a Haász Lipót és fia fakereskedelmi R. T. igazgatóját (II., Bimbó-út 19.) 1909-ében avatták fel szabadkőművesnek. Mesterfokozata volt a feloszlatáskor. Most igazgatósági tagja a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának.

Hacker Bertalan gyárigazgató (VI., Munkácsy-u. 3.) már 1889-ben páholytag. Mesterfokozata volt a feloszlatáskor. Feleségével együtt most a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona igazgatósági tagja.

Halász Elemér ny. szfőv. tanácsnok, a Budapesti V., Általános Közjótékonysági Egyesület ügyvezető elnöke (XI., Muskotály-u. 1/b) 1912-ben szabadkőműves lett és mesterré avatták, a páholy írnok-helyettese volt. Feleségével együtt igazgatósági tagja a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának.

Galgóci Hetées (Hirschfeld) Mór nagykereskedő (II., Olasz-fasor 27.) már 1896 óta fejt ki szabadkőműves tevékenységet. A Deák Ferenc páholyban annak idején mesterré avatták Alelnöke a Nyomorék gyermekek Országos Otthonának.

Hoffmann Béla bankár (V., Dorottya-u.8.) banküzlettulajdonos 1903-ban lett szbkőműves, majd mesterré avatták. Most tagja a Magyar Bankárok és Értékpapírkereskedők Országos Egyesületének.

Hofmann Gusztáv bankár (V., Báthory-u. 20) 1912 óta szabadkőműves. Megkapta a mesteri fokozatot is. A feloszlatásig II. felügyelőhelyettes volt a Deák Ferenc páholynak. Jelenleg is neve alatt működik a „Hofmann Gusztáv bankház R. T."

Dr. Horváth Sándor orvos (II., Virágárok-u. 4.) 19 éven át fejtett ki szbk. nyilvánosan tevékenységet. Meg is kapta a mesterfokozatot. A feloszlatás óta a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona választmányának tagja.

Just Emil a Pannonia Kender és Lenipar R. T. igazgatója tanonc volt 1917-tól 1920-ig. Most alelnöke a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának.

Justus Dezső redőnygyáros (Justus Sándor és fia ablakredőnygyára VI., Vörösmarthy-u. 24. a.) 1900-ban lett szabadkőműves. Mesterré is felavatták. Örökös tiszteletbeli alelnöke a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának. Felesége is szerepel az említett szervezet tisztikarában.

Kann Zsigmond likőrgyáros (V., Váczi-út 10.) 1903-ban lépett be a Deák Ferenc páholyba és avatták ott fel mesterré. Választmányi tagja a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának.

Kirschner Oszkár okl. gépészmérnök, műszaki áruk és üzemberendezési vállalkozó (VI., Teréz-krt. 2.) 1912-bven lett páholytag, majd mesterré avatták. Jelenleg is műszaki tanácsosa a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának.

Kóbor Tamás (Bermann Adolf) fiatalon lett hírlapíró, később a Hét főmunkatársa, majd és még ma is az Újság politikai napilap főszerkesztője. 27 éves korában, 1894-ben belépett a Deák Ferenc páholyba. Az tény, hogy két év múltán a páholy törölte tagjai sorából, mindazonáltal irodalmi tevékenysége szbk. világfelfogásról tanúskodik. Így számos regénye közül a Budapest, Ki a ghettóból, Hamupipőke őnagysága, Pók Ádám 77 élete, Aranyhajú Rózsika, Egy test, egy lélek c. színműve stb. Politikai és társadalmi problémákról írt cikkei ugyancsak az említett világfelfogást tükrözik vissza, valamint szereplése is a Vajda János Társaságban, a Nemzeti Demokrata Pártban, a Feministák Egyesületében és egyéb szbk. jellegű összejöveteleken. Szerepelt azok közt a szabadkőművesek közt is, akik a Nők Nemzetközi Békeligája, illetőleg ennek magyar szervezete a Feministák Egyesülete által kiadott nyilatkozatban a fegyverkezés megbélyegzéséről kiadott leszerelési nyilatkozatot aláírták. Leánya Kóbor Noémi írónő is atyja szellemét követi, amint a regényei közül a „Koppány vezér", színműve a „Jeruzsálem pusztulása" és főleg a legutóbb megjelent „...és tedd rá éltedet" c. munkája mutatják.

Komor Marcell okl. műépítész (II., Keleti Károly-u. 31.) mesterfokozatot nyert a Deák Ferenc páholyban, ahova 1903-ban lépett be, és amelynek helyettes főmestere is volt. Jelenleg alelnöke a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának.

Kovács Miksa ny. főv. tanítóigazgatót 1910-ben avatták fel szbk-nek és idővel mester lett. Most a VII., Erzsébetvárosi kör titkára.

Dr Szántói Kőrössy Kornél egyet. c. r. k. tanár, orvos (VII.,. Délibáb-u. 30.) szbk. Mester volt a Deák Ferenc páholyban, ahova 1907-ben lépett be. A Nyomorék Gyermekek Országos Otthona orvosi tanácsának és a Magyar Kémikusok Egyesülete választmányának tagja. 1936-ban Szovjetoroszországba kért útlevelet.

Kuttner Miklós tanító 1914-ben lett páholytag, majd mester. A Nyomorék Gyermekek Országos Otthona tanügyi bizottságának tagja.

Dr. Lehel István főreáliskolai tanárt 1911-ben avatták fel páholytagnak, majd idővel mesternek. Tagja a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona tanügyi bizottságának.

Dr. Lengyel Miklós középiskolai tanár, majd gimnáziumi igazgatót 1910-ben vették fel a Deák Ferenc páholyba. Elnyerte a mesterfokot. Ismeretterjesztő, kritikai és irodalomtörténeti cikkei jelentek meg folyóiratokban. Tankönyveket is írt a középiskolák számára. — Szerepel azok közt a szbk.-ek közt, akiknek a közreműködésével 1927-ben Benedek Marcell „Irodalmi Lexikon"-t szerkesztett.

Löbl Marcell ny. vezérigazgató feleségével együtt választmányi tagja a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának. Mesterfokot ért el a Deák Ferenc páholyban, ahova 1910-ben lépett be.

Dr. Lukács Ödön polg. isk. tanárt 1904-ben avatták fel. Elérte a mesterfokot. A Nyomorék Gyermekek Országos Otthona tanügyi bizottságának tagja. A páholy titkára volt.

Mann József építész (VI., Podmaniczky-u. 39.) már 1885-ben ott szerepelt a páholytagok sorában. Szintén elérte a mesterfokot. Feleségével együtt igazgatósági tagok a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonában.

Márk Lajos festőművész (VI., Benczur-u. 7.) 1900 óta szabadkőműves és mesterfoka volt. Igazgatósági tagja a Nyomorék Gyermekek Orsz. Otthonának.

Meisl Gusztáv igazgató 1896-ban lépett be a páholyba. Jóllehet 1910-ben fedezték, mégis feleségével együtt választmányi tagja a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának.

Morvai Izsó a Kender és Lenipar R. T. volt igazgatója (V., Személynök-u. 16.) 1909-ben került be a szabadkőműves mozgalomba. Élénk tevékenységével nemcsak a mester fokozatot érdemelte kik hanem 1919 januárjában a Magyarországi Symbolikus Nagypáholy naggyűlése főkincstárossá választotta. Tevékenységének a szabadkőműves páholyok feloszlatása sem szabott határt. A felosztás után a Deák Ferenc páholy érdekkörébe tartozó Nyomorék Gyermekek Országos Otthona kormányhatósági jóváhagyással rendelkező egyesületnek az irányítását a kezébe vette. Az Otthonnak igazgatója is lett. Ezzel az otthon teljesen a szabadkőművesek kezében maradt, amit bizonyít az a tény is, hogy az otthon tisztikara majdnem kivétel nélkül a volt Deák Ferenc páholy tagjaiból áll. Morvai Izsónak a felesége is az otthonnak igazgatósági tagja. A szabadkőműveseknek föld alá szorult mozgalmában Morvai Izsónak a kezdettől fogva jelentős szerepe volt. A Deák Ferenc páholy volt tagjait ő tömörítette a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona tisztikarába, illetőleg vezetőségébe. Az illegális páholy rekonstrukció Morvai Izsót szemelte ki a Deák Ferenc páholy vezetőjének. A legális páholynak is ő volt a főmestere.

Morvai Izsó jelenleg is összeköttetést tart fenn szabadkőműves körökkel, mint hazai vonatkozásban, mint külföldi viszonylatban is.

Hazai viszonylatban a fentebbiekben vázolt tevékenységén kívül egy szorosabban vett északkelet és délkelet barátaiból álló szabadkőműves baráti köre van. A kör működési irányát ő szabja meg.

Külföldi viszonylatban az osztrák szabadkőműves páholyokkal tart fenn összeköttetést. Gyakran megfordul Bécsben, különösen az utóbbi években. Utazásainak gyakorisága azzal a ténnyel hozható összefüggésbe, hogy az utóbbi években a magyar szabadkőműves mozgalomnak pénzforrásai megcsappantak. Így a Deák Ferenc páholy tevékenységét fedő Nyomorék Gyermekek Országos Otthona ipari üzemeinél is a költségvetés passzív kezdett lenni. Ez arra ösztökélte Morvai Izsót, hogy az illegális páholyt fedő szervezet részére az anyagi segítség

lehetőségéről tárgyaljon. Az osztrák szabadkőművesekkel. Morvai Izsó a legaktívabb szabadkőművesek közé tartozik.

Möszmer József vászon és fehérnemű nagykereskedő (IV., Váczi-u. 1.) 1892-ben lett szabadkőműves. 1899-ben fedezték ugyan, az érintkezést azonban fenntartotta páholyon kívül is a szabadkőműves testvérekkel. Választmányi tagja a Belvárosi Polgári Körnek és a budapesti Rotari Clubnak pedig igazgatósági tagja.

Ifj. Nagel Emil nagybérlő, gazdálkodó, 1918 óta szabadkőműves. Igazgatósági tagja ma is a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának.

Rétsági Paunz Sándor, m. kir. kereskedelmi főtanácsos, (VI., Aréna-út 84.) nagykereskedő, 1891-ben került bele a szabadkőműves mozgalomba. Mester fokozatot ért el, a feloszlatás óta alelnöke, a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának.

Dr. Rácz Jenő fogorvos (VI., Andrássy-út 34.) 1894-ben került a szabadkőművesek közé és elérte a mesterfokozatot. Most a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona orvosi tanácsának tagja.

Rétai Imre János szabóiparost 1898-ben vették fel a páholyba. 1920-ban mester fokozata volt. Választmányi tagja a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának.

Rothfeld Richárd, igazgatót 1901-ben avatták fel. A feloszlatáskor már mesterfokozata volt. Örökös tiszteletbeli alelnöke a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának.

Dr. Sebő Béla ügyvéd (IX., Gönczi Pál-u. 2.) 1910-ben a Deák Ferenc páholynak lett a tagja, a páholyok feloszlatásakor mesterfokozata volt. Jelenleg a VII., Erzsébetvárosi Körnek az ügyésze.

Dr. Siklós Armand fogorvos (V., Erzsébet-tér 3.) 1910-ben vették fel a Deák Ferenc páholyba. A páholyok feloszlatása idején mesterfokozata volt. Jelenleg a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona orvosi tanácsának tagjaként fejt ki szabadkőműves tevékenységet.

Schillinger Zsigmond betonépítési és burkolási vállalkozót (V., Kálmán-u. 21.) 1902-ben avatták fel szabadkőművesnek és mesterfokozatot nyert el a Deák Ferenc páholyban. Mint a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának igazgatósági tagja szerepel a földalatti szbk. mozgalomban

Steinberger Jakab a gyapjúmosó R.T. vezérigazgatóját (V., Kárpát-u. 9.) 1909-ben vették fel a Deák Ferenc páholyba, amelynek 1919-ben kincstárosa lett. Elérte a mesterfokozatot, majd pedig mint a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának pénztárosa vesz részt a szabadkőműves mozgalomban.

Schwarcz Gyula papírkereskedőt, 1891-ben vették fel a Deák Ferenc páholyba és 1897-ben fedezték. Feleségével együtt az Izraelita Szünidei Gyermektelep Egyesület keretében vesz részt a szbk. mozgalomban.

Schwimmer József a Kromofag vegyészeti gyár, Szabó és társai cég beltagja (V., Csáky-u. 23.) 1918-ban lett szabadkőműves. A Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának alelnöke.

Szántó Jenő az Angol–Magyar Bank igazgatója (IX., Kemenes-u. 9.) 1916–1917-években lépett be a szabadkőművesek közé. Még ma is támogatja anyagilag is az illegális szbk. mozgalmat azonkívül, hogy mint társelnök az Országos Gyermekvédő és Frőbel Egyesületnél is érvényesíti szbk. szellemű befolyását. Szántó Jenőnének is a férjéhez hasonló szerepe van részben az utóbb említett egyesületben, részben a Budai Izr. Nőegyletben, amelynek egyik alelnöke.

Szentirmay (Schmidt) Ferenc polg. isk. tanárt 1903-ban avatták fel a Deák Ferenc páholy tagjává, ahol megkapta a mesterfokozatot. Ezidőszerint, mint a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona tanügyi bizottságának tagja fejt ki szbk. tevékenységet.

Székács Antal üvegnagykereskedő a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara volt elnöke (VI., Benczur-u. 45.) mester volt a szabadkőműves mozgalonba, amelynek 1894 óta tevékeny tagja. Ezirányú irodalmi tevékenységére mutat a Cobden Könyvtár kiadványai közt megjelent két munkája is: „A gazdasági liberalizmus" és „A gazdaság megszervezése". A Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának is alelnöke. Részt vett annak idején a Páneurópai Unió Magyarországi Szervezetének megalakításában és a szervezet elnöki tanácsának tagja lett.

Dr. Székely Géza orvost (X., Állomás-u. 18.) 1909-ben avatták fel páholytaggá. A mesterfokozatot is megkapta. Szbk. befolyását most mint a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona orvosi tanácsának tagja érvényesíti.

Dr. Székelyi Soma ügyvéd (X., Állomás-u. 9.) szintén 1909 óta szbk. és mesterré is felavatták. A Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának választmányi tagja.

Dr. Szili Jenő nőorvos sebész, a Szt. István kórház szülőnők és nőbetegek osztályának főorvosa (IV., Gerlóczy-u. 1.) 1908-ban lépett be a Deák Ferenc páholyba és idővel mesterré is felavatták. A Nyomorék Gyermekek Országos Otthona orvosi tanácsának tagja.

Taubner Vilmos bankház tulajdonos, tőzsdebizományos, értékpapírkereskedő (XIV., Uzsoki-u. 32.) 1909-től volt tagja a Deák Ferenc páholynak, ahol mesterré is felavatták. Jelenlegi tevékenységének kerete a Magyar Bankárok és Értékpapírkereskedők Országos Egyesülete, valamint a szociáldemokrata befolyás alatt álló Hermes Biztosító Intézet R. T., amelynek elnöke. Leánya Traubner Margit a Feministák Egyesülete tisztikarában szerepel.

Dr. Thein János főorvos, sebész, urologus (VI., Andrássy-u. 21.) 1912-ben lett páholytag, majd mester. A Nyomorék Gyermekek Országos Otthona orvosi tanácsának tagja.

Dr. Tolnay László fogorvost 1902-ben vették fel a Deák Ferenc páholyba és 1915-ben fedezték. Mindamellett, hogy fedezték a Nyomorék Gyermekek Otthona orvosi tanácsának mégis tagja.

Tull Viktor bőrdíszműiparosnak 1912-ben történt a felvétele a Deák Ferenc páholyba, ahol idővel mesterfokozatot kapott. A Nyomorék Gyermekek Országos Otthona igazgatóságának tagja.

Vajda Béla liszt és takarmánybizományos és ügynök (V., Akadémia-u. 7.) 191-ben lépett be a Deák Ferenc páholyba. A Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának választmányi tagja.

Dr. Valér Leó ügyvédet 1913-ban lett páholytag, majd 1919-ben a páholy helyettes szónoka. Jelenleg a Magyar Cobden Szövetségben választmányi tag.

Weisz Ármin a Guttmann testvérek szénbánya üzletvezetője már 1888-ban felvétette magát a Deák Ferenc páholyba. Mesterfokozata volt. Jelenleg feleségével együtt a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának igazgatósági tagja.

Dr. Weisz Gyula a Viktória borkereskedelmi R. T. igazgatója (IV., Szép-u. 5.) 1914-ben lépett be a Deák Ferenc páholyba. Most feleségével együtt a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának választmányi tagja.

Weyslovich József a Zion egylet ügyvezető igazgatóját 1910-ben avatták fel a Deák Ferenc páholytagjává. Megkapta a mesterfokozatot. A Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának igazgatósági tagja.

Dr. Vidacs Gyula ügyvédet (VII., Rákóczy-u. 44.) 1917-ben avatták fel a Deák Ferenc páholy tagjává. A Pesti Hírlap kiadóhivatalának volt igazgatója most a VKIKI., Erzsébetvárosi Körnek választmányi tagja. Felelős főszerkesztője a Magyar Illatszer és Háztartásicikk Kereskedők Országos Egyesülete hivatalos lapjának „Az illatszerész"-nek.

Vikár (Weisz) József a Soproni Selyemipar R. T. igazgatója. (Személynök-u. 27.) felvétele a Deák Ferenc páholyba 1910-ben történt. A mesterfokozatot is elnyerte. Most feleségével együtt a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának választmányi tagja.

Dr. Wirkmann József hit. szab. ügyvivőt (VII. Erzsébet-krt. 28.) 1899-ben vették fel páholytagnak és idővel felavatták mesterré. A Magyarországi Symbolikus Nagypáholy legutolsó nagygyűlésén a nagypáholy ítélőszéke tagjává választották. Most szerepe van a Magyar Kémikusok Egyesületében, mint választmányi tagnak. A Nyomorék Gyermekek Országos Otthonában még jelentősebb szerepe van, amennyiben annak ügyvezető alelnöke. Az Otthonban feleségének is szerepe van: Az Otthonnak igazgatósági tagja.

Wollner Fülöp a Magyar Petróleumi R. T. volt cégvezetője (VI., Jókai-tér 10.) 1913-ban vétette fel magát a Deák Ferenc páholyba. Legényfokozata volt a

páholyok feloszlatása idején. Jelenleg a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonában van számvizsgálói tisztsége.

MOL P 1134 l. t. No. 16. 1.cs. — Géppel írt másolat. Kézzel írtan Dr. Benedek Marcellnél: „Nyug. középiskolai tanár, született 1885-ben Budapesten (lakik: Ferry Oszkár-utca 8. sz. a.). Az 1915-ös forradalomig főgymnáziumi tanár volt." Elszász Rezsőnél: „A páholy előkészítőmestere volt." Erdély Zsigmondnál: „A Magyar Tőzsde Vállalatnak forradalom alatt egyetemi tanárrá neveték ki. Az ú. n. tanácsköztársaság után az egyetemről elmozdították és tanári állásától megfosztották." Bognár Mihálynál tintával írt jegyzet: „A páholy II. felügyelője tanácsosa." Halász Elemérnél: „A páholy írnok helyettese volt." Komor Marcellnél: „és annak helyettes főmestere volt." Dr. Lukács Ödönnél: „A páholy titkára volt." Morvai Izsónál: „A feloszlatás után" és „A kezében maradt." Steinberger Jakabnál: „anyagnak 1919-ben nincs", „most főmester", „A Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának pénztárosa" Székács Antalnál:"A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara volt elnöke", Vajda Bélánál tintával készült jegyzet: „majd 1919-ben a páholy helyettes szónoka."

14.

Besúgói jelentés az Erzsébet páholyról

ERZSÉBET PÁHOLY

1902-ben alakult ez a Duna balparti páholy, amelynek az 1920-ban bekövetkezett feloszlatása idején dr. Lobmayer Géza egyetemi m. tanár volt a főmestere.

A feloszlatás után a páholy az „Erzsébet Népakadémia" elnevezésű alkotása fedezetével folytatta illegális tevékenységét 1933-ig, amikor a M. Kir. Belügyminisztérium az „Erzsébet Népakadémiát" is feloszlatta.

Amidőn az Erzsébet páholy titkos működését fedezni hivatott Erzsébet Népakadémiát feloszlatták a páholy vezetését Zoltán Béla gyógyszerészre bízták, aki annak idején dr. Glückstáhl Samu ügyvéddel együtt a páholy alapítói között volt.

A volt páholy tagjai közül az alább megnevezetteknek szabadkőműves szellemi mozgalmi tevékenysége észlelhető.

Dr. Glückstahl Samu ügyvéd (V. Akadémia-u. 3.) 1895-ben került a szabadkőművesek közé és amint már említettük 1902-ben részt vett az Erzsébet páholy alapításában. Elnyerte a mesterfokozatot. A Budapesti Önkéntes Mentőegyesületnek választmányi tagja.

Dr. Héder Lajos ügyvédet (IV., Kossuth L.-u. 4.) 1898-ban vették fel a szabadkőművesek sorában. 4 évvel később részt vett az Erzsébet páholy

alapításában, majd érdemei elismeréséül mester lett. Jelenleg, mint a Belvárosi Kör alelnöke tartja fenn szabadkőműves összeköttetéseit is.

Dr. Horváth Lipót a Magyar Általános Takarékpénztár R. T. elnökét 1908-ban vették fel az Erzsébet páholyba tagnak. A páholy feloszlatásakor mesterfokozata volt. Mint a Schottola Kötszergyár R. T. elnöke, a Magyarországi Rotari Klubok és a Budapesti Áru és Értéktőzsde tagja tart fenn összeköttetést szabadkőműves körökkel.

Jakobi Béla dr. m. kir. kormányfőtanácsos ügyvédet (V., Alkotmány-u. 19.) 1904-ben vették fel az Erzsébet páholy tagjául. Elérte a mesterfokozatot. A Budapesti Lipótvárosi Kaszinónak igazgatósági tagja és e keretben módjában áll szabadkőműves irányban mozogni.

Dr. Lévay Zsigmond ügyvédet (VI., Nagymező-ui. 51.) 1890-ben vették fel a szabadkőművesek közé. Részt vett az Erzsébet páholy alapításában, elérte a mester fokozatot és a feloszlatás idején a páholyban templomőr tisztséget viselt. Jelenleg a Belvárosi Polgári Kör békebíróságának tagja és a körben talál érintkezést szabadkőműves volt páholytagokkal.

Dr. Lobmayer Géza egyetemi magántanár, a Gr. Apponyi Albert Poliklinika igazgató sebész főorvosát (IV., Szép-u. 5.) 1914-ben vették fel az Erzsébet páholy tagjául. Amint már említettük, a feloszlatás idején ő volt a páholynak a főmestere. Tagja a Magyarországi Rotari Klubnak, ahol volt szabadkőművesekkel feltétlenül érintkezésben kell állnia.

Magyar Elek újságírót (I., Bors-u. 18.) 1909-ben vették fel az Erzsébet páholy tagjai sorába. Mesterfokozata volt. Jelenleg a Magyarország Politikai Napilapnak felelős szerkesztője, és mint ilyen nem csak az Est lapoknál dolgozó régi szabadkőművesekkel áll összeköttetésben, hanem azokkal az írókkal és újságírókkal is, akik a fiatalabb nemzedékhez tartoznak és habár formálisan nem is lehetnek páholytagok, mégis szabadkőműves szellemű tevékenységet fejtenek ki.

Nagy Andor bank- és gabonabizományi üzlet tulajdonosa, gabonakereskedő (Országos Gazdasági Bank R. T. V,. Bálvány-u. 191.) 1900 óta fejt ki szabadkőműves tevékenységet és részt vett az Erzsébet páholy alapításában. Érdemei elismeréséül a mesterfokozatot megkapta. Jelenleg, mint a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának alelnöke és a Budapesti Áru és Értéktőzsde nagybizottságának elnöke fejt ki szabadkőműves irányú tevékenységet.

Neuhold Kornél m. kir. Kormányfőtanácsost a Telefongyár R. T. vezérigazgatóját (XIX., Szabó József-u. 12.) 1908-ban vették fel az Erzsébet páholy tagjai sorába. — Mester volt. Állásán kívül mint az Országos Iparegyesület alelnöke érintkezésben van az illegális szabadkőműves mozgalmat irányító személyek egynémelyikével.

Pásztor Mihály hírlapírót (V., Katona József-u. 26.) 1910-ben vették fel az Erzsébet páholyba. Mesterfokozata volt, és a páholy feloszlatása idején a páholynak szónokhelyettese. Pásztor Mihály a Magyar Hírlap politikai napilapnak belső munkatársa és mint ilyen vesz részt a szabadkőműves mozgalomban.

Dr. Sebestyén Károly a Színművészeti Akadémia ny. igazgatója ny. főisk. tanárt és írót (IV., Váci-u. 51/a) 1897-ben avatták fel szabadkőművessé. Részt vett az Erzsébet páholy alapításában, amely páholyban mesterfokozata volt. A páholyok feloszlatásakor az Erzsébet páholyba szónoki tisztsége volt. Szabadkőműves szellemű tevékenységet folytat, amely tevékenységnek egyik jele, hogy a Pester Lloydnak belső munkatársa, a Budapesti Lipótvárosi Kaszinónak könyvtárosa. Levelezést folyatat szovjetoroszországgal, előadásokat tartott a Dolgozó Nők Klubjában „A nemdolgozó nő Shakespeare-nél", valamint a Magyar Cobden Szövetségnél, ahol egyik előadásának tárgya „A harmadik birodalom irodalma" volt.

Tabakovits Dusán a Magyar Nemzeti Bank ny. igazgatóját (II., Érmelléki-u. 10.) annnakidején 1909-ben mint az Osztrák Magyar Bank hivatalnokát avatták fel az Erzsébet páholy tagjává. Elérte a mesterfokozatot. Ezidőszerint a Magyarországi Rotari Clubnak és a Budapesti Áru és Értéktőzsdének tagja. Legutóbb a Magyar Cobden Szövetség szemináriumi előadói között szerepel és „Pénzügyi kérdések" cím alatt tartott előadást. Szabadkőműves tevékenysége e körökben érvényesül.

Zoltán Béla gyógyszerészt (V., Wekerle Sándor-u. 21.) 1897-ben vették fel a szabadkőművesek sorába. Ott szerepel az Erzsébet páholy alapítói között. A Szabadkőműves Szövetségben mesterfokozatot viselt, a páholynak pedig az 1920-ban történt feloszlatáskor gazdája volt. Amint már említettük a feloszlatott páholyok titkos működésének megkezdésével az Erzsébet páholy vezetését reá bízták.

MOL P 1134 l. t. No. 16. 1.cs. — Géppel írt másolat. Az iratanyag burkolóján kézzel írtan: „Poszvék Gusztáv: A szabadkőművesség lényege s feladatai különös tekintettel hazai viszonyainkra. c. kiadványa. Ebben leveleket közölt Poszvék Gusztáv. A Seyming-féle könyvkereskedés (Thierry Gyula) bizománmya. Ára 20 kr. 23 oldal. Nyomatott Cseh Sándornál Győrött."

15.

Besúgói jelentés a Demokrácia páholyról

DEMOKRÁCIA PÁHOLY

A Magyarországi Symbolikus Szabadkőműves nagypáholy védelme alatt dolgozott páholyok között a Könyves Kálmán és a Deák Ferenc páholy után jelentőségében és taglétszámát illetőleg is a 3. helyen állott az 1889-ben alakult Demokrácia páholy. Ennek a páholynak volt a feladata, hogy a mezőgazdasági Magyarországnak létérdekében fontos kérdései között elsősorban lévő problémájával a földkérdésnek és a mezőgazdaság reformjának szabadkőműves szellemben való megoldásával foglalkozzék. Természetes dolog, hogy az említett kérdések tárgyalása során a páholyülések élénken foglalkoztak a hitbizományok megszüntetésével, a latifundiumok felosztásával, a szekularizáció kérdésével kapcsolatos egyházi birtokok feldarabolásával, nem különben az egyházpolitika téren követelt reformokkal. A végcél azonban mindig az volt, hogy egy csapásra le kell számolni a régi uralkodó osztállyal a régi uralkodó osztályokon kívül a katolikus papsággal, mint a szabadkőművesség egyik legerősebb ellenfelével, továbbá a királyság intézményével, a régi képviselőházzal és főrendiházzal, mint a reakció sasfészkeivel, a latifundium a holtkéz és nagytőke bagolyváraival.

Már 1908-ban a Demokrácia páholy határozatot hozott, hogy az egyre izmosodó felekezeti szellem, a kongregációk és szerzetes rendek hatalmának gyarapítása ellen irányuló profán propaganda megindítására lépéseket kell tenni. Azt indítványozta, hogy az egyes páholyok hassanak oda, hogy tagjai a sajtóban, az iskolaszékekben, a községi és törvényhatósági képviselőtestületekben és az országgyűlésben törekedjenek a felekezeti iskolák államosítására, kötelező vallásoktatás eltörlésére, az oktatás ingyenessé tételére. Törekedjenek, hogy a tanítással foglalkozó és arra felügyelők körében a szabadkőműves eszmék terjedjenek és különösen a szabad tanítást folytató szabadkőműves intézményekre hívják fel a figyelmet, hogy ily módon hívek maradjanak a dogmáktól ment modern és szabadtanítás irányához, amely a szabadkőművesség ama másik alapvető elvével, hogy minden igaz meggyőződést tiszteletben tart és a lelkiismeret és gondolatszabadságnak védelmet ad, hozzájárul annak megvalósításához, hogy a tételes vallásoktatás az állami iskolákban ne foglalhasson helyet.

Itt említjük meg, hogy ennek a páholynak volt a tagja Vázsonyi Vilmos választójogi és igazságügy miniszter is. Vázsonyi Vilmost 1912-ben fedezték ugyan, de már 1917-ben a Szimbolikus Nagypáholy nagygyűlésén hivatkoztak arra, hogy benyújtotta a kormány választójogi törvényjavaslatát az a Vázsonyi

Vilmos, aki csak néhány évvel azelőtt vált meg a Demokrácia páholy tényleges tagságától és aki biztosíték arra, hogy a törvény olyan lesz, amilyennek azt a magyar szabadkőművesség kívánta.

A Demokrácia páholynak a szabadkőműves páholyok feloszlatása idején 221 tagja volt. A feloszlatást követő évtized alatt a földalatti szabadkőműves mozgalomnak sikerült újból munkába állítania a Demokrácia páholy legális tagjainak majdnem a felét. Ily módon tömörültek Vázsonyi Vilmos egykori barátai és a Nemzeti Demokrata Párt számos vezető tagja.

Az illegális Demokrácia páholynak fedőszerve is van: az „Állam és Polgár" címmel megjelenő folyóirat. E folyóirat olvasói és szerkesztőségi tagjai az Országház kávéházban tartják összejöveteleiket. Ezeknek az összejöveteleknek kifelé baráti jellegük van, lényegében azonban nem mások, mint a volt legális páholy üléseit fedő szabadkőműves tevékenykedés. Az „Állam és Polgár" című folyóiratot 1934 szeptemberében Pikler J. Gyula orvos, statisztikus és közgazdász, a székesfőváros statisztikai hivatalának ny. aligazgatója (II., Eszter u. 9-b.)indította meg és szerkeszti Soós Aladár ny. Máv. mérnökkel a szegedi Árpád páholy volt tagjával együtt. Ez a Pikler J. Gyula volt a legális Demokrácia páholynak a főmestere is. A feloszlatás után az illegális Demokrácia páholy vezetője és fő szervezője is Pikler J. Gyula lett.

Pikler J. Gyula 1896-ban lépett be a Demokrácia páholyba. Elérte a mesterfokot és mindig jelentékeny szerepe volt a magyar szabadkőműves mozgalomban, sőt ilynemű külföldi kapcsolatai is vannak. A georgeizmus magyarországi propagálója. Mint a telekérték nyilvántartó hivatal volt vezetője irodalmi munkásságában foglalkozott a telekérték adóval. Ezenkívül az átöröklés kérdésével, a pénzelmélettel, a lakás és halálozás statisztikájával. A Huszadik Századnak munkatársa volt. E folyóirat könyvtárának 46. számát „Az okos lovak (egy tudományos botrány)" ő írta. Dédelgette a galileistákat és annak idején büszkén jelentette ki, hogy a népbiztos Rónai az ő tanítványa. Az ú. n. tanácsköztársaság bukása után megkockáztatott bolsevista kiszólásai előzményei voltak annak a ténynek, hogy Pikler J. Gyula a későbbi időkben is tanújelét adta bolseviki jellegű világfelfogásának. Nemcsak hogy egyik fia a közelmúltban bolsevista üzelmek miatt letartóztatásba került, de maga Pikler J. Gyula is összeköttetésben állott egy a Kommunisták Magyarországi Pártjának szolgálatában álló antifasiszta és antimilitarista tevékenységet kifejtő kommunista egyénnel. A Rákosi Mátyás bűnügyével kapcsolatban megindult mentési akcióra kiküldött Lewinhsohn Dávid philadelphiai ügyvéd is felkereste Pikler J. Gyulát (Dr. Vámbéry Rusztemet is) nyilván a szabadkőműves szolidaritás jegyében. Megfordult annak idején a Bartha Miklós Társaság ankétjein, tartott előadásokat a Feministák Egyesületében és állandóan szerepel a Pénzintézeti Tisztviselők Országos Egyesületében.

Pikler J. Gyula, amint már említettük az illegális Demokrácia páholynak szervezője. Egyben a szervezési munkában, mint a páholynak pénztárosa szerepel Morzsányi Hermann központi fűtés és vízvezeték berendezési vállalkozó (VII., Kazinczy-u. 12.)

Morzsányi Hermann 1914-ben lépett be a Demokrácia páholyba. 1920-ban az ú. n. tanácsköztársaság fenntartása érdekében elkövetett izgatásért 2 év 6 havi börtönre ítélték.

Pikler J. Gyula és Morzsányi Hermann tartják nyilván az illegális Demokrata páholynak azokat a tagjait, anyagilag is áldoznak és akik kizárólag a páholy keretén belül dolgoznak. Ezek:

Dr. Adler Oszkár nőorvos (V., Személynök-u. 16.) 33 éves páholytag.

Arató (Bauer) Frigyes állami felső leányiskolai igazgató (VII., Garay-u. 42.) 1889 óta szabadkőműves. 1913-ban adta ki „A szabadkőművesség története" című munkáját, 1919-ben a nagypáholy II. főfelügyelője volt.

Auer Róbert kereskedő (VII., Erzsébet-krt. 32.) 1891 óta a Demokrácia páholy tagja.

Bálint Zoltán műépítész (XI., Budafoki-u. 9–11.) 36 éves páholytag.

Birnbaum László kereskedő (VI., Izabella-u. 51.) 1911-ben lett a páholy tagja, majd annak alapkezelője.

Csányi Ármin bankigazgató a kassai Resurrexit páholy volt tagja.

Doktor Zoltán ny. áll. vasgyári főfelügyelő (II., Margit-krt. 28.) 17 éves páholytag.

Eichner Zsigmond áll. felsőkereskedelmi iskolai tanár (V., Falk Miksa-u. 4.) a szabadkai Alkotás páholynak volt tagja.

Dr. Fejér Gyula ügyvéd (V., Falk Miksa-u. 5.) 26 éves páholytag.

Fuchs Arthur bankigazgató (VI., Andrássy-u. 45.) 22 éves páholytag.

Gara Sándor ny. MÁV műszaki főtanácsos (IX., Bakács-u. 1.) 25 éves páholytag.

Gelléri Zoltán malomhivatalnok (Küküllő-u. 11.) 19 éves páholytag.

Görög Sándor okl. mérnök ny. MÁV műszaki főtanácsos (VIII., Baross-u. 88.) 1911 óta páholytag.

Dr. Harsányi Mór ny. min. titkár 32 éves páholytag.

Henik István gépgyári igazgató, ker. főtanácsos (Branyiszkó-u. 45.) 26 éves páholytag.

Dr. Hetées (Hirschfeld) Antal (galgóci) ügyvéd 46 éves páholytag.

Horti Elemér igazgató 24 éves páholytag.

Huflesz Adolf posta-távirda főtiszt a pozsonyi Testvériség páholy volt tagja.

Jámbor Lajos műépítész 35 éves páholytag.

Katona Zoltán bankigazgató 25 éves páholytag.

Dr. Kálmán Mór orvos (B., Újpesti-rkp. 29.) 17 éves páholytag.

Dr. Koppány Dávid magánzó (XI., Vásárhelyi Pál-u. 10.) az Ákác páholy egyik alapítója.

Kotányi Rezső banktisztviselő 25 éves páholytag.

Kunváry Menyhért gyárigazgató (Katona József-u. 40.) 25 éves páholytag.

Dr. Lantos Lajos igazgató tanító 25 éves páholytag.

László József MÁV főmérnök 19 éves páholytag.

Dr. László Mihály ny. kir. járásbíró, ügyvéd, vármegyei t. tiszti főügyész Kecskeméti-u. 13.

Dr. László Mór ügyvéd (V., Zoltán-u. 8.) 22 éves páholytag.

Leicht Zsigmond ny. igazgató (Árvácska-u. 2.) 20 éves páholytag.

Dr. Lengyel Lóránd főv. tiszti orvos 34 éves páholytag.

Lukács Lipót ny. MÁV mérnök (V., Falk Miksa-u. 17.) 26 éves páholytag.

Dr. Málnai Mihály felsőleányiskolai igazgató, izr. tanítóképző tanár 43 éves páholytag.

Meer Arthur ny. bankigazgató (V., Gróf Vigyázó Ferenc-u. 8.) 28 éves páholytag.

Mezei József R. T. igazgató 28 éves páholytag.

Dr. Osterreicher Samu ügyvéd (V., Sas-u. 18.) 39 éves páholytag.

Dr. Pfeiffer Ignác egyetemi tanár a Comenius páholy volt tagja.

Pintér Sándor gyáros, okl. gépészmérnök (VI., Aréna-u. 122.) 25 éves páholytag.

Dr. Preisich Hugó ügyvéd (V., Visegrádi-u.9.) 25 éves páholytag.

Dr. Rácz Miksa ügyvéd (VII., Rákóczy-u. 41.) 22 éves páholytag.

Ráth Kálmán MÁV mérnök (VII., Damjanich-u.7.) 17 éves páholytag.

Reisinger Aurél gépészmérnök (Szilágyi-u. 3.) 26 éves páholytag.

Dr. Rusznyák Samu ügyvéd (I., Ferry Oszkár-u. 82.) 44 éves páholytag.

Stern Gusztáv biztosító intézeti tisztviselő (V., Erzsébet-tér 3.) 42 éves páholytag.

Ifj. Stern Sándor kereskedő (V., Lipót-krt. 10.) 20 éve páholytag.

Dr. Szabó Ernő főreáliskolai tanár 22 éves páholytag.

Sziklai Zsigmond építész (III., Zsigmond-u.1.) a budapesti Haladás páholy volt tagja.

Dr. Tihanyi Dezső ügyvéd 17 éves páholytag.

Tihanyi Nándor elektrotechnikus, gyári képviselő (Dalszínház-u. 10.) 28 éve páholytag.

Dr. Varsányi Emil műegyetemi magántanár, okl. gépészmérnök (I., Család-u. 7.) 27 éve páholytag.

Vályi Béla főmérnök 37 éve a páholy tagja.

Végh Kálmán felsőker. isk. tanár a Szepes páholy volt tagja.

Vidor Emil műépítész (VI., Liszt Ferenc-tér 2.) 32 éve a páholy tagja.

A felsoroltakon kívül a Demokrácia páholy volt tagjai közül még az alábbiak tevékenykednek a szabadkőműves mozgalomban.

Dr. Auer Pál ügyvéd, a francia követség jogtanácsosa (V., Vilmos Császár-u. 5.) 1911-ben lépett be a Demokrácia páholyba. Sokfelé szétágazó tevékenységet fejt ki. Összeköttetésben van a Feministák Egyesületével, a Magyar Béke Egyesületnek társelnöke, A Budapesti Rotary Klub nemzetközi Szolgálati Bizottságának tagja. Irányítja Magyarországon a páneurópai mozgalmat és az Emberi Jogokat Védő Liga mozgalmát. „Nemzetközi kereskedelem és jogi Bábel" cím alatt a Cobden Könyvtár 37. sz. kiadványának a szerzője. A külföldi sajtó szindikátusnak is tagja.

Auer Róbert kereskedő (VII., Erzsébet krt. 32.) 1894-ben lépett be a Demokrácia páholyba. A budapesti áru és értéktőzsde tagja.

Dr. Benda Jenő ügyvéd, hírlapíró (V., Szemere-u. 23.) 1911-ben lett a Demokrácia páholynak tagja. 1919-ben a Magyarországi Symbolikus Szabadkőműves Nagypáholy ítélőszékének tagjává választotta. A Pesti Hírlap belső munkatársa. Több novelláskötete, s a háború és béke problémáival foglalkozó tárcagyűjteménye jelent meg. (Uszítók stb.)

Párkány Sándor a Pannónia Biztosító Intézet volt igazgatója (II. Zárda-u. 1. (1912-ben lépett be a Demokrácia páholyba. Szabadkőműves tevékenységét mind a mai napig folytatja: állítólag érintkezésben áll az osztrák, cseh és a svájci nagypáholyokkal.

Heltai Jenő író (II., Bimbó-u. 4.) 1899-ben lett a Demokrácia páholynak tagja. Jelenleg az Athenaeum igazgatója.

Dr. Bakonyi Kálmán ny. táblabíró (VI., Bajza-u. 36.) ítélőtáblai tanácselnök 1893-ban lépett be a Demokrácia páholyba. Erős szabadkőműves meggyőződése és ezirányban kifejtett fanatikus munkássága érdemessé tette őt arra, hogy Balassa József és Pfeiffer Ignác mellett 1919-ben ő is elnyerje a Magyarországi Symbolikus Szabadkőműves Nagypáholy egyik helyettes nagymesteri tisztségét. Ő volt az, aki 1820-ban a páholyok feloszlatása után, mint helyettes nagymester elaltatásra hívta fel a páholyokat, hogy majd azután, amikor idejét látja, újra munkára hívja fel azokat. Dr. Bakonyi fanatizmusára mutat az a tény is, hogy tevékenysége s mozgalmi szerepe nem szűnt meg a páholyoknak 1920-ban történt feloszlatásával sem. A feloszlatás után alig pár esztendőre már összeköttetésben van a Wienben alakult magyar szabadkőműves páhollyal (valószínűleg a Világosság páhollyal), amely páholyban a magyar emigránsoknak volt döntő befolyásuk. Természetes, hogy az osztrák nagypáholy védelme alatt dolgozó „In labore virtus" és a „Freiheit" páholyokkal is állandó

összeköttetésben áll. Ezek a páholyok vették fel ugyanis azokat a magyar szabadkőműveseket, akik a hazai szabadkőműves páholyok feloszlatása folytán az itthoni szabadkőműves szervezkedésben nyíltan nem dolgozhattak, illetőleg nem avattathatták fel magukat páholytaggá.

Dr. Bakonyi tehetségéhez mérten anyagilag is támogatta a szabadkőműves mozgalmat: fizette a tagdíját a Demokrácia páholynak.

Az anyagi támogatás mellett azonban a mozgalmi szerepe jelentősebb. A szabadkőműves fedőszervezetként működő Ingyen Kenyér Egyletnek és Országos Gyermekvédő és Frőbel Egyesületnek elnöke, a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona ugyancsak szabadkőműves fedőszervezetnek igazgatósági tagja.

Mint az Ingyenkenyér Egylet és a Frőbel Egyesület elnöke irányítja a fedőszervezetek mögött szabadkőműves célokra történő gyűjtést és adományozást. Természetes, hogy a gyűjtés eredményét és az adományokat kizárólag csak az arra rászoruló szabadkőművesek, illetőleg volt szabadkőművesek hozzátartozói, özvegyei, árvái, stb. közt (kb. 100 egyén ezidőszerint) osztják szét abból az összegből, amely egyéb szbk. célokra történt felhasználása után fennmarad. Ezt az irányítást Bakonyi annyival is könnyebben végezheti, mert a Frőbel Egyesületnek ugyanott van a helyisége, ahol Bakonyinak a lakása.

Dr. Bakonyi Kálmán legutóbb a f. é. június végén részt vett a Magyarországi Symbolikus Szabadkőműves Nagypáholynak Zebegényben rendezett jubileumi gyűlésén. Ezen a gyűlésen elnöki tisztsége volt, ő köszöntötte a „nővéreket és testvéreket", emberi megtébolyodásnak mondotta a páholyoknak annak idején történt feloszlatását és annak a reményének adott kifejezést, hogy eljön az idő, amikor az emberek majd másképp gondolkodnak. Ő tartotta ennek a Szünidei Gyermektelep szabadkőműves fedőszervezetnek leple alatt tartott illegális gyűlésnek a záróbeszédét is.

Bing Gyula kereskedő (VI., Szondi-u. 37/c) 1890-ben lépett a Demokrácia páholyba. A budapesti áru és értéktőzsde tagja.

Breuer Gusztáv bankigazgató (V.,Szemere-u. 17.) 1911-ben lépett be a Demokrácia páholyba. Az Izraelita Szünidei Gyermektelep Egyesület tagja.

Dr. Bródy Ernő ügyvéd, volt orsz. gyűl. képviselő (Ferry Oszkár-u.78.) 1912-ben vették fel a Demokrácia páholyba. A Nemzeti Demokrata Párt vezető személye. Bár a szabadkőművesek sorából törölték, mindazonáltal a lakók szövetsége egyesületnek elnöke, annak a szervezetnek amelyet dr. Fáy Sándor ügyvéd volt szabadkőműves, mint olyant jelölt meg, amely a szabadkőműves munkára alkalmas. A demokrata mozgalmakban mindenütt szerepel. Tartott előadást a Cobden Szövetségben és feleségével együtt a Feministák Egyesületében. Ez utóbbi szervezet által kiadott „Nemzetközi Leszerelési nyilatkozat" szabadkőműves aláírói között is szerepel. A „Dolgozó Asszonyok Lapja"-t szintén feleségével együtt szerkeszti.

Dembitz Gyula mérnök, m. kir. kormányfőtanácsos (I., Hunyady János-út 5.) 1911-ben vették fel a Demokrácia páholyba. A Magyar Zsidók Pro Palesztina Szövetségének tagja.

Dr. Dóczi Sámuel ügyvéd (VIII., Rákóczi-u. 10.) 1908-ban avatták fel a Demokrácia páholy tagjává. Az Országos Iparegyesületnek ügyésze, az Iparos K. T. szerkesztője és kiadója.

Dr. Fábián Béla ügyvéd (VI., Teréz-krt. 43.) 1909-ben lett a Demokrácia páholy tagja. Akkoriban járásbíró, majd Vázsonyi Vilmos ügyvédbojtárja volt. Jelenleg országgyűlési képviselő, a Független Nemzeti Demokrata Párt vezére. 1919-ben a Symbolikus Nagypáholy ítélőszékének tagja volt. Ugyanúgy, mint dr. Bródy Ernő is, a Magyar Cobden Szövetségben és a Feministák Egyesületében szokott előadásokat tartani.

Dr. Fekete Ignác ügyvéd (V., Bálvány-u. 8.) Nagyon régi mindig élénken tevékenykedő szabadkőműves. A Demokrácia páholy alapítói között szerepel. 1919-ben a Symbolikus Nagypáholynak szövetségi tanácsosa volt. A Demokrácia páholyban pedig templomőri tisztséget viselt. Az Országos Gyermekvédő Frőbel Egyesületnek főtitkára volt, a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának választmányi tagja.

Az illegális mozgalomban helyettes nagymesteri szerepe van, mint ilyent valamint, mint a Magyarországi Symbolikus Nagypáholy alapítóinak egyikét ünnepelték a szabadkőművesek a f. évi június utolsó napjaiban. Zebegényben a Symbolikus Nagypáholy 50 éves jubileuma alkalmából tartott jubiláris illegális ülésen.

Dr. Fenyő Emil Miksa író, közgazdász, a Gyáriparosok Országos Szövetségének igazgatója (V., Wekerle Sándor-u. 22.) volt országgyűlési képviselő 1909-ben lépett be a Demokrácia páholyba. Gazdaságtudományi cikkeken és tanulmányokon kívül esztétikai, kritikai és politikai dolgozatokat is írt. Ilyen politikai cikke például a Magyar Cobden Szövetség folyóiratában a „Cobden"-ben gróf Bethlen Istvánról megjelent tanulmánya. A Cobden Szövetségen kívül szerepel az Írók Gazdasági Egyesületében is. Mint író a „nyugatosok" írógárdájához tartozik, az ő eszmekörükben mozog. Ady költészetének első propagálói közé tartozott. A Nyugat egyik szerkesztője, tanulmányainak jórészét itt tette közzé. A Magyar Kereskedelmi Csarnok Nagykereskedők Országos Szövetségének is tagja.

Dr. Fodor Lajos ügyvéd, volt bíró (V., Lipót krt. 6.) 1914-ben lett a Demokrácia páholy tagja. Az Országos Ügyvédszövetségnek főügyészhelyettese.

Frey Kálmán kereskedő (V., Bálvány-u. 21.) 1901 óta a Demokrácia páholy tagja. Még az utóbbi időben is rendesen fizette tagdíjjárulékát a páholy részére. A Budapesti Árú és Értéktőzsdének is tagja.

Dr. Gerber Béla a Charité poliklinika főorvosát (V., Pannonia-u. 14.) 1900-ban avatták fel a Demokrácia páholy tagjává. Még ma is fizeti tagsági díját és adományoz szabadkőműves célokra. A Budapesti Lipótvárosi Kaszinónak igazgatósági tagja.

Dr. Goldberger Lajos gyárigazgató (V., Tátra u. 6.) 1895 óta állandóan a Demokrácia páholynak tagja. A Magyar Kémikusok Egyesületének is választmányi tagja.

Goldscheider M. Miksa R. T. igazgatót 1918-ban vették fel a Demokrácia páholyba és tényleges tagdíjfizetője annak mind a mai napig. A Ház és Telektulajdonosok Egyesületének igazgatója , az Erzsébetvárosi Körnek választmányi tagja.

Dr. Gratz Gusztáv ny. külügyminiszter (II. Szilfa-u. 5.) 1906-ban lett a Demokrácia páholy tagja. Volt hírlapíró, majd a Huszadik Század szerkesztőségi tagja, egyetemi magántanár és képviselő, pénzügyminiszter, bécsi követ. Számos nemzetgazdasági tanulmánya és cikke jelent meg lapokban és folyóiratokban. Így a Cobden Könyvtár 7. számát „Politikai és gazdasági liberalizmus" címen ő írta. A Del-ka Cipőkereskedelmi R. T. igazgatóságának elnöke és a „Neues Sonntagsblatt" kiadója. Szerepelt egyik ankéten, amelyet volt szabadkőművesek rendeztek a Pénzintézeti Tisztviselők Országos Egyesületében. A Neues Sonntagsblatt révén a pángermán mozgalommal is kapcsolatban van.

György Jenő MFRT igazgató, kir. tanácsos (VII., Erzsébet-krt. 15.) 1910 óta a Demokrácia páholynak egészen a legutóbbi időkig fizető tagja.

Dr. Hajdu Miklós a Magyar Tudakozódó Egylet vezérigazgatója (V., Bank-u. 5.) 26 éve, 1910 óta a Demokrácia páholy tagja. A Napnak megszűntéig annak felelős szerkesztője volt. Több novellás kötetet is írt.

Herczeg Zsigmondot a Pannonia biztosító intézet igazgatóját (VII., Róna-u. 123) 1909-ben avatták fel a Demokrácia páholy tagjai sorába és e páholyhoz való tartozásának jeléül pld. 1930-ban 100 P-őt 1933-ban 20 pengőt stb. adott tagdíjul és szabadkőműves célokra.

Jauernik Nándor a székesfővárosi házinyomda vezérigazgatója (Tamás-u. 8-10) 1911-től 1919-ig a legális, azóta az illegális Demokrácia páholy tagja. Az Allschlaraffiának is tagja.

Dr. Körmöczi Emil m. kir. egészségügyi főtanácsos 1916-ban lépett be a Demokrácia páholyba és 20 éve tagja annak. A Budapesti Önkéntes Mentő Egyesületnek igazgató főorvosa.

Dr. Kubinyi Andor ügyvéd (IV., Magyar-u. 52.) 1914 óta a Demokrácia páholy tagja. A Pénzintézeti Központnak ügyésze.

Dr. Kunos Ignác a Keleti Kereskedelmi Akadémia ny. igazgatója, egyet. c. rendkívüli tanár (VIII., Üllői-u. 66/a) 1890-ben lett a Demokrácia páholy tagja. Több szabadkőműves író, tanár stb. közt ő is közreműködött a Benedek Marcell

szerkesztésében 1927-ben megjelent „Irodalmi Lexikon" szerkesztésében. Érintkezést tart fenn szabadkőműves szellemű kiválóságokkal.

Dr. Lengyel Aurél ny. igazságügyi miniszteri tanácsos (V., Arany János-u. 29.) 1908-ban lépett be a Demokrácia páholyba. Anyagilag is támogatta az illegális szabadkőműves mozgalmat, egyébként pedig a Magyarországi Rotary Klub igazgatóságának tagja.

Dr. Mándy István a Belvárosi Takarékpénztár ügyésze (IV., Petőfi Sándor-u. 8. b.) 1915 óta a Demokrácia páholy tagja, amely páholyt illegális tevékenysége alatt is anyagilag is támogatta.

Márkus Miksa m. kir. kormányfőtanácsos, szerkesztő (V., Személynök-u. 25.) a Demokrácia páholy tagja lett 1895-ben. Sokáig hírlapíró volt, majd a Magyar Hírlap szerkesztője. Fiatalabb korában regényt, elbeszéléseket írt, színdarabokat fordított és kritikai cikkeket adott ki. A Magyar Újságírók Egyesületének és a Magyar Írók és Hírlapírók körének elnöke. A Cobden Könyvtár 44. számú „Rákosi Jenőről" című kiadványának ő a szerzője. Nemcsak szellemileg támogatja a Demokrácia páholy illegális tevékenységét, hanem ténylegesen is részt vesz annak mozgalmában és anyagilag is támogatja.

Dr. Niamessny Mihály ügyvéd (IX., Erkel-u. 11.) 1900-ban lépett be a Demokrácia páholyba. Az Országos Ügyvédszövetség igazgató tanácsának tagja.

Dr. Papp Dezső ny. min. fogalmazót 1905-ben avatták fel a Demokrácia páholy tagjává. A Cobden Könyvtár 18. számú kiadványa: A tisztességtelen verseny tőle származik.

Reiner Mihály biztosító társasági igazgató (V., Deák Ferenc-u.16–18.) 1891-ben lépett be a Demokrácia páholyba. A Budapesti Önkéntes Mentő Egyesület választmányi tagja.

Dr. Ranschburg Pál egyetemi tanár, egészségügyi főtanácsos (IV., Petőfi Sándor-u. 6.) 1897-ben belépett a Demokrácia páholyba. A Huszadi Század is előszeretettel foglalkozott vele, mint pszichiáterrel és pszichológussal. Több nagyjelentőségű könyvet írt a magyar és idegen nyelvű tanulmányt tett közzé hazai és külföldi folyóiratokban. 1923-ban jelent meg „Az emberi elme" című műve, amelyben főleg az emlékezet jelenségeivel és a gyengetehetségűek képességeivel foglalkozik. A homogén gátlásnak nevezett lélektani alaptörvény felfedezése a nevéhez fűződik. 1901-ben pszichológiai laboratóriumot állított fel és azt vezette 1926-ig. A Magyar Pszichológiai Társaságnak tiszteletbeli elnöke. A Demokrácia páholy illegális mozgalmának céljaira anyagilag is áldozott.

Salusinszky Imre az Est Lapok főszerkesztője (VIII., Rákóczi-út 54.) 1909-ben lépett be a Demokrácia páholy tagjai sorába. A Demokrácia páholy illegális mozgalmát anyagilag is támogatta.

Dr. Soltész Adolf az Országos Iparegyesület volt titkára 1900-ban került be a Demokrácia páholyba. Jobb szabadkőműves körökben ma is megfordul.

Dr. Somogyi Béla főorvos (Gábor Áron-u. 3/b) 1903-ban lett a Demokrácia páholy tagja. A „Jó Egészség" című szaklap főszerkesztője, folyóirat cikkírója a Cobden Szövetség szemináriumának előadója.

Dr. Stein Emil bankigazgatót (I. Lógody-u. 23.) 1906-ban avatták fel a Demokrácia páholy tagjává. A Budapesti Áru és Értéktőzsde tagja. A Cobden Könyvtár 35. számú kiadványát „Magyarország gazdasági szerepe Nyugat és Kelet között" ő írta. Az illegális Demokrácia páholyt anyagilag is támogatta.

Báró Szterényi (Stern) József álneve Ákosi József (ny. ker. miniszter, v. nemzetgyűlési képviselő (V., Lipót-krt. 12.) először a Hungária páholynak, majd 1891-ben a Demokrácia páholynak volta tagja. A Budapesti Önkéntes Mentőegyesületnek választmányi tagja.

Dr. Temesvári Rezső nőorvos, egyetemi magántanár (VII., Erzsébet-krt. 32.) 1890 óta a Demokrácia páholy tagja. Az Izraelita Szünidei Gyermektelep Egyesületnek tagja. A Demokrácia páholy illegális mozgalmában élénk szerepe van, a páholyt anyagilag is támogatja.

Végh Károly a M. Kir. Folyam és Tengerhajózási R. T. alelnöke felsőházi tag (V., Vigadó-u. 2.) 1899-ben lépett be a Demokrácia páholyba. Anyagi támogatásban is részesítette még az elmúlt években is a Demokrácia páholyt. A Magyarországi Rotary klubok tagnévsorában is szerepel.

Wildner Ödön ny. székesfővárosi tanácsnok (I., Városmajor-u. 28.a.) 1906-tól 1909-ben történt fedezéséig volt a Demokrácia páholy tagja. Az ú. n. tanácsköztársaság bukása után nyugdíjazták. Még a világháború előtt nagy szociális és irodalmi tevékenységet fejtett ki. A Huszadik Századnak munkatársa volt. Bárczy Istvánnal a székesfőváros volt főpolgármesterével, a Pátria páholy volt tagjával együtt szerkesztette a Népművelés c. folyóiratot. Nyugdíjazás óta is számos tanulmánya és fordítása (Emerson, Nietzsche stb.) jelent meg. Fontosabb munkái: Nietzsche romantikus korszaka, Goethe breviárium. Benedek Marcell Irodalmi Lexikonjának munkatársa. A Cobden folyóiratnak cikkírója, a Cobden Szövetség szemináriumának előadója.

MOL P 1134 l. t. No. 16. 1.cs. — Géppel írt másolat. Bauer Zoltánnál kézzel írtan: „XIV. Aréna út 11." Vidor Emilnél: „Sajtószindikátusnak is tagja." Dr. Fábián Bélánál: „járásbíró".

16.

Besúgói jelentés az Eötvös páholyról

EÖTVÖS PÁHOLY

A régebben alakult páholyok közül való. 1899 óta működött. Működésének irányzatára elegendőnek tartjuk annak a megemlítését, hogy ez a páholy volt az, amely 1917-es beszámolójában az emberiség végcéljául nyíltan megjelölte: a kozmopolitizmust, az atheizmust és a kommunizmust.

A páholy alkotása volt a báró Eötvös József irodalmi és nyomdai részvénytársaság, amely annak idején a „Világ" politikai napilapot, a szabadkőművesek főorgánumát kiadta.

A feloszlatott páholyok felélesztési kísérlete során ennek a páholynak vezetőjéül a volt legális páholy II-od helyettes főmesterét, Fónagy Bélát jelölték meg.

A páholy illegális életében jelentősebb szerepet visznek dr. Décsi Imre idegorvos, dr. Kollner Arthur ügyvéd és Magyar Bertalan gyáros.

A fenntnevezetteken kívül még az alábbiak azok, akiket minden valószínűség szerint az illegális páholy, mint tagjait tartja nyilván.

Bálint Gyula vállalkozó (Pozsonyi-u. 11.) 1906-ban lett páholytag. Mester fokozata volt. Az utóbbi években az Eötvös páholy illegális életében az eddigi vezető Fónagy Béla mester helyébe jelölték páholyvezetőnek.

Dr. Berényi Sándor ügyvédet (III. Lukács-u. 4.) 1893-ban vették fel az Eötvös páholyba. 1907-ben fedezték ugyan, de mégis szabadkőműves befolyás alatt álló izr. a Szünidei Gyermektelep Egyesületnek még az utóbbi években is alelnöke volt.

Bíró Albert képes levelezőlap, papírárú és naptár nagykereskedőt (VII., Klauzál-u. 35.) 1910-ben vették fel páholytagnak, mesterfokozata volt, tevékenységi kerete most a VII. kerületi Erzsébetvárosi kör, amelynek igazgatósági tagja.

Dr. Dalnoky Viktor fogorvos, (VII., Király-u. 69.). Tagja az Allschlaraffia egyesületnek és ennek fedezete alatt vesz részt a szabadkőművesek földalatti munkájában. 1891-ben lett páholytag

Deutsch Artúr malátagyárost (VI., Andrássy-u. 107.) 1893-ban vették fel a páholyba. A feloszlatás idején mester fokozata volt. A Budapesti Lipótvárosi Casinoban mint igazgatósági tag van összeköttetésben szabadkőműves volt páholytagokkal.

Dr. Décsi Imre idegorvost (VI., Veres Pálné-u. 34.) 1910-ben avatták fel az Eötvös páholyban, amelynek a feloszlatás előtti éveiben helyettes előkészítő

mestere volt. Élénk szabadkőműves tevékenységet fejt ki ma is. Kanizsai Dezső volt Könyves Kálmán páholytag által fenntartott pedagógiai és gyógypedagógiai vizsgáló és nevelési állomás keretében tart fenn szoros szabadkőműves összeköttetést. Részt vett a Magyarországi Szociáldemokrata Párt orvos és jogász szervezete által 1932-ben a születés szabályozás kérdéséről rendezett ankéten több volt szabadkőműves orvos társaságában. Egyik kezdeményezője volt annak a mozgalomnak, amely a volt szabadkőműves vagy ilyen szellemű orvosokat egy pszihoanalitikai egyesületbe akarta tömöríteni. A legutóbbi időben pedig Kőrösi Albin Társaság címen akart részt venni egy olyan egyesület alakításában, amely minden valószínűség szerint szabadkőműves mozgalom céljait szolgálta volna. Összeköttetést tart fenn még a Magyar Szülők Szövetsége és a Magyarországi Független Good Templar Renddel is.

Dusnitz Albert a Neumann N. cég igazgatóját 1899-ben vették fel az Eötvös páholyba. A páholy feloszlatásakor legényfokozata volt.

Az utóbbi időben, mint a Belvárosi Polgári Kör igazgatósági tagja van érintkezésben volt páholytagokkal.

Erdős Lajos állami reálgimnáziumi tanárt, (XIV., Abonyi-u. 18.) 1912-ben vették fel az Eötvös páholyba. Ismeretlen okból még ez évben fedezték. Megalapítója volt az Észak páholynak, amely 1913-ban szintén fedezte. Természettudományi előadásokat szokott tartani a Magyarországi Magántisztviselők Szövetségében és a „Csak szorosan" Magyar Könyv és Zeneműkereskedői Alkalmazottak Országos Egyesületében, amely szervezetekben érintkezésbe került volt szabadkőművesekkel.

Erényi Nándor hírlapírót (VI., Podmaniczky-u. 14.) 1909-ben vették fel tagnak. 1910-ben törölték ugyan, azonban mint az EST lapok szerkesztője és belső munkatársa összeköttetésben áll volt páholytagokkal.

Dr. Farkasházy (Fischer) Hugó ügyvédet, (XI., Horthy Miklós-út 47.) 1893-ban avatták páholytaggá. 1919-ben a nagypáholy főtisztviselője volt, főtemplomőri tisztséggel. Rudolf-tér 5. sz. alatt ügyvédi irodája van és lehetősége van volt páholytagokkal összeköttetésben maradni.

Fónagy Béla (Fuchs) építész vállalkozót (II. Olaszfasor-45.) 1909-ben avatták fel az Eötvös páholy tagjává, amelynek feloszlatáskor nagymestere volt. Mint már említettük az illegális mozgalomban is vezető szerepet szántak neki. A Symbolikus Nagypáholy 1919-ben a nagygyűlésen szövetségi tanácsossá választotta meg.

Dr. Földes Lajos nőorvost (Csengery-u. 56.) 1908-ban vették fel a páholy tagok sorába. Mesterfokozata volt Részt vett a Magyarországi Szociáldemokrata Párt orvos és jogász szervezete által 1932-ben a születés szabályozás kérdéséről rendezett ankéten több szabadkőműves volt páholytagok között. Összeköttetésben áll a Magyarországi Független Templár Renddel.

Gábor Albert (Goldstein) posztókereskedőt (V., Balaton-u. 2.) 1910-ben vették fel tagnak. Mesterfokozata volt páholyának feloszlatása idejében.

Jelenleg a Magyar Kereskedelmi Csarnok Nagykereskedők Országos Szövetségében, mint választmányi tag van összeköttetésben szabadkőműves volt páholytagokkal.

Gottesmann Henrik takarékpénztári igazgató (Soroksár) a Soroksárvidéki Takarékpénztár vezérigazgatóját 1909-ben avatták az Eötvös páholyba. Elérte a mesterfokozatot is. Most a TÁBE budapestvidéki körzetének választmányi tagja és mint ilyen, érintkezésben van volt szabadkőművesekkel, illetőleg ilyen szelleműekkel.

Harsányi Jenő mérnököt, hit. szab. ügyvivőt 1910-ben vették fel az Eötvös páholyba, ahol mesterré is felavatták. Tagja a Budapesti Rotari Club igazgatóságának, amely klub vezetőségi tagjai közt lévő szabadkőműves volt páholytagokkal érintkezésben áll. Felesége a Magyar Béke Egyesület és Népszövetségi Társaság választmányi tagjaként áll összeköttetésben a férjével azonos világnézetű egyénekkel.

Harsányi Zsolt hírlapíró, (II., Lánchíd-u. 6.) 1913-ban vették fel az Eötvös páholyba, ahol 1919-ben legényfokozata volt.

Mint a Pesti Hírlap belső munkatársa kerül összeköttetésbe volt szabadkőművesekkel. Az erősen szabadkőműves befolyás alatt áló Vajda János Társaságban állandóan tart előadásokat.

Herzfeld Dezső vezérigazgatót 1910-ben vették fel az Eötvös páholyba és avatták ott idővel mesterré. Ezidőszerint mint a Magyar Zsidók Pro Palesztina Szövetségének tagja tevékenykedik szabadkőműves téren. A Magyar Kereskedelmi Csarnok Nagykereskedők Országos Szövetségének választmányi tagja és mint ilyen szabadkőműves volt páholytagokkal állandó összeköttetésben áll.

Holicser Fülöp kötött és szövettárú gyár (V., Koháry-u.16.) tulajdonos.

Horváth Kálmán a Magyar Nemzeti Bank ny. főfelügyelője (II., Kapás-u. 53.) 1912-ben lépett be az Eötvös páholyba, elérte a mesterfokozatot. A TÉBE budapestvidéki körzetének választmányi tagja és e réven szabadkőműves kapcsolatai vannak.

Dr. Kohner Arthur ügyvédet (V., Pannónia-u. 8.) 1913-ban avatták fel az Eötvös páholy tagjává. Mesterfokozata volt és titkári tisztsége a páholy feloszlatásakor. Jelenleg is élénk kapcsolatban van volt páholytagokkal.

Lédermann Mór R. T. nagykereskedő (VII., Károly király-u. 13.) Szövőgyára VI:, Szentló-út 43.) 1911-ben lett páholytag. Mesterfokozata volt. A VII. kerületi Erzsébetvárosi Körnek társelnöke és ebbeli tisztségében a kereskedők és nagykereskedők szabadkőműves baráti körének irányítója.

Magyar Bertalan a Magyar Konfektió Művek R. T. elnökigazgatója (VI., Vilma királyné-u. 40.) 1919-ben az Eötvös páholynak III. helyettes főmestere volt. Állásánál fogva jelenleg is a szabadkőműves mozgalomban szerepet játszó személy.

Placsok Vilmos férfi szabó, kereskedő (IV., Károly király-u. 28./30.) 1911-ben lépett be az Eötvös páholy tagjai közé. Mesterfokozatot ért el. A Magyar Kereskedelmi Csarnok Nagykereskedők Országos Szövetsége választmányi tagja és e szervezet révén összeköttetésben áll szabadkőműves volt páholytagokkal.

Radvány (Rosenzweig) József nagykereskedő (Személynök-u. 25.) 1909-ben lett páholytag. Elérte a mesterfokozatot. A Magyar Kereskedelmi Csarnok Nagykereskedők Országos Szövetsége választmányi tagja és mint ilyen összeköttetésben áll szabadkőműves volt páholytagokkal.

Dr. Radvány Manó kir. tanácsos, a Magyarországi Kereskedelmi Utazók Egyesületének főtitkára, ügyésze és jogtanácsosa, ügyvéd, (VI., Jókai-u. 4.) II., Pasaréti-u. 78.) 1900-ban lépett be az Eötvös páholyba, amelynek 1919-ben főmestere volt. Eben az időben a nagypáholy ítélőszékének is tagja volt. A fentebb említett szervezet és ügyvédi praxisa köti össze szabadkőműves volt páholytagokkal.

Rooz Rezső főszerkesztő, (VI., Jókai-u. 4.) 1916-ban került be az Eötvös páholyba. Páholy feloszlatásakor mesterfokozata volt. A Magyar Hírlap felelős szerkesztője és kiadója. Politikai napilappal tömöríti szabadkőműves barátait, miután neki a legnagyobb összeköttetései vannak. A Nők Nemzetközi Békeligájának magyar szervezete a Feministák Egyesülete által propagált nemzetközi leszerelési nyilatkozat szabadkőműves, illetőleg ilyen szellemű aláírói között Rooz Rezső is szerepel. Tőle telhetőleg tevékenykedik szabadkőműves irányban annak dacára, hogy barátait az utóbbi időben értesítette, hogy a mozgalom érdekében egyenlőre nem tud semmit sem tenni.

Schiffer Miksa okleveles mérnök, földbirtokos (VI., Munkácsy-u. 18.) 1895-ben lett az Eötvös páholynak tagja. Mesterfokozata volt. A Magyar Cobden Szövetség keretében van szabadkőműves összeköttetése. A Cobden könyvtár 49. számú kiadványa: A Belföldi tőke szerepe az ország újjáépítésében, az ő munkája.

Szikla Adolf a m. kir. Operaház karnagyát, 1917-ben vették fel az Eötvös páholyba. Tagja az all. Schlaraffia egyesületnek és ennek a keretében áll összeköttetésben szabadkőművesekkel.

Wahl Gyula nagykereskedőt, 1911-ben vették fel az Eötvös páholyba. Mesterfokozata volt. A Belvárosi Polgári Körnek mint választmányi tagja került összeköttetésbe a szabadkőműves körökkel.

Vető Sándor okl. mérnök, ny. MÁV. igazgató, (I., Pauler-u. 1.) 1916-ban lett az Eötvös páholynak tagja. Mester fokozata volt. Felesége a Budai Izr. Nőegylet ellenőre és e kapcsolat révén a szabadkőműves összeköttetése fennáll.

Winter Ernő nagykereskedő, a Winter Hermann R. T. igazgatója 1911-ben lett az Eötvös páholy tagja. Elérte a mesterfokozatot. Jelenleg, mint a Magyar Kereskedelmi Csarnok Nagykereskedők Országos Szövetségének választmányi tagja vesz részt a szabadkőműves mozgalomban.

MOL P 1134 l. t. No. 16. 1.cs. — Géppel írt másolat. A boríton piros aláhúzások: „Működésének irányzatára elegendőnek tartjuk annak megemlítését, hogy ez a páholy volt az, amely 1917-es beszámolójában az emberiség végcéljául nyiltan megjelölte: a kozmopolitizmust, az atheizmust és a kommunizmust." Décsi Imrénél kézzel írtan: „Összeköttetést tart fenn még a Magyar Szülők Szövetsége és a Magyarországi Független Good Templar renddel is." Dr. Földes Lajosnál: „Összeköttetésben áll a Magyarországi Good Templar Renddel."

17.

Besúgói jelentés a Fáklya páholyról

FÁKLYA PÁHOLY

A Fáklya páholyt 1914-ben alapították és működött egészen az 1920. évi feloszlatásig: legutoljára Dr. Gaár Vilmos ny. kir. kúriai bíró, ügyvéd főmestersége alatt.

A feloszlatás idején a páholyban 46-an voltak, akik közül dr. Gaár Vilmos és Dr. Gál Jenő élénkebb mozgalmi tevékenységén kívül a következő személyek szabadkőműves szereplése észlelhető:

A feloszlatás után, amikor már szó esett a páholyok felélesztéséről, dr. Párkány Frigyes ügyvéd, kormányfőtanácsost, a páholy egyik alapítóját szemelték ki a páholy főmesteréül. Az utóbbi években azonban a titokban működésre előkészített páholy ügyeit Glückstal Lajos gyáros intézte.

Dr. Gaál Jenő ügyvéd, országgyűlési képviselőt (V., Lipót krt. 12.) 1904-ben vették fel a Fáklya páholyba tagnak. Elérte a mesterfokozatot és a feloszlatás idején a páholynak helyettes főmestere volt.

A Fáklya páholy feloszlatása után 5 évre dr. Gaál Jenő „Büntetőjog" elnevezés alatt jogász szaklapot szerkesztett. A tudományos mezben megjelenő folyóirat egynémelyik számából a szabadkőműves elv kicsillan. Így pl. az 1932.

évi júniusi számában dr. Szőke Sándor ügyvéd a „Halálbüntetés ellen" című cikke szerepel.

1935 szeptemberében a szabadkőműves befolyás alatt álló Országos Iparegyesület nagytermében a Feministák Egyesülete tiltakozó gyűlést rendezett az ügyvédi rendtartás törvénytervezetének ama pontja ellen, hogy az ügyvédek névjegyzékében csak a férfi nemhez tartozó egyén vehető fel. A tiltakozó ülésen részt vett Gaál Jenő dr. mint a budapesti ügyvédi kamara választmányi tagja egy-két volt szabadkőműves ügyvéddel.

A Magyar Cobden Szövetség 1935/36. évi szemináriumi előadásai sorozatában is szerepel. „Ártatlan bűnösök" címmel tartott a szövetség szemináriumában előadást.

Dr. Gaár Vilmos ny. kir. kúriai bíró, ügyvédet (IV., Fővám-tér 2–3.) 1905-ben vették fel a Fáklya páholyba, amelynek, amint már említettük a feloszlatás idején főmestere volt. A Magyarországi Symbolikus Nagypáholyban is jelentékeny szerepe volt mint a nagypáholy főszónokának. Jelenleg a Belvárosi Polgári Kör keretén belül tartja fenn a személyes érintkezést volt páholytagokkal. Így pl. ő búcsúztatta el Székely Ferencet, a Belvárosi Polgári Kör egykori elnökét, szabadkőműves mestert. A Neuschloss páholy volt tagját, Székely elhunyta alkalmából a búcsúztatáson a szabadkőművesek közül számosan (Vészy József, Szántó Jenő, Dési Géza stb.) megjelentek.

Glücksthal Lajos gyáros (VI., Révai-u. 16.) a Glücksthal Gyula R. T. Konfekció nagyipar igazgatóját 1918-ban avatták fel a Fáklya páholy tagjává. A föld alatt szervezkedő Fáklya páholynak ő a vezetője.

Lampl Ignácz m. kir. kormánytanácsos, a Colonus R. T. vezérigazgatóját (V., Tátra-u, 8.) 1912-ben vették fel páholytagnak. Feloszlatáskor legényfokozatot viselt. Ezidőszerint mint a Kereskedelmi Csarnok Országos Szövetségének választmányi tagja érintkezik szabadkőműves elemekkel.

Dr. Mayer Ernő ügyvédet, 1904-ben vették fel tagnak. A szövetségben mesterfokozatot viselt. A Symbolikus Nagypáholy 1919-ben ítélőszékének tagjává választotta. Mint ügyvéd áll összeköttetésben szabadkőművesekkel.

Dr. Párkány Frigyes m. kir. kormányfőtanácsos, ügyvédet (V., Aulich-u. 5.) 1913-ban avatták fel a Fáklya páholyban. Ennek a páholynak egyik alapítója volt. A szabadkőműves páholyok feloszlatását követő esztendőkben megbízták a Fáklya páholy irányításával. A Budapesti Lipótvárosi Casinónak jelenleg igazgatósági tagja és e réven sikerült neki egy szabadkőműves baráti kört összehozni, amely baráti kör csak a legutóbbi időben csatlakozott másfelé.

Widder Ármin kereskedőt (I., Zuhatag-u. 3–6.) 1912-ben vették fel tagnak. A páholyalapító egyike volt. A feloszlatás idején pedig a páholy kincstárosa. Jelenleg, mint a Magyar Kereskedelmi Csarnok Nagykereskedők Országos Szövetségének választmányi tagja érintkezik szabadkőműves körökkel..

Virágh Géza újságírót (VII., Szövetség-u. 12.) 1916-ban vették fel páholytagnak Mesterfokozatot viselt. A feloszlatás idejében a Fáklya páholynak II. felügyelőhelyettese volt. Jelenleg Független Budapest címmel várospolitikai, politikai és közgazdasági lap a Nemzeti Egység Pártja fővárosi szervezetének hivatalos lapját szerkeszti

MOL P 1134 l. t. No. 16. 1.cs. — Géppel írt másolat. Widder Árminnál kézzel írtan: „A feloszaltás idején pedig a páholy kincstárosa." „Érintkezik szabadkőműves körökkel." B. Virágh Gézánál: „Független Budapest", „politikus".

18.

Besúgói jelentés a Hajnal páholyról

HAJNAL PÁHOLY

A Magyarországi Symbolikus Nagypáholy főhatósága, illetőleg védelme alatt dolgozott eme szabadkőműves páholy 1902-ben alakult. Az 1920-ban történt feloszlatáskor Bukovszky Viktor, akkor székesfővárosi tanácsnok volt a főmestere. Ekkor a páholynak 92 tagja volt, akik közül az alábbiakról sikerült megállapítanunk, hogy néminemű mozgalmi tevékenységet fejtenek ki.

Édes Endre ny. szfővárosi tanácsnok, m. kir. kormányfőtanácsos, akkor még mint tanácsjegyző — (IX., Mester-u. 1.) 1907-ben lépett be a Hajnal páholyba. A szövetségben mesterfokozatot viselt. Az 1920-as feloszlatást közvetlenül megelőző időben a páholynak helyettes főmestere volt.

Dr. Józan Miklós unitárius püspököt (V., Koháry-u. 4.) 1903-ban vették fel, mint esperes lelkészt a Hajnal páholyba tagnak. 1913-ban fedezték. A Nők Nemzetközi Békeligája magyarországi szervezetének: a Feministák Egyesületének ú. n. nemzetközi leszerelési nyilatkozata aláírói között együtt szerepel több volt szabadkőművessel. A Magyar Békeegyesület és Népszövetségi Társaságnak választmányi tagja. A Páneurópai Kurir Magvarországi Szervezete elnöki tanácsának is tagja volt.

Dr. Kiss Arnold vezető főrabbit 1903-ban avatták fel a Hajnal páholy tagjául. Mesterfokozata volt. Jelenleg a Magyar Zsidók Pro Palesztina Szövetsége elnöki tanácsának tagjaként áll összeköttetésben szabadkőművesekkel.

Dr. Liber Endre Bpest szfőv. alpolgármesterét 1911-ben avatták fel 1911-ben, akkor mint még szfőv. főjegyzőt, avatták fel a Hajnal páholy tagjává.

A szövetségben mesterfokozata volt, az 1920-ban történt feloszlatáskor a páholynak helyettes főmestere volt. Jelenleg is szerepet játszik szabadkőműves befolyás alatt álló szervezetekben. Így a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának örökös tiszteletbeli alelnöke, a Bpesti Önkéntes Mentőegyesületnek szintén alelnöke, a Magyar Cobden Szövetség szemináriumában előadást tartott és a Magyarországi Rotari Clubok tagnévsorában is szerepel. Volt szabadkőműves G. Virág Géza szerkesztésében megjelenő „Független Budapest" várospolitikai és közgazdasági lappal is összeköttetésben áll, annak cikkírója.

Tisza (Ungvár) Béla könyvkereskedőt a Tisza Testvérek (II., Fő-u. 12.) sz. alatti könyvkereskedő cég egyik beltagját 1911-ben vették fel a Hajnal páholyba tagnak A szövetségben mesterfokozata volt. A szabadkőműves páholyok feloszlatása idején a Hajnal páholyban alamizsnás tisztsége volt.

Dr. Vései (Weis) Ede a Bpest. Szfőv. Gázműveknek üzemvezető igazgatóját 1911-ben vették fel tagnak. 1911-ben akkor még mint szfőv. fogalmazót vették fel. A szövetségben mesterfokozata volt. A Hajnal páholynak II. felügyelője volt a feloszlatás idején.

MOL P 1134 l. t. No. 16. 1.cs. — Géppel írt másolat.

19.

Besúgói jelentés a Galilei páholyról

GALILEI-PÁHOLY

A két Duna jobbparti páholy közül ez a régebbi. 1871-ben alakult. Ez a páholy létesítette az 1920-ig fennállott szabadkőműves múzeumot és könyvtárt. Az 1920-as feloszlatás után a páholy illegalitásba ment és a földalatti rekonstrukciós mozgalomban Zinsenheim Zsigmond tőzsdei ügynök és bizományi gabonakereskedő (IX., Boráros-tér 2.) lett a páholy vezetője.

A legális páholynak legutoljára 210 tagja volt, akik közül az alábbiaknak szerteágazó szabadkőműves tevékenysége észlelhető:

Breuer Mór ny. délivasúti aligazgató, 1885-ben vették fel a páholyba. Elérte a mesterfokot. A Belvárosi Polgári Körnek választmányi tagja és e kapcsolat révén szabadkőműves elemekkel is összeköttetésben áll.

Fleissig Sándor kincstári főtanácsos, az Angol–Magyar Bank alelnöke és vezérigazgatója, a Tőzsde elnöke, a Magyar Bankárok és Értékpapírkereskedők Országos Egyesületének tiszteletbeli elnöke (VI., Benczur-u. 31.) A

szabadkőműves szövetségben mesterfokozata volt. 1903-ban vették fel a Galilei páholyba. A feloszlatásig ennek a páholynak templomőre, a Symbolikus Nagypáholynak pedig főalamizsnása volt. A Huszadik Századnak is cikkírója volt. Mind a mai napig élénk összeköttetést tart fenn nemcsak volt szabadkőművesekkel, de az illegális mozgalomban tevékenykedőkkel is. Ez utóbbinak egyik pénzügyi támogatója. A felsorolt tisztségein kívül — amely tisztségek minden kétséget kizáróan egyúttal szabadkőműves összeköttetések is — irodalmi téren is megnyilatkozott. A Cobden Könyvtár 45. számú kiadványa „A lelkek szanálása" és a 67. számú kiadvány „Hadiipara és közüzemek" c. munkák tőle származnak.

Dr. Fodor Márk székesfővárosi tanár (VIII., Üllői-u. 40.) 1917-ben avatták fel a Galilei páholy tagjává. Ezidőszerint, mint a Gyermektanulmányi Társaság és a Magyar Békeegyesület és Népszövetségi Társaság titkára fejti ki tevékenységét.

Hackl Lajos zeneszakfelügyelő 1894-ben került be a Galilei páholyba. Az Allschlaraffia tagjaként dolgozik a szabadkőműves mozgalomban.

Hochstein Mór orvos (II., Fő-u. 78.) Régi páholytag 1879-ben avatták. Mesterfokozata volt. Most az Allschlaraffiában tevékenykedik.

Dr. Kriszháber Adolf ügyvéd, a budai hitközség elnöke (II., Tégla-u. 15.) 1894 óta páholytag volt. Eljutott a mesterfokozata. A páholynak előkészítőmestere volta feloszlatásig. A Magyar Zsidók Pro Palesztina Szövetségének tagja és mint ilyen szabadkőműves körökkel szoros összeköttetésben áll.

Dr. Laczkó Géza volt felsőleányiskolai tanár, író (VI., Nagymező-u. 19.) A Galilei páholyba 1910-ben lépett be. Eljutott a mesterfokozatba. Irodalmilag fejt ki széleskörű tevékenységet. Szerkeszti a Kultúra Könyvtárt, amelynek egyes számaihoz szokott először írni. Műfordításain kívül önálló kötetei is jelentek meg a volt Kultúra Könyvkiadó R. T. kiadásában. Így különösen „Noémi fia" és „Sey Tamás Levele" című művei tükrözik vissza azt a világfelfogását, amely őt annak idején a Galilei páholyba vitte. A Vajda János Társaság elnöki tanácsának tagja több szabadkőműves volt páholytaggal együtt. Az egyesületben gyakran szokott előadásokat tartani. A szabadkőműves mozgalom szempontjából hírlapírói működése is figyelemreméltó. Az Est Lapoknál a Pesti Napló szerkesztője.

Magyar Lajos gépszíj és műszaki bőrárugyár igazgatója (II., Garas-u. 24.) 1914-ben avatták fel a Galilei páholy tagjává, mely páholynak a feloszlatáskor II. felügyelője volt. A VII. kerületi Erzsébetvárosi Körnek és a Magyar Kereskedelmi Csarnok Nagykereskedők Országos Szövetségének választmányi tagja.

Severlay Zoltán a Severlay ipari, mezőgazdasági és különleges műszaki cikkek iroda és raktára tulajdonosa (XI., Zólyomi lépcső 18.) 1906-ban vették fel

a Galilei páholyba, ahol mesterfokozatig emelkedett. A Magyar Kereskedelmi Csarnok Nagykereskedők Országos Szövetségének választmányi tagja a Műszaki Kereskedők Országos Egyesülete részéről.

Sümegi Vilmos a Magyarország felelős kiadója. 1893-tól 1905-ig volt a Galilei páholy tagja. Ekkor törölték a tagok sorából. Mint az Est lapok érdekkörébe tartozó „Magyarország" politikai napilap felelős kiadója és munkatársa állandóan szabadkőműves körökben mozog.

Dr. Weiser István ny. egyet. tanár, gazdasági főtanácsos (II., Fillér-u. 23.) 1905-ben avatták fel a Galilei páholyban, ahol mesterfokozatig emelkedett. Most a Budapesti Lipótvárosi Casino igazgatósági tagjaként van módjában ápolni szabadkőműves összeköttetéseit.

Dr. Verebélyi (Weil) Jenő volt bányaigazgató, a Magyar Általános Kőszénbánya alelnök vezérigazgatója, felsőházi tag (VI., Aréna-u. 102.) A Galilei páholyban 1902-ben avatták fel taggá. Bekerült a mesterek közé is. Jelenlegi szabadkőműves vonalai a Budapesti Rotary Klub, ahol igazgatósági tag, a Magyar Általános Kőszénbánya R. T., melynek alelnök vezérigazgatója, igazgatósági tagja és részvényes, továbbá a Magyar Kémikusok Egyesülete, amelynek tiszteletbeli elnöke. A Páneurópai Kurir Magyarországi Szervezete elnöki tanácsának is tagja volt.

Zinsenheim Zsigmond tőzsdei ügynök és bizományi gabonakereskedő (IX., Boráros-tér 2.) 1905-ben lett a Galilei páholy tagja. Elérte a mesterfokozatot. A feloszlatás után lassankint megindult földalatti szabadkőműves munka irányítói őt bízták meg a Galilei páholy felépítésével. A tisztán szabadkőművesi szervezkedést takaró Magyar Néptanulmányi Társaság pénztárosa. A Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának is választmányi tagja és mint ilyen a szabadkőműves mozgalomban itt is részt vesz.

Zipernowszky Károly ny. nyilv. r. műegyetemi tanár (II., Trombitás-út 5.) Már 1883-ban a Galilei páholynak tagja volt és bekerült a mesterek sorába is. A Magyarországi Béke Egyesület és Népszövetségi Társaságnak választmányi tagja.

MOL P 1134 l. t. No. 16. 1.cs. — Géppel írt másolat.

20.

Besúgói jelentés a Haladás páholyról

HALADÁS PÁHOLY

49 évig fejtett ki nyilvános működést a páholy. A szabadkőműves szellemben megírt ismeretterjesztő füzeteknek az ú. n. „Galilei füzeteknek" kiadója volt. Megalakította még 1884-ben a „Budapesti Szünidei Gyermektelep" egyesületet, amely a szabadkőműves szervezeteknek 1920-ban történt feloszlatása után a páholynak fedőszervezete lett. Ekkor a szabadkőműves nyilvánosság előtt elaltatott páholy földalatti munkájának irányítását az 1918-ban taggá avatott Plán Frigyes keményítőgyárosra (VI., Benczur-u. 23.) bízták rá. Amikor pedig a szabadkőműves szervezetek nyilvános működésének megindíthatására mozgalom indult meg, e páholy volt főmestere, a páholyt fedő szervezet a Budapesti Szünidei Gyermektelep ügyvezető alelnöke dr. Kaunitz Lajos felsőkereskedelmi iskolai tanár vállalta a páholy vezetését. A szabadkőműves szervezetek sorában fontos szerepet töltött be ez a páholy, amit legjobban mutat az a tény, hogy tiszteletbeli örökös főmestere a Symbolikus Nagypáholy nagymesterének az utolsó legális Rau Gottlobnak azonos nevű fia volt. A népesebb taglétszámú páholyok közé tartozott, amennyiben a feloszlatáskor tagjainak száma 137 volt. Ezek közül a tagok közül egy-kettőnek (Gyárfás Guttmann Gyula 1912-ben taggá avatott férfiszabó, Dirnfeld Adolf 1888-ban páholytagnak felvett magánzó stb.) női hozzátartozói a Feministák Egyesületében tevékenykednek.

A volt páholytagok közül szerepelnek még egyesek a Belvárosi Polgári Körben, a Budapesti Áru és Értéktőzsde tagjai között, a Budapesti Lipótvárosi Kaszinóban, a Budapesti Szünidei Gyermektelep vezetőségében, a VII. Erzsébetvárosi Körben, a Magyar Bankárok és Értékpapírkereskedők Országos Egyesületében, a Magyar Kémikusok Egyesületében, a Magyar Magkereskedők Országos Egyesületében, a Magyar Zsidók Pro Palesztina Szövetségében, a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona vezetőségi tagjai sorában, az Országos Iparegyesületben, az Országos Ügyvédszövetségben és a Magyar Rotary Klubban

A Belvárosi Polgári Körben találjuk dr. László Frigyest és Váradi Gézát.

Dr. László Frigyes orvos, gyógyszerészeti laboratórium tulajdonosa (VII., Kertész-u. 50.) 1916-ban lépett be a Haladás páholyba. A mozgalomban egykor nagy szerepet játszott. A Haladás páholynak szónoka volt. A Belvárosi Polgári Körnek választmányi tagja.

Váradi Géza főmérnököt 1901-ben avatták fel és 1911-ben fedezték. A Belvárosi Polgári Körnek számvizsgálója.

A Budapesti Áru és Értéktőzsde tagjai között szerepel, mint tőzsdetanácsos Schmidt Richárd gőzmalom tulajdonos (IV., Kossuth Lajos-u. 3.) 1914-ben avatták fel a Haladás páholy tagjává, amelynek a feloszlatásig helyettes gazdája volt.

A Budapesti Lipótvárosi Kaszinóban szerepel Guthard Tódor az IBUSZ ny. vezérigazgatója (II., Pasaréti-u. 45.) mint a kaszinó gazdája. Guthard Tódort 1911-ben avatták fel, felemelkedett a mesterfokozatba és a Haladás páholynak a feloszlatáskor I. felügyelője volt.

A Budapesti Szünidei Gyermektelep vezetőségében a Haladás páholynak két volt tagja tevékenykedik: Dr. Kaunitz Lajos és Dr. Székely Dezső.

Dr. Kaunitz Lajos ny. felsőkereskedelmi iskolai tanárt (II., Üllői-u. 121.) 1903-ban avatták fel taggá, majd a mesterfok eléréséhez szükséges idő elteltével mesterré. A feloszlatáskor a Haladás páholynak főmesteri tisztségét viselte, és amint már említettük ezt a szerepet tölti be jelenleg is. A Budapesti Szünidei Gyermektelep egyesületben ügyvezető alelnök és telepfelügyelő.

Dr. Székely Dezső ügyvédet (V., Pozsonyi-u. 4.) 1908-ban vették fel a páholyba és a szükséges idő elteltével avatták fel mesterré. A Budapesti Szünidei Gyermektelep egyesületben a titkár tisztségét tölti be.

A VII. kerületi Erzsébetvárosi Kör vezetőségében a Haladás páholynak két volt tagja van: Kovács Ignác és Szőllősy Etele.

Kovács Ignác igazgatót (VI., Teréz-krt. 22.) 1894-ben avatták fel taggá, majd idő múltán mesterré. A VII. kerületi Erzsébetvárosi Körnek alelnöke.

Szőllősy Etele m. kir. kormányfőtanácsos, kir. tanácsost (V:, József-tér 9.) körülbelül 45 évvel ezelőtt avatták fel. 5 évvel később fedezték. 10 év múlva befogadták a Pannónia páholyba. Innét a befogadástól számított 3 év múltán 1909-ben törölték. A VII. ker. Erzsébetvárosi Körnek igazgatósági tagja.

A Magyar Kémikusok Egyesületében tevékenykedik dr. Dorogi István. Dr. Dorogi István tech,vegyész, gumi és gumigyártási specialista, a bpesti kir. törv. szék hites szakértője (II., Corvin-tér 4.) 1916-ban került a Haladás páholy tagjai sorába. E páholynak a feloszlatása idején II. felügyelője volt. Jelenleg a Magyar Kémikusok Egyesületében választmányi tag.

A Nyomorék Gyermekek Országos Otthonában Jakubovits Jenő és Willersdorfer József képviselik a Haladás páholyt.

Jakubovits Jenőt a Salgótarjáni Kőszénbánya R. T. igazgatóját (V., Lipót-krt. 4.) 1909-ben avatták fel páholytaggá, és idővel mesterré. A Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának választmányi tagja.

Willersdorfer József kereskedő (V., Vilmos császár-u. 74.) 1908-ban lépett be a Haladás páholyba, ahol idővel mesterré avatták. A Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának egyik alelnöke.

Az Országos Iparegyesületnek egyik számvizsgálója Róna Árpád okl. gépészmérnök. Róna Árpád okl. gépészmérnöknek elektrotechnikai és műszaki vállalata van VII., Király-u. 53. sz. alatt. 1910-ben vették fel a Haladás páholy tagjai sorába.

Az Országos Ügyvédszövetség vezetőségében 3 ügyvédet találunk, Dr. Juhász Mihály, Dr. ifj. Szigeti László és Dr. Tunyogi Szűcs Géza ügyvédeket, akik a Haladás páholy tagjai voltak.

Dr. Juhász Mihály ügyvédet (IX., Erkel-u. 19.) 1906-ban vették fel a páholyba. Az Országos Ügyvédszövetség igazgatótanácsának az osztályok által megválasztott tagja.

Dr. ifj. Szigeti László ügyvédet (V., Klotild-u. 16.) 1913-ban avatták fel páholytaggá. Az Országos Ügyvédszövetségnek főügyésze.

Dr. Tunyogi Szűcs Géza ügyvéd (V., Wesselényi-u. 2.) 1901-ben lépett be a debreceni Haladás páholyba. 10 évvel később fedezték. Jelenleg az Országos Ügyvédszövetség társelnöke.

A Magyar Magkereskedők Országos Egyesülete választmányi tagjai sorában, valamint a Magyar Rotary Klubok tagnévsorában ott találjuk Dr. Fleischl Pál gabonakereskedő, dán kir. alkonzult. Dr. Fleischl Pál (I., Városmajor-u. 26.) 1919-ben lett a Haladás páholy tagja, és tanonckodott ott a feloszlatásig.

A Haladás páholy szellemében fejt ki főleg irodalmi tevékenységet Dr. Rózsa Dezső székesfővárosi kereskedelmi iskolai tanár is. Dr. Rózsa Dezső volt ker. akadémiai tanár (II., Tapolcsányi-u. 6.) 1907-ben lépett be a Haladás páholyba és a szükséges idő elteltével mesterré avatták. Oxfordban és Párizsban tanult. Angol irodalomtörténeti problémákkal és különösen Shakespeare-tanulmányokkal foglalkozott. Annak idején számos tankönyvet is írt. Angol költők műveiből fordított. Közreműködött Benedek Marcellnak, a Deák Ferenc páholy volt tagjának szerkesztésében 1927-ben megjelent „Irodalmi Lexikon" összeállításában.

MOL P 1134 l. t. No. 16. 1.cs. — Géppel írt másolat. Kézzel írtan: „Kereskedők Országos Egyesületének", „Magyar Zsidók Pro Palesztina Sövetségének."

21.

Besúgói jelentés a Humboldt páholyról

HUMBOLDT PÁHOLY.

Ennek az 1869-ben alakult páholynak a feloszlatás idején 90 tagja volt, akik közül a páholyok feloszlatásával föld alá szorult mozgalom először Beer Béla ny. takarékpénztári igazgatót bízta meg a páholy ügyeinek intézésével. Később és jelenleg is Auer Róbert mérnök a páholy illegális főmestere.

Auer Róbert (II.,. Bimbó-út. 9.) 1910-ben lett páholytag. A páholy feloszlatásáig annak titkára volt.

Az említetteken kívül az alább megnevezettek szabadkőműves tevékenysége észlelhető.

Beer Béla ny. takarékpénztári igazgató (V., Újpesti-rkp. 6.) 1910-ben lett a Humboldt páholy tagja. Az illegális páholy vezetője volt az 1930-as évekig.

Fischer János Károly a Kőszénbánya és Téglagyár társulat ny. vezérigazgatóját (V., Katona József-u. 14.) 1895-ben avatták fel páholytagnak. A szövetségben mesterfokozata volt, és a Symbolikus Nagypáholy 1919. évi nagygyűlésén szövetségi tanácsosnak választotta meg. Jelenleg a Budapesti Önkéntes Mentőegyesület vezetőségében szerepel és van összeköttetésben szabadkőművesekkel.

Jemnitz Albrecht győri vezérigazgatót (V., Akadémia-u. 3.) 1892-ben avatták fel. Mesterfokozata volt. A Magyar Áruügynökök Központi Egyesületének tagjaként tart fenn érintkezést szabadkőművesekkel.

Grünfeld Miksa likőrgyárost (VII., Szövetség-u. 9.) 1898-ban vették fel a Humboldt páholyba. A feloszlatáskor tanonc fokozata volt. A VII: kerületi Erzsébetvárosi Kör alelnöke. Feleségével együtt az Izraelita Szünidei Gyermektelep Egyesület keretében fejtik ki tevékenységüket.

Guttmann (Gergely) Emil a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank ny. igazgatóhelyettesét (V., Nádor-u. 5.) 1913-ban vették fel a Humboldt páholyba. Tanonc fokozata volt. A Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának választmányi tagja.

Szittenberg Szigfried olaj-, zsiradék- és vegyi termékek nagykereskedőt, a Szittenberg Szigfried beltagját (V., Mária Valéria-u. 15-a) 1918-ban vették fel páholytagnak. Tanonc fokozata volt. A Magyar Kereskedelmi Csarnok Nagykereskedők Országos Szövetsége vegyipari nyersanyag importőrök és nagykereskedők szakosztályának tagja és mint ilyen szabadkőműves volt páholytagokkal érintkezésben van.

Vértes Emil kereskedő, (VIII., Stáhly-u. 5.) 1907-ben vették fel a Humboldt páholyba. Mesterfokozata volt. A TÉBE körzetének választmányi tagja. Halasi-Fischer Ödönnel, Morvai Izsóval, Lédermann Mórral együtt ő is alakított Észak-kelet és Dél-kelet barátaiból egy szabadkőműves kört, amely irányítása alatt áll.

MOL P 1134 l. t. No. 16. 1.cs. — Géppel írt másolat. Auer Róbertnél kézzel írtan: „A páholynak titkára volt. II. Bimbó u. 9. 1910-ben lett páholytag."

22.

Besúgói jelentés a Hungária páholyról

HUNGÁRIA PÁHOLY.

A Hungária páholy egyike a legrégebben alakult páholyoknak. 1872-től működött a feloszlatásig. 1920-ban közvetlen a feloszlatás előtt 78 tagból állott, A páholy ügyeit eddig az ideig dr. Tüske Jenő MÁV főtanácsos, osztályfőnök intézte.

Az 1920-ban történt feloszlatást követő évtized alatt megkísérelt páholy rekonstrukció dr. Barna Károly ügyvédet, a páholynak egy régi tagját és mesterét jelölte ki vezetőnek.

Az illegális páholy megállapíthatólag a volt legális páholy tagjai közül az alább megnevezetteket veszi számításba, mint tagokat:

Dr. Barna Károly ügyvéd, az Első Dunagőzhajózási R. T. jogtanácsosa (V., Rudolf-rkp. 3.) a társaság volt főfelügyelője. 1896-ban lépett be a páholyba. Mesterfokozatot ért el és a Magyarországi Symbolikus Nagypáholy 919-es nagygyűlése főzászlótartóvá választotta meg. Ez a megtiszteltetés érte dr. Barna Károly ügyvédet akkor is, amikor néhány évvel ezelőtt a szabadkőműves mozgalom tervbevett felélesztése során a Hungária páholy vezetőjének őt jelölte meg.

Dr. Benedikt Márk ny. MÁV igazgatóhelyettes (Lehel-u. 14.) 1894-ben avatták fel páholytagnak, elérte a mesterfokozatot. A nagypáholy legutóbbi 1919 évi nagygyűlése ítélőszéke tagjává választotta.

Cserhalmi Ágost polgáriskolai tanár, 1914-ben vették fel a páholyba és tanoncoskodott ott a páholy feloszlatásáig. Most a VII. kerületi Erzsébetvárosi Körnek választmányi tagja.

Francois Lajos pezsgőgyáros (Bp. Akadémia-u. 16.) 1900-ban már szabadkőműves volt, és pedig a páholy feloszlatás idején mesterfokozattal. A

nagypáholynak egyik főtisztviselője volt: az 1919-es nagygyűlés fővizsgáló tisztséget adott neki.

Dr. Hokkes József ny. kúriai bíró, 1898-ban avatták fel páholytaggá. Mesterfokozata volt, a feloszlatás idejében és az azt megelőző évben a nagypáholy ítélőszékének helyettes elnöke. (Baross-u. 87.)

Ruzicska Ödön ny. MÁV főellenőrt, 1891-ben vették fel a Hungária páholyba. Megkapta a mesterfokozatot is és a nagypáholy 1919-es nagygyűlésén a nagypáholy ítélőszékének tagjává választották. (Tétényi-u. 16.)

Dr. Tüske Jenő MÁV főtanácsos osztályfőnököt (VIII., József-krt. 31-b.) 1915-ben vették fel páholytagnak. A Symbolikus Nagypáholy 1919-ben ítélőszékének tagjává választotta.

MOL P 1134 l. t. No. 16. 1.cs. — Géppel írt másolat.

23.

Besúgói jelentés a Kazinczy páholyról

KAZINCZY PÁHOLY.

A Kazinczy páholyt 1909-ben alapították. Működésének irányát jellemzi amaz évi jelentés, amely a páholy fennállásának 18-ik évében kijelenti, hogy „ismerjük a törvényt, hogy lángot gyújthatunk a kellő világosságot hozhatunk, ha megvan Trockijok és Leninek bátorsága, hogy az előidézett tüzet uralni is tudjuk, nemcsak létrehozni."

1920-ban a szabadkőműves szervezetek feloszlatásakor a páholy főmestere Dr. Körmöczi Zoltán főorvos volt. Ekkor a páholy 111 tagból állott. Ezek közül a mozgalomban ma is az alábbiak szerepelnek:

Dr. Körmöczi Zoltán a Vöröskereszt Egylet főorvosa, fogorvos, sebész (VIII., József-krt. 28.) 1912-ben lépett be a Kazinczy páholyba és mesterré is avatták. Amint említettük a páholy főmestere volt, a feloszlatásig. A feloszlatás után is megmaradt ez a tisztsége. A budapesti Önkéntes Mentő Egyesületben is van szerepe, mint választmányi tagnak.

Dr. Emőd Aladár (Strausz) igazgató főorvos, urológus (V., Lipót-krt. 17.) jelenleg is orvosi gyakorlatot folytat. 1902-ben avatták fel a Kazinczy páholyban, majd idővel elérte a mester fokozatot is. A feloszlatás idejében a Kazinczy páholynak I. felügyelője volt.

Dr. Keleti Jenő volt polgári iskolai tanár, akit 1912-ében vettek fel a páholyba és avatták fel idővel mesterré. Jelenleg a szociáldemokrata Szakszervezeti Tanács főiskolájának előadója: szélsőséges magatartású egyén.

Greguss Dániel ny. főkapitány helyettes (II., Retek-u. 10.) még mint rendőrtanácsos 1913-ban került be a Kazinczy páholy tagjainak sorába. Mesterré is felavatták. Jelenleg is megfordul szabadkőműves körökben.

Dr. Pető Ernő ügyvéd, aki (VI., Andrássy-u. 23.) alatt folytat ügyvédi gyakorlatot. Őt 1913-ban avatták fel páholytaggá, majd idővel mesterré is. A szabadkőműves szervezetek feloszlatásakor, a Magyarországi Symbolikus Nagypáholy ítélőszékének volt a tagja, a Kazinczy páholynak pedig helyettes főmestere.

A Kazinczy páholy volt tagjai közül egyeseknek mozgalmi szerepük van az Izraelita Szünidei Gyermektelep Egyesületben, a VII. Erzsébetvárosi Körben, a Külföldi Sajtószindikátusban, a Józsefvárosi Független Nemzeti Demokraták Polgári Körében, a Magyar Illatszer és Háztartáscikk Kereskedők Országos Egyesületében, a Schlaraffia egyesületben, a 8 Órai Újságnál és a Pesti Hírlapnál.

Az Izraelita Szünidei Gyermektelep Egyesületnek tagja Balázs Pál magánhivatalnok, akit 1912-ben avattak fel a Kazinczy páholyban taggá, majd a szükséges idő elteltével mesterré.

A VII. kerületi Erzsébetvárosi Körben szerepel. Kiss Géza építészmérnök. Kiss Gézát (VII., Erzsébet krt. 50.) 1911-ben vették fel a Kazinczy páholyba. Idővel megkapta a mesterfokozatot is. A körnek választmányi tagja.

A Külföldi Sajtószindikátusban Erdélyi Árpád szerkesztőnek van szerepe. Erdélyi Árpád szerkesztő (VI., Nagymező-u. 18.) a volt Köhne és társa hiteltudósító igazgatója 1913-ban lépett be a Kazinczy páholyba. Mesterré is felavatták. A feloszlatáskor a páholynak szertartásmestere volt. A szindikátusban a „Deutsche Zeitung" és a „Bohémia"-nak tudósítója.

A Magyar Illatszer és Háztartási Cikk Kereskedők Országos Egyesületében Orova Ödön volt páholytag szerepel. Orova Ödön a Generáli volt főtisztviselőjét (VI., Teréz-krt. 29.) 1917-ben avatták fel taggá, majd mesterré. Az említett egyesület végrehajtó bizottságának tagja.

A Schlaraffia tagjai közt a Kazinczy páholynak 3 volt tagját találjuk: Bodon Károly tanárt, Hendrich Károly kereskedőt és Pázmán Ferenc színészt.

Bodon Károly felső ipariskolai tanár, iparművészeti tervező (XI., Horthy Miklós-u. 54.) 1914-ben lett a Kazinczy páholy tagja. E páholyban a feloszlatáskor II. felügyelői tisztsége volt.

Hendrich Károly virágcsarnok tulajdonos (IV., Eskü-u. 5.) szintén 1914-ben lépett be a Kazinczy páholyba.

Pázmán Ferenc színész a Kazinczy páholy egyik alapító tagja volt.

A 8 órai Újság politikai napilap belső munkatársa Bálint Lajos hírlapíró. Bálint Lajos hírlapíró, a Nemzeti Színház dramaturgja és volt titkárja (VII., Rákóczy-u. 76.) 1913-tól a Kazinczy páholy tagja volt. A szabadkőműves szövetségben mesterfokozatot viselt. A páholyban is volt tisztsége: annak szónoka volt. Jelenleg a 8 Órai Újság keretén kívül mint a Vajda János Társaság előadója is szabadkőműves irányban dolgozik.

A Pesti Hírlapnál Váradi József hírlapírót találjuk a Kazinczy páholy volt tagjai közül. Váradi József a Pesti Hírlap belső munkatársa (V., Visegrádi-u. 10.) 1909-ben lett a Kazinczy páholy tagjává. Két évre rá fedezték.

Varsányi Géza tanár (II., Margit-krt. 64/a.) 1917-ben lett a Kazinczy páholy tagja. A Magyar Szülők Szövetségével áll összeköttetésben.

MOL P 1134 l. t. No. 16. 1.cs. — Géppel írt másolat. Varsányi Géza kézzel írtan: „II. Margit krt. 64.a. 1917-ben lett a Kazinczy páholy tagja. A Magyar Szülők Szövetségével áll összeköttetésben."

24.

Besúgói jelentés a Könyves Kálmán páholyról

KÖNYVES KÁLMÁN PÁHOLY.

A múlt század 70-es éveiben alakult páholyok közt szerepe a Könyves Kálmán páholy is, amelyet 1872-ben alakítottak. A szabadkőművesség célkitűzéseinek egyik legjellegzetesebb pontja volt ennek a páholynak a feladatra. Vezette a klerikalizmus elleni küzdelmet. A szabadkőművesség eme fontos társadalmi tevékenységét a Könyves Kálmán páholy összekapcsolta szociálpolitikai kérdések tárgyalásával úgy, hogy ez amannak kiegészítő részévé vált. E páholynak a szabadkőműves mozgalmat jellemző jelentős munkájára mutat az a tény is, hogy a páholynak feloszlatásakor 347 tagja volt.

A legális páholy főmesterévé annak idején Havas Miksa ny. kereskedelmi akadémiai tanárt, hites könyvvizsgáló és törvényszéki szakértőt (IV., Molnár-u. 53.) választották meg. Havas Miksa a Könyves Kálmán páholyban viselt tisztségét a páholy feloszlatása után is megtartotta. Ő a Könyves Kálmán páholynak jelenleg is a vezetője, amellett, hogy az általános szabadkőműves mozgalomban is vezető szerepe van. Egy időnkint összegyülekező szabadkőműves baráti körnek ő a gócpontja és ott a Könyves Kálmán páholy megszemélyesítője.

Havas Miksa az alapítástól kezdve a Könyves Kálmán páholynak a tagja volt. Elérte a mesterfokot és 1919-ben a Symbolikus Nagypáholy szövetségi

tanácsosává választotta. A Károlyi forradalom alatt miniszteri tanácsosi címmel kinevezték az állami felügyeleti hatóság vezetőjévé nevezték ki. Ez az állása az ú. n. tanácsköztársaság kezdetével megszűnt. A bolsevizmus bukása után a Hazai Bank igazgatója lett. Majd innét nyugdíjazták és ekkor nyitotta meg a jelenleg is fennálló könyvvizsgáló irodáját. Szabadkőműves tevékenysége nemcsak társadalmi egyesületeken keresztül nyilvánul meg, hanem irodalmi téren is, sőt külföldi vonatkozásban is vannak szabadkőműves összeköttetései. A társadalmi egyesületek közül szerepel a Magyar Cobden Szövetségben, a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonában és a Magyar Békeegyesület és Népszövetségi Társaságban. Mindhárom egyesületben választmányi tag. Az utóbbi egyesületben a felesége is választmányi tag. 1929-ben részt vett a Páneurópai Unió magyar szervezetének a megalakításában.

Irodalmi téren a Magyar Cobden Szövetségben tartott előadásain kívül a Cobden Könyvtár 1. számú kiadványát „Cobden Richard és tanítása", a 40. sz. kiadványát „Walter Rathenau" és a 61. sz. kiadványát „Grünwald Béla és a legjobb Magyarország"-ot ő írta. Külföldi összeköttetéseit pedig arra használja fel az itthoni eseményekről szabadkőműves szellemben megírt bizalmas jelentéseket küld ki és jelentet meg cseh és schweizi lapokban (3277/1934. VII. res. B.M.).

A hazai sajtót illetőleg a 8 Órai Újságnál van a Könyves Kálmán páholynak képviselője Dr. Halász Sándor hírlapíró személyében. Dr. Halász Sándor (V., Kresz Géza-u. 29.) 1888-ban lépett be a páholyba és volt annak formailag is tagja 1896-ban történt fedezéséig.

A Magyar Symbolikus Nagypáholy 1919 január 25-én tartott nagygyűlésén megválasztott egyik helyettes nagymester Dr. Balassa József ny. főgimnáziumi tanár is a Könyves Kálmán páholynak volt a tagja. Dr. Balassa József 1864-ben Baján született ny. főgimnáziumi tanár (atyja Widinger Salamon, anyja Deutsch Róza lak.: V., Klotild-u. 10/a III. 3.) Dr. Simonyi Zsigmond szabadkőműves egyetemi tanár halála óta 1919-től a Magyar Nyelvőr nyelvtudományi havi folyóirat felelős szerkesztője és kiadója. Az ú. n. tanácsköztársaság alatt a szovjet „Szövetségi Központi Intézőbizottságá"-nak a tagja volt. Számos nyelvészeti tanulmányt írt magyar és külföldi folyóiratokba. Munkatársa volt az 1927-ben Győző Andor könyvkereskedő kiadásában megjelent ama „Irodalmi Lexikon"-nak, amelyet Dr. Benedek Marcell szerkesztett a rajta kívül még jórészt szabadkőműves írók közreműködésével. Belső munkatársa az „Újság" politikai napilapnak is. 1923-ban megírta „A szabadkőművesség története" című munkáját, amelyet az „Újság" érdekkörébe tartozó Béta irodalmi részvénytársaság adott ki a Mindent Tudok Könyvtár sorozatában. Legutóbb pedig Losoncon a Losonci Sándor féle könyvnyomda készítette volna el. „A szabadkőművesség" című munkáját, amelyet állítólag megbízható „testvérek"-nek árusít.

A Dr. Supka Géza volt szabadkőműves szerkesztésében megjelenő „Literatúra" című irodalmi folyóiratnak is cikkírója. Irodalmi munkássága mellett társadalmi mozgalmakban is tevékeny szerepe van. Már 1898-ban a Könyves Kálmán páholy tagja volt és elérte a mesterfokot. A szabadkőműves páholyoknak 1920-ban történt feloszlatása után sem szűnt meg a szabadkőműves szellemű tevékenysége. A feloszlatás folytán föld alá szorult illegális mozgalomban mai napig vezető szerepe van és tehetségéhez mérten azt anyagilag is támogatja. Egyébként ő szokta elkészíteni a magyarországi páholymunka eredményét összesítő jelentéseket a külföldi testvérszervezetek számára. Az illegális szabadkőműves mozgalomban való szerepének jelentőségére mutat az a tény, hogy az illegális mozgalmat fedő több legális szervezetben tisztsége van. Így az „Ingyentej Egyesület"-nek elnöke, a „Magyar Néptanulmányi Egyesület"-nek alelnöke, az „Írók Gazdasági Egyesületé"-nek másodtárselnöke, a „Magyar Újságíró Egyesület" elnöki tanácsának tagja, a „Magyar Békeegyesület és Népszövetségi Társaság"-nak, valamint a „Feministák Egyesületé"-nek választmányi tagja. Összeköttetésben van a „Magyarországi Független Good Templar Rend"-del is. Részt vesz mindenféle szabadkőműves jellegű megmozdulásban és összejövetelen. Így részt vett több szabadkőművessel együtt ez év márciusában a Szent Gellért szállóban Sziklay János 60-ad éves írói működésének megünneplésére tartott összejövetelen. Ünnepi szónok volt amaz összejövetelen, amelyet a magyar és osztrák szabadkőművesek rendeztek a befolyásuk alatt álló Budapesti Szünidei Gyermektelep fedezetével ez év június 30-án Zebegényben a Magyarországi Symbolikus Nagypáholy ötvenéves fennállásának jubileuma alkalmából. Állítólag részt vett a szabadkőműveseknek ez év júliusában Belgrádban rendezett kongresszusán is.

Dr. Balassa Józsefnek illegális szabadkőműves tevékenysége mellett ama tény, hogy az utóbbi időben többször megfordult Pozsonyban csehszlovák területen, egész valószínűvé teszi azt az értesülést, hogy Dr. Vámbéry Rusztemmel együtt, ő mint kevésbé közismert személy a csehszlovákiai szabadkőművesekkel szintén állandó és szoros kapcsolatban van. /6241/1936 VII.res. B.M./ Amint említettük a Magyar Néptanulmányi Társaság alelnöke Dr. Balassa József. Elnöke pedig Vikár Béla ny. országgyűlési elnöki főtanácsos (V., Hold-u. 23.)

Vikár Béla 1894-ben lépett be a Könyves Kálmán páholyba és elérte a mesterfokot. Annak idején részt vett a Páneurópai Unió magyar szervezetének és a Magyar Fabianum Társaságnak a megalakításában is. Mint a Magyar Néptanulmányi Társaság elnöke, a fedőszervezeten keresztül vesz részt az illegális szabadkőműves mozgalomba. Emellett irodalmilag is tevékenykedik. A Benedek Marcell szerkesztésében 1927-ben megjelent Irodalmi Lexikonnak munkatársa volt. Magyarázatok a Kalevalához című munkáját, amelyhez

bevezetőt Kosztolányi Dezső (Világ páholy tagja volt) írta, nagy elismeréssel méltatja a szabadkőműves és még baloldalibb szellemi termékeket is hirdető „Könyvpiac" című szaklap. Vikár Béla még a Külföldi Sajtószindikátusnak is elnöke. E réven tere nyílik, hogy a magyar viszonyokról a külföldi sajtó szabadkőműves szellemű irányítást kapjon.

A Könyves Kálmán páholy volt tisztikarának tagjai közül a feloszlatás után mozgalomban találjuk Gerő Andort, Hesslein Ignácot és Dr. Patai Józsefet.

Gerő Andor ny. székesfővárosi tanítót (VII., Rottenbiller-u. 12.) 1912-ben vették fel a Könyves Kálmán páholyba. A páholy titkára volt. Jelenleg az Országos Gyermekvédő és Frőbel Egyesület titkára. Felesége is ennek az egyesületnek vezetőségi tagja.

Hesslein Ignác a Budapesti Iparbank R. T. igazgatója (IV., Ferenc József-rkp. 27.) 1916-ban lett a Könyves Kálmán páholy tagja. A páholynak helyettes templomőre volt. Most a Belvárosi Polgári Körben igazgatósági tag.

Dr. Patai József ny. székesfővárosi reáliskolai tanár (II., Nyúl-u. 24.) 1902-ben lépett be a Könyves Kálmán páholyba és annak szónoka volt. A Huszadik Századnak is dolgozott annak idején. A cionista mozgalomnak egyik vezére. A Magyar Zsidók Pro Palesztina Szövetségében az elnöki tanács tagja. Jelentős zsidó irodalmi tevékenységet fejt ki. Írt héber verseket (Babylon vizein: Szulámit, látod a lángot?) és novellákat (Kaballa). „Héber költők" címmel antológiát adott ki, mely felöleli a zsidó költészet fejlődését a középkortól a mai napig. Megalapította a „Múlt és Jövő" című zsidó irodalmi és művészeti folyóiratot. Mint szónok az ú. n. tanácsköztársaság alatt sem tagadta meg önmagát, sőt 1922-ben Párkánynánán a magyar állameszme ellen izgatott.

A Könyves Kálmán páholy tagjai közül Dr. Patai Józsefen kívül szerepelnek még a Magyar Zsidók Pro Palesztina Szövetségben Dr. Friedmann Ignác ügyvéd, m. kir. kormányfőtanácsos (XIV., Stefánia-u. 22.) Stern Ábrahám ny. izr. polgári fiúiskolai igazgató, Strausz Adolf ny. keleti akadémiai tanár, hírlapíró (XI., Horthy Miklós-u. 35.), Lukács József vezérigazgató és dr. Gold Simon ügyvéd m. kir. kormányfőtanácsos.

Dr. Gold Simon (VI., Andrássy-u. 6.) 1894-ben lépett be a Könyves Kálmán páholyba. Elérte a mesterfokot és 1919-ben szövetségi tanácsossá választotta a Symbolikus Nagypáholy nagygyűlése. A Feministák Egyesületének ügyésze és választmányi tagja és szerepelt a Dr. Vámbéry Rusztem és Zsolt Béla által megindított halálbüntetés ellenes akcióban.

A Könyves Kálmán páholy tagja volt a Magyar Cobden Szövetség elnöke Halasi-Fischer Ödön, a Szövetség egyik szemináriumi előadója Beke Manó és a Szövetséggel azonos irányban működő Magyar Kereskedelmi Csarnok Nagykereskedők Országos Szövetségének egyik választmányi tagja Bodnár Ignác gyáros (VI., Liszt Ferenc-tér 11.).

Halasi-Fischer Ödön m. kir. kereskedelmi főtanácsos, a Phőnix biztosító társaság igazgatója (VI., Benczur-u. 15.) 1909-ben lépett be a Könyves Kálmán páholy tagjainak sorába. Azonkívül, hogy elérte a mesterfokot, a Magyarországi Symbolikus Nagypáholyban is jelentékeny tisztséget viselt: ő volt a Nagypáholy főgazdája. 1929-ben a Páneurópai Unió Magyarországi Szervezete ügyvezető bizottsága tagjává választotta. Az ő felelős szerkesztésében és kiadásában jelenik meg a Magyar Cobden Szövetség folyóirata: a Cobden. A Magyar Cobden Szövetség elnöki tisztségén kívül a Magyar Kereskedelmi Csarnok alelnöke és a Magyar Békeegyesületnek választmányi tagja. A Kereskedők és Nagykereskedők Szabadkőműves baráti körének vezető személyisége.

Dr. Beke Manó ny. egyetemi tanár (II., Ady Endre-u. 26.) 1890-ben lett a Könyves Kálmán páholy tagja. Ő is elérte a mesterfokot. Állandóan szerepel a Magyar Cobden Szövetségben és Feministák Egyesületében is választmányi tag. Az ú. n. tanácsköztársaság alatt a Szövetség Központi Intézőbizottság tagja volt. A Takarékpénztárak és Bankok Egyesülete, a Magyar Bankárok és Értékpapírkereskedők Országos Egyesülete, a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona, a Pedagógiai és Gyógypedagógiai Vizsgáló és Nevelési Állomás, a VII. kerületi Erzsébetvárosi Kör és a Budapesti Önkéntes Mentőegyesület még azok a szervezetek, ahol a Könyves Kálmán páholy volt egyes tagjait megtaláljuk.

A Takarékpénztárak és Bankok Egyesületében az egyik helyettes jogtanácsos Dr. Mezei Pál. Dr. Mezei Pál ügyvéd, a Pesti Magyar Kereskedelmi Banknak is jogtanácsosa (V., Mérleg-u. 2.) 1901-ben került be a Könyves Kálmán páholyba.

A Pedagógiai és Gyógypedagógiai Vizsgáló és Nevelési Állomást Kanizsai Dezső volt izr. siketnéma intézeti tanár létesítette. Kanizsai Dezsőt ennek az intézménynek az igazgatóját 1908-ban vették fel a Könyves Kálmán páholyba. Összeköttetésben áll a Magyar Szülők Szövetségével.

A VII. kerületi Erzsébetvárosi Körben igazgatósági tag Fehér M. Miksa bankigazgató, aki 1902-ben lett a Könyves Kálmán páholy tagja.

A Budapesti Önkéntes Mentőegyesületben választmányi tagok Dr. Blum Ödön egészségügyi főtanácsos és Dr. Hermann Béla főorvos, udvari tanácsos. Az előbbi 1894-ben, az utóbbi 1890-ben lépett be a páholyba. Mindkettőt 20 évvel ezelőtt törölték.

Fenntartják a Könyves Kálmán páholy tagjaival az összeköttetést, habár társadalmi szervezeteknek nem is tagjai, Dr. Rubinyi Mózes c. felsőkereskedelmi iskolai igazgató (V., Vilmos Császár-u. 8), aki 1906 óta volt páholytag és Dr. Preisach Izidor főorvos (V., Szemere-u. 17.), akit 1902-ben vettek fel páholytagnak s a ki a szabadkőműves mozgalom céljait anyagilag is támogatta, különösen a páholyok feloszlatását követő esztendőkben.

Dr. Radó Antal főtanácsos (V., Hold-u. 15.) pedig aki 1891 óta szabadkőműves összeköttetésein kívül, mint a Magyar Pen Klub ügyvezető elnöke is érvényre juttatja szbk. világnézetét. Ugyanily módon szerepel Pályi (Pavlicsek) Gábor székesfővárosi tanár is, aki 1892 óta szabadkőműves és a Szabad Lyceum Ismeretterjesztő Társaságnak titkára.

MOL P 1134 l. t. No. 16. 1.cs. — Géppel írt másolat. "Balassa Józsefnél kézzel írtan: „Az ú.n. tanácskormány alatt a szovjet szövetségi központi intézőbizottság tagja volt. Annak idején részt vett a Páneurópai Unió magyar szervezetének és a Magyar Fabiánus Társaságnak a megalakításában." Dr. Patai Józsefnél: „A Huszadik Században dolgozott annak idején." Halasi-Fischer Ödönnél: „1929-ben a Páneurópai Unio Magyarországi Szevereztének bizottsági tagjává választotta." Dr. Beke Manónál: „Az ú. n. tanácsköztársaság alatt a Szövetség Központi Intézőbizottságának tagja volt." Dr. Radó Antalnál: „Főtanácsos (V. Hold u. 15.) pedig 1891 óta szabadkőműves-összeköttetésein kívül, mint a Magyar Pen Klub ügyvezető elnöke is érvényre juttatja szbk. világnézetét. Ugyaníly módon szerepel Pályi (Pavlicsek) Gábor székesfővárosi tanár is, aki 1892 óta szabadkőműves és a Szabad Lyceum Ismeretterjesztő Társulatnak titkára."

25.

Besúgói jelentés a Madách páholyról

MADÁCH PÁHOLY.

A Madách páholy 1902-ben alakult. Feloszlatásakor 81 tagból állott. Főmestere Dr. Makai Endre az állami gyermekmenhely kórház sebész főorvosa (IV., Váczi-u. 71.) volt. Dr. Makai Endre 1911-ben lett szabadkőműves páholytag és idővel mester. Az illegális szabadkőműves mozgalom is őt jelölte meg a Madách páholy megszervezőjének. Vele együtt dolgozik a mozgalomban Dr. Parassin József műtő orvos a Központi Tüdőbeteg gondozó orvosa (IV., Molnár-u. 26.), akit 1909-ben avattak fel a Madách páholy tagjává és 1920-ban e páholynak helyettes főmestere volt. A tényleges mozgalomban szerepel a Madách páholy volt II. felügyelője Dr. Oppler Emil ügyvéd (V., Szent István-tér 11.) is.

Dr. Oppler Emil 1905-ben lett a Madách páholy tagja. Az Országos Ügyvédszövetségnek társelnöke.

Dr. Kauser Lipót ügyvéddel (VIII., József-u. 57.), aki 1911-ben lett a Madách páholy tagja és az Országos Ügyvédszövetségnek társelnök helyettese.

Dr. Ringer Lajos fürdőigazgatónak (III., Keve-u. 35.) is, akit 1910-ében vették fel a Madách páholyba. Dr. Ringer Lajosnak üzleti kapcsolata van vejével, Dr. Décsi Imre idegorvossal, aki az Eötvös páholynak volt a tagja. Az üzleti összeköttetésen túlmenőleg azonban szabadkőműves összetartozásukat is ápolni kívánták akkor és úgy, hogy Kőrösi Albin Társaság elnevezés alatt, szabadkőműves fedőszervezet főtanácsosa (VI., Aréna-u. 102.) 1910-ben vették fel a Madách páholyba. A páholy feloszlatásakor már mesterfokozata volt. Mint tőzsdetanácsos a Budapesti Áru és Értéktőzsdének tagja, valamint a Magyar Általános Kőszénbánya R. T-nek részvényese és igazgatósági tagja.

Ugyancsak a Madách páholy tagja volt 1910-től Dr. Entz Béla egyetemi m. tanár. Ő a Magyarországi Rotary Klubok tiszteletbeli főmegbízottja.

A Madách páholy egyik alapítója volt Dr. Admeto Géza ügyvéd. Admeto eleinte fedezéséig alakuló közgyűlésére és alapszabályai jóváhagyására együttesen kértek folyó év közepén engedélyt.

A Madách páholy volt tagjai közül egyesek a Józsefvárosi Független Nemzeti Demokrata Polgári Körben és a Magyarországi Rotary Klubban fejtenek ki társadalmi tevékenységet. A Józsefvárosi Független Nemzeti Demokrata Polgári Körben választmányi tag Reiner Miksa gyógyszertár tulajdonos (Pestszenterzsébet, Horthy Miklós-u. 13.) Reiner Miksa 1914 óta szabadkőműves

A Magyarországi Rotary Klub tagja szurrdai Szurday (Weisz) Róbert a Magyar Pamutipar R. T. alelnök-vezérigazgatója, a Magyar Nemzeti Bank a Reform páholynak volt a tagja. 1928-ban őt jelölte a Magyar Fabianus Társaság főtitkári tisztségére. Részt vett a Bartha Miklós Társaság és a Feministák Egyesülete által megindított Halálbüntetés ellenes mozgalomban is (Sallai és Fürst kivégzése alkalmával indult meg e mozgalom Dr. Vámbéry Rusztem kezdeményezésére.)

MOL P 1134 l. t. No. 16. 1.cs. — Géppel írt másolat. Entz Gézánál kézzel írtan: „A Madách páholy egyik alapítójka volt." Dr. Admeto Gézánál: „Eleinte fedezhéséig a Reform páholy tagja volt.1929-ben őt jelölték a Magyar Fabiánus Társaság főtitkári tisztségére. Részt vett a Bartha Miklós Társaság és a Feministák Egyesülete megindításában, a halálbüntetés ellenes mozgalom megalakulásában is. (Sallai és Fürst kivégzése ellenzéseként indult meg a mozgalom. Dr. Vámbéry Rusztem kezdemémyezésére."

26.

Besúgói jelentés a Márczius páholyról

MÁRCIUS PÁHOLY.

A Magyarországi Symbolikus Nagypáholy főhatósága, illetve védelme alatt dolgozó páholyok közül ennek a páholynak volt a feladata, hogy a közigazgatás kérdéseivel foglalkozzék. Az 1909-ben alakult páholy működésének kifejlődése során ettől a kérdéstől messzemenőleg politikai térre tévedt. 18 évvel alakulása után a páholy május hó 1-én tartott ünnepségen kijelentette, hogy ez az ünnep a szabadkőműves testvéreknek is ünnepe. Meg kell ünnepelni ezt az ünnepet, amely az élet főszerének az öröme, a szerelmet, a kényelmet és a jólétet tartja. A Március páholy főmesteri kalapácsának ütése évek óta kíséri a marseillesi vérforradalom ütemeit, meghajtja lobogóját a vörös zászlót kibontó lelkes tömeg előtt és vezéreinek szava ott harsog azoké mellett, akik egy új világ eljövetelét hirdetik.

Az imént elmondottak kétségtelenül igazolják, hogy a Március páholy szélsőséges alapokon dolgozott. Ebben a munkában részt vett a páholynak a feloszlatás idején 55 tagból álló létszáma, élükön a páholy főmesterével Ransburg Viktorral, az Atheneum volt igazgatójával, aki 1900-óta volt a felavatott szabadkőműves, a Márczius páholy alapítóinak egyike, Symbolikus Nagypáholynak 1909-ben szövetségi tanácsosa. A feloszlatás után elkövetkező években, mikor már a páholyoknak legális működtetéséről is szó esett, titokban ismét őt bízták meg a páholy vezetésével. Évekkel ezelőtt történt elhalálozása után Gross Károly a Konkordia Gőzmalom képviselője került a helyébe.

Gross Károly (IX., Mester-u. 4–6.) 1912-ben lett a Márczius páholynak tagja és idővel mesterfokozatot kapott.

A Március páholynak volta tagja Kondor Bernát, akit 1915-ben vettek fel és 1918-ban fedeztek, mert a szociáldemokrata befolyás alatt álló Magyar Általános Fogyasztási Szövetkezet titkára lett. Ez a Kondor Bernát 1919 áprilisától június végéig közélelmezési népbiztos volt. Már 1907-ben és 1914-ben is büntetve volt, államellenes izgatás, illetőleg magánosok elleni erőszak miatt. Az ú. n. Tanácsköztársaság után gyilkosság, rablás, pénzhamisítás és személyes szabadság megsértése miatt eljárás volt ellene folyamatban. Emigrált és összeköttetésben állott az emigrációban lévő gr. Károlyi Mihállyal .Bécsben „Agitátor élmények" cím alatt könyvet adott ki, amelyben szabadkőműves, majd szociáldemokrata, végül kommunista működéséről számot be. E sajtótermék postai szállítási jogát megvonták. Az emigrációból való visszatérte után is felvette

a kapcsolatot itthon élő szabadkőművesekkel. Így részt vett a Magyar Fabinius Társaság szabadkőműves fedőszervezete 1929. évi alakuló gyűlésén.

A Március páholy tagjainak egyikét-másikát megtaláljuk a Belvárosi Polgári Körben a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona tisztikarában, a Vajda János Társaságnál, a Foncier Általános Biztosító Intézetnél és a Józsefvárosi Független Németi Demokrata Polgári Körben.

A Foncier Általános Biztosító Intézet igazgatója Vámos Gyula (V., Csáky-u. 13.) 1911-ben lett a Március páholynak tagja.

A Vajda János Társaságban dr. Földesi Gyula reálgimnáziumi tanár (II., Tulipán-u. 18.) szerepelt együtt Márffy Ödön néven és Schöpflin Aladárral egy felolvasó ülésen, amelynek tárgya Ady Endre költészete volt. Földesi Gyulát 1909-ben vették fel a Március páholyba.

A Belvárosi Polgári Körben szerepel Dr. Pap Ferenc és Liszt Hugó.

Dr. Pap Ferenc ügyvéd (IV. Váczi-ucca 36.) a Belvárosi Polgári Körnek választmányi tagja, 1918-ban lépett be a Március páholyba.

Liszt Hugó ékszerész (IV., Váci-ucca 9.) a Zirner Testvérek cég tulajdonosa a Belvárosi Polgári Körnek szintén választmányi tagja. 1912-ben került be a Március páholyba, amelynek a feloszlatáskor kincstárosa volt. A szövetségben mester fokozatot viselt.

A Nyomorék Gyermekek Országos Otthona tisztikarának tagjai között szerepel ifj. dr. Bókay János volt szfőv. fogalmazó, jelenleg újságíró, a Budapesti Hírlap szerkesztője (VII., Damjanich-u. 14.) 1916-ban lépett be a Március páholyba, Országos Otthonának egyik alelnöke. Bizalmas értesüléseim szerint egyike azoknak amelynek a feloszlatáskor II. felügyelője volt. A Nyomorék Gyermekek, akik körül csoportosulnak azok a szabadkőműves újságírók, a baráti kört alkotó szabadkőművesek, akik Párizs-zsal és Prágával sűrű érintkezést tartanak fenn.

A Józsefvárosi Független Nemzeti Demokrata Polgári Körben találjuk Bíró Sándor fogászt. Bíró Sándor (VIII., Rákóczi-u. 25.) 1918-ban avatták fel a Márczius páholy tagjává. A Józsefvárosi Független Nemzeti Demokrata Polgári Körben, mint választmányi tag van kapcsolatban a Kör volt szabadkőműves tagjaival.

MOL P 1134 l. t. No. 16. 1.cs. — Géppel írt másolat. Bíró Sándornál kézzel írtan: „A fogászt 1918-ban avatták fel a Március páholy tagjává. A Józsefvárosi Fügetlen Nemzeti Demokrata Polgári Körnek választmányi tagja."

27.

Besúgói jelentés a Martinovics páholyról

MARTINOVICS PÁHOLY.

1908-ban alakult ez a páholy, amelynek feladata volt, hogy politikával, nemzetiségi kérdéssel és az önálló vámterület problémájával foglalkozzék. Feladatának meg is felelt. A Társadalomtudományi Társaság, a Társadalomtudományok Szabad Iskolájának tevékeny tagjai és részben vezéreik valamint a Huszadik Század-nak és a Világ-nak munkatársai jórészt a Martinovics páholy tagjai sorából kerültek ki. A magyar szabadkőműves mozgalomban a Martinovcs páholy politikai tevékenysége elsősorban volt a Károlyi forradalomnak, és részben a bolsevizmusnak az előkészítője.

A páholynak 1920-ban történt feloszlatásakor a tagok létszáma 78 volt. E tagok között megtaláljuk mindazokat a személyeket, akik a Károlyi forradalom, majd a bolsevizmus alatt jelentős szerepet játszottak: szellemi vezérek voltak. A Martinovics páholy tagjai voltak: Ady Endre író, Baracs Károly MÁV igazgató, Dr. Basch Imre székesfővárosi tan. fogalmazó, Bíró Lajos író, dr. Bölöni György hírlapíró, Czóbel Ernő tanár, Diener Dénes József író, Dr. Erdélyi Sándor ügyvéd, orsz. gy. képviselő, Dr. Fáber Oszkár felsőkereskedelmi isk. tanár, Dr. Fazekas Sándor ügyvéd, Dr. Gönczi Jenő min. fogalmazó, Dr. Jászi Oszkár egyet. m. tanár, szerkesztő, Kallós Bertalan m. kir. iparfőfelügyelő, Dr. Sidó Zoltán székesfővárosi fogalmazó, Szini Gyula író, Dr. Szende Pál ügyvéd, Vágó József műépítész (a Népszövetség genfi palotájának tervezője), Vágó József ker. kamarai titkár, Dr. Varró István ker. kam. fogalmazó, Zigány Zoltán iskolaigazgató stb. Ezek a személye jórészben — az emigrációban élők és az időközben elhunytak kivételével — ma is tényleges szabadkőművesek és illegalitásban ugyan, de mégis életben tartják a Martinovics páholyt.

Ennek a titokban működő páholynak vezére Nemes Emil mérnök. A szellemi vezér még ma is Jászi Oszkár, itthon pedig Dr. Vámbéry Rusztem ügyvéd. A páholynak fedőszerve is van: a Huszadik Század folytatása, a „Századunk" társadalomtudományi folyóirat. Szerkesztői Dr. Vámbéry Rusztem és dr. Varró István. A páholytagok összejöveteleiket a Lánchíd kávéházban és a Századunknak V., Újpesti rkp. 6. sz. alatt lévő helyiségében szokták tartani.

Részben ezeken az összejöveteleken, részben baráti körökben és társadalmi egyesületekben a Martinovics páholy tagjai közül a következők fejtenek ki szabadkőműves tevékenységet: Bíró Lajos, Dr. Blauner Mór, dr. Fried Ödön, dr. Gönczi Jenő, Kallós Bertalan, dr. Kégl János, Kutasi (Kaufmann)

Elemér, Mandello Viktor, Dr. Sidó Zoltán, Schöpflin Aladár, dr. Székely Imre, Dr. Varró István, Vágó József és Dr. Vámbéry Rusztem.

Bíró Lajos író 1904-ben lépett be a Martinovics páholyba. Évekig lapszerkesztő volt Nagyváradon, ahol Ady Endre első barátai közé tartozott. Később a Budapesti Napló munkatársa lett, majd a Világ szélsőséges hangú vezércikk írója. Dolgozott a Huszadik Századnak és megjelent néhány novellája a Népszavában is. A háború alatt több ízben hangot adott antimilitarista és radikális nézeteinek. A Károlyi forradalom alatt rövid ideig külügyi államtitkár volt. A Nemzeti Tanácsnak tagja volt és a Magyarországi Symbolikus Nagypáholynak főszónoka. A ú. n. tanácsköztársaság alatt a szöveg „Szövetség Központi Intézőbizottságá"-nak tagja. A forradalmak után évekig külföldön tartózkodott, ah onnét 1925-ben tért vissza. Írt novellákat, regényeket, filmscenáriumot, stb. Irodalmi művei a Diadalmas asszony, a Serpolette, a Molitor ház, a Baizini zsidók, A Szentlélek lovagja, Ámor és Psyche, Toinette, a Férfiak, A családi tűzhely, az Utolsó csók, a Házasságtörés iskolája,. az 1913., a Sárga liliom, a Cárnő, amelyet Lengyel Menyhérttel közösen írt, a Hotel Imperiál, amelyben tolsztoji ötletek formát,(?) a Rablólovag stb. A Cobden Könyvtár 50. számú kiadványát: Anno Domini 2000 is ő írta.

Dr. Blauner Mór ügyvéd (V., Báthory-u. 10.) 1909-ben lépett be a Martinovics páholyokba amelynek helyettes főmestere is volt. Az Országos Ügyvédszövetség igazgatótanácsának tagja és az ügyvédi „baráti körök" egyikének „vénje."

Dr. Fried Ödön ügyvédet (IV., Kígyó-u. 3.) 1908-ban vették fel a Martinovics páholyba. A Belvárosi Polgári Körnek választmányi tagja.

Dr. Gönczi Jenő volt min. titkár (VIII., Kisfaludy-u. 28-b) részt vett a Martinovics páholy alapításában. A századunk könyvtára 3. számát: Demokrácia és alkotó mezőgazdasági politika ő írta. Részt vett abban a szervezkedésben is, amely annak idején — 1929-ben — Magyar Fabiánus Társaság elnevezés alatt szabadkőműves tevékenységet leplező működést akart kifejteni.

Kallós Bertalan ny. h. államtitkár (IV., Deák Ferenc-u. 21.) egyike a Martinovics páholy legrégibb tagjainak egyike. Egyideig az illegális páholynak vezetője volt.

Dr. Kégl János ügyvéd (Monor) alapítása óta a Martinovics páholy tagja. A Huszadik Századnak cikkírója volt. Az Országos Ügyvédszövetség társelnökhelyettese és a Monorkerületi Takarékpénztár elnökigazgatója. A TÉBE vidéki osztályának igazgatósági tagja.

Dr. Kutasi (Kaufmann) Elemér (II., Gábor Áron-u. 26.) a Biztosító Intézetek Országos Szövetségének igazgatója 1910 óta a Martinovics páholy tagja. Állítólag sűrűn érintkezik külföldi, főleg osztrák, csehszlovák és sveici szabadkőművesekkel.

Mandello Viktor a Magyar Általános Kőszénbánya R. T. igazgatója (IK., Bíró-u. 19.) 1909-ben lett a Martinovics páholy tagja és 1919-ben I. Felügyelője.

Dr. Sidó Zoltán a Magyar Vámpolitikai Központ titkára (XI., Horthy Miklós-u. 59.) alapításkor lett a Martinovics páholy tagja. A Magyarországi Rotary Klubban szerepel.

Schöpflin Aladár: született Manigán, 1872-ben Nyitra megyében. Evangélikus theológiát Pozsonyban, egyetemi tanulmányait Budapesten végezte. Mint író Gyulai Pált tartotta mesterének, s mindenben az ő nyomdokain igyekezett haladni. 1898-banm 26 éves korában a Vasárnapi Újság belső munkatársa lett. Rövid, tömör kritikái és cikkei modern hangokat ütöttek meg. Rövidesen összeköttetésbe, s elég hamar szoros baráti kapcsolatba került az „üldözött" Ady Endrével, akinek egész haláláig bizalmas barátja volt. Folyton növekvő kritikusi tekintélye a „nyugatosok" egyik vezérévé avatja, a cikkeit, kritikáit ettől az időtől kezdve a „Nyugat" hasábjain írja a rövid időn belül a lap főmunkatársává lesz. Irodalmi munkásságát egyéb lapokban és folyóiratokban is gyümölcsözteti: a „Huszadik század"-nak is munkatársa lesz.

1915-ben felavatják a Martinovics páholy tagjává. 1916-ban Zuboly (Bányai Elemér), a Martinovics páholy egyik érdemes tagja elhunytával a „Budapesti Újságírók Egyesülete" kiadásában „Zuboly könyve" címmel egy könyv jelenik meg, amelyben Schöplin hosszabb megemlékezést ír Zubolyról. Mint fordító egymásután látnak napvilágot munkái, tanulmányait pedig „Magyar írók" címen kötetbe gyűjtve adja ki 1917-ben. Ebben az időben, mint előadó a „Társadalmi Tudományos Szabad Iskolájában" szerepel. Több regényt (Piros ruhás nő és Mosóczy Pál szép nyara) színművet és novellát ír.

1919-től kezdve, az ú. n. tanácsköztársaság bukása után számos esetben tiltakozott a művészet szabadsága nevében az irodalommal kapcsolatos intézkedések ellen. Ugyanekkor lefordítja magyarra Henry Barbusse Világosság című művét.

1927-ben részt vett a Benedek Marcell szerkesztésében megjelent „Irodalmi Lexikon" munkájában, 1928-ban a „Literatúrá"-ban is írni kezd. 1933-ban a „Magyar Cobden Szövetség"-ben, mint előadó rendszeresen tart vitaestéket, 1934-től kezdve a „Vajda János Társaság"-ban elnök tanácsi (választmányi) tagságot visel s mint ilyen is rendszeresen tart a társaságban előadásokat.

A „Nyugat"-ban különösen Adyról szóló a jövőben kiadásra kerülő könyvéből közöl részleteket. Amikor 1934. évi október hó 28-án Ady Endre özvegye meghal, a sírnál a „Nyugatosok" nevében búcsúztatja. (Ady Endre is a Martinovics páholy tagja volt.) Szívesen megjelenik szabadkőműves írói körökben. Így megjelent több volt szabadkőműves páholy taggal együtt a f. évi március havában Sziklay János 60 éves írói működésének megünneplésére tartott díszgyűlésen is.

A legutóbbi időben ír a „Tükör" című folyóiratba, a Marschalkó Lia szerkesztésében megjelenő „Könyvpiac" című könyvgazdasági és könyvészeti hetilapba és a „Láthatár" című kisebbségi kultúrszemlébe is. Irodalmi munkássága elismeréséül a „Baumgarten Alapítvány"-ból az alapítványt kezelő előterjesztésére és a közoktatásügyi miniszter jóváhagyása alapján 1926-ban évi 4000 pengő évdíjat kapott.

Dr. Székely Imre ügyvéd, kormányfőtanácsos (IV., Apponyi-t. 1.) a Martinovics páholy alapítóinak egyike. A Magyar Zsidók Pro Palesztina Szövetségének tagja.

Dr. Varró István ker. és iparkamarai titkár a közgazdasági főiskola tanára (V., Újpesti rakpart 6.) és szerkesztőt 1908-ban vették fel a Martinovics páholyba. Dr. Vámbéry Rusztemmel együtt szerkeszti a Századunk társadalomtudományi folyóiratot. A Magyar Népszövetségi Társaságnak választmányi tagja. Összeköttetésben van a „Csak szorosan" magyar könyv és zeneműkereskedelmi alkalmazottak Országos Egyesületével is. Számos közgazdasági és szociológiai tanulmánya jelent meg különböző szabadkőműves szellemben szerkesztett folyóiratokban. Schopenhauer és Nietzsche műveiből fordított magyarra.

Vágó (Weisz) József közgazdasági író (Érmellék-u. 6.) alapításakor lett a Martinovics páholy tagja. A budapesti kereskedelmi és iparkamara titkára volt, jelenleg a Pester Lloyd közgazdasági rovatának vezetője. Magyar, német, francia és angol nyelven jelentek meg vámpolitikai és közgazdasági tanulmányai. A Pester Lloydban és bécsi lapokban hetenkint összefoglaló cikkekben ismerteti gazdasági életünket. Tevékeny része volt a Magyar Vámpolitikai Központ megteremtésében. A Századunknak is cikkírója, valamint ő írta a Cobden Könyvtár 19. számú kiadványát: Drágaság, infláció, kivitel. A Magyar Kereskedelmi Csarnok Nagykereskedők Országos Szövetségének választmányi tagja. A magyar szabadkőműves mozgalmat anyagilag is támogatja.

Dr. Vámbéry Rusztem budapesti 1872 évben szül. ev. ref.-vallású, nős, ügyvéd (volt kir. táblabíró és egyetemi m. tanár) budapesti XI., Bércz-u. 9. I. 4. ajtó szám alatti lakos előéletére és jelenlegi magatartására vonatkozólag az alábbiakban teszem meg jelentésemet.

Dr. Vámbéry Rusztem egyetemi tanulmányait Budapesten végezte el. 1899-től kezdve 1913-ig az igazságügyminisztérium törvény előkészítő osztályának tagja volt. 1901-től 1920-ig a budapesti „Pázmány Péter Tudomány Egyetem"-en előbb magán, majd rendkívüli és 1918-ban rendes tanár lett. Tagja volta „Magyar Nemzeti Tanács"-nak. A „Jogtudományi Közlöny"-nek 1913-óta felelős szerkesztője. „Az International Law Assotiation" választmányi, a „Deutsche Sociologische Gesellschaft" tiszteletbeli tagja. Főbb művei: Büntető politikai követelések (1900). Az esküdtek kézikönyve (1900), A házasság védelme

a büntetőjogban (1902), Büntetőjog és etika (1906), Les Tribunaux pour enfants en Hongrie (1911), Schutz der unteren Volksklassen und Strafrecht (1912), Kriminológia (1914), A bűnvádi perrendtartás tankönyve (III. kiadás, 1917). A fiatalkorúak bírósága a háború alatt és a háború után (1918), A fiatalkorúak büntetőjoga az újabb külföldi törvényhozásban (1918).

Dr. Vámbéry Rusztem tudományos, irodalmi és társadalmi tevékenysége 1919-ben kezdett olyan irányú lenni, amely az állam és társadalom rendje megóvása érdekében fokozottabb szemmeltartást igényelt. Vámbérynek a korábbi időben való kapcsolata a „Huszadik Század" című társadalomtudományi és szociálpolitikai szemlével, a szabadkőművesség szócsövével, nyilvánvaló volt ugyan, mégis azonban politikai téren a nyilvánosság előtt inkább csak a háttérben mozgó és többé-kevésbé az irányító szerepet töltötte be.

Amikor a Károlyi kormány bukása után megfosztják egyetemi tanszékétől és elveszti táblabírói nyugdíját is, élesen szembefordul a kormányzattal és a mai társadalmi berendezkedéssel. Nyíltan oda áll a szociáldemokrácia mellé, s a Magyarországi Szociáldemokrata Párt által rendezett oktató jellegű előadásokon mint előadó kezd el szerepelni. Nemcsak Pesten, hanem vidéken is rendszeresen tart előadásokat, megjelenik a nagyobb munkástömegekkel rendelkező vidéki városokban, s mindenütt a meghasonlottság és keserűség szülte szarkazmus csendül ki tudományos, de szélsőségesen radikális jellegű előadásaiból.

Vámbéry végtelenül nagy tudása nem tud beérni csak azzal, hogy előadásokat tart. 1923-ban megjelenik egy könyve a Cobden könyvtár kiadásában: „A panama" s az 1928-ban Madzsar József szerkesztésében megjelenő „Társadalmi Lexikon" szerkesztésében is tevékeny részt vett. 1929-ben a "Magyar Fabiánus Társaság" elnevezés alatt egyesületet akar alapítani. Ez az egyesület nem lett volna más, mint a hallgatásra ítélt magyarországi szabadkőművesség egyik fedő szervezte. Az egyesület azonban, amelynek alelnökéül jelölték, nem válthatta be a hozzáfűzött reményeket, és nem működött, mert a kormányhatóság a társaság alapszabályait nem láttamozta. Ugyanabban az időben a Páneurópai Unió Magyarországi Szervezete elnök tanácsának is tagja volt.

Mint ügyvéd is tevékeny részt vet a szociáldemokrata munkában, sőt elfordult, hogy ő látta el a kommunista meggyőződésűkért és államellenes cselekedeteikért törvény elé állítottak védelmét, a KMP-vel való felételezett kapcsolata folytán ingyenesen. Különösen az 1934. évben lezajlott Rákosi Mátyás perével kapcsolatosan tűnt fel, mint kommunista védő ügyvéd: erről a perről, annak lefolyásáról, a vádról és védelemről egy könyv, a „Rákosi per" című aggályos sajtótermék látott napvilágot, amelyhez az előszót ő írja meg: a könyvet a Párisban megjelenő, magyar nyelvű kommunista lap az „Új Igazság" legújabb könyvei cím alatt propagálja. A téma abban az időben olyan nagy port vert fel,

Vámbérynek az érdeklődésén nehéz volt egyhamar túltennie magát Pozsonyi tartózkodása alatt a cseh újságírók előtt interjút ad a Rákosi ügyről. Ennek a nyilatkozatnak a visszhangja jelent meg a Pozsonyban kiadott „Ár ellen" című kultúrbeszámoló egyik számában.

1930-tól kezdve Vámbéry működési körébe bevonja a csehszlovákokat is, adataink vannak arról, hogy Vámbéry a csehszlovák szabadkőművesekkel érintkezést tart fenn. Ez a kapcsolata nem alkalmi, hanem állandó és mindig mélyebbre nyúló kapcsolatait a Pozsonyban lakó Budapesten és Prágában is gyakran megfordul dr. Fazekas Sándor volt ügyvéd a Skoda-művek egyik igazgató barátja útján építi ki, aki szintén a volt Martinovics páholy tagja volt. Érsekújvári kapcsolatai pedig Krammer Jenő a revízió ellenes működéséről ismert tanár barátja révén tartja fenn. Több esetben felkerste ezeket a barátait, akiknek a révén megismerkedett az akkor Benes-féle párt magyar frakciója vezető embereivel, így pl. Csánki Nemes Aladárral és a cseh hivatalos körökkel, így Dr. Sztraka Antal Budapesten a budapesti cseh követségen szolgálatot teljesítő követségi titkárral. Folytonos érintkezésben áll az emigrációban élő magyar szabadkőműves kommunistákkal is (Fényes László, Kéri Pál, Garbai Sándor, Diener Dénes József volt oktobrista államtitkárral, Rákosi Zoltánnal stb.) ez időben volt kapcsolatban Zetkin Klára volt kommunista titkárnővel is, aki az 1919-es időben a szakszervezetek részéről a Komintern tagja volt.

A cseh szabadkőművesekkel való kapcsolatainak kiépítésekor különösen azaz elv vezérelte és vezérli, hogy a kapcsolatok segítségével fokozottabb hatást gyakorolhasson a dunavölgyi politikai kérdéseire. E terv érdekében alá veti magát a szabadkőművesség külsőségeinek is, és 1923. április hó folyamán Pozsonyban az ottani „Testvériség" páholyában nyilvánosan felavattatja magát. Ugyanez alkalommal tartja meg székfoglalóját is a páholy tagjai előtt.

Mint nyilvánosan felavatott szabadkőműves páholytag 1935. április 4. napján Pozsonyban színlegesen „közgazdasági" valójában szabadkőműves előadást tart. Ezalatt a pozsonyi látogatása alatt ismételten nyilvánvalóvá válik, hogy a cseh hivatalos diplomáciával szoros kapcsolata van: több alkalommal megfordul cseh hivatalos körökben. Vámbérynek tulajdonítható, hogy a cseh kis szabadkőműves páholyok egyesülni tudtak: működéséről és sikereiről interjút ad a Magyar Újságnak s kifejti, hogy hogyan látja a nemzetközi helyzet mostani alakulása folytán a jövőt.

Amikor az állam és társdalom rendje felforgatására irányuló bűncselekmény miatt felelősségre vont Rákosi Mátyás bűnügye folyik a magyar bíróságok előtt, magyar részről a védelmet első helyen Vámbéry Rusztem látja el. A Nemzetközi Vörös Segély megbízásából Lebovits Sámuel Simon és Lewinsohn Dávid amerikai ügyvédek sietnek Rákosi megmentésére, sőt a csehszlovák kommunista párt megbízásából dr. Kliment pozsonyi ügyvéd az „Emberi Jogokat

Védő Liga" cseh csoportjának megbízottja is Pestre akar jönni, hogy mindent megtegyen Rákosi felmentése érdekében. Vámbéry ezekkel az előbb említett ügyvédekkel együtt tisztelgő látogatásra és tárgyalásra megy Cserny budapesti helyettes cseh követhez, majd az igazságügy minisztériumba és elvezeti őket a Népszava szerkesztőségébe is, amely lapnak 1922 óta állandó cikkírója.

Eme politikai tevékenysége mellett társadalmi téren is éppen ilyen élénken tevékenykedik, amikor a kifejezetten szabadkőműves szellemben működő feministák egyesülete és a Bartha Miklós Társasággal karöltve „A Halálbüntetés Ellenes Bizottság" elnevezésű szervezkedéssel az 1934-ben —Sallai és Fürst kivégzésekor — a Bizottság többnyire szabadkőműves tagjaival együtt véleményét rá akarja erőszakolni a magyar bíróságra, természetesen sikertelenül. Ez a szervezkedés annak az egyesületnek a fedezése alatt indul meg, amelynek vezető tagjai között találjuk Vámbéry Rusztem unokahugát, Vámbéry Melánie-t és a volt szabadkőművesek számos női hozzátartozóját is.

A Feministák Egyesületének amaz akciójával kapcsolatban is, hogy a leszerelés kérdésében a Kommunisták Magyarországi Pártja antimilitarista és háború ellenes propagandáját érvényre juttathassák, szerepel Vámbéry Rusztem a „Nők Nemzetközi Békeligája" magyar képviselete a Feministák Egyesülete által kibocsátott „Nemzetközi Leszerelési Nyilatkozat" több szabadkőműves és antifasiszta aláírója között.

Vámbéry munkásságának jelentékeny teret biztosít a „Huszadik Század" volt szabadkőműves folyóirat egyenes folytatása, az 1920 óta felelős szerkesztésében megjelenő „Századunk" című társadalomtudományi folyóirat. Az Ignotus Pál és József Attila szerkesztésében megjelenő „Szép Szó" szabadkőműves szellemű folyóirat is szívesen közli cikkeit. Említettük már, hogy a Népszavának is állandó cikkírója. Dolgozott az 1932-33-ban megszűnt szabadkőműves szellemű írásokat összefoglaló könyvsorozatában az ú. n. „Korszerű Magyar Írások"-ban is.

Külföldi lapokban is ad cikket (pl. a Németországból kitiltott Manchester Guardian stb.) Mint ilyen, kapcsolatban van a „Külföldi Sajtószindikátus" vezető embereivel, pl., a szabadkőműves Vikár Béla és Baneth Sándorral stb., akiknek az összeköttetései révén a magyarországi viszonyokat szabadkőműves szempontból nézve tárgyalja a külföldi sajtó. Élénk levelezésben áll több ismeretlen amerikai állampolgárral. Levelezést folytat Lord Listowval, aki állítólag a szovjet londoni expositúráján van beosztásban.

Vámbéry Rusztem szabadkőműves irányzati tevékenységére mutat az is, hogy mikor 1932-ben Dr. Totis Béla a „Születésszabályozás"-ról tanulmányt ír és a Magyarországi Szociáldemokrata Párt orvos jogász szervezete e tárgyban értekezletet rendez — az értekezlet nyomtatásban megjelent anyagához, amely Totis tanulmányát is magában foglalja, az előszót a szabadság nagy híve

Vámbéry Rusztem írja. Jellemző, hogy amikor Dr. Totis sajtópert indít Dr. Közi Horváth József győri pap ellen, a tanulmány kritikája miatt, mert a cikkírókat (Vámbéryt is) „Kultúrbrigantinak" nevezi, a budapesti királyi törvényszék felmentő ítéletében megállapítja, hogy a tanulmány egyes részei az izgatás határán mozognak.

Vámbéryt mint előadót a már említett szociáldemokrata előadásokon kívül a pozsonyi „Uránia Tudományos Egyesülete" 1936. évi március 28-án „Az árja legenda" címen tartott előadásairól is megismerhetjük. Vámbéry eben a magyar nyelvű előadásában a Hitler-féle fajelméletet vette „szigorúan tudományos szempontból" bonckés alá. Tagadja a fajelmélet gyakorlati jelentőségét, amelyet csak a hitlerizmus vont be a napi politikába azzal a céllal, hogy az árja faj felsőbbrendűségének hangoztatásával gyűlöletet hirdessen más, alacsonyabb fajtájú népekkel szemben, amelyeken a felsőbbrendűség tudatában a német népnek jogában áll uralkodnia.

A szabadkőműves befolyás alatt álló szervezetek közül a többek között az Országos Iparegyesület és a „Csak Szorosan" magyar könyv és zenemű kereskedői alkalmazottak országos egyesületében is szerepel Vámbéry Rusztem, mint előadó.

Vámbéry Rusztem szerteágazó tevékenységének területei közül még csak az ügyvédi kamarát említjük meg. Az ügyvédi kamara közgyűlésein mindig az ellenzéken foglal helyet. Egyrészt mint ilyen, másrészt mint a halálbüntetés ellen küzdők egyik élharcosa, pl. 1934. évi június hó folyamán indítványt terjeszt elő az ügyvédi kamarában a közszabadságok és szabadságjogok kiterjesztése érdekében. Ennek az indítványnak a rugója tulajdonképpen az, hogy az állam és a társadalom rendje ellen intézett támadások és izgatások büntetésének enyhe elbírálása útját ezzel is egyengesse.

Mindeme jelenségek úgy, amint általában Vámbéry Rusztem egész egyénisége, irodalmi, társadalmi tudományos tevékenysége mindenben a mindennel elégedetlen ellenzékieskedő lelkületet tükrözi vissza.

MOL P 1134 l. t. No. 16. 1.cs. — Géppel írt másolat. Vágó Józsefnél kézzel írtan: „Népszövetség genfi palotájának tervezője. Az ú. n. tanácsköztársaság alatt a szovjet intézőbizottság tagja."

28.

Besúgói jelentés a Minerva páholyról

MINERVA PÁHOLY.

A különféle szabadkőműves feladatok közül erre a páholyra bízták azt, hogy a közegészségügyi problémákat kísérje figyelemmel és ülésein, vegye kalapács alá. 26 éven keresztül működött ez a páholy, amelynek a feloszlatáskor 103 tagja volt. A páholy főmesteri tisztségét Dr. Ráskai (Resch) Dezső főorvos, egyetemi m. tanár (V., Arany János-u. 9.) a Budapesti Lipótvárosi Kaszinó jelenlegi alelnöke viselte. Dr. Ráskai Dezső már 1896-ban, a páholy megalakulásakor, mindjárt annak tagja lett, és később részt vett a Szilágyi páholy megalakításában is. 1919-ben a Magyarországi Symbolikus Nagypáholy helyettes II. főfelügyelőjévé választotta. Főmesteri tisztségét az illegális mozgalomban is megtartotta egész a mai napig.

A legutóbbi időben a Minerva páholy volt tagjaiból egy „baráti kör" is kialakult. Ez a baráti kör Pásztor Miksa köré csoportosult, de azután a tagjai szétoszlottak.

Pásztor Miksa a Pénzintézeti Központ ny. vezérigazgatója (XIV., Thököly-u. 94-b) 1903-ban lett a Minerva páholy tagja és idővel mesterré is felavatták.

A Minerva páholy illegális életében fontos szerepet tölt be Dr. Deutsch Ernő igazgató főorvos (V., gr. Tisza István-u. 22.) 1901-ben lett a Minerva páholy tagja és elérte a mesterfokot. A jelenlegi illegális mozgalomban a Magyarországi Symbolikus Nagypáholy helyettes nagymesterévé nevezték ki. Eme tisztsége mellett természetesen részt vesz a szabadkőműves mozgalmat fedő legális munkában is. Így a Pester Lloyd politikai napilapnak belső munkatársa, az Ingyentej Egyesület pedig ügyvezető elnökévé választotta.

A Minerva páholy képviseletében a volt páholy tagjai közül egyesek még részt vesznek a Magyar Újságírók Egyesülete, a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona, az Allschlaraffia, a Magyar Zsidók Pro Palesztina Szövetsége, a Magyar Cionista Szövetség, az Országos Ügyvédszövetség, a Magyar Kereskedelmi Csarnok Nagykereskedők Országos Szövetsége, a Magyar Cobden Szövetség, a Tőzsde és a Rotary Klub egyesületi életében is.

A Magyar Újságírók Egyesületének ügyésze Dr. Bálint Artúr ügyvéd (V., Rudolf-tér 1.) 1919-ben lett a Minerva páholy tagja.

A Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának választmányi tagja Beck Jenő vegyészeti gyáros (II., Zárda-u. 40.), akit 1917-ben vettek fel a Minerva páholyba.

Az Allschlaraffia tagjai Béri (Breuer) Endre cégvezető (I., Naphegy-u. 7.), akit 1916-ban, Herzl (Herczel) Miksa zenetanár, a m. kir. Operaház tagja (III., Pusztaszeri-út 24-c.), akit 1911-ben vettek fel a Minerva páholyba.

A Magyar Zsidók Pro Palesztina Szövetségének tagja Dr. Fischer Gyula főrabbi (VII., Dohány-u. 22.), akit 1912-ben és Székely Salamon fővegyész ny. mezőgazdasági kísérletügyi főigazgató, hitközségi előljáró (III., Pacsirtamező-u. 19.), akit 1902-ben vettek fel a Minerva páholyba. Ez utóbbi szerepel a Magyar Cionista Szövetségben is.

Az Országos Ügyvédszövetség igazgatósági tagjaként szerepel Dr. Káldor Imre ügyvéd (V., Bálvány-u. 19.) 1914-ben lett a Minerva páholy tagja. A Huszadik Századnak cikkírója volt.

A Magyar Kereskedelmi Csarnok Nagykereskedők Országos Szövetségének választmányi tagja Rottersmann Leó sajtnagykereskedő (V., Honvéd-u. 16.), aki 1915-ben lett a Minerva páholy tagja. Elérte a mester fokot, és feloszlatáskor a páholynak II. felügyelője volt.

A Magyar Cobden Szövetség szemináriumának előadói közt szerepel Dr. Ádám Lajos egyetemi sebésztanár (VII., Vilma királynép-út 35.), aki 1911-ben lépett be a Minerva páholyba, és elérte a mesterfokot.

Végül a Magyarországi Rotary Klub tagjai sorában találjuk Dr. Schober Béla a Magyar Nemzeti Bank ny. vezérigazgatója, felsőházi tagot, a Budapesti Áru és Értéktőzsde tanácsosát (I., Ráth György-u. 34.), aki 1899-ben lépett be a Minerva páholyba, és mesterfokozatot viselt. Dr. Schober Béla szerepel a Magyar Cobden Szövetségben is. „Gazdasági és pénzügyi kérdések" címmel ő írta a Cobden Könyvtár 56. számú kiadványát. A Szövetség szemináriumának is egyik előadója volt 1935–1936-ban.

MOL P 1134 l. t. No. 16. 1.cs. — Géppel írt másolat. Káldor Imrénél kézzel írtan: „A Huszadik Századnak cikkírója volt."

29.

Besúgói jelentés a Nemzeti páholyról

NEMZETI PÁHOLY.
A Nemzeti páholy 1902-ben alakult. A szabadkőműves páholyok feloszlatásakor 38 tagja volt. A feloszlatás után föld alá szorult szabadkőműves mozgalomban,

ennek a páholynak a felállítását ismeretlen, meg nem állapítható okból meg sem kísérelték.

MOL P 1134 l. t. No. 16. 1.cs. — Géppel írt másolat. Hiányzik a fedőlap.

30.

Besúgói jelentés a Neuschloss, a régi hívek páholyról

NEUISCHLOSS A RÉGI HÍVEK PÁHOLY.
Régi — 1870 óta — működő páholy volt. Egyik jóléti intézménye az „Ingyenkenyér Egyesülete", amely még ma is fennáll és fedőszervezet szerepét játssza a szabadkőműves mozgalomban.

E páholynak a feloszlatásakor 99 tagja volt, akik közül Kammer Vilmos m. kir. kormányfőtanácsos, vezérigazgató (I., Lovas-út 11–12.) régi 1902-ben felavatott páholy tagok kérték fel az illegális páholy vezetésére.

A Neuschloss páholy tagjai az utóbbi időben az Ingyenkenyér Egyesület fedezete alatt Kovács Róbert sírkőgyáros, a páholyba 1912-ben felvett tag lakásán (V., Lipótvárosi park 2.) szoktak összejönni. Kovács Róbert ezen kívül részt vesz a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona egyesületi életében is mint az otthonnak egyik igazgatósági tagja.

Itt említjük meg, hogy a Neuschloss páholy tagja volt Jászi Oszkár sógora Dr. Madzsar József kommunista tevékenységéről ismert és jelenleg Moszkvában élő orvos, egyetemi magántanár.

Az illegális páholy tényleges tagjai még Develák Károly, Hirschl Hugó, Lányi Henrik, Dr. Lévy Béla, Dr. Molnár Jenő, Dr. Róz Jenő, Dr. Szegő Elemér.

Develák Károly ny. bankigazgató (IX., Ráday-u. 5.) 1899 óta páholytag. Mesterfokozata volt, és jelenleg az Országos Gyermekvédő és Frőbel Egyesület ellenőre.

Hirschl Hugó ny. bankigazgató (VI., Andrássy-u. 9.) 1904-ben lett a Neuschloss páholy tagja. Ő az Országos Gyermekvédő és Frőbel Egyesület pénztárosa. E tisztségén kívül a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának választmányi tagja, és szerepe van a Magyar Bankárok és Értékpapírkereskedők Országos Egyesületében is.

Lányi Henrik banküzlet tulajdonost (IV., Prohászka Ottokár-u. 10.) 1909-ben vették fel a páholyba. A Magyar Bankárok és Értékpapírkereskedők Országos Egyesületének tagja.

Dr. Lévy Béla ügyvéd (V., Deák Ferenc-u. 16–18.) 1904-ben lett a Neuschloss páholy tagja. A Magyar Cobden Szövetségen keresztül szerepel.

Dr. Molnár Jenő író, lapszerk.(VI., Mozsár-u. 9.) 1916-ban lépett be a Neuschloss páholyba. Ezidőszerint az Új Magyarság politikai napilapnak belső munkatársa.

Dr. Róz Jenő a Magyar Leszámítoló és Pénzváltó Bank igazgatója (II., Marcibányi-tér 11.) 1909 óta páholytag. A feloszlatásig a Magyarországi Symbolikus Nagypáholynak szövetségi tanácsosa és a Neuschloss páholynak helyettes főmestere volt. Most szerepel a Magyar Cobden Szövetség szemináriumának előadójaként is.

Dr. Szegő Elemér ügyvédet (II., Bolyai-u. 3.) 1908-ban vették fel a Neuschloss páholyba. Idővel elérte a mesterfokozatot is. Jelenleg az Est Lapok egyik belső munkatársa, a Pesti Napló felelős kiadója.

MOL P 1134 l. t. No. 16. 1.cs. — Géppel írt másolat.

31.

Besúgói jelentés a Petőfi páholyról

PETŐFI PÁHOLY.

Ennek az 1906-ban alakult páholynak jelentékeny szerepe volt az 1918. évi októberi forradalom előkészítésében. Az ú. n. Főiskolai Diákotthon Egyesület volt a páholynak az egyik eszköze, amellyel tagjai egy részét forradalmasította. Ezenkívül külön megbízatást kapott a páholy, hogy az adópolitikával és évenkint a budget kérdésével is foglalkozzék.

A feloszlatása idején 75 taggal rendelkezett. Főmestere volt Goda (Grünfeld) Géza (VII., Aréna-u. 80.) hírlapíró, akkoriban a Magyarországi Magántisztviselők Országos Egyesületének igazgatója. Goda 1901-ben lett szabadkőműves, majd páholyalapító mesterfokozattal, 1919-ben pedig a Magyarországi Symbolikus Nagypáholy szövetségi tanácsosa.

Itt említjük meg, hogy a Petőfi páholynak a neveltje volt az 1911 óta szabadkőműves szellemben tevékenykedő Kéri (Krammer) Pál hírlapíró. Atyja Krammer Lipót a Népszava munkatársa volt. Kéri Pál volt Gróf Tisza István meggyilkolásának értelmi szerzője. A kommunizmus alatt tanúsított szélsőséges magatartása, valamint az említett gyilkosságban való részessége miatt az ú. n. tanácsköztársaság bukása után letartóztatásba került, és 10 évi börtönre ítélték. 1922-ben, mint kommunistát cserébe a szovjetnek kiadták. Kiadatása után

csakhamar ismét felvette az összeköttetést az emigrációban élő és kommunistává vedlett azokkal a szabadkőművesekkel, akikkel már itthon is együtt dolgozott. (Kunfi, Fényes L., Báró Hatvany Lajos stb.) Ezekkel együtt azután most már külföldről, főleg annak idején Ausztriából folyatatták aknamunkájukat — és részben folytatják még ma is — állami és társadalmi berendezkedésünk ellen.

Ugyancsak a Petőfi páholy forradalmasító légkörében tevékenykedett Dr. Ladányi Ármin ügyvéd (V., Alkotmány-u. 31.) Buchinger Manó sógora.

Dr. Ladányi Ármin 1909-ben lett a Petőfi páholy tagja, és 1919 januárjában a Magyarországi Symbolikus Nagypáholy ítélőszékének tagjai sorába is bekerült. Az ú. n. tanácsköztársaság bukása után vállalkozott a népbiztosok védelmére. Ennek gyakorlati kivitelére azonban nem került sor, mert Ladányi végleg Bécsbe költözött. Itt hasonlókép, mint Kéri Pál fenntartotta a kapcsolatot a magyar emigráció szabadkőműves kommunista szereplőivel. Erre, mint a „Radio Welt" szerkesztőjének bő alkalma nyílott mindazideig, amíg a Radio Welt csődbe nem került. Ekkor ebből az ügyből kifolyólag gondatlan bukás miatt 1934-ben 2 hó fogházra ítélték. A bécsi emigráció likvidálásával Dr. Ladányi Ármin hazajött és jelenleg a Magyarországi Szociáldemokrata Párt ügyvédje.

A páholy tisztikarának volt tagjai közül meg kell még említenünk Janovics Pál hírlapírót.

Janovics Pál 1914-ben lépett be a Petőfi páholyba és a feloszlatáskor annak I. felügyelője volt. Jelenleg az Est Lapok belső munkatársai között szerepel.

A feloszlatott páholyok felélesztésének előkészülete során a Petőfi páholy vezetésével Dr. Lukács Bernát ügyvédet (V., Visegrádi-u. 14.) 1904 óta szabadkőműves páholyalapítót bízták meg.

Az eddig említetteken kívül a Petőfi páholy volt tagjai közül a mozgalomban dolgoznak még Dr. Jakab László, Kernstock Károly, Lakatos László, Péter Jenő, Pólya Tibor, Telcs Ede, Szász Zoltán, Helén Ernő és Dr. Kollmann Dezső.

Dr. Jakab László orvos (VI., Szondy-u. 102) a róla elnevezett szanatórium, belgyógyászati és diagnosztikai diétás gyógyintézet tulajdonosa 1902 óta szabadkőműves. Felesége a Feministák Egyesületének választmányi tagja.

Kernstock Károly festőművészt (VI., Kmetty-u. 23.) 1906-ban vették fel a Petőfi páholyba. A Huszadik Századnak munkatársa volt. 1919-ben munkatanács és direktóriumi tag volt. 1929-ben a Magyar Fabinius Társaság választmányi tagnak jelölte.

Halász Ernő okl. gépészmérnök ny, MÁV főtanácsos (I., Fillér-u. 81.) 1911-ben avatták fel a Petőfi páholy tagjává. Jelenleg a Magyar Hírlap belső munkatársa.

Dr. Kollmann Dezső ügyvéd (volt MÁV fogalmazó) 1914-ben lett a Petőfi páholy tagja. A terézvárosi Casinoban van szerepe.

Lakatos László hírlapíró (V., Rudolf-tér 1.) 1910-ben lett a Petőfi páholy tagja. Szerepelt a Magyar Cobden Szövetségben, több volt szabadkőművessel együtt a szabadkőműves szellemben szerkesztett folyóirat „A Toll" által rendezett előadássorozatban a Feministák Egyesülete által Sallai és Fürst kommunisták kivégzésével kapcsolatban kiadott halálbüntetés ellenes röpirat szerkesztésében. Jelenleg az Est Lapok belső munkatársa.

Péter Jenőt a Franklin Társulat volt igazgatóját 1908-ban vették fel a Petőfi páholyba. Ő a Magyarországi Grafikai és Rokonszakmák Főnökegyesületének elnöke.

Pólya Tibor festőművész 1918-ban került be a Petőfi páholyba. Szerepel a Magyarországi Rotary Klubok tagjai között.

Telcs Ede szobrászművész (I., Alkotás-u. 41.) 1901 óta páholytag. Mester volt és páholyalapító. Fenntartja az összeköttetést a volt páholytagokkal. Pár évvel ezelőtt ő készítette el dr. Fekete Ignác helyettes nagymester plakettjét születésnapja alkalmából és árusította szabadkőműveseknek.

Szász Zoltán írót (VI:, Bajnok-u. 12.) 1910-ben vették fel a Petőfi páholyba. A Huszadik Századnak dolgozott. A páholy forradalmasító szelleme őt is, mint Kérit és Dr. Ladányit szélsőségbe vitte. Az ú. n. tanácsköztársaság bukása után lázadás miatt eljárás indult ellene. 1924-ben a magyar nemzet és állam megbecsülése ellen irányuló vétség miatt pedig el is ítélték 1 évi fogházra. III. em. 12 címen ennek a fogságának emlékeit írta meg. Politikai, de elsősorban az erotikus élet kérdéseivel foglalkozó cikkei A szerelem című könyve —szabados szabadkőműves szelleméről tesznek tanúbizonyságot. Ez utóbbi irányzatú tevékenységére mutat, hogy a „Századunk"-nak — a Huszadik Század folytatásának — cikkírója, hogy az előbb említett Lakatos Lászlóval együtt részt vett „A Toll" előadássorozatában, a Magyarországi Szociáldemokrata Párt által a születésszabályozás kérdéséről tartott ankéton a Magyar Fabinus Társaság alakuló közgyűlésén. A Feministák Egyesületében és a Magyar Cobden Szövetségben tartott vitákon és előadásokon, leginkább mint előadó. Dolgozik az "Újság"-nak és az Est Lapoknak belső munkatársa.

MOL P 1134 l. t. No. 16. 1.cs. — Géppel írt másolat. Halász Ernőnél kézzel írtan: „Okl.gépészmérnök ny. MÁV főtanácsos, I. Fillér u. 81.1911-ben avatták fel a Petőfi páholy tagjává. Jelenleg a Magyar Hírlap belső munkatársa." Kollman Dezsőnél: „Volt MÁV fogalmazó, 1914-ben lett a Petőfi páholy tagja. A Terézvárosi Casinoban van szerepe."

32.

Besúgói jelentés a Progressio páholyról

PROGRESSZIÓ PÁHOLY.
1911-ben alakult ez a Duna-balparti páholy. A feloszlatását követő időkben földalatti tevékenységének intézője Dr. Frenkl Gyula (VII., Verseny - u. 2.) 1904-ben taggá avatott ügyvéd volt. Az 1930-as években a vezetést dr. Heidelberg Márton (VI., Kazár-u. 3.) 1913-ban szabadkőművessé avatott ügyvéd vette át. Rajtuk kívül tevékenykednek még Kisfaludy Stróbl Zsigmond szobrászművész, képzőművészeti főisk. tanára. (X., Százados-u. Művésztelep), akit 1909-ben vettek fel páholytagnak és mesterfokozatot viselt. Tevékenységének területe a Magyarországi Rotary Club.

Szinóbányai Krammer Jenő gyárosnak (VI., Andrássy-u. 17.) 1901-ben történt a felvétele a Progresszió páholyba. Mesterfokozata volt. A Lipótvárosi Casinónak gazdája és e tisztsége révén élénk összeköttetésben áll szabadkőműves volt páholytagokkal.

Schlanger Mór cégjegyzőt 1917-ben avatták fel a Progresszió páholy tagjává. A VII. kerületi Erzsébetvárosi Kör választmányi tagja, és e keretben fejt ki tevékenységet.

Dr. Weber Salamon ügyvédnek (VI., Vörösmarty-u. 43.) 1913-ban történt a felvétele a Progresszió páholyba. A feloszlatásig a páholynak szónoka volt. 1919-ben a Symbolikus Nagypáholy ítélőszékének tagjává választotta. Jelenleg így ügyvédi gyakorlatot folytat és állásából kifolyólag tart fenn összeköttetést szabadkőművesekkel.

MOL P 1134 l. t. No. 16. 1.cs. — Géppel írt másolat.

33.

Besúgói jelentés a Prometheus páholyról

PROMETHEUS PÁHOLY.
Az egyesülési, gyülekezési és sajtószabadság kérdésének szabadkőműves szellemű megoldása volt ennek a páholynak a feladata. 1907-ben alakult. Egyik megalapítója a nemrég elhunyt Halmos Dezső volt a Magyar Általános Ingatlan Bank volt vezérigazgatója és a Belvárosi Polgári Kör volt alelnöke. A páholy

egyik tagjának az elhunyt Bakonyi Miksának kiadásában jelent meg annak idején a „Dél" szabadkőműves folyóirat.

A páholynak feloszlatásakor 49 tagja volt. Főmesterre Dr. Kadosa Marcell ügyvéd ebbeli tisztségét megtartotta a feloszlatás után is.

Dr. Kadosa Marcell ügyvéd (V., Személynök-u. 9–11.) 1910-ben lépett be a páholy tagjainak sorába. Idővel elnyerte a mesterfokozatot. Jelenleg elég jól menő ügyvédi irodája van, és foglalkozik jogi irodalommal is. Már régebb idő óta a szociáldemokrata befolyás alatt álló Magyarországi Földmunkások Országos Szövetségének ügyésze, aminek egyik érzékelhető jele, hogy a Magyar Cobden Szövetségnek választmányi tagja, szemináriumi előadója és a Cobden Könyvtár 24. számú „A vámvédelem babonája" című kiadványnak a szerzője. Szabadkőműves volt páholytagokkal együtt szerepelt a szociáldemokrata befolyás alatt álló Pénzintézeti Tisztviselők Országos Egyesületében, a Magyar Szülők Szövetségében és a Feministák Egyesületében. Az Országos Ügyvédotthonnak elnöke, az Országos Ügyvédszövetség igazgatótanácsának tagja.

A Kadosa Marcell főmestersége alatt működő páholynak helyettes főmesterei voltak Dr. Németh Antal ügyvéd és Steiner Marcell gabonakereskedő. Alamizsnása pedig Basch Árpád festőművész.

Dr. Németh Antal ügyvéd szabadkőműves mesterfokozattal a páholy egyik alapítója volt. 1900-ban lett páholytag. Ezidőszerint a Belvárosi Polgári Körnek alelnöke.

Steiner Marcell gabonakereskedő (V., Falk Miksa-u. 3.) 1909-ben lépett be a Prometheus páholyba. A Budapesti Áru és Értéktőzsdének tagja, a Magyar Cobden Szövetségben választmányi tag.

Basch Árpád festőművész (X., Százados-út 9. Művésztelep). 1908-ban lépett be a Prometheus páholyba. Az Allschlaraffiának jelenleg is tagja.

A Prometheus páholy tagja volt 1910 óta Miklós Árpád, a Salgótarjáni Kőszénbánya ny. igazgatója (V., Wurm-u. 3.) a Budapesti Lipótvárosi Kaszinó igazgatósági tagja, valamint Beretvás Andor vegyészeti gyáros, Nádai Pál dr. író és tanár és Dr. Frey Ernő egyetemi magántanár.

Beretvás Andor a Pannónia vegyészeti gyár igazgatója (VI., Rákóczy-u. 28.) 1919-ben lépett be a Prometheus páholyba. A Magyar Cobden Szövetségnek választmányi tagja.

Dr. Nádai Pál író és tanárt (V., Akadémia-u.14.) 1909-ben vették fel a Prometheus páholyba, ahol mesterré is felavatták. A szabadkőműves szellemben szerkesztett Huszadik Század társadalomtudományi folyóiratnak cikkírója volt, valamint a Huszadik Század utódjának, a „Századunk"-nak is cikkírója. A Magyar Cobden Szövetségben szemináriumi előadó és előadásaival szerepelt a Magyar Szülők Szövetségében is.

Dr. Frey Ernő egyetemi magántanár, kórházi főorvos (VI., Liszt Ferenc-tér 4.) a Prometheus páholy egyik alapítója 1903 óta páholytag. 1919-ben a Magyarországi Symbolikus Nagypáholy szövetségi tanácsossá választotta. Az Erzsébet Szeretetotthonban tevékenykedik.

MOL P 1134 l. t. No. 16. 1.cs. — Géppel írt másolat. Frey Ernőnél kézzel írtan: „Egyetemi magántanár, kórházi főorvos (VI. Liszt Ferenc tér 4.) a Prometheus páholy egyik alapítója 1903 óta páholytag. 1919-ben a Magyarországi Szimbolikus Nagypáholy szövetségi tanácsossá választotta. Az Erzsébet Szeretetotthonban tevékenykedik."

34.

Besúgói jelentés a Reform páholyról

REFORM PÁHOLY.

1892-ben alakult e a páholy. A szabadkőműves páholyok közt ennek a páholynak volt a feladata, hogy a népoktatás kérdését, különös tekintettel a mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi szakoktatásra,--időnkint „kalapács alá vegye" (tárgyalja). Eléggé népes páholy volt: a feloszlatásakor 146 tagja volt. Egyik alapítója volt, majd főmestere lett Vészi (Weisz) József író, a Pester Lloyd főszerkesztője, felsőházi tag (V., Mária Valéria-u. 12.).

Vészi József körülbelül 45 évvel ezelőtt lépett be az Eötvös páholyba, ahonnét pár év múlva fedezték. Ez azonban nem jelentette azt, hogy szabadkőműves mozgalmakban ne szerepeljen. A legális mozgalom céljait is támogatta, mégpedig nemcsak erkölcsileg, de anyagilag is. Szellemi téren, mint a Pester Lloyd főszerkesztője, a Magyar Cobden Szövetség szemináriumi előadója és a Magyarországi Rotary klubok tagja fejt ki tevékenységet. A Páneurópai Unió Magyarországi Szervezete elnöki tanácsának is tagja volt. Ezenkívül szabadkőműves felfogásának tanújelét adta, midőn a „Toll" című szabadkőműves szellemben szerkesztett irodalmi folyóirat kolportage jogának megvonásakor, az ellen sajtó útján tiltakozott, amidőn Sziklay János 60-ad évi írói működésének megünneplésére megtartott díszgyűlésen több szabadkőműves társaságában megjelent, vagy midőn legutóbb Székely Ferenc, a Belvárosi Takarékpénztár vezérigazgatójának a Neuschloss páholy volt tagjának temetése alkalmával a szabadkőműves szónokok sorában ő is emlékbeszédet tartott.

Az illegális mozgalomban a Reform páholynak vezetői Boron Mihály (VI., Bulyovszky-u. 28.) és Dr. Bárdos György ny. felsőkereskedelmi iskolai tanár (II., Margit-krt. 48.)

Dr. Bárdos György a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának választmányi tagja, és összeköttetésben van a Magyarországi Független Good Templar Renddel is. Felesége a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának igazgatósági tagja.

Dr. Bárdos Györgyön kívül a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona vezetőségében van még a Reform páholynak három volt tagja: Kaszab Aladár, Dr. Bánó Rezső és Dr. Szalay Mihály.

Kaszab Aladár gyáros 1905-ben lépett be a Reform páholyba, és a feloszlatáskor már mester volt. A Nyomorék Gyermekek Országos Otthonában alelnöki tisztsége van.

Dr. Bánó Dezső társigazgatót 1912-ben vették fel a Reform páholyba. Mesterfokozata volt, jelenleg a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonának igazgatósági tagja.

Dr. Szalay Mihály lapszerkesztő igazgatósági tag a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonában. 36 évvel ezelőtt vették fel a Reform páholy tagjának, és elérte a mesterfokozatot.

Az Országos Gyermekvédő és Frőbel Egyesület titkára, Dr. Brüll Dániel ügyvéd (IV., Deák Ferenc-tér 3.) is a Reform páholy tagja volt 1907 óta. A mesterfokot is elérte.

A Reform páholy előkészítőmestere volt Dr. Forró Pál ügyvéd, jelenleg ismert nevű író (VI., Teréz-krt. 34.), akit 1910-ben vettek fel a páholyba, és idővel kiérdemelte a mesterfokot.

A Magyar Magkereskedők Országos Egyesületében választmányi tag a Reform páholy volt II. felügyelője, Bálint Benő kereskedő (Bálint Benő és fiai magtermelő és kiviteli R. T. V., Honvéd-u. 18.), aki 1912-ben lett páholytag, és idővel mester.

Kernstock Károly festőművész (VI., Kmetty-u. 29.) is a Március páholy alapítója — először 1901-ben a Reform páholyba lépett be, 1906-ban fedezték ugyan, de azért a Huszadik Század hasábjain ezután is megjelentek a cikkei, éppúgy, amint jelenleg is a Huszadik Század utódjában: a Századunkban. Az ú. n. Tanácsköztársaság érdekében, mint munkástanács és direktóriumi tag, nemcsak itthon Esztergomban 1919-ben, hanem utána Németországban is tevékenykedett.

Az iparvállalatok közül a Magyar Általános Kőszénbánya R. T-nél, ennek részvényese és igazgatósági tagja Dr. Gosztonyi László szbk. mester képviseli a Reform páholyt, amelynek 1910 óta tagja.

A pénzintézetek között a Budapesti Kisipari Hitelintézetben találjuk meg a Reform páholy egyik tagját. A Hitelintézet vezérigazgatója dr. Szél Jenő (II., Bimbó-u. 2/b.) 1912-ben belépett a Reform páholyba és mester lett. Összeköttetést tart fenn a Magyar Clobden Szövetséggel és szerepel a Takarékok

és Bankok Egyesületében is, mint ennek a budapestvidéki körzetének igazgatósági tagja.

A társadalmi egyesületek közül a Budapesti Lipótvárosi Casinónak egyik igazgatósági tagja Rényi Oszkár gyáros (Rényi Famegmunkáló R. T. XIV. Stefánia-u. 51.), Budapesti Rotary Klub tagfelvevő bizottságának egyik tagja Róth Miksa üvegfestőművész (Üvegfestészeti és Üvegmozaikműintézet, VII., Nefelejts-u. 26.) — a VII. kerületi Erzsébetvárosi Kör egyik választmányi póttagja, Alpár Manó ny. R. T. igazgató (VI., Vilmos császár-út 31.) a Belvárosi Polgári Körnek egyik választmányi tagja Vikár Géza m. kir. Kormányfőtanácsos, a soproni Szőnyeg és Textilművek R. T. igazgatója (IV. Apponyi-tér 1.) — a Magyar Pen Klubnak ügyvezető alelnöke Dr. Radó Antal elnöki főtanácsos (IV., Hold-u. 15. ICV. L.) és a Magyar Pszichoanalitikai Egyesület elnöke Dr. Hollós István főorvos, idegorvos (V., Klotild-u. 4.) szintén a Reform páholy tagjai voltak évtizedeken keresztül és mindannyian elérték a mesterfokot. Az utóbbi Dr. Hollós István összeköttetésben van a Vajda János Társasággal is.

A Feministák Egyesületében választmányi tagjaként szerepel Dr. Marberger Sándorné, A férje Dr. Marberger Sándor kórházi főorvos (VII., Damjanich-u. 23.) 1905 óta a Reform páholy tagja, és mester foka volt.

A Magyarországi Symbolikus Nagypáholy 1919-ben megválasztott tisztikarából Gerő Ödön, Lánczy Jenő és Virágh Gyula dr. voltak a Reform páholyban tagok.

Gerő Ödön hírlapíró (II., Keleti Károly-u. 15/b), a Pester Lloydnak belső munkatársa, a Magyar Bankárok és Értékpapírkereskedők Országos Egyesületének főtitkára 1908-ban lépett be a Reform páholyba. A Symbolikus Nagypáholynak szövetségi tanácsává is megválasztották 1919-ben. Érintkezésben van a Magyar Szülők Szövetségével.

Dr. Lánczy Jenő ügyvéd (V., Váczi-u. 4.) a Symbolikus Nagypáholynak szintén 1919-ben megválasztott szövetségi tanácsosa volt.

Dr. Virágh Gyula ügyvéd (V., Katona József-u. 31.) 1904-ben lett páholytag, majd mester és 1919-ben pedig a Symbolikus Nagypáholy ítélőszékének egyik tagja. Felesége a Magyar Békeegyesületnek választmányi tagja.

MOL P 1134 l. t. No. 16. 1.cs. — Géppel írt másolat. Vészi Józsefnél kézzel írtan: „A Páneurópai Unió Magyarországi Szervezete elnöki tanácsának is tagja volt." Dr. Lánczy Jenőnél: „A Magyar Cipőipar című szaklap felelős szerkesztője és kiadója."

35.

Besúgói jelentés a Sas páholyról

SAS PÁHOLY.

A Sas páholy 1911-ben alakult. Alig egy évtizednyi működése után érte a feloszlatás. Ebben az időben a páholynak 47 tagja volt, és az 1903-ban szabadkőművessé felavatott Haypál Benő ref. lelkész állami reálgimnáziumi tanár (I., Attila-u. 23.) viselte a főmester tisztségét. Ugyanekkor Haypál Benő volt a Magyarországi Symbolikus Nagypáholynak az egyik főszónoka is.

A látszólag megszűnt páholy azonban idővel szervezkedni kezdett és először Boros Mihály, majd Grosshaus Károly volt páholytagot jelölték ki főmesternek.

Boros Mihály (VI., Bulyovszky-u. 28.) ny. MÁV főmérnök, író 1910-ben került a szabadkőművesek sorai közé. Jelenleg, mint az Esti Kurir belső munkatársa és a Nyomorék Gyermekek Országos Otthona választmányi tagja fejt ki szabadkőműves tevékenységet.

Grosshaus Károly ny. irodaigazgató (I., Kissvábhegyi-u. 6.) 1907 óta szabadkőműves, és a mesterfokozatba is felemelkedett.

A páholy volt tagjai legutóbbi időben és a velük lévő szervezetek volt szabadkőműves tagjai baráti kör formájában és hallgatólagosan csoportosulnak főleg Erdős (Eibenschütz) Aladár m. kir. kormányfőtanácsos, az Adria Biztosító Társaság ügyvezető igazgatója (V., Gr. Tisza István-u. 18.) köré. Neki módja van Béccsel, Prágával és a genfi nagy páhollyal érintkezni. Erdős Aladár 1913-ban lépett be a Sas páholyba és annak a feloszlatás idején helyettes szónoka volt.

A VII. kerületi Erzsébetvárosi Kör, a Budapesti Lipótvárosi Kaszinó, a Magyar Általános Kőszénbánya R. T., az Áru és Értéktőzsde, az Allschlaraffia, és az Ügyvédszövetség még azok a szervezetek ahol a Sas páholy tagjai más páholybeli szabadkőművesekkel kapcsolatokat építenek ki.

A VII. kerületi Erzsébetvárosi Körnek a pénztárosa: Goldfinger Gábor és számvizsgáló bizottsági tagja: Medgyesi Pál.

Goldfinger Gábor ker. tanácsos (VII., Kertész-u. 37.) a Általános Szeszipari Közlöny főszerkesztője 1912-ben lett a Sas páholy tagja, és 1920-ban I. felügyelő helyettese.

Medgyesi Pál bankigazgató (VIII., Baross-u. 3.) 1918-ban lépett be a Sas páholy tagjai sorába.

A Budapesti Lipótvárosi Kaszinóban Miklós László az Atheneum igazgatója (VI., Vilma királyné-út 38.) igazgatósági tag. Ő szintén 1918-tól kedve volt a Sas páholy tagja.

A Magyar Általános Kőszénbánya R. T. igazgatósági tagja és részvényese, valamint a Budapesti Árú és Értéktőzsdének is tanácsosa Dr. Perényi István bankigazgató (VI., Aréna-u. 102.) 1919-ben lépett be a Sas páholyba.

Az Allschlaraffia tagjai sorában találjuk Pető Imrét a m. kir. Operaház karmesterét és a Nemzeti Zenede tanárát (VIII., Gyulai Pál-u. 16.), aki 1911-ben lett a Sas páholy tagja, és 1920-ban annak helyettes szertartásmestere volt.

Végül az Országos Ügyvéd Szövetségben Dr. Leopold Elemér, Dr. Újlaki Géza és Dr. Urback Lajos ügyvédek képviselik a Sas páholyt.

Dr. Leopold Elemér ügyvéd (V., Báthory-u. 5.) a Shell Kőolaj R. T. jogtanácsosa az Ügyvédszövetség igazgató tanácsa budapesti osztályának társelnöke 1918-től volt a Sas páholy tagja.

Dr. Újlaki Géza ügyvéd (VII., Nagymező-u. 37–39.) Debreczen sz. kir. város tb. t. főügyésze, a Választott Bíráskodási Központ ügyvezető főtitkára az Országos Ügyvédszövetség igazgató tanácsa budapesti osztályának társelnöke. Őt 1914-ben vették fel a Sas páholyba.

Dr. Urback Lajos ügyvéd (V., Koháry-u. 14.) a Sas páholynak 1920-ban helyettes főmestere volt. 1916-ban lépett be oda. Az Országos Ügyvédszövetségben az igazgató tanácsnak tagja.

MOL P 1134 l. t. No. 16. 1.cs. — Géppel írt másolat.

36.

Besúgói jelentés a Világ páholyról

VILÁG PÁHOLY.

Már 1912-ben foglalkoztak szabadkőműves körök azzal a gondolattal, hogy szabadkőműves napilapot indítanak. A gondolatot valóra is váltották. Megindult a szabadkőművesség hivatalos lapja, a „Világ". E lap sajtószolgálatában kivette a maga részét az 1917-ben megalakított „Világ" elnevezésű páholy. Főleg antiklerikális.

A Világ páholynak 1820-ban történt feloszlatásakor 38 tagja volt. Ezek közül a tagok közül azokat a személyeket kell megemlítenünk, akik annak idején nemcsak a páholy alapításában vettek részt, de akiknek nevével a szabadkőműves munkában jelenleg is találkozunk. Ezek: Zárai Samu, Benedict Miksa, Dallos Rezső, Kosztolányi Dezső, Sellő Miksa és Gábor Ignác.

Zárai (Zerkovitz) Samu műszaki elektrotechnikai és olaj nagykereskedő (VI., Benczúr -u. 29.) 1909-ben lett páholytag, majd az előírt idő után mester. 1919-ben a Symbolikus Nagypáholy ítélőszéke tagjává választotta. A Világ páholyban a feloszlatáskor a helyettes főmesteri tisztségét viselte. Az erre következő évek múltával a páholyaik titkos felállítása során a Világ páholy főmestere lett. Tevékenységének köre kiterjed a Magyar Kereskedelmi Csarnok Nagykereskedők Országos Szövetségére és a Műszaki Kereskedők Országos Egyesületére. Az előbbiben az elnöki tanácsnak tagja, az utóbbinak elnöke.

Benedict Miksa kereskedelmi hiteltudósító iroda tulajdonosa (VI., Jókai-u.13.) 1916 óta szabadkőműves. Amint említettük, részt vett a Világ páholy alakításában és a feloszlatáskor annak kincstárosa volt.

Dallos Rezső igazgató (I., Tigris-u. 12.) 1915-ben került be a „testvéri lánc"-ba. 1920-ban a Világ páholy II. felügyelője volt. Jelenleg az Angol Magyar Bank R. T. igazgatója és mint ilyen szükségszerűleg kapcsolatban áll a banknál lévő szabadkőműves volt páholytagokkal.

Kosztolányi Dezső regényíró, költő és kritikus (I., Tábor-u. 12.) 1885-ben Szabadkán született, ahol atyja a gimnázium igazgatója katolikus nevelésben részesítette. A budapesti egyetemen a filozófiai kar hallgatója. Itt ismerkedett össze Babits Mihály és Juhász Gyula akkor még fiatal költőkkel. Ez a költészet felé irányította figyelmét. Még egyetemi hallgató korában hírlapíró lett, és a liberális és zsidó „Budapesti Napló"-nál kapta meg a költői keresztséget. Innen átment a keresztény irodalmat propagáló „Élet"-hez. Egyidejűleg írt az „Új Idők"-be, de dolgozott Kiss Józsefnek a modern, zsidós irodalmat védelmező „Hét"-jébe is. Majd a „Népszava"-nak lett a munkatársa. Finomabb írói készségét a „Nyugat" tábora is szívesen vette és e folyóirat főmunkatársa lett. A Nyugattól az út a szabadkőművesek lapjához, a Világhoz vezetett, és Kosztolányi eljutott egészen a szabadkőműves páholyok munkásságáig. 1916-ban felavatták páholytaggá, és részt vett a Világ páholy alapításában. A „Világ" forradalmat hirdető radikalizmusának szolgálata jó útravaló volt arra, hogy a háború végeztével a Hatvany szerkesztésében megjelent „Pesti Napló"-hoz és „Esztendő"-höz kerüljön. Sőt, az ú. n. tanácsköztársaság idejében 1919 júliusában még vállalta egy irodalmi lap szerkesztését is. Az ú. n. tanácsköztársaság bukása után addigi írói és hírlapírói tevékenységének iránya nem gátolta őt, hogy hirtelen az „Új Nemzedék"-nek egyik rovatát ne vezesse. Mégis azonban, hogy világnézete éles ellentétei írói nimbuszát meg ne tépázzák,

behúzódott a „Pesti Hírlap" fedezetébe. A Pesti Hírlapnak ma is belső munkatársa. Regényei közül „Néró, a véres költő" címűt említjük meg. E regényhez Thomas Mann írta az előszót 1923-ban Münchenben. Az utóbbi években — 1930-ban — a „Toll" és a „Literatúra" című szabadkőműves szellemet fedő folyóiratoknak volt a munkatársa. A Vajda János Társaságban az elnöki tanácsnak a tagja. Ebben az egyesületben állandóan tart előadásokat Ignotusszal, Schöpflinnel, Karinthyvel stb. együtt. Épp így a Magyar Cobden Szövetségben is, ahol szemináriumi előadó. Összeköttetést tart fenn a Magyar Szülők Szövetségével is.

Legutóbb a félbolseviki és szabadkőműves irányzatú sajtótermékeket hirdető „Könyvpiac" elnevezésű szaklap említi meg Kosztolányi Dezsőt mint aki Vikár Béla könyvéhez a bevezetőt írta.

Sellő Miksa ny. MÁV. főmérnököt (VII., Wesselényi-u. 69. II. 3.) 1912-ben avatták fel a Világ páholy tagjává. A magyarországi Független Good Templar Rendnek elnöke.

Gábor Ignác fiúnevelő intézet tulajdonosa, a Baldóc fürdő tátrai gyermek és diáküdülő igazgatóját (VI., Munkácsy-u. 21.) 1908-ban avatták fel a Világ páholy tagjává. 1918-ban Victor Hugo 1851-ben tartott parlamenti beszédét — Forradalom és köztársaság címmel — lefordította és a Forradalmi könyvtár kiadta. A Magyar Zsidók Pro Palesztina Szövetségének tagja.

MOL P 1134 l. t. No. 16. 1.cs. — Géppel írt másolat. Sellő Miksánál kézzel írtan: „Ny. MÁV főmérnök (VII., Wesselényi u. 69. II. 3.) 1912-ben avatták fel a Világ páholy tagjává. A Magyarországi Független Good Templár Rendnek elnöke." Gábor Ignácnál: „Fiúnevelő intézet tulajdonosa, a Baldóc fürdő tátrai gyermek és diáküdülő igazgatóját (VI., Munkácsy-u. 21.) 1908-ban avatták fel a Világ páholy tagjává. 1918-ban Victor Hugo 1851-ben tartott parlamenti beszédét — Forradalom és köztársaság címmel — lefordította és a Forradalmi könyvtár kiadta. A Magyar Zsidók Pro Palesztina Szövetségének tagja."

37.

Besúgói jelentés a Renaissance és Egészség páholyról

RENAISSANCE ÉS EGÉSZSÉG PÁHOLY.
Végül még két páholyt említünk meg: A Renaissance páholyt és a Magyarországi Good Templar Rend keretében működő Egészség páholyt.

A Magyarországi Symbolikus Szabadkőműves Nagypáholynak és a védelme alatt dolgozó páholyoknak feloszlatását a nagypáholy vezetősége szabadkőműves szempontból nem tekintette véglegesnek. A feloszlatás rendeletét végrehajtotta ugyan, de úgy, hogy csak „elaltatásra" hívta fel a páholyokat. Ez az elaltatás azonban sokkal hosszabb ideig tartóvá vált, mint, ahogyan azt a szabadkőműves vezetők hitték. Miután így a volt legális szabadkőműves páholyoknak munkára való felhívása mindegyre késett és ezeknek a hitelét vesztett páholyoknak földalatti mozgalmában való szereplést is egyesek kétesebb értékűnek látták, a feloszlatást közvetlenül követő esztendőkben megindult ipari és kereskedelmi konjunktúra során meggazdagodott gyáriparosok, vezérigazgatók stb. egy új páholyt alapítottak Renaissance elnevezéssel.

E páholy szervezési munkálatait 1925-től kezdve dr. Tuszkay Ödön főorvos végezte. Tuszkaynak jó szabadkőműves összeköttetései voltak nemcsak a fővárosban, hanem vidéken is. Így különösen Szombathelyen, ahol a Jótékony Asztaltársaságok Szövetsége elnevezésű fedőszervezet mögött baráti kört alkotó szabadkőműves testvérekkel állandó érintkezést tartott fenn. Ezeket is igyekezett az új páholy részére megnyerni.

Tuszkayn kívül az új páholy alapításában Ágoston Manó a Kispesti Textilipar R. T. vezérigazgatójának is jelentékeny szerepe volt. Őt 1913-ban avatták fel a Könyves Kálmán páholy tagjává.

A Renaissance páholyt azonban a Symbolikus Nagypáholy vezetősége nem ismerte el hivatalosan. Nem is ismerhette el, mert hisz a kényszerű körülmények miatt a Renaissance páholynak el kellett tekintenie a szabadkőműves páholyok alakulásánál és a tagok felvételénél előírt alakiságoktól.

A Renaissance páholynak a Symbolikus Nagypáholyhoz való viszonyához hasonló a helyzet a azoknál a páholyoknál is, amelyek a Magyarországi Független Good Templar Rend belső tagozatát alkotó csoportok, mint fedőszervezetek leple alatt működnek.

Ezeket sem ismeri el a nagypáholy vezetősége szabályszerű páholyoknak. E páholyok közül az egyikkel a Rendnek „Egészség" csoportjaként szereplő 3. sz. ú. n. „Egészség" páhollyal szoros és élénk összeköttetésben van. Dr. Ruszkay

Ödön főorvos, akiről a Renaissance páholy szervezésével kapcsolatban tettünk említést.

Az Egészség páholynak hivatalos el nem ismerése természetesen nem sokat jelent a gyakorlati életben, a szabadkőműves mozgalomban. Ennek kétségtelen tanújele, hogy az Egészség páholy mozgalmi életében nemcsak szabadkőműves volt páholytagok (Dr. Décsi Imre, Dr. Pásztor József stb.) tevékenykednek, hanem a szabadkőműves világnézetet valló újabb generáció is fel-felbukkan.

MOL P 1134 l. t. No. 16. 1.cs. — Géppel írt másolat. A fedőlap hányzik a páholynévvel.

38.

1931. január 3.

Meghívó a betiltott magyar szabadkőművesség részére

Budapest, 1931. január 3.

Kedves Barátom!

hó 14-én szerdán este 1/2 9-kor közös vacsorára jövünk össze a Magyar Kereskedelmi Csarnok helyiségében (V., Szabadság tér 12.)

Arra kérünk, hogy magad és baráti köröd több tagja vegyen részt a vacsorán. A teríték ára 3.—pengő.

Szíveskedjél a mellékelt levelezőlapon Tárkány Jenő barátunkkal közölni legkésőbb f. hó 11-ig, hogy baráti köröd tagjai közül hányan vesznek részt.

Szíves üdvözlettel

Bakonyi Kálmán

Balassa József

39.

1936. október 23.

Halasi-Fischer Ödön, a Magyar Cobden Szövetség elnöke meghívója Berényi Lajos gyárosnak

MAGYAR COBDEN SZÖVETSÉG
TITKÁRSÁG ÉS ELŐADÓTEREM: PESTI LLOYD-TÁRSULAT,
V., MÁRIA VALÉRIA UCCA 12.
TELEFON: 181-047

Budapest, 1938. okt. 23.

Nagyságos
Berényi Lajos gyáros úrnak
Budapest

A Magyar Cobden Szövetség tizenöt éve harcol azokért az eszmékért, amelyek áthidalhatják a szakadékot országok és országok, népek és népek között az árúk és a gondolatok szabad forgalmának biztosításával és így tulajdonképpen a békéért harcol, amelyben ismét erőteljesen fejlődhet a gazdasági élet és a kultúra.

Ez alatt a 15 esztendő alatt szabadegyetemet tartottunk fenn, amelyben az ország legjobbjai tartottak gazdasági, társadalmi és irodalmi előadásokat, mindig széles rétegű hallgatóság előtt ás evvel az előadássorozattal a Cobden Szövetség azt a meggyőződését szolgálta, hogy gazdasági feladatot végez a több tudás terjesztésével

Ebben az esztendőben is gazdag programmot állított össze a Magyar Cobden Szövetség és ezt a programmot mellékelve, átnyújtják.

Az előadássorozaton kívül a Cobden Szövetség fennállásának tizenötödik esztendejében még egy nagyszabású kongresszust is óhajt rendezni, amelyre most folynak az előkészítő munkálatok.

Az előkészítő bizottság ez alkalomból tisztelettel értesíti Önt, hogy egyhangúlag megválasztotta a kongresszus tagjává.

Reméljük, hogy Ön a kongresszus tagságát elfogadja és előadásaink sikerét megjelenésével előmozdítani méltóztatik.

Kiváló tisztelettel
MAGYAR COBDEN SZÖVETSÉG
Fischer Ödön
elnök
kir. kereskedelmi főtanácsos

40.

1946. április 28.

Barsi Ödön szabadkőműves nyilatkozata

Nyilatkozat

Becsületemre kijelentem, hogy a magam szabad és független akaratával határoztam el azt, hogy a szabadkőműves szövetségbe lépek s ez elhatározásomra nem hatott sem másnak rábeszélése, sem kíváncsiság, sem önző ok.

Mint becsületes ember fogadom, hogy akár felvesznek a szövetségbe, akár nem, mindazt, amit látni és hallani fogok, titokban tartom.

Budapest, 1946. április 28.

Barsi Ödön

0-11.027 Hírmondók 152–155. 2. lap — Géppel írt tisztázat.

41.

1946. február 22.

Barsi Ödön felvételi kérelme a Corvin páholyba

Iktatószám: 105 Corvin II.
A MAGYARORSZÁGI SZIMBÓLIKUS NAGYPÁHOLY
VEZETŐSÉGÉNEK

BUDAPEST

Alulírott tisztelettel kérem, szíveskedjenek engemet a szabadkőművesek szövetségébe felvenni:

Név: Barsi Ödön
Állás: A Magyar Rádió főrendezője
Lakás: IX. Ráday u. 24/a.
Születésének helye, éve, hónapja, napja: Budapest, 1904. április 18.

Hol és mikor végezte iskoláit? Budapest, Bocskay nevelőintézet (reál érettségi) Orsz. Színművészeti Akadémia, 1929. A Színművészeti Akadémia rendezői tanfolyama (rendezői diploma), 1930.

Állásának (foglalkozásának) adatai. (Mikor, mivel foglalkozott? Ha állásban volt, mikor, mely állásban, mettől-meddig. Ha szabad foglalkozású, foglalkozásának tüzetes megjelölése). 1930: a Nemzeti Színház tagja. 1935 szept 1-től a Magyar Rádió rendezője, majd 1945 febr-tól a Vállalat főrendezője.

Családi helyzete (nős, nőtlen, elvált, ha nős felesége leánykori, illetve előbbi neve. Gyermekei neve és kora): Nős. Feleségem: szül. Szeleczky Piroska. Fiam: Barsi Ödön (7 éves).

Részletes néhány adat társadalmi helyzetéről, kapcsolatairól (baráti köre). Életrajzi adatai, különös tekintettel 1919-től a mai napig:

Baráti köröm: Jávor Pál, Staud Géza, valamint a Rádió demokratikus gondolkodású tisztviselői. A szociáldemokrata párt tagja vagyok. A Gömbös-éra alatta Grieger-féle Néppárt tagja voltam. Jelenleg a Magyar–Svéd Társaság titkára vagyok.

Esetleges irodalmi munkássága (Cikkek, tanulmányok, szakírások): Számos hangjátékot írtam és Lagerlöf Zelma novelláit dolgoztam fel rádiójátéknak. Önálló regényem: Az ördög hegedűse, El Dorado, Vihar London fölott, Az űrhajó, Az üstökös és a többi ifjúsági regény.

Rövid életszemléleti vallomás (társadalmi, erkölcsi elvei, világnézete): Hiszek az igazi demokráciában: a szabadságban és humanizmusban. Célom: emberbaráti tevékenység.

Alulírott férfiúi becsületemre kijelentem, hogy fenti rovatokat jó lelkiismerettel, a valósághoz híven állítottam ki.

Budapesten, 1946 február hó 22. napján.

Ajánló aláírása:

Név: Barsi Ödön
Állás: A Magyar Rádió főrendezője
Lakás: IX. Ráday-u. 24/a sz. III. em. 2.

Felelős kiadó: Gerő Andor

0-11.027 Hírmondók 152–155. 3-4. lap — Gépírással kitöltött űrlap.

42.

Barsi Ödön szabadkőműves végrendelete

VÉGRENDELET

Életem e sorsdöntő percében, midőn elindulok igaz emberként a szabadkőműves pályára, legjobb lelkiismerettel úgy vallom az alábbiakat, oly komolysággal, mintha régi életemet befejezve, arról végrendelkezném.

1. Mit vár Ön a szabadkőművességtől?

Építő munkát és humanizmust, az elesettek megsegítését, a gondolat és a becsületes tett szabadságát. Keresem az igazságot és hiszem, hogy a szabadkőműves szövetség megmutatja számomra a helyes utat.

2.Mit várhat Öntől a szabadkőművesség?

Író vagyok és szeretném, ha szerény képességeimmel szolgálhatnám azt az eszmét, mely már annyi nagy embert adott a világnak. A magam részéről mindent megteszek, hogy a szövetség célkitűzéseit elősegítsem.

3. A szabadkőművesség erkölcsi parancs is, amelynek lélek-, élet- és munkaformáló ereje van. El van-e rá szánva, hogy ezt az erkölcsi parancsot úgy köz- mint magánéletében is vállalja?

Igen.

Név: Barsi Ödön

Felelős kiadó: Gerő Andor

Dr. Móricz Miklós nyomda-510-2367-5

0-11.027 152-155. lap 5. oldal — Formanyomtatvány, a kérdések géppel írva, a válaszok kézírással.

43.

1947. október 21.

Dr. Groffits Dezső levele dr. Supka Gézához a Hajnal és a Galilei páholy helyiségeinek 1919. évi házkutatásról és államosításról

Dr. Groffits Dezső
ügyvéd
Nagys,
Supka Géza
országgyűlési képviselő,
hírlapíró, sat. úrnak.
Budapest,
VI. Andrássy út 43. sz.

1947. X. 21.

Kedves Barátom!

Talán már nem is igen emlékezel reám, hiszen évtizedek óta nem láttuk egymást. Én mindig érdeklődéssel olvasom megszívlelendő írásaidat a VILÁG hasábjain, bár adná az Úr Isten, hogy áldásos munkát végezhetnél szegény, elesett hazánk érdekében. Mindez azonban olyan nehéz és reménytelen. De nem erről akartam írni.

A napokban kevés, megmaradt irataim között kerestem valamit és a romok közül megmentett iratok között egy iratot találtam, mely talán érdekelt Titeket, úgy tudom legalább, hogy Te nagymestere vagy a vakoló testvéreknek.*

Az 1919-iki kommunizmus alatt a polgárok megbízásából és a Ganz gyári vasasok bizalmából az akkori karhatalomnál, a VÖRÖS ŐRSÉGNÉL felelősségteljes és magas állást töltöttem be. Iparkodtam azon, hogy az igazságosság és a jog álláspontjáról soha le ne térjek. Mások állapítsák majd meg, hogy ez mennyire sikerült nekem?

Akkoriban én kaptam a parancsot, hogy a Margit körúton székelő régi két páholyotok, a Galileit és Hajnalt lezárjam és birtokba vegyem. Nem szívesen vettem a parancsot, de régi katona voltam: Befehl ist Befehl!**

Én egykorú jegyzeteim nyomán megírtam a Kommunizmus Történetét Budán és ez az írásbeli munkám is kikerült a romok alól és valahogyan megmaradt. Talán érdekelni fog, azért közlöm akkori feljegyzéseimet:

„Márczius 25-én parancsot kaptam, hogy a „Hajnal" és „Galilei" szabadkőműves páholyokat zárjam le. Három fegyveres őrt magam mellé véve elmentem a szabadkőművesek székházába, hogy a parancsot teljesítsem. Sohasem jártam páholyban és érdekelt,hogy hogyan néz ki egy páholy bévülről. Természetesen annyit tudtam, mennyit felfogásom szerint minden intelligens ember kell, hogy tudjon a szabadkőművesekről. A portásné egy javakorabeli, megtermett asszony fogadott. Kétségbeesett arcán láttam, hogy szívén viseli a szabadkőművesek dolgát. Szó nélkül hozta a kulcsokat és nyitotta az ajtókat. A szertartásterem a maga symbolikus jelvényeivel az egyszerű vörös őröket elképesztette. A mindenütt elhelyezett fényes kardok vörös őreimet arra a gondolatra vezette, hogy itt egy ellenforradalmi fegyver raktárt fedeztünk fel, és előre ujjongtak, hogy milyen sikerük lesz, ha ezt a központban jelenteni fogjuk. Ekkor én helyet foglalva az elnöklő helyén megmagyaráztam nekik — már amennyire én mint laikus tudhattam — hogy mi a szabadkőművesség és mik a czéljai. A portásné viselkedésén láthattam, hogy az ismertetésnél sikerült a helyes hangot eltalálnom. Pecsétgyűrűmmel lepecsételtem a helyiségek ajtait és utána elmentem a Bimbó utczába, jelenteni, hogy a parancsot végrehajtottam. Mint érdekességet említem meg, hogy a könyvtárban, hol értékesebbnél értékesebb könyvek nagy számmal voltak felhalmozva, az egyik könyvállvány legalsó rekeszében nagy halom közönségesebbnél közönségesebb pornografikus képeket és fényképeket találtunk, miket vörös őreim nagy gyönyörűséggel szemléltek végig és úgy láttam, hogy az egyik „testvér" hagyatékából származhatott, de én sem értettem meg, hogy ilyen szemetet hogyan lehetett megőrizni."

Az egyik páholy nagymestere,*** egy idősebb göndör hajú iskolaigazgató, nevére már nem emlékezem, úgy látszik tudomást szerzett a lefoglalás körülményeiről és ha találkoztunk, mindig nagyon szivesen beszélgetett el velem. Mi lett később a helyiségek sorsa, nem tudom. Később azt hisem, egy ideig raktárhelyiségnek is használták és elkobzott fegyvereket helyeztek el azokban.

Ha érdekel ez az irat, felajánlom Nektek, mindenesetre kortörténelmi dokumentum, gyűjtőknek talán komolyabb értéket is képvisel. A kommunistapárt akkor alakult és egy Lustig nevű elvtárs volt a vezérük, ki egyébként felesége révén Arany Jánossal tartotta a rokonságot. A kommunista pártnak kétségtelenül ez volt az első pecsétjük!

Ne vedd rossz néven tőlem, ha esetleg zavartalak, de azt gondoltam, esetleg érdekelni fog a dolog.

Régi barátsággal köszönt

Groffits Dezső

MOL II. s. XXVIII.M-l 13. d.135. lap — Géppel írt tisztázat.

* A „szabadkőművesek" elnevezés körülírása.
** A parancs az parancs — német nyelven.
*** Téves tisztség-megjelölés, mert a páholy élén főmester áll. Nagymester az egész ország szabadkőműveseinek választott vezetője.

44.

1948. január 5.

Rimaszombathy Géza, a nyiregyházi Szabolcs páholy főmestere levele a főtitkárhoz egy besúgó beszervezése ügyében

Nyíregyháza kel. OOO948 I. 5.

IKTATÓSZÁM: L 361

Érdemes Főtitkár tv.,

Bejelentem, miszerint a helybeli állam rendőrség államvédelmi osztálya felszólított egy itteni, különben megfelelő tanárt hogy jelentkezzen felvételre, és válasszon informáló szerepet. Az osztály főnöke Szabó Sándor rendőr főhadnagy, ki uj ember itt és nem is ismerem. Lehet hogy érdemeket akar szerezni, lehet, hogy tájékozatlan dolgainkról. Mindenesetre a dolgot tudomásvételért bejelentem.

Fogadd tv. üdvözletemet

Rimaszombathy Géza főm.

MOL XXVIII-M-1 II.s.12. d. — Kézzel írt tisztázat.

45.

1948. február 13.

A főtitkár válaszlevele Rimaszombathy Gézának

Budapest, 1948. febr. 13.

Érd. Főm. Tv-m!

Vettem kétrendbeli tábládat.

1. A kiutalandó Páholyház helyiségeinek rendbehozatala céljából kért 5000 forintnyi hozzájárulást, bár erre sajnos fedezetünk nincs, a nagymesteri kollégium megszavazta. Minthogy arra úgysincs egyszerre szükség, 3 egymás utáni havi részletben kívánjuk azt kiutalni, de az első részletet csupán akkor, ha a lakáshivatali kiutalás tényleg már megtörtént.

2. Előzetes bejelentés. Ama bizonyos közlésedre, hogy az államrendőrség államvédelmi osztálya valakit arra szólított fel, hogy a szövetségbe belépjen és információs szerepet vállaljon, a következő megjegyzést fűzöm. Nevezett főhadnagy úr természetesen nincs tájékozva szervezetünkről, nem szükséges, hogy legyen. Ha súlyt helyeztek rá, természetesen tapintatosan lehet közeledni felé, sőt talán egy ilyen idemellékelt kis piros felvilágosító füzetet át lehet neki adni. Természetesen meg lehet magyarázni neki, hogy hozzánk nem lehet csak úgy belépni, kérni kell nálunk a felvételt és azt csak kivételes egyéneknek adatik meg. Minden jelentkező ki lehet annak téve, hogy indokolás nélkül is visszautasítjuk. A másik oldala, hogy ama bizonyos tanár, aki azt közölte, milyen szándékú, mit akar, mi nem tudjuk elbírálni, csupán ti. Ezt az urat kellő tapintattal minderről fel kell világosítani. A ti bölcs, régi szk-i gondolatvilágotok és tapintatotok majd megmutatja az irányt, mit és hogyan kell ez ügyben tennetek.

Tv-i sziv. üdv.*
vagyok

Rimaszombathy Géza
P. Ü. igazgató úrnak
Nyíregyháza

* „Testvéri szíves üdvözlettel" — szabadkőműves belső használatra szokásos kifejezés rövidítése.

MOL XXVIII-M-1 12. d. — Géppel írt tisztázat.

46.

1948. július 22.

Rimaszombathy Géza válasza a főtitkár levelére

Nyíregyháza kel.. OOOO48 jul. 22.

Érdemes Főtitkár tv.!

Folyó év jul. 20-án kelt tábládra* értesítlek miszerint az itteni államrendőrségnél a Szabolcs tagjai nevének közlése nem éppen kívánatos.

A Közig. Osztálynál megtagadtam a nevek közlését, onnan nagy fenyegetésekkel átvittek az államvédelmi osztályhoz, hol még nagyobb fenyegetés és erőszak kilátásba helyezésére kényszerítettek, sőt a zárkákon keresztül vittek és tekintésével meg is állapították a névsort.

Vagyok tv.** üdvözlettel

Rimaszombathy Géza főm.***

*A levél belső használatú szabadkőműves elnevezése.
** „Testvéri" szabadkőműves belső használatú rövidítése.
*** „Főmester" szabadkőművesi belső használatú rövidítése.

MOL XXVIII-M-1 II. s. 12. d. — Kézzel írt tisztázat.

47.

1948. augusztus 9.

Rimaszombathy Géz levele a főtitkárhoz arról, hogy a rendőrségi vizsgálatra vonatkozó jelntését átadta a főszónoknak

Nyíregyháza kel. OOO948 VIII. 9.

Érdemes Főtitkár tv.!

Folyó év jul. 20-án kelt tábládban jelezted, hogy az itteni rendőrség vizsgálatára vonatkozó jelentésemet átadtad Főszónok tv.-nek ki arra válaszolni fog. Ez a válasz még hozzám nem érkezett. Egyben odanyilatkoztál, hogy helytelen volt a tagok neveit kiszolgáltatni. Erre egyszerű levélben közöltem, hogy ez nem ment olyan simán. Én megtagadtam minden felvilágosítást.

Azonban az államvédelmi osztályon zsebeimből kirakattak mindent, fegyver, dollár vagy más compromittáló adat hiányában megtalálták a Szabolcs tagjainak kis könyvét. Ebből mindent megállapíthattak. Különben is a rendőrség megfigyelői már rég tudtak a tagokról.

Krasznai László tv.-től is kérdezgették mi a czélunk, miről beszélgetünk és olyanformán nyilatkoztak, hogy nekik felülről rendelkezésre adtak minden iratot stb.

A rendelkezések kész eszköze különben Gábor András rendőrségi közeg, a többiek tolleránsabbak.

Kérem ezek szíves tudomásul vételét.

Vagyok tv. üdvözlettel:

Rimaszombathy Géza főm.

MOL XXVIII-M-1 II. s. 12. d. — Kézzel írt tisztázat.

48.

1950. január 30.

Összefoglaló jelentés a Magyarországi Szimbolikus Nagypáholyról

SZIGORÚAN BIZALMAS!
I/2-D. alosztály.

ÖSSZEFOGLALÓ JELENTÉS.
A MAGYARORSZÁGI SYMBOLIKUS NAGYPÁHOLYRÓL

Tárgy: Magyar Symbolikus Nagypáholy.

Jelentés
Budapest, 1950. január hó 30-án

Szervezeti forma

Jelenleg Magyarországon 16 budapesti és 3 vidéki páholy működik a Magyar Symbolikus Nagypáholy irányítása mellett.

A Szabadkőműves Páholy a múlt század végén alakult és egészen 1921-ben történt betiltásáig működött. A páholy 1945-ben indította meg újra a működését, amerikai támogatással és a belföldi burzsoázia anyagi segítségével.

Vezetőség

A mozgalom szellemi és szervezeti irányítói valamennyien a nagypolgárság köréből kerülnek ki. A Nagypáholy vezetői tevékeny részt vesznek, vagy részt vettek a politikai életben, mint a nagypolgárság képviselői.

A közelmúltban a vezetőség tagjai között foglaltak helyet olyan személyek is, akik mint a magyar nép árulói, vagy elnyerték büntetésüket, vagy külföldre szöktek. (Csornoki Viktor, Sibelka Perleberg Artúr, Peyer Károly stb.)

Tagság

A Szabadkőműves Nagypáholy 1949-ben nyilvántartott rendes tagjainak száma 1.163, amelyből 170 volt gyártulajdonos, 51 bankigazgató, 65 kereskedő, 11 volt földbirtokos, míg a tagság többi része egyetemi tanárokból, miniszteriális főtisztviselőkből, írókból és egyéb intellektuális elemekből tevődik ki.

A szervezet célja

A szervezet bevallott célja filozófiai és karitatív vonalon „haladó" irányzatú tevékenység kifejtése. A valóságban konkrét amerikai támogatással az idealista filozófiát és az amerikai világuralmat propagálják, míg karitatív vonalon a minisztériumokba, rendőrségre, üzemekbe és intézményekbe beépülve korrupciós jellegű előnyöket szereznek, és megteremtik egy esetleges hírszerző bázis kiépítését.

Anyagi források

A szabadkőműves mozgalom anyagi forrásai két irányban jelölhetők meg. A magyarországi burzsoázia és nagypolgárság anyagi támogatása. A szabadkőműves mozgalom határozott kialakulását, azonban a felszabadulás után meginduló amerikai támogatás tette lehetővé.

A Nagypáholy megalakulása után kapcsolatot teremtett az amerikai nagypáholyokkal és azok közül elsősorban a new-yorki Ehlers Lodge Szabadkőműves Páhollyal, mely jelentős részben disszidált magyarokból alakult. Az amerikai páholyon keresztül a Nagypáholy jelentős dollár támogatást kapott, amelynek egy részét a Joint utalta ki. Könyvelésük adatai szerint ezideig 12.000 dollár készpénzt és 8.000 dollár értékű ruhát és élelmiszert kaptak Amerikából. Ezenkívül a Joint-tól kb. 200.000 Ft-ot vettek fel. A tagok befizetéseiből évenként mintegy 150.000 Ft-os jövedelmük van. A könyvelésükben azonban nem szerepel az a 10.000 dolláros adomány, amelyet a Magyar Baptista Egyház címére küldtek Amerikából, azonban ez az összeg is a szabadkőművesek által került felhasználásra.

A tagbeszervezések iránya

A tagság összetételében és a tagszerzésre irányuló törekvésekben a felszabadulás óta különböző irányvonalak állapíthatók meg.

A Nagypáholy vezetősége az 1947–48-as években a koalíciós, de főleg az ellenzéki pártok elsorvadása után határozott irányt vett egyrészt, a pártokból kiszorult vezető elemek soraikba való tömörítésére, másrészt a műszaki értelmiség, munkások és munkásifjúság beszervezésére. Ennek érdekében határozatot hozott a magas tagdíj és belépési díj leszállítására, sőt esetenként még a belépő munkások tagdíj fizetésétől is eltekintett. A későbbiekben a szertartások misztikus jellegéből is lefaragtak és megszüntették az addig fennálló belépési szigorításokat. Egy 1948 évi Nagypáholy utasítás meghatározta, hogy a szabadkőműves mozgalmat tömegszervezetté, illetve népmozgalommá kell kiszélesíteni.

Ugyanezen időben fokozott tevékenység indult meg a vidéki Szabadkőműves Páholyok megszervezésének vonalán. Sorra létesítették a legnagyobb vidéki városokban a páholyházakat — BM engedéllyel. A vidéki páholyok felállítása még akkor is folyt, amikor a budapesti központban tartott vizsgálat alkalmával talált bizonyítékokból megállapítható volt a mozgalom antidemokratikus jellege.

Az 1949-es évben a tagság vezető rétegét kitevő, fontos közéleti funkciókban lévő személyek — meg nem állapítható okokból — nagy számban léptek ki a szervezetből. Így 1949 júliusában 150 tag jelentette be lemondását és ebben az időben a tagság száma annyira lecsappant, hogy egy-egy összejövetelre két-három páholyt kellett egyesíteni.

Az elmúlt év őszén a páholy vezetősége határozatot hozott, hogy a páholyok munkájának feljavítására erőteljesebb szervezést indítanak és irányt vesznek a művészeti és tudományos vezetők beszervezésére. Tervbe vették a vidéki egyetemi városokba újabb páholyok felállítását. Ennek eredményeképpen a legutolsó időkben a szabadkőműves mozgalomban újabb aktivitás tapasztalható, főleg a felsőbb értelmiség vonalán.

A szervezet működése

A Nagypáholy irányítása alatt működé egyes páholyok általában hetenként tartanak összejöveteleket. Az összejöveteleken filozófiai előadások hangzanak el, amely előadások rendszerint aktuális témákkal kapcsolatosak. Az elhangzó előadások mindegyike formailag aláveti magát a demokratikus célkitűzéseknek,

lényegében azonban az előadások tartama az idealista filozófia alapján épül fel és ennek megfelelően konkrét antimarxista álláspontot szögez le.

Általában tapasztalható, hogy az előadások témájának megválasztása minden esetben az aktuális politikai kérdések ellenhatását célozzák. Így dr. Benedek Marcell a Nagypáholy főmestere legutóbb Platónról tartott előadásában a legélesebb támadást intézte a materialista filozófia ellen. Az előadás időpontja egybe esett Rákosi elvtárs ismert direktívájával a materialista filozófia fokozottabb tudatosítását illetően. Különösen veszélyt jelent a mozgalom ilyen irányú tevékenysége akkor, ha figyelembe vesszük, hogy a szervezet általában irányt vett a tömegszervezetté való kibővülésre.

Belföldi kapcsolatok

A szabadkőműves mozgalom mindvégig arra törekedett, hogy tagjai közé sorolja befolyásos, felelős funkciókban lévő politikusokat, állami főtisztviselőket, sőt behatolt és kapcsolatot teremtett a rendőrség, honvédség vonalán is. Ezeken a kapcsolatokon keresztül a tagok egymást felfelé nyomják és ajánló soraik útján politikailag exponált személyeket is elhelyeznek.

A szervezet ugyanolyan módon segítette elő több személynek külföldre való távozását. A disszidenseket ajánló levéllel látták el, amelyet azután külföldön a különböző magyar követségeken felhasználtak. 1946-ban nagy számban mentek ki szabadkőművesek szabályos útlevéllel, amikor az Útlevél Osztály vezetője az ugyancsak szabadkőműves Fülei Szántó László r. alezredes volt. (SZDP tag.)

A belföldi kapcsolataik közé sorolható az a tény is, hogy szoros kapcsolatot tartottak fenn külföldre akkreditált magyar szabadkőműves diplomatákkal. Birtokunkban lévő levélmásolatokból megállapítható, hogy rendszeres kapcsolatot tartottak fenn, és megbízatásokkal látták el Csornoki Viktort, volt kairói követet, valamint Auer Pál, követeket. Ezen túlmenően a külföldi páholyok részére rendszeres tájékoztatást adtak a kiküldött magyar diplomatákra vonatkozóan is. A New-yorkban működő Nagypáholy két vezető tagja po. 1947-ben levélben érdeklődött a budapesti Nagypáholy főtitkárától, hogy Vámbéry Rusztem — akit akkor neveztek ki magyar követnek —régi szabadkőműves-e, és milyen módon tudnának vele közelebbi kapcsolatba kerülni. A budapesti páholy főtitkára erre vonatkozóan kimerítő tájékoztatást is adott.

A nyilvánvalóan amerikai érdekeket szolgáló magyarországi szabadkőműves mozgalom több fedőegyesületet is mozgat. Az elfekvő adatok szerint a legutóbbi időkben 20 szabadkőműves került a Budapesti Mentőegyesület vezetésébe.

Külföldi kapcsolatok

A Szabadkőműves Nagypáholy „hivatalos" levelezést folytat 8 amerikai, 2 francia, és több más külföldi nagypáhollyal. Ezek a páholyok elismerték a Magyarországi Nagypáholyt, és vele szabályos „diplomáciai" kapcsolatot tartanak fenn megbízottaikon keresztül. A Budapesti Nagypáholy élénk levelezést folytat többek között a New-yorkban működő Ehlers Lodge páhollyal, amelynek tagjai majdnem kizárólag jobboldali beállítottságú emigráns magyarok.

A páholy egyik vezetője Arthur H. Keil, 1948-ban személyesen is Magyarországon járt, mint az amerikai Jóvátételi Bizottság tagja és az amerikai páholyoktól átutalt pénz felhasználását ellenőrizte. Itt tartózkodása alkalmával tárgyalásokat folytatott a szabadkőműves vezetőkkel, közöttük elsősorban Supka Géza nagymesterrel és Gerő Andor főtitkárral.

Gerő Andor a Magyarországi Symbolikus Nagypáholy főtitkára a Nagypáholy nevében állandó levélbeli tájékoztatást nyújt Arthur H. Keil-nek és Goldmark Sándor nevű disszidens magyarnak, aki szintén az Elhlers Lodge tagja, az itteni szabadkőműves mozgalomról és a politikai helyzetről. Egy 1949 novemberi Szövetség Tanács ülésen maga Gerő Andor jelenti be, hogy a párizsi és new-yorki páholyok arra kérik, hogy levélben rendszeresen tájékoztassa őket a magyarországi politikai, gazdasági és kulturális eseményekről. Ezeknek a kéréseknek Gerő Andor eleget is tett. A levelezésből kitűnik az is, hogy az ilyen irányú információk beszerzésére Gerő Andor felhasználja a politikai és gazdasági funkciókban lévő szabadkőműveseket.

Gerő főtitkár rendszeresen tájékoztatja a külföldi páholyokat arról, hogy a szabadkőműves mozgalom milyen mértékben terjedt el. Egyik 1947-ben írt levelében közli, hogy aktív miniszterek, államtitkárok, a rendőrség vezetői és egyetemi tanárok vannak soraik között. Így pl. Vámbériről azt írja, hogy nevezett „régi testvér és amerikai követté való kinevezése még nem befejezett tény, illetőleg most érkezik haza ennek részletes megbeszélésére." Mihályfi Ernőre vonatkozólag írja: „M. Ernő szerepe itthon most egészen minimális, csak az elnök mellett teljesít szolgálatot, nem hiszem, hogy érdeklődnék egyéb iránt, minthogy tulajdonképpen félre van állítva. Nem tud tenni bármit is, de azt hiszem nem is akar."

Levelezési kapcsolatukra döntően rávilágít az a levél, amelyet a Dakota állambeli nagymester ír Gerő főtitkárnak, és amelyben biztosítja, hogy a felvilágosításait a legnagyobb gondossággal kezelik, és abból semmi kellemetlensége nem lehet.

Joint és dr. Szűcs Géza

Az amerikai Nagypáholyok anyagi támogatásaik jelentékeny részét a Magyarországon működő Joint elnökének Dr. Szűcs Gézának a révén juttatták el. Dr. Szűcs Géza egyébként a Szabadkőműves Páholy vezetőségében foglal helyet és egyben az egyik amerikai nagypáholy megbízottja is a Magyarországi Nagypáholynál.

A Szabadkőműves Nagypáholy felszabadulás utáni tevékenységében jelentős szerepet játszanak azok a nagy összegű adományok, amelyek Szűcs Gézán keresztül a Joint-tól származnak. Egy 1949 februári Szövetség Tanácsi ülésen dr. Szűcs Géza behatóan foglalkozott a szabadkőművesek helyzetével és jövőjével, valamint az amerikai támogatással. Kihangsúlyozta, hogy a pénz befektetését illetően egyáltalában nem kell aggódniok, mert a szabadkőműves mozgalmat eddig sem akadályozták és nyilván ezután sem fogják. Kijelentette, hogy a mozgalom nyugodtan felvehet 600.000 Ft-os kölcsönt 15 éves visszafizetési határidőre is.

A Joint ügyben lefogott I. G. Jacobson vallomásában elismeri, hogy dr. Szűcs Géza szoros kapcsolatot tartott fenn a Magyarországi Symbolikus Nagypáhollyal, amelyet amerikai felettesei részére rendszeres hírszerzésre használt fel.

Jobboldali szociáldemokrata tömörülés

A felszabadulást követő években a Szabadkőműves Nagypáholy tagjai sorában megtalálhatók voltak a SZDP jobboldali irányítói is.

Az egyesülést, valamint kizárásukat követően mind határozottabban észlelhető volt, hogy a Petőfi Páholy néven ismert Szabadkőműves Páholyba tömörülnek. Ez a törekvés egybeesik Arthur Keil magyarországi útjával, amikoris a jobboldali szociáldemokraták irányában érdeklődést mutat és helyesli a Páholyba való tömörülésüket. Röviddel ezután 1948 végén Valentiny Ágost vezetésével elhatározták, hogy megalakítják a Kossuth Páholyt, amelynek tagjai csak szociáldemokraták lehetnek.

Az utóbbi időkben a páholyba újabb szociáldemokraták léptek be és kapcsolódtak be a már meglévő tömörüléshez. A Páholyban helyet foglaló Millok Sándor, Büchler József, Kálmán József és több ismert jobboldali szociáldemokrata mellett felvételét kérte Benjámin Olivér volt r. vezérőrnagy, Steinherz Simon az Elektromos Művek volt igazgatója, Bittman István volt r. alezredes stb.

A páholyba tömörülő jobboldali szociáldemokraták törekvésüknek iránya az, hogy a szabadkőműves páholyokat politikai irányításuk alá vonják. Ezt azzal támasztják alá, hogy a szabadkőműves mozgalom fenntartása csak úgy lehetséges, ha alkalmazkodnak a magyarországi viszonyokhoz. A magyarországi viszonyokat pedig kizárólag a munkásmozgalmi múlttal rendelkező szociáldemokraták ismerik. Ezért kell biztosítaniok a vezető szerepet. Ugyanakkor — amint azt egyik bizalmas megbeszélésükön leszögezték — a szabadkőműves mozgalmat bázisként kívánják kiépíteni, miután véleményük szerint a szabadkőművesek nemzetközi összefogása útján, az ellenük irányuló politikai akciókkal szemben „védelemben" részesülnek.

Hetenként megtartott összejöveteleiken élesen rendszerellenes kijelentéseket tesznek. A „hivatalos" páholygyűléseken pedig arra veszik az irányt, hogy az előadások munkásmozgalmi kérdésekkel foglalkozzanak, természetesen a jobboldali szociáldemokraták szemszögéből. Összefoglalva megállapítható, hogy a szabadkőműves mozgalomban tömörülő jobboldali szociáldemokrata frakció bázist épít ki a maga számára, ahol „heti ülések szertartásai közben" nyugodtan beszélhetik meg konspiratív ügyeiket.

MOL XXVIII.-M-1 II. sorozat 5. d. — Sokszorosított gépirat.

49.

1950. január 30.

Javaslat a Magyarországi Szimbolikus Nagypáholy feloszlatására

Tárgy: Javaslat a Magyarországi Symbolikus Nagypáholy feloszlatására

Javaslat.

Budapest, 1950. január hó 30-án.

A Magyarországi Symbolikus Nagypáholy ma is az 1886. évben az akkori Magyar Királyi Belügyminisztérium által jóváhagyott alapszabály szerint működik. Az egyesületet a Horthy rendszerben feloszlatták. Az egyesület a felszabadulás után anélkül, hogy új alapszabályt a Belügyminisztériumba benyújtott volna, a régi alapszabály alapján folytatta működését. Az alapszabályait a felszabadulás óta a demokratikus átalakulásnak megfelelően nem

változtatta meg. Az 1947-ban kinyomtatott és sokszorosított 150 oldalas „alkotmányában", mint alapszabályban és „magyar korona területe", Az 1947-ben kinyomtatott és sokszorosított 150 oldalas „alkotmányában" a „magyar korona területe", „királyi kormány", „a magyar királyi belügyminiszter" kitételek szerepelnek.

Az egyesület vezetősége a 118.186/45. BM. sz. rendeletnek nem tett eleget. Ugyanis ez a rendelet kimondja, hogy a békeszerződésben előírtak értelmében valamennyi egyesületet, a békeszerződés megkötése után felül kell vizsgálni, és alapszabályait a Belügyminiszternek láttamoznia kell. A Szabadkőműves Páholynak, mint egyesületnek sem felülvizsgálata, sem alapszabályinak láttamozása nem történt meg. Miután jóváhagyott alapszabály nélkül működik az érvényben lévő 1938/ XVII. t. c. értelmében tiltott működést folytat.

Összefoglalva megállapítható, hogy a Magyarországi Symbolikus Páholy felszabadulás utáni tevékenységével következetesen törekedett az amerikai páholyok útján kapott anyagi támogatások ellenértékeképpen beleavatkozni a magyar politikai élet alakulásába, ugyanakkor politikai és gazdasági funkciókba behelyezett tagjainak igénybevételével mint hírszerző központ működött.

Ilyenirányú feladatok ellátására szervezeti formáján, valamint a külföldi nagypáholyokhoz való szervezeti viszonyán keresztül kiváló lehetősége van. Politikai irányvonalán, valamint a szervezet konspiratív szokásain keresztül bázist és lehetőséget nyújt a demokrácia ellen szervezkedő reakciós elemek tömörüléséhez.

A Magyarországi Symbolikus Nagypáholy ma kétségkívül az ellenforradalmi elemek egyik gyűjtőhelye, amelynek — a tagok képzettségének és kiterjedt nemzetközi összeköttetéseire való tekintettel — még jelentős befolyása van a magyar közéletre.

Figyelembe véve a szervezet antidemokratikus irányzatú is a Népköztársaság érdekeit veszélyeztető működését, továbbá az érvényben lévő 1938/ XVII. t. c. ide vonatkozó rendelkezéseit, javasoljuk a Magyarországi Symbolikus Nagypáholy összes szervezeteinek feloszlatását.

MOL XXVIII-M-1 II. s. 5.d. — Géppel írt tisztázat.

50.

1950. január 31.

Jelentés a Magyar Symbolikus Nagypáholy 1949. évi működéséről

Tárgy: Magyar Symbolikus Nagypáholy 1949. évi főtitkári jelentés

Jelentés

Budapest, 1950. január hó 31-én.

A Magyar Symbolikus Nagypáholy nyomtatás alá kerülő 1949. évi főtitkári jelentésében az alábbi kifogásolható kitételek találhatók:

A főtitkári jelentés a legtöbb helyen egy meg nem nevezett ellenséggel hadakozik, „amely reakciósnak nyilvánítja a szabadkőműves mozgalmat", és ugyanakkor minden indokot igyekszik összesűríteni, amely táborának összefogására és „bármilyen körülmények között a mindhalálig való továbbműködésre irányul.

A jelentés 8. oldala meghatározza, hogy „a magyar szabadkőművesek voltak a nemzet felélesztői, nélkülük aligha következett volna be 1848 világot ámulatba ejtő szabadságküzdelme, 1918 forradalma és 1948 népi demokráciája.

A oldal: „Mi építeni akarunk. Nem légvárakat, hanem valóságos emberi életet. Építeni csak építőanyagból lehet. Hazugságból igazságot, rabságból szabadságot nem építhetünk. Nincs is kezünkben az a varázsvessző, amely a hazugságot igazságnak, a rabságot szabadságnak tudja feltűntetni."

Ugyanezen oldalon a békével kapcsolatban a következőket írják: „A békét akarjuk építeni. Milyen békét? Legszívesebben azt mondanám: jelző nélküli békét..." „A jelzőt talán valamennyi mondatrész közt legjobban megbecstelenítette a politikai szóhasználat." A továbbiakban így folytatja: „Joggal gyanakszunk az igazi szabadságra, igazi függetlenségre, igazi békére is."

A jelentés 12. oldalán foglalkozik azzal, hogy soraik között soha nem voltak és nincsenek árulók. A jelentésnek ez a meghatározása lényegében közösségvállalás a szabadkőműves mozgalom kivégzett, vagy külföldre szökött olyan vezetőivel, akik a magyar nép árulói voltak. A szabadkőműves mozgalom vezetőségében foglalt helyet dr. Sibelka Perleberg Artúr, Mistéth Endre, dr. Auer Pál, Vámbéry Rusztem, Szapáry Géza stb.

Feltétlen figyelmet érdemel a jelentés 17. oldala, ahol ismételten hangsúlyozza, hogy „ma Magyarországon demokratikus államberendezkedés van, és új társadalom születik, ez a magyar szabadkőműves mozgalomnak köszönhető." Ugyanitt rámutat azonnal arra a tényre is, hogy a magyarországi szabadkőműves mozgalom fejlődésében milyen jelentős szerepe van a New-yorkban működő Ehlers Lodge szabadkőműves páholynak, amely éveken keresztül hatalmas anyagi támogatásban részesítette a mozgalmat.

A jelentés 26. oldala idézi dr. Benedek Marcell nagymester beszédét: „Ha velem akartok tartani testvérek ... ez az út nem első, nem második, nem harmadik út, hanem egyszerűen csak egyenes út."

A továbbiakban az értelmiséget mint a polgári ideológia és hagyományok hordozóját, Leninre hivatkozva védelmezik. A jelentésben leszögezik, hogy a polgár szó nem gazdasági, hanem kulturális fogalmat jelent, „olyan kultúrát, amelynek értékeit és eredményeit maga Lenin ítélte megőrzésre méltónak."

A jelentés összeállításában azonban néhol nyíltan feltalálható a kozmopolita felfogás. A Lánchíd megnyitásával kapcsolatban elmondott beszédet idézi a jelentés, ahol dr. Benedek Marcell a következőket mondja: „Ma, amikor a Nyugat szemben áll a Kelettel, mi szabadkőművesek nem kívánhatunk egyebet, mint azt, hogy ez a híd kapcsolja újra össze a Keletet a Nyugattal, az embert az emberrel."

Általánosságban megállapítható, hogy az írásmű, minden óvatossága ellenére is megmutatja, hogy a mozgalom félre nem érthető célja álszociális jelszavakkal tovább biztosítani a munka lehetőségét az amerikaiak szolgálatában.

A jelentésben szereplő kitételek, a Szabadkőműves Nagypáholy által a Glóbusz nyomdának — kinyomtatás céljára — átadott főtitkári jelentésből lett kiértékelve. Az idézett részek, megítélésünk szerint, durva támadások a népi demokráciánk ellen és ennek alapján javasoljuk, a nyomtatás alatt lévő könyv elkobzását. A Globusz nyomdában a könyv kinyomtatását megkezdték azonban a vállalat vezérigazgatójával, Gábor Zoltán elvtárssal megállapodás történt, hogy a könyv elkészülése esetén abból egyetlen drb. sem kerülhet forgalomba. Ugyancsak intézkedtünk abban az irányban, hogy a könyv kinyomatása technikai és egyéb okokra való hivatkozással a lehetőség szerint minél hosszabb időre elhúzódjék.

MOL XXVIII-M-1 II.s. 5. d. — Géppel írt tisztázat.

51.

Kimutatás a Magyarországon működő szabadkőműves páholyokról és azok vezetőiről

Kimutatás a Magyarországon működő Szabadkőműves Páholyokról és azok vezetőiről.

Balassa József Páholy:

Főmester:	Szűcs József dr.	Hold u. 6.
Titkár:	Roseth Andor	Falk Miksa u. 22.
Alakult:	1946. június 16.	

Corvin Páholy:

Főmester:	dr.Homolyai	Rezső
Titkár:	Déry János dr.	V. Kiss József u. 40.
Alakult:	1869. május 23.	

Deák Ferenc Páholy:

Főmester:	Horváth Boldizsár dr.	Semmelweis u. 9.
Titkár:	Erdős Elemér	IX. Mester u. 34.
Alakult:	1885. július 16.	

Demokratia Páholy:

Főmester:	Dembitz Gyula	Hunyadi János út 5/7
Titkár:	Kövér Győző	V. Arany János u. 27.
Alakult:	1889. október 17.	

Eötvös Páholy:

Főmester:	Fónagy Béla	II. Gábor Áron u. 1/b.
Titkár:	Gerő Ármin dr.	VI. Podmaniczky u. 37.

Galilei Páholy.

Főmester:	Mihályffy Dezső	V. Váci út 152.
Titkár:	Tolnai Jenő	V. Légrády K. u. 31.
Alakult:	1871. szeptember 24.	

Haladás Páholy.

Főmester:	Tuschák Imre	V. Honvéd u. 38.

Titkár:	Kármán Béla	IV. Veres Pálné u. 28.
Alakult:	1875. szeptember 24.	

Kazinczy Páholy:

Főmester:	Orova Zsigmond dr.	Katona József u. 9/11.
Titkár:	Weinberg István	VII. Erzsébet krt. 26.
Alakult:	1909. június 12.	

Könyves Kálmán Páholy

Főmester:	Vajda Ernő dr.	VIII. Baross u. 20.
Titkár:	Simon Gyula dr.	Aranykéz u. 3.
Alakult:	1872. május 21.	

Libertas Páholy.

Főmester:	Lenkey Gyula dr.	V. Pannonia u. 6.
Titkár:	Remenyik Zsigmond	V. Alkotmány u. 27.
Alakult:	1945. Szeptember.	

Martinovics Páholy:

Főmester:	Kallós Bertalan	IV. Deák Ferenc u. 21.
Titkár:	Posta Lajos dr.	VIII. József krt. 52.
Alakult:	1908. május 27.	

Petőfi Páholy:

Főmester:	Lukács Bernát dr.	V. Kiss József u. 14.
Titkár:	Holló Jenő dr.	Markó u. 7.
Alakult:	1906. február 5.	

Progressió Páholy:

Főmester:	Heidelberg Márton	VI. Kazár u. 3.
Titkár:	Weber Salamon dr.	VI. Izabella u. 71.
Alakult:	1911. május 8.	

Régi Hívek Páholy:

Főmester:	Róz Jenő dr.	IV. Molnár u. 33.
Titkár:	Lyachovics László dr.	Bernáth Géza u. 8.
Alakult:	1870. november 17.	

Reform Páholy:

Főmester:	Brüll Dániel dr.	Bajcsy Zs. u. 31.

Titkár:	Gelenczei Emil dr.	XI. Szittya u. 5.
Alakult:	1892. április 24.	

Sas Páholy

Főmester:	Vida Gyula	VI. Rózsa u. 71.
Titkár:	Gordon Ármin	Rákóczy u. 28.
Alakult:	1911. május 27.	

Debreceni Haladás Páholy:

Főmester:	Bókay Zoltán dr.	Debrecen, Klinika
Titkár:	Némay Béla	Debrecen, Piac u.43.
Alakult:	1875. szeptember 24.	

Szegedi Árpád Páholy:

Főmester:	Erdélyi Jenő dr.	Szeged, Klauzál tér 8.
Titkár:	Bach László dr.	Bajcsy Zs. u. 22.
Alakult:	1870. május 29.	

Nyiregyházai Szabolcs Páholy

Főmester:	Rimaszombathy Géza	Nyiregyháza, Luther ház
Titkár:	Krasznay János	„ „ Jósa A. u. 11.

MOL XXVIII-M-1 5.d. — Géppel írt tisztázat.

52.

1950. január 30.

Jellemzés Supka Géza nagymesterről

Tárgy: Supka Géza

Jellemzés

Budapest, 1950. január hó 30-án.

Supka Géza 1883-ban született Budapesten. A felszabadulás előtti időkben, mint újságíró tevékenykedett. A felszabadulás után megszervezte a PDP-ot és a „Világ" c. napilap főszerkesztője lett.

1945-ben főszervezője a meginduló szabadkőműves mozgalomnak és a Magyarországi Nagypáholy nagymesterévé választják. A Szabadkőműves Nagypáholy Supka irányításával tér rá az üzemi munkások és műszaki értelmiségiek beszervezésére.

1947-ben az Amerikából ideérkező Jászi Oszkárral tárgyalt arról, hogy Magyarországon a szabadkőműves mozgalmat amerikai befolyással kiterjesztik. Ennek érdekében volt Jászi Oszkárnak az az elgondolása, hogy a PDP a MRP-tal fuzionálva a szabadkőműveseknek állandó parlamenti bázist teremtenek.

1948 júliusában a new-yorki Szabadkőműves Páholy Magyarországon tartózkodó nagymesterével, Arthur H. Keillel megbeszélést folytatott a magyarországi Szabadkőműves Páholyok fokozottabb anyagi megsegítéséről. Arthur Keil ígéretet tett a további anyagi támogatásra azzal a kikötéssel, hogy a mozgalom a segélyt nem a Népjóléti Minisztériumon keresztül kapja. Ugyanezen megbeszélésen Arthur Keil kijelenti, hogy tudomása van a szabadkőműves mozgalmon belüli szociáldemokrata tömörülésről és azt helyesnek találja.

Supka Géza szoros kapcsolatot tartott fenn Gál Imrével, aki a felszabadulás előtt kapcsolatban állt titoista jugoszláv körökkel, de ugyanakkor nexusa volt az amerikaiakkal is. Gál és Supka az ostrom alatt együtt voltak a Pajor szanatóriumban, ahol több jugoszláv és amerikai katonatisztet bújtattak. A felszabadulás után Gál Imre anyagilag támogatta a „Világ" megindítását és a laphoz behozta Mihályfi Ernőt és Ortutay Gyulát. A későbbiekben Ortutay, Gál Imrét a Rádió ügyészének tette meg, míg Mihályfi az alatt az idő alatt, amikor Gyöngyösi távozása után átvette ideiglenesen a külügyek vezetését, Gál Imrét milánói konzulnak neveztette ki. Ezt megelőzően Gál egy ideig Triesztben volt, mint konzul, ahol azonban az angolok kémgyanúsként letartóztatták, de a jugoszláv hatóságok kiszabadították. Gál Imre Milánóba való távozásakor Supka Gézának ajánlatot tett, hogy adott esetben Jugoszlávián keresztül disszidálhat. Gál Imrével jelenleg is aktív levelezési kapcsolatot tart fenn.

Supka Géza elmondása szerint az utóbbi időben megbeszéléseket szokott folytatni Mihályfi Ernővel és Ortutay Gyulával.

Külföldi kapcsolataira vonatkozóan egy alkalommal elmondotta, hogy egy jó barátja, aki a budapesti–amerikai követségen volt magas beosztásban a közelmúltban tért vissza Amerikába, ahol a Külügyminisztérium Kelet-Európai osztályának a vezetője lett. Ugyancsak elmondása szerint kapcsolatban áll az angolszász követségekkel és hetenként két alkalommal megkapja az összes angol lapokat.

Levelezési kapcsolatot tart fenn dr. Otto Polker osztrák szociáldemokrata vezetővel, aki egyben az osztrák szabadkőműves mozgalom egyik irányítója.

MOL XXVII-M-1 II. sorozat 5. doboz 97. — Géppel írt tisztázat.

53.

1950. január 30.

Jellemzés Gerő Andorról

Tárgy: Gerő Andor

Jellemzés

Budapest, 1950. január hó 30-án.

Gerő Andor 1882-ben született. Okleveles nyugalmazott tanító. A legutóbbi államosításig 10 munkással dolgozó parkettkészítő üzeme volt.

A Szabadkőműves Nagypáholy jelenlegi főtitkára. A főtitkári teendőinek ellátásán keresztül szoros levelezési nexust alakított ki Arthur H. Keillel, Goldmark Sándorral, Cukor Mórral és több Amerikában élő disszidált szabadkőművessel. A rendelkezésünkre álló külföldi levelezéseiből megállapíthatóan amerikai kapcsolatait rendszeresen informálja a Nagypáholy kérdéseiről, amelyek rendszerint kapcsolatosak a politikai eseményekkel. Ugyancsak levelezésein keresztül informálja amerikai megbízóit az egyes fontosabb pozíciót betöltő szabadkőművesek helyzetéről. Ezenkívül kiterjedt levelezési viszonyban áll kb. 30 külföldi Szabadkőműves Páhollyal.

MOL XXVIII-M-1 II.sorozat 5. doboz 97. — Géppel írt tisztázat.

54.

1950. január 30.

Jellemzés Hegedűs Nándor főszónokról

Tárgy: Hegedűs Nándor

Jellemzés

Budapest, 1950. január hó 30-án.

Hegedűs Nándor 1884-ben született Nagyváradon, hírlapíró. A Szabadkőműves Nagypáholy főszónoka. Évtizedeken át jelentős szerepet játszott Nagyvárad újságírói, társadalmi és politikai életében. Képviselő, majd szenátor volt több cikluson át a román parlamentben. Bethlen Györggyel együtt szerkesztette a „Nagyvárad" c. lapot és a lapban több dicsőítő cikket írt Horthy Miklósról.

A felszabadulás után nem tért vissza Nagyváradra, mert állítása szerint „román nacionalista részről magyar magatartása miatt veszélynek volt kitéve." Később a miniszterelnökségre került, ahol mint miniszteri osztályfőnök az erdélyi és román ügyek referense lett.

Igen nagyszámú külföldi kapcsolattal rendelkezik. Fia Svájcban él és ő maga is 1948-ban hosszabb ideig tartózkodott ott. Ugyancsak 1948-ban részt vett a szabadkőművesek párizsi konferenciáján. Kapcsolatban áll a magyarországi Joint-tal, amelynek Mizrát nevű szövetkezetének vezetőségi tagja.

MOL XVIII-M-1 II.sorozat 5. doboz 97. — Géppel írt tisztázat.

55.

1950. január 30.

Jellemzés dr. Kabakovics Józsefről

Tárgy: Dr. Kabakovics József

Jellemzés

Budapest, 1950. január hó 30-án

Dr. Kabakovics József 1884-ben született Budapesten. Ügyvéd. A múltban a MÜNÉ-nek és a Rassay pártnak volt tagja. A felszabadulás után mint PDP képviselő tevékenykedett. Szélső jobboldali beállítottságú. Jó barátság fűzi Supka Gézához.

A Szabadkőműves Tanács beválasztott tagja. Rendszeresen részt vesz a szabadkőműves értekezleteken és ott irányító szerepet visz.

Szoros kapcsolata van Svájc felé, ahonnan több esetben is felkeresték. Legutóbb egy Max Treendle nevű svájci mérnök tartózkodott Magyarországon, akivel huzamosabb időn keresztül kapcsolata volt.

MOL XXVIII.-M-1 5. doboz 97. — Géppel írt tisztázat.

56.

1950. június 10.

Összefoglaló jelentés a Magyarországi Szimbolikus Nagypáholyról

SZIGORÚAN BIZALMAS!

ÖSSZEFOGLALÓ JELENTÉS

Budapest, 1950. június hó 10-én.

A Magyarországi Symbolikus Nagypáholy 1921-ben történt betiltása után 1945.ben kezdte meg újra működését, részben az amerikai, részben a magyar burzsoázia anyagi támogatásával.

Magyarországon jelenleg a Magyar Symbolikus Nagypáholy irányításával 16 budapesti és 3 vidéki páholy működik, összesen kb. 1000-1200 taggal.

A Szabadkőműves Nagypáholy központja Budapest, Podmaniczky u. 45. szám alatt van.

Mind a Nagypáholy, mind az alá tartozó 16 páholy a fenti épületben tartja rendszeres összejöveteleit.

A magyarországi szabadkőműves mozgalmat az egyes páholyok vezetőiből alakult Szabadkőműves Nagypáholy irányítja. A nagypáholy irányítása alatt a következő szabadkőműves páholyok működnek:

Balassa Páholy	Létszáma kb. 60 fő.
Corvin Páholy	Létszáma kb. 50 fő.
Petőfi Páholy	Létszáma kb. 70 fő.
Deák Páholy	Létszáma kb. 70 fő.
Demokrácia Páholy	Létszáma kb. 30 fő.
Eötvös Páholy	Létszáma kb.110 fő.
Galilei Páholy	Létszáma kb. 60 fő.
Haladás Páholy	Létszáma kb. 60 fő.
Kazinczy Páholy	Létszáma kb.100 fő.
Könyves Kálmán Páholy	Létszáma kb. 110 fő.
Libertas Páholy	Létszáma kb. 100 fő.
Martinovics Páholy	Létszáma kb. 45 fő.
Progresszió Páholy	Létszáma kb. 50 fő.
Reform Páholy	Létszáma kb.110 fő.
Régi Hívek Páholy	Létszáma kb. 60 fő.
Sas Páholy	Létszáma kb. 70 fő.
Haladás Páholy (Debrecen)	Létszáma 50 fő.
Árpád Páholy (Szeged)	Létszáma 40 fő.
Szabolcs Páholy (Nyiregyháza)	Létszáma 25 fő.

A szabadkőműves mozgalom szervezeti és szellemi irányítói a nagypolgárság köréből kerültek ki, akiknek egy része, mint különböző polgári pártok képviselője a politikai életben is részt vett. Így pl. KABAKOVICS JÓZSEF, CSÉCSI IMRE, SUPKA GÉZA, BÜCHLER JÓZSEF.

A nagypáholy vezetői kivétel nélkül angolszász beállítottságúak, és nyugati szabadkőműves és egyéb kapcsolatokkal rendelkeznek.

A nagypáholy tiszteletbeli nagymestere és szellemi irányítója SUPKA GÉZA a polgári demokrácia utolsó legális bázisának tartja a szabadkőműves páholyokat és mint bizalmas körben kijelentette, egész aktivitását a páholyokra fordítja.

A nagypáholy nagymestere, DR. BENEDEK MARCELL egyetemi tanár, a mozgalom másik szellemi irányítója. Angolszász beállítottságú.

GERŐ ANDOR főtitkár a páholyok felé diktatórikus módon képviseli fanatikus amerikabarát vonalát.

A nagypáholy főszónoka HEGEDŰS NÁNDOR újságíró a „Haladás" munkatársa ugyancsak a „nyugati demokrácia" híve.

A páholyok közül a legbefolyásosabb a Balassa Páholy. Főmestere: dr. SZŰCS JÓZSEF volt bankügyész, Szűcs Gézának a Joint volt elnöke testvére.

A Petőfi Páholy tagjai: DR. VEKERDY GÉZA főmester, KÁTAI (Horner) MIKLÓS miniszteri tanácsos, LÁSZLÓ ALADÁR miniszteri tanácsos, HEDRI ENDRE sebészprofesszor mellett BITTMAN ISTVÁN, DÁNIEL KÁROLY, KÁLMÁN JÓZSEF, KŐMŰVES JÓZSEF, LADÁNYI ÁRMIN, VALENTINI ÁGOSTON, MILLOK SÁNDOR és BUCHINGER MANÓ, valamennyien jobboldali szociáldemokraták.

A Corvin Páholy főmestere dr. HOMOLYAi REZSŐ volt fővárosi tanácsnok élesen kommunistaellenes, angolbarát. Helyettes főmestere BÜCHLER JÓZSEF jobboldali szociáldemokrata.

A Deák Páholy főmestere dr. HORVÁTH BOLDIZSÁR orvosprofesszor a múltban szélső jobboldali magatartást tanúsított.

A több páholyok főmesterei ugyancsak nagypolgárok és angolszász beállítottságúak.

A tagság döntő többségében volt tőkésekből, műszaki értelmiségiekből, orvosokból, ügyvédekből, az irodalmi és a művészeti élet tagjaiból tevődik össze.

A Nagypáholy míg korábban minden őszinteséget nélkülöző nyilatkozatokkal próbálta a széles tagság előtt leplezni kétkulacsos magatartását, addig most egyre nyíltabb amerikabarát propagandát fejt ki.

A Nagypáholy vezetősége ezév április 16-án ismertette az egyes páholyok kiküldöttei előtt az amerikai Ehlers páholy körlevelét, megfelelően kihangsúlyozva annak bizalmas jellegét. A körlevél megállapítja, hogy „a világ szabadkőműveseinek sorompóba kell állni a szellemi és fizikai önkényuralom alatt élő emberiség megmentése érdekében. Most össze kell fogni a világ minden szabadkőművesének, tömöríteni kell a szabadkőművességben szunnyadó hatalmas erőt az elnyomatás megszüntetésének elérésére." „Ha csendben is dolgozunk, nagy a mi hatalmunk" fejeződik be a körlevél. Megjegyzendő, hogy a körlevelet kibocsájtó Ehlers páholy tagjainak a többsége Amerikába disszidált jobboldali magyarokból áll.

Ennek az új vonalnak érvényesülését mutatja, hogy a Nagypáholy egyes tagok részéről történt ismételt felhívás ellenére sem csatlakozott a békemozgalomhoz.

A propagandát túlmenően nyílt kiállás is történt Amerika felé. A szabadkőművesség lapjának, a „Kelet"-nek a szerkesztője LÁSZLÓ FERENC ugyanis a „Magyar Nemzet"-ben a líbavai provokációval kapcsolatos cikkében amerikai „légigansterekről" írt. Ennek következményeként dr. BENEDEK MARCELL, SUPKA GÉZA és GERŐ ANDOR bizalmas megbeszélés után a „Kelet" szerkesztőségéről való lemondására kényszerítették, mert „megengedhetetlen, hogy a szabadkőművesség lapját amerikaellenes személy szerkessze.

A rendszeres heti páholymunkáikon tartott előadások iránya kozmopolita és nem egyszer nyíltan demokráciallenes. Így GÁL ISTVÁN, az Országos Könyvtári Központ volt igazgatója a British Council volt tisztviselője előadásában kijelentette: „Amerika a múltban mindenkor és a jelenben is az emberi szabadságjogok törhetetlen védelmezője."

A páholyösszejöveteleket, az azok előtt lefolytatott beszélgetéseket és az előadások utáni vacsorákat rémhírterjesztésre használják fel. A líbavai provokációval és a pünkösdkor lezajlott berlini ifjúsági kongresszussal kapcsolatban a páholyházban nagyszabású rémhír terjedt el.

Az előadások mellett a páholytagság mindjobban való összetartása érdekében a nagypáholy tanfolyamokat rendez állásnélküli páholytagok és hozzátartozóik részére. Így jelenleg is folyik üzemi és kereskedelmi könyvelői, épület- és gépszerkesztési, valamint háziipari tanfolyam. A cél, hogy a hallgatók állásbahelyezésével a gazdasági életben meglévő bázisaikat kiszélesítsék.

A legutolsó napokban sürgősen megindították — Révai elvtárs beszédének hatására — az állásba helyezéseket, annak ellenére, hogy a műszaki tanfolyam még nem ért véget. Így egy hallgatónak a Láng gyárban, a másiknak az Agrártudományi Egyetemen kellett jelentkeznie, ahol fevétele már előre el volt intézve.

A Nagypáholy ismételten felhívta tagságát a fokozott konspirációra. Így az említett tanfolyamok hallgatóit több ízben figyelmeztették, hogy sem most, sem leendő állásukban ne említsék, hogy kiképzésük, illetve elhelyezésük a szabadkőműves mozgalmon keresztül történt. Felhívták továbbá a közhivatalokban és a N. V-oknál eljáró páholytagokat, hogy ottlévő páholy kapcsolataikat ne feltűnően keressék.

Az 1950-es évben minden páholytag részére belépőt rendszeresítettek és a belépőket egy újonnan alkalmazott portás ellenőrzi.

A Nagypáholy konspiráltan kezeli a hatóságok részéről sérelmezhető külföldi kapcsolatokat. Így a már említett Ehlers páholytól érkezett körlevélről a hivatalos jegyzőkönyvben nincsen említés.

Az egyes páholyokban több MDP tag is fejt ki aktív tevékenységet. Így pl. DR. VILÁGI MIKLÓS a Lakás és Közületépítő Ipari Központ műszaki osztályának helyettes vezetője MDP jelvénnyel tanít az említett műszaki tanfolyamon. GARAI GYÖRGY hegedűművész, élmunkás több páholyházban rendezett hangversenyen vett részt.

A Nagypáholy állandóan igyekszik emelni taglétszámát, melynek eredményeként folyamatosan történnek is jelentkezések. A jövő héten felvételre kerülők között szerepel dr. LÉGRÁDI TIBOR Budapest tisztifőorvosa és dr. ANTALL JÓZSEF volt miniszter. A jelentkezők tekintélyes része közhivatalnok.

A Nagypáholy ezév márciusában kezdte meg előkészületeit egy esetleges feloszlatás esetén az illegalitásba való vonulásra. Ennek érdekében dr. BENEDEK MARCELL nagymester fia, dr. BENEDEK ISTVÁN főorvos és GERŐ ANDOR főtitkár fia, DR: GERŐ IMRE N. V. tisztviselő új páholy alakítására kértek engedélyt, melynek tagjai legnagyobb részben fiatalabb páholytagok lettek volna. Az új páholy megalakítása a többi főmesterek féltékenysége miatt meghiúsult ugyan, de a kiszemelt 10-14 létszámú csoport, mely nagypolgárok gyermekeiből áll, rendszeres összejöveteleket tart. Dr. Benedek István bizalmas beszélgetés során kijelentette: „Ha az államhatalom esetleg beszűnteti a szövetség munkáját, akkor ez a közösség lenne legalkalmasabb arra, hogy társadalmi formában fenntartsa a kőműves eszmét és folytassa a munkát."

A Nagypáholy a legszorosabb kapcsolatot a már említett amerikai Ehlers Páhollyal tartja, melynek politikai vonalát teljesen magáévá teszi, és a gyakorlatban keresztül is viszi. Ezenkívül még széles levelezési kapcsolatot tart fenn több nyugati páhollyal. Gerő Andor főtitkár ugyancsak kiterjedt levelezést folytat és rendszeres kapcsolatban áll GOLDMARK SÁNDOR-ral, az Ehlers páholy egyik vezetőjével. Több megkeresés érkezett külföldi páholyoktól, melyekben kérik a magyar szabadkőművesség helyzetének ismertetését és a „Kelet" folyóirat megküldését. Ezeknek a felhívásoknak a Nagypáholy mindenkor eleget is tesz.

A szabadkőműves páholyok működése a következő indokok alapján kifogásolható:

A Nagypáholy az elmúlt években a Jointtól élvezett amerikai anyagi támogatást. Vezetésük jellege és nemzetközi szervezeti kapcsolataik alatt a szabadkőműves páholyok angolszász ügynököknek és hírszerzőgyanús elemeknek legális gyűjtőhelyévé vált.

A Szabadkőműves Nagypáholy szoros összeköttetést tart fenn a nyugati páholyokkal és a disszidált jobboldali magyarokból álló new-yorki Ehlers páholy utasításait magáévá teszi. Ennek a kapcsolatnak a hatóságok által sérelmezhető részeit konspiráltan kezeli.

A Magyarországi Symbolikus Nagypáholy ma is az 1886. évben jóváhagyott belügyminisztériumi alapszabály alapján működik. A felszabadulás után új alapszabály benyújtása nélkül kezdte meg tevékenységét és az 1947-ben kinmyomtatott és sokszorosított „alkotmányában", mint alapszabályában a „magyar korona területe", „a királyi kormány" stb. kitételek szerepelnek.

Az egyesület vezetősége a 118.186/45. B.M. számú rendeletnek sem tett eleget, mely az egyesületeknek az alapszabályok belügyminiszter által történő láttamozását írja elő, Így lényegében a Szabadkőműves Nagypáholy jóváhagyott alapszabály nélkül működik és az érvényben lévő 1938/XVII. t. c. értelmében tiltott működést folytat.

A Szabadkőműves Nagypáholy félrevezette a Belügyminisztérium utasítására felülvizsgálatot tartó hatósági közeget azzal, hogy az elhalt tagok hozzátartozóinak jutatandó összegek gyűjtését (ú. n. „Örök Kelet") alkalminak állította be, pedig az rendszeres jellegű biztosításszerű befektetés.

A Szabadkőműves Nagypáholy illegális tanfolyamokat rendez, melyeknek hallgatóit igyekszik a gazdasági élet területein elhelyezni. Ennek érdekében nyilvántartást fektetett le, amelyeken az egyes páholytagok foglalkozásának és befolyásának területe szerint vannak nyílvántartva.

A Szabadkőműves Nagypáholy nem csatlakozott a békemozgalomhoz és ezzel állást foglalt az imperialisták mellett.

A Szabadkőműves Nagypáholy előadásai a kozmopolitizmus szolgálatában állanak. Az előadók részéről történt többé vagy kevésbé burkolt demokráciaellenes megnyilvánulások ellen semmiféle intézkedés nem történt, az összejöveteleken rémhírterjesztés folyik.

A Nagypáholy két ingatlannal rendelkezik. Az egyik a budapesti, a másik a nagykanizsai páholyház. Ezenkívül vagyontárgyai közé tartozik a többezer kötetből álló könyvtára.

MOL XXVIII-M-1 5. d. 100. — Géppel írt tisztázat.

57.

1950. június 10.

Kimutatás a páholyok vezetőinek nevéről és címéről Budapesten és vidéken

SZIGORÚAN BIZALMAS!

Kimutatás

Budapest, 1950. június hó 10-én.

A Symbolikus Nagypáholy alá tartozó valamennyi budapesti páholy a Nagypáholy székházában Podmaniczky u. 45. sz. alatt tartja összejöveteleit.

A szegedi, debreceni és nyiregyházai páholyok egy-egy páholytag lakásán rendezik meg a páholymunkákat.

A Symbolikus Nagypáholy vezetői:

Tiszteletbeli nagymester:
Dr. Supka Géza, Múzeum krt. 29.

Nagymester:
Dr Benedek Marcell, Tarcali u. 17.

Helyettes nagymesterek:
Dr Balló Rudolf, Szász Károly u. 2.
Lukács Bernát dr., Kiss József u. 14.

Főtitkár:
Gerő Andor, Józsa Béla út 34.

Főszónok:
Hegedűs Nándor, Sas u. 4.

Balassa Páholy vezetői:

Főmester:

dr. Szűcs József, Hold u. 6.

Helyettes főmesterek:
Kárpáti Aurél, Szabó József u. 21.
Simonyi Jenő dr., Személynök u. 9/11.

Titkár:
Roseth Andor, Falk Miksa u. 22.

Corvin Páholy vezetői:

Főmester:
Dr. Homolyai Rezső, Bacsó Béla út 25.

Főmesterhelyettesek:
Sós Aladár, Kelety Károly u. 29.
Büchler József, Népszínház u. 21.

Titkár:
dr. Molnár Sándor, Havas u.2.

Deák Páholy vezetői:

Főmester:
Horváth Boldizsár, Semmelweiss u. 9.

Főmesterhelyettesek:
Bán Richárd, Érmelléki u. 9.
Jobbágyi György dr. Honvéd u. 16.

Titkár:
Erdős Elemér, Mester u. 34.

Demokrácia Páholy vezetői:

Főmester:
Székely István dr. Teréz krt. 22.

Főmesterhelyettesek:
dr. Dembitz Ágost, Hunyadi János u. 5.
Gelléri Zoltán, Németvölgyi u. 69/a.

Titkár:
dr. László Mihály, Jégverem u. 5.

Eötvös Páholy vezetői:

Főmester:
Fónagy Béla, Gábor Áron u. 1/b.

Főmesterhelyettesek:
Bálint Imre, Paulay Ede u. 51.
Csapó Lajos, Anker köz 2.
Bálint Béla, Liszt Ferenc tér 10.

Titkár:
Balassa Árpád, Ostrom u. 8/b.

Galilei Páholy vezetői:

Főmester:
Halász Béla, Torockó u. 9.

Főmesterhelyettesek:
Weltzl Károly, Bercsényi u. 14.
Boernacky Szilárd, Csalogány u. 41.

Titkár:
Tolnai Jenő, Légrády Károly u. 31.

Haladás Páholy vezetői:

Főmester:
Tuschák Imre, Honvéd u. 38.

Főmesterhelyettesek:
Fritz Sándor dr., Irányi u. 1.
Szabó Vilmos, Budai László u. 5/a.

Titkár:
Kármán Béla, Veres Pálné u. 28.

Kazinczy Páholy vezetői:

Főmester:
Dr. Oravetz Zsigmond, Katona J. u. 9/11.

Főmesterhelyettesek:
Varsányi Géza, Mártírok útja 64/a.
Nagybaconi Nagy Vilmos, Klotildliget.

Titkár:
Rakovszky László dr. Csereszнye u. 11.

Könyves Kálmán Páholy vezetői:

Főmester:
dr. Vajda Ernő, Baross u. 20.

Főmesterhelyettesek:
Halasi-Fischer Ödön, Budafoki út 9/11.
Kanizsai Dezső, Mexikói út 60.
Dr: Reök Iván, Sztalin út 32.

Titkár:
Dr. Katona Lajos, Kmety u. 25.

Libertas Páholy vezetői:

Főmester:
Lenkey Gyula dr. Pannonia u. 6.

Főmesterhelyettesek:
Bokor Mihály, Damjanich u. 56.
Göllner Aladár, Hieronimy köz 10.

Titkár:
Remenyik Zsigmond, Nyári P. u. 4.

Martinovics Páholy vezetői:

Főmester:
dr. Földes István, Podmaniczky u. 21.

Főmesterhelyettes:
Posta Lajos dr. József krt. 52.

Titkár:
Wermes Andor dr. Szt. István krt. 13.

Petőfi Páholy vezetői:

Főmester:
dr. Vekerdy Géza, Katona József u.23.

Főmesterhelyettesek:
Ladányi Ármin dr. Alkotmány u. 31.
Simonyi Lajos dr. Szemere u. 8.
Vajda Béla, Pozsonyi út 53/55.

Titkár:
Kartall Emil, Alkotmány u. 14.

Progressio Páholy vezetői

Főmester:
Heidelberg Márton dr. Kazár u. 3.

Főmesterhelyettesek:
Bársony Dezső dr. József u. 11.
Selinkó Gábor dr., Hermina út 55.

Titkár:
dr. Weber Salamon, Izabella u. 71.

Reform Páholy vezetői:

Főmester:
Dr. Brüll Dániel, Bajcsy Zs. út 31.

Főmesterhelyettesek:
dr. Weninger Antal, Rákóczy út 62.
Freund Dezső, Mártirok útja 13.

Titkár:
dr. Gelenczei Emil, Szittya u. 5.

Régi Hívek Páholy vezetői:

Főmester:
Res Jenő dr.Molnár u. 33.

Főmesterhelyettesek:
Wertheimer Manó dr., Fürst Sándor u .3.
Földes Zoltán, Nyári Pál u. 4.

Titkár:
Lyachovics László dr., Bernáth Géza u.4.

Sas Páholy vezetői:

Főmester:
Vida Gyula, Rózsa Ferenc u. 71.

Főmesterhelyettesek:

Medgyesi Pál, Móritz Zsigmond körtér 7.
Kelemen Géza, Hermina út 71.
Szalay Tibor dr., Üllői út 71.

Titkár:
Gordon Ármin, Rákóczy út 29.

Haladás Páholy vezetői (Debrecen)

Főmester:
Bókay Zoltán dr. Bpest, Lónyay u. 17.

Főmesterhelyettes:
Sáfár László dr., Kölcsey u. 13.

Titkár:
Nánay Béla, Piac u. 43.

Árpád Páholy vezetői: (Szeged)

Főmester:
Erdélyi Jenő dr., Klauzál tér 8.

Titkár:
Csongor Győző dr.,Szentgyörgy u. 16.

MOL XXVIII-M-1 II. s. 5. d. 101. — Géppel írt tisztázat.

58.

1950. június 12.

Jelentés a Magyarországi Szimbolikus Nagypáholy helyiségeiben történt házkutatásról

SZIGORÚAN BIZALMAS!

Jelentés

Budapest, 1950. június 12-én

A Magyarországi Symbolikus Nagypáholy Podmaniczky u. 45. sz. alatti helységeiben a 12/1950. — BM. IV. feloszlatási határozatára való hivatkozással a mai nap folyamán házkutatást tartottunk, majd a helyiségeket lepecsételtük.

A házkutatás során lefoglaltuk a szabadkőműves mozgalomra vonatkozó összes ügyiratokat, kartonokat és az egyesület pénztárkönyveit. Ugyancsak lefoglaltunk kb. 9.100 Ft. készpénzkészletet.

A szabadkőműves Nagypáholy főtitkára GERŐ ANDOR Hold u. 28. sz. alatt lévő magánirodájából ugyancsak lefoglaltuk a Szabadkőműves Nagypáholy külföldi levelezését. Az irodában házkutatást nem tartottunk. A külföldi levelezési anyagot Gerő Andor felszólításunkra, sajátmaga adta át, az őt elkísérő bajtársnak.

A házkutatásnál jelenlévő TIBOR PÁL páholytisztviselő előadása szerint az egyes páholyok külön készpénzkészlettel rendelkeznek, amely pénzeket a páholyok pénztárosai kezelnek. Ennek megfelelően az egyes páholyoknál összesen kb. 100.000 Ft készpénzkészlet van.

A házkutatás megtörténte után a Szabadkőműves Nagypáholy valamennyi helyiségét zár alá vettük, kivéve a házban lakó BAZSÁNYI BÉLA vendéglős és TAKÁCS JÓZSEF házfelügyelő lakrészeit. A Nagypáholy helységeinek kulcsa birtokunkban van.

A budapesti házkutatással egyidőben házkutatás folyt le a nyíregyházi szabadkőműves páholyban, ahol a három szoba, előszoba és mellékhelyiségekből álló páholyhelységekben kéziratokat, névsorokat és nyomtatványokat foglaltak le, a helységek zár alá vételével egyidőben.

Szegeden a szabadkőműves páholy négy helységből álló bérleményében lefolytatott házkutatás során az ÁVH lefoglalta a Szabadkőműves Páholy irattárát és a helységeket zár alá vette.

Debrecenben a Szabadkőműves Páholy több, mint egy éve helységgel nem rendelkezik és a páholy iratai NÁNAY BÉLA dr. ügyvéd és dr. MAGYAR SIMON ügyvéd lakásán vannak.

Nagykanizsán ugyancsak nem került sor házkutatásra, miután a szabadkőműves mozgalom nem működik, s ennek megfelelően helységgel sem rendelkezik.

Mind a budapesti, mind a vidéki házkutatások során semmi zavaró körülmény nem történt.

MOL II. s. XXVIII-M-1 12. d. 98. — Géppel írt tisztázat.

IDŐRENDI TÁBLÁZAT A SZABADKŐMŰVESSÉG TÖRTÉNETÉNEK ÁTTEKINTÉSÉHEZ

1717. június 24. János napon a Szent Pál Székesegyház udvarában a Lúdhoz és Rostélyhoz vendéglőben megalakult Anglia nagypáholya Anthony Sayer „úriember" nagymesterségével.

1718 George Payne nagymester idején számos ősi alkotmány kéziratát gyűjtötték össze.

1719 John Theophilus Désagulierst választották nagymesterré.

1721 június 12. John Montague herceget választották nagymesterré. 12 páholy képviseltette magát az ünnepségen.

1738 XII. Kelemen pápa kiátkozza a szabadkőműveseket.

1743 Hund báró megalakítja a Szigorú Obszervanciát jakobinus vezetéssel.

1754 A Szigorú Obszervancia megalakulása.

1754 Bécsben megalakult a „Három Szivhez" páholy.

1760 Megalakult az illuminátus rend Avignonban.

1760 A nők szabadkőművességének rendjét Franciaországban elismerték.

1761 Bécs harmadik páholya megalakul „Királyi Katonai páholy" néven.

1764 A Délvidéken megalakult a Glinai páholy.

1774–82 Zinnendorf a Német Nagypáholy nagymestere.

1774 Varasdon, a Délvidéken megalakult a „Három Sárkányhoz" páholy.

1775 Megalakult a Délvidéken a Magyar nemzeti Szabadkőműves ritus, a Draskovics-féle rendszerben.

1776 Weishaupt Ádám megalakítja Bajorországban az illuminátusok rendjét.

1777 Weishaupt Ádám felvétele Münchenben.

1814 A Templomosok Rendje, más szóval a Johannitáké Bernard Fabré-Palaprat vezetésével megalakult.

1835 Richard Gobden az iparos ifjak szellemei képzésére Athenaum intézetet alapít.

1877 Anglia Nagypáholya bizottságot jelölt ki a Franciaország Nagy Oriensére vonatkozóan azért, hogy a Világegyetem Nagy Építőmesterébe vetett hit meghatározza a szabadkőművest.

1886. március 21. Magyarországon egyesült a Jánosrendű és a Nagy Oriens szabadkőművesség. Megalakult a Magyarországi Szimbolikus Nagypáholy Pulszky Ferenc nagymesterségével.

1898 Franciaországban megalakult „Az Emberi Jogok Ligája"

1900 Nemzetközi Szabadkőműves Kongresszus Párizsban.

1902 Nemzetközi Szabdkőműves Kongresszus volt Genfben. Megalakult a Szabadkőműves Kapcsolatok Nemzetközi Irodája.

1905 Boulogne-sur Marie-ben az I. Nemzetközi Eszperantó Világkongresszus alkalmából megalakult Karl Barthel kezdeményezésére és vezetésével az Eszperantó Szabadkőműves Szervezet

1905 Paul P. Harris, chicagói államügyész megalapította a Rotary Klubot azért, hogy bátorítsa a vállalatok alapjaként a szolgálat eszményét, hogy az üzleti életben és a szakmákban magas erkölcsi mércéket állítsanak fel. Egyben világszerte megteremtik az üzletemberek és szakemberek barátságát. Az elnevezés abból a szervezeti szokásból adódott, hogy évente váltják a tisztségviselőket: rotálják őket. A máig is világszerte virágzó klub egy-egy szakma legjelesebbjét veszi fel soraiba, és jótékonyságot gyakorol.

1907 Brüsszelben a Főtanácsosok Kongresszust tartottak.

1910 Brüsszelben Nemzetközi Szabadkőműves Kongresszus volt.

1911. szeptember 23. Rómában Nemzetközi Szabadkőműves Kongresszus volt.

1914 Anglia Nagypáholya megszakított minden kapcsolatot a Német és Osztrák Szabadkőművességgel.

1916–18 AZ „Eötvös" páholy kezdeményezésére, Fónagy Béla irányításával a magyar szabadkőművesek felépítik az oroszok által elpusztított felvidéki Mezőlaborc helyén „Kőművesfalvát".

1917. június 24. Anglia Nagypáholya megünnepelte az újkori szabadkőművesség megalapításának kétszázadik évfordulóját.

1918. január 4. New Yorkban az „Ehlers" páholy végleges működési engedélyt kapott.

1920 Egyetemes Szabadkőműves Liga (Allgemeinen Freumaurer Liga) alakult Fritz Ullmann elnökletével.

1921 Nemzetközi Szabadkőműves Társaság (Association Macconnique Internationale: AMI) alakult Svájcban.

1922 Megalakult a Rotary Klubok Nemzetközi Szövetsége. Azóta szokás, hogy alapot létesítettek diákok számára külföldi tanulmányaik, illetőleg munkájuk végzésének támogatására. Mintegy 150 országban vannak tagjai. A világszervezet központja az Amerikai Egyesült Államokban, Illionis állam Evanston városában van.

1924 Bóta Ernő Párizsban megalakította az Emberi Jogok Ligájának Magyar Tagozatát Károlyi Mihály elnökletével.

1924 Bécsben Páneurópai Unió alakult.

1926 Belgrádban AMI-kongresszus volt.

1928. március 15. A newyorki „Kossuth" és „Ehlers" páholy kezdeményezésére felavatták Kossuth Lajos szobrát New Yorkban.

1933. május AMI felhívása a világ minden szabadkőműveséhez a fasizmus elleni küzdelemre.

1936 Prágában nemzetközi szabadkőműves találkozó volt.

1937. június Megalakult Párizsban az Üldözött Szabadkőművesek Szövetsége.

1954 Nemzetközi Európai Szabadkőműves Szervezet jött létre.

1981 A Nemzetközi Európai Szabadkőműves Szervezet Strassburgban és Brüsszelben kibővült.

1998. január 29. Internet 9659. számú páholy alakult Manchesterben.

1998.december 12. Anglia Nagypáholya megünnepelte 275. éves fennállását.

A MAGYAR SZABADKŐMŰVESSÉG TÖRTÉNETÉNEK NÉHÁNY ÁLLOMÁSA

1749. július 30. Brassóban Seuleni Seuer G. Márton szenátor megalapítja „A Három Oszlophoz" nevű páholyt, valamint a „Négy Holdhoz" nevűt.

1760-as évek Megalakul Glinán, a Délvidéken a „Hadibarátsághoz" nevű katonai páholy, amelynek az élén gróf Draskovics János állt.

1759. október 27. Érsemlyénben megszületett Kazinczy Ferenc, a század legnagyobb magyar szabadkőművese.

1765 Nagyszebenben megalakult a „Szent András, a Tengeri Levélhez" nevű páholy Bauszern Simon Frigyes szenátor és adószedő vezetésével.

1475. október 22. Brezovicán a négy páholy egyesült gróf Draskovics János nagymesterségével.

1777 Brassóban Bauszern, majd gróf Bánffy György főmesterségével alakult káptalan. Ide fogadták be többek között Aranka Györgyöt is.

1784. április 24. Osztrák Országos Nagypáholy alakult Bécsben. Részei: Osztrák, Cseh, Magyar és Erdélyi Tartományi Páholy. Országos Nagymester: dróf Dietrichstein Károly udvari főlovászmester, helyettes: gróf Pálffy Károly magyar alkancellár, a magyar tartományi páholy nagymestere, első felügyelő: gróf Bánffy György erdélyi alkancellár, az erdélyi tartományi páholy nagymestere, második felügyelő: gróf Stampach J. Antal, főtörvényszéki alelnök, a cseh tartományi páholy nagymestere, főtitkár: Born Ignác, udvari tanácsos, főkincstárnok: Puthon János bankár, főszertartásmester: Loibl J. Márton, a magyar udvari kancellária számtanácsosa, főlevéltárnok: báró Linden Miksa, közigazgatási tanácsos.

1786 Eddig állt fenn a Magyarországi Tartományi Nagypáholy.

1786. február 9. „A nagyszívűséghez" címen Pesten alakult páholy. Ennek lett később tagja Laczkövics János is. Helyettes főmester volt.

1788 Kazinczy Ferenc, Bacsányi János s Baróti Szabó Dávid megindítja a „Kassai Magyar Múzeum" című folyóiratot csupa szabadkőműves szerzővel.

1790. október 3. gróf Széchenyi Ferenc, bécsi házában gróf Berényi, báró Orczy, báró Podmaniczky, báró Vay, gróf Eszterházy Károly, Vay József, Balogh Péter, Máriássy István, Kazinczy Ferenc, Horváth Ádám, Bárány és Nagyváthy János szabadkőművesek találkozása alkalmából Bessenyey György ismertette tervét a Magyar Tudományos Akadémia megalapításáról.

1791 A szabadkőműves Aranka György megalapította Marosvásárhelyen az Erdélyi Kéziratkiadó Társaságot.

1792 Pesti káptalan alakult.

1793 A szabadkőműves Aranka György megalapította Marosvásárhelyen az Erdélyi Magyar Nyelvmívelő Társaságot.

1794 Kármán József szerkesztésében megindult az „Uránia" irodalmi folyóirat.

1795 I. Ferenc császári rendelete betiltotta a szabadkőművesség működését az egész birodalom területére.

1795. május 20. A Vérmezőn kivégezték a magyar jakobinusok vezéreit: Hajnóczy Józsefet, Lacskovics Jánost, Martinovics Ignácot, Szentmarjay Ferencet, Sigray Jakabot, akik szabadkőművesek voltak.

1797 A szabadkőműves gróf Festetich György megalapítja Keszthelyen „Georgikon" néven az első magyar gazdasági iskolát.

1802 A szabadkőműves gróf Széchenyi Ferenc megalapítja 15 000 kötetből és 2000 kéziratból álló gyűjteményét a nemzetnek ajándékozva a nemzeti könyvtárat.

1814. május A szabadkőműves gróf Festetich György évente Keszthelyen megrendezi a „Helikon" irodalmi ünnepséget.

1816 A szabadkőműves gróf Teleki Sámuel Marosvásárhelyen megalapítja a 36 ezer kötetes kézikönyvtárat.

1817 Báró Brukenthal Sámuel Nagyszebenben tudományos múzeumot és könyvtárat alapított.

1848, május 28. A pesti szabadkőművesek engedélyt kértek a frankfurti eklektikus nagypáholytól a „Kossuth Lajos, a Dicső Fény Hajnalához" c. páholy alapítására.

1852. február 18. Kossuth Lajos felvétele a Cincinatti (Ohio) 133. számú Páholyba.

1861 Pesten megalakult az első magyar nyelvű páholy „Szent István" néven Lewis Lajos kezdeményezésére.

1868 A Monarchia területén egyedül Magyarországon engedélyezik a szabadkőművesség működését.

1868-1847 Az Athenaum Nyomda és Irodalmi Részvénytársaság működött. Ranschburg Viktor állt az élén 1820 után.

1870. január 30. Megalakult a Magyarországi Jánosredű Szimbolikus Nagypáholy Pulszky Ferenc nagymesterségével. (Ar) Egyesítette az „Egyesség a Hazában", a „Három Fehér Liliomhoz" (Temesvár), a „Szent István", a „Széchenyi" (Arad), a „Honszeretet" (Baja) páholyt.

1872 Megalakult a Magyrországi Nagy Oriens Joannovics György nagymesterségével. (A) Egyesítette a „Corvin", a „Humboldt", a „Hunyadi" (Temesvár) és más páholyokat.

1871. január 3. Temesvárott megjelent 16 oldal terjedelemben az Osztrák-Magyar Monarchia első szabadkőművesi lapja, az „Union". Szerkesztő és kiadó Strasser Albert főmester volt.

1871. október 15. Megjelent a „Szabadkőművesi Figyelő" Hollós László kiadásában.

1872 Megalakult a Népoktatási Kör Türr István elnökletével.

1873. február 2. Megjelent a „Kelet" című 16 oldalas lap. Előbb külön, majd együtt jelent meg a német nyelvű változata, a „Der Orient".

1874. március 1. Megjelent a magyar nyelvű „Világosság" című lap 12 oldal terjedelemben, Gelléri Mór felelős szerkesztésében.

1874. november Megjelent a „Galilei" c. lap a hasonnevű páholy kiadásában, felelős szerkesztő: dr. Sgalitzer Gyula.

1875 Megalakult a budapesti „Haladás" páholy kezdeményezésére a Szünideji Gyermektelep Egyesület.

1883 Megalakult a Lipótvárosi Kaszinó.

1885. szeptember 22. Megszületett Benedek Marcell.

1886. március 21. A Magyarországi Jánosredű Nagypáholy és a Magyarország Nagy Oriense egyesült Pulszky Ferenc nagymesterségével, Joannovics György helyettes nagymesterségével. Mindkét irányzatot követő páholyok megtartották saját szertartásaikat.

1886. március 21. A budapesti Skót Református Egyház védnöksége alatt működő Vörösmarty utca 49/51. számú iskolát a Magyarországi Szimbolikus Nagypáholy irányítása alá vette. Rau Gottlob, néhai nagymester húga Erzsébet volt az igazgatója.

1886. október 28. Rakovszky István nagymester.

1887 Kresz Géza kezdeményezésére a „Könyves Kálmán" páholy szervezésében a magyar szabadkőművesség megalapítja a Budapesti Önkéntes Mentő Egyesületet.

1889 Megalakult a Magyar Néprajzi Társaság.

1892 Charité Poliklinika és Kórház alakult Fő utca 76., majd Ó utca 26., később Csengery utca 68. sz. alatt.

1893. március 26. Ivánka Imre nagymester.

1893 Szabadkőműves kezdeményezésére megalakult a „Szeretet" Gyengeelméjűeket és Siketnémákat Gyámolító Országos Egyesület.

1893 Beke Manó és a „Könyves Kálmán" páholy kezdeményezésére megalakult a Szabad Líceum.

1896 Felavatták a Magyarországi Szimbolikus Nagypáholy palotáját a Podmaniczky utca 45. sz. alatt.

1897 Joannovics György nagymester.

1898. december 21. Megnyílt a Neuschlosz" páholy kezdeményezésére a magyar szabadkőművesek legnépszerűbb intézménye, a VI. Podmaniczky utca 45. sz. alatti szabadkőműves székház földszintjén a „Névtelen Jóttevők Kenyérosztó Boltja".

1900 Gratz Gusztáv, majd Jászi Oszkár főszerkesztésében megindult a „Huszadik Század".

1901 A „Minerva" páholy kezdeményezésére az Ingyen Kenyér Egylettel együtt működött ugyancsak a VI. Podmaniczky u. 45. számú szabadkőműves székház földszintjén a szabadkőművesség Ingyen Tej mozgalma.

1901 Szabadkőműves kezdeményezésre megalakult a Társadalomtudományi Társaság.

1902. december 24. Rothfeld Richárd javaslatára, a „Deák Ferenc" páholy kezdeményezésére felavatják a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonát. Ennek elnöke Morvai Izsó textil gyáros volt, a páholy tagja.

1902 ősze Budapesten és néhány vidéki nagyvárosban munkástanfolyamokat szervezett a Martinovics páholy.

1904 AZ „Erzsébet" páholy ,megalakította az Erzsébet Népakadémiát a VIII. Német utca 40-ben Dr. Lobmayer Géza vezetésével.

1905 Gróf Andrássy Gyula elnökletével megalakult a „Szabadgondolkodók Magyarországi Egyesülete".

1906 Megalakult a „Martinovics" páholy kezdeményezésére a Társadalomtudományok Szabad Iskolája.

1907. január 20. Megjelent a „hamvasztás" című lap dr. Wilhelm Frigyes felelős szerkesztésében, a „Pátria" páholy kezdeményezésére.

1908. január 30. Megjelent a „Dél" Bakonyi Miksa szerkesztésében.

1908 A „Madách" páholy kezdeményezésére megalakult a magyar szabadkőművesek létesítménye, az országos Anya-és Csecsemővédelmi egyesület.

1908 Megalakult a „Galilei" kör, a „Comenius" páholy vezetésével a magyar szabadkőművesség támogatta.

1910 Megalakult a „Eötvös József Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság" az „ötvös" páholy alapításában.

1910. március 30. Megjelent a „Világ" című napilap, dr. Bálint Lajos szerkesztésében, a magyar szabadkőművesség egyedülálló „alkotása".

1910. szeptember 15. Megjelent a „Progressio" című lap dr. Bálint Lajos szerkesztésében, az „Eötvös" páholy kiadásában.

1911. május Megjelent a „Szabadgondolat" című lap, az „Archimedes" páholy kezdeményezésére.

1911 Az Erzsébet Népakadémia VIII. Szentkirályi utca 7-be költözött. Ismeretterjesztő előadásokat, foglalkozásokat rendeztek, később könyvtárat is létesítettek.

1915. június 13. A szabadkőműves Bárczy István polgármester kezdeményezésére a szabadkőművesek létrehozták az Országos Stefánia Szövetséget az anyák és csecsemők védelmére.

1918 október 30. Őszirózsás forradalom.

1919 A szabadkőművesség működésének betiltása.

1920. május 18. 1550/1920 Res. Rendeletben a szabadkőművesség betiltása. A rendelet csak a magyar szabadkőműves szervezeteket oszlatta fel, ezért a külföldi páholyok magyarországi fiókjai tovább működhettek. A magyar szabadkőművesek részt vettek a külföldi páholyok összejövetelein. Így Pozsonyban, Kassán, Prágában, Pilsenben, Karlsbadban, Olmützben, Brünnben, Gablonzban, Bécsben.

1924 A Charité Poliklinika és Kórház rendelőintézetté alakult a Csengery utca 68-ban, 31 ágyas kórházat létesítettek az épületben.

1924 A pozsonyi „Lessing, a Három Gyűrűhöz" című páholy öt magyar tagját: Bakonyi Kálmán dr-t, Balassa József dr-t, Pfeiffer Ignácot, Bihari Mór dr-t, és Wilczek Gusztávot a bécsi Nagypáholy tiszteletbeli taggá választotta.

1925 Megalakult a Bartha Miklós Társaság.

1925 Bécsben „Labor" páholy alakult 40 taggal. Ebből 2 kivételével 1929-ben mind bécsi lakos volt.

1926 Megalakult Kárpáti Aurél vezetésével a Vajda János Társaság.

1926 Vámbéry Rusztem megindítja a „Századunk" című folyóiratot. Később szerkesztette dr. Benedek marcell, majd Varró István.

1926 dr. Supka Géza megindítja a „Literatura" című folyóiratot.

1927 Megalakult a Magyar Írónők Köre.

1934 Bécsben megalakult az In Labore Virtus" páholy. A bécsiek hetente egyszer, a magyarországiak havonta egyszer látogatták. A tagság zöme értelmiségi volt, méghozzá a legkiválóbbak Ágoston Pétertől, aki a főmesteri tisztséget is betöltötte, Karinthy frigyesen folytatva Zsolt Béláig. Nem hiányzott közülük a nagy vagyonnal rendelkező gyárosok sora, a banktulajdonosok, orvosok, jogászok, tanárok képviselői. Összesen mintegy négyszáz tagja volt a páholynak.

1936 A párizsi világkiállítás alkalmából megalakították a Dunai Népek Szabadkőműveseinek Szövetségét. (Kheil) Ettől kezdve Magyarországon csak „baráti körökként" működhettek páholyok. Ezeknek szervezete a régi páholyokra épült. A szabadkőművességet betiltó kormány hallgatólag tudomásul vette ezeknek a működését, sőt tudatában volt az összejöveteli helyeknek, Igazi véres üldözés nem folyt. Valószínű, hogy a nemzetközi véleménytől félt a hatóság.

1936. június 28. Megalakult már a budapesti „Haladás" páholy kezdeményezésére, a főmester, Laufer Sándor alapításában a „Szünedeji Gyemektelep" azért, hogy a szegény sorsú gyermekek számára ingyenes nyaralási lehetőséget biztosítsanak. A „Haladás" 40,

a „galilei" 3, a „Comenius" 4, az „Eötvös" páholy 4 tagja járult hozzá. A szervezetet dr. Kaunitz Lajos tanár vezette, elnökségi tag volt Bakonyi Kálmán, Balassa József, Fekete Ignác, Pfeiffer Ignác. Az üdülő Zebegényben volt. Itt tartották meg 120-125 vendég részvételével a Nagypáholy 50. évfordulós ünnepélyét a közgyűlésen. (LNZS) A besúgói jelentésekben szerepel az összejövetel, méghozzá dr. Balassa József, dr. Kaunitz Lajos, Plán Frigyes, dr. Székely Dezső nevének megjelölésével.

1945 A Magyarországi Szimbolikus Nagypáholy újjáéledése. Páholycsoportok létrehozása. Budapesti páholyok közül 16, a vidékiek közül 3 páholy létesült. Két teljesen új budapesti páholy is alakult: a „Balassa József" és a „Libertas" páholy.

1946 Dr. Supka Géza nagymester.

1949 A magyar szabadkőművesség fennállásának 100. Évfordulóját megünnepelték.

1950 Benedek Marcell nagymester.

1950 június 12. A Magyarországi Szimbolikus Nagypáholy működését betiltják.

1950 körül Bécsben megalakult a „Helikon" páholy.

1956 Párizsban megalakult a „Martinovics" páholy.

1959. december 6. Sao Paolóban (Brazília) megalakult a „Resurectio" páholy.

1959 június Gerő Andor főtitkár Torontóban (Kanada) létrehozta az „Unitas" páholyt.

1960 Buenos Airesben (Argentína) megalakult a „Kossuth" páholy.

1962 nyara Benedek Marcell átadta a nagymesteri tisztséget Takács Györgynek.

1962 Torontóban (Kanada) magyar szabadkőműves találkozó volt.

1966 Párizsban a „Martinovics" páholy magyar szabadkőműves találkozót rendezett.

1967 Montreal, Toronto. Magyar szabadkőműves találkozó.

1969 Sao Paolóban (Brazília) magyar szabadkőműves találkozó volt.

1969. május 30. Meghalt Benedek Marcell.

1989 Újjáalakult a Magyarországi Szimbolikus Nagypáholy.

1989 Újjáalakult Magyarország Nagy Oriense.

1991 nov. Megalakult Magyarországon a belga „Droit Humain" (Emberi Jog) védnöksége alatt az első „vegyes" páholy „Tolérance et Fraternité" (Türelem és Testvériség) néven.

1992 Megalakult Magyarországon az első női páholy „Napraforgó" néven.

1998 A „Galilei" páholy az internetre feladja a honlapját.

1999 A magyar szabadkőművesség 150. évfordulójának megünneplése.

Névmutató

Ádám Lajos, 106
Adler Károly, 27
Adler Oszkár, 63
Admeto Géza, 26, 30, 94
Adorján Dezső, 41
Ady Endre, 96, 97, 99
Ágai Béla, 44
Ágoston Manó, 120
Ágoston Péter, 21
Alexander Barnát, 39
Almásy László, 6
Andrássy Gyula, 7
Andrássy Katinka, 19
Antall József, 152
Apponyi Albert, 21
Aranka György, 6
Arany János, 127
Arató (Bauer) Frigyes, 63
Árja Sándor, 44
Atkári Ottó, 23, 49
Auer Pál, 22, 23, 27, 30, 65, 135, 140
Auer Róbert, 63, 65, 84, 85
B. Virágh Géza, 77
Babits Mihály, 118
Bach László, 144
Bach, Alexander, 6
Bakonyi Kálmán, 17, 18, 19, 20, 35, 36, 38, 65, 66, 121
Bakonyi Miksa, 24, 112
Bakonyi Pál, 43
Balassa Árpád, 156
Balassa József, 18, 19, 20, 22, 25, 26, 28, 30, 33, 50, 65, 89, 90, 93, 121
Balázs Pál, 87
Bálint Artúr, 105
Bálint Béla, 156
Bálint Benő, 114
Bálint Gyula, 71
Bálint Imre, 156
Bálint Lajos, 24, 26, 88
Bálint Zoltán, 63
Balló Mária Mátyás, 47
Balló Rudolf, 154
Bán Richárd, 155
Baněth Sándor, 103
Bánó Dezső, 114
Bánó Rezső, 114
Bányai Elemér, 99
Baracs Károly, 97
Bárány István, 39
Barbusse, Henry, 49, 99
Bárdos Arthur, 43
Bárdos Artúr, 23
Bárdos György, 29, 113, 114
Barna Károly, 85
Báróczy Sándor, 5
Barsi Ödön, 123, 124, 125
Bársony Dezső, 159
Basch Árpád, 112
Basch Imre, 97
Bauer Zoltán, 70
Bazsányi Béla, 161
Beck Jenő, 105
Beer Béla, 84
Beke Manó, 23, 30, 91, 92, 93
Belányi Károly, 24
Benda Jenő, 65
Benedek István, 152
Benedek Marcell, 10, 11, 12, 27, 28, 49, 50, 53, 58, 68, 70, 83, 89, 90, 99, 135, 141, 150, 151, 152, 154
Benedict Miksa, 118
Benedikt Márk, 85
Benes, Eduard, 102

Benjámin Olivér, 137
Beöthy Zsolt, 39
Berczelly Harry, 50
Beregi Ármin, 44
Beregi Oszkár, 23, 26, 45
Berényi Lajos, 122
Berényi Sándor, 25, 71
Beretvás Andor, 112
Béri (Breuer) Endre, 106
Bernáth Dezső, 23, 50
Bessenyey György, 5
Bethlen Gergely, 6
Bethlen György, 147
Bihari Mór, 19
Bing Gyula, 66
Birnbaum László, 63
Bíró Albert, 27, 71
Biró Ármin, 44
Bíró Lajos, 97, 98
Bíró Sándor, 96
Bittman István, 137, 150
Blauner Mór, 97, 98
Blum Ödön, 23, 92
Bodon Károly, 28, 87
Boernacky Szilárd, 156
Bognár Mihály, 58
Bókay Árpád, 33, 34
Bókay János, 96
Bókay Zoltán, 144, 160
Bokor Mihály, 158
Bolgár Mihály, 50
Boron Mihály, 113
Boros Mihály, 116
Boschán Artúr, 23, 31, 50
Bóta Ernő, 19
Bölöni György, 97
Breitner L. Zsigmond, 25, 50
Breuer Gusztáv, 25, 66
Breuer Mór, 78
Bródy Ernő, 23, 30, 66, 67
Bruckenthal Sámuel, 5
Brüll Dániel, 114, 143, 159
Buchinger Manó, 150
Bukovszky Viktor, 77
Büchler József, 137, 149, 150, 155
Cady, Daniel, 25
Clerk ???, 40
Cobden, Richard, 22
Cukor Mór, 146
Czetz János, 6
Czóbel Ernő, 97
Csajági Béla, 23, 50
Csáky Tivadar, 6
Csánki Nemes Aladár, 102
Csányi Ármin, 63
Csapó Lajos, 156
Csécsi Imre, 149
Cseh Sándor, 60
Cserhalmi Ágost, 85
Cserhalmi Árpád, 27
Cserny, 103
Csongor Győző, 160
Csornoki Viktor, 132, 135
Dallos Rezső, 118
Dalnoky Viktor, 28, 71
Dániel Károly, 150
Décsi Imre, 22, 25, 26, 71, 75, 121
Delej László, 50
Delén László, 23
Dembitz Ágost, 156
Dembitz Gyula, 31, 67, 142
Dénes Lajos, 22, 39
Dénes Viktor, 31
Dénes Vilmos, 39
Déry János, 142
Dési Géza, 43, 76
Deutsch Artúr, 27, 71
Deutsch Ernő, 18, 105
Deutsch Róza, 89
Develák Károly, 107

Diener Dénes József, 97, 102
Dirnfeld Adolf, 81
Dóczi Sámuel, 67
Doktor Zoltán, 63
Dorogi István, 26, 82
Dusnitz Albert, 72
Édes Endre, 77
Eichner Zsigmond, 63
Eirenheim Zsigmond, 26
Elszász Rezső, 23, 51, 58
Emőd Aladár, 86
Entz Béla, 22, 94
Entz Géza, 94
Eppinger Károly, 34, 35, 41
Erdély Zsigmond, 51, 58
Erdélyi Árpád, 87
Erdélyi Jenő, 144, 160
Erdélyi Sándor, 97
Erdős (Eibenschütz) Aladár, 116
Erdős Elemér, 142, 155
Erdős Lajos, 72
Erényi Nándor, 72
Fáber Oszkár, 97
Fábián Béla, 23, 30, 67, 70
Faragó Aladár, 47
Farkas Ignác, 27, 51
Farkas Vilmos, 45
Farkasházy (Fischer) Hugó, 72
Fáy Sándor, 25, 45
Fazekas Ármin, 39
Fazekas Sándor, 97, 102
Fehér M. Miksa, 92
Fejér Gyula ügyvéd, 63
Fekete Ignác, 18, 23, 67, 110
Fellner Frigyes, 22, 47
Fényes László, 102, 109
Fenyő Aladár, 27
Fenyő Emil, 23
Fenyő Emil Miksa, 67
Fenyvessy László, 42
Festetich György, 5
Fischel Zsigmond, 23
Fischer Adolf, 23, 51
Fischer Gyula, 106
Fischer János, 23
Fischer János Károly, 84
Fischer Mihály, 23
Fischl Simon, 51
Fleischl Pál, 22, 83
Fleissig Sándor, 78
Fodor Lajos, 67
Fodor Márk, 26, 27, 79
Fodor Mór, 27
Fónagy Béla, 71, 72, 142, 156
Forgács Ambrus, 51
Forgó István, 23, 41
Forró Pál, 114
Földes István, 158
Földes Lajos, 22, 72, 75
Földes Zoltán, 159
Földesi Gyula, 96
Francois Lajos, 85
Frenkl Gyula, 111
Freund Dezső, 159
Freund Vilmos, 27
Frey Ernő, 112, 113
Frey Kálmán, 67
Freyberger Béla, 23, 27, 51
Fried Ármin, 51
Fried Ödön, 97, 98
Friedmann Ignác, 31, 91
Friedrich István, 34, 39
Fritz Sándor, 157
Fuchs Arthur, 63
Fülei Szántó László, 135
Fürst Sándor, 94, 103, 110
G. Virág Géza, 78
Gaál Jenő, 23, 30, 75, 76
Gaár Vilmos, 75, 76
Gábor Albert, 27, 73

Gábor András, 131
Gábor Ignác, 118, 119
Gábor Zoltán, 141
Gál Hugó, 51
Gál Imre, 145
Gál István, 151
Gál Jenő, 75
Galgóci Hetées Antal, 63
Galgóci Hetées Mór, 52
Gara Sándor, 63
Garai György, 152
Garbai Sándor, 102
Gelenczei Emil, 144, 159
Gelléri Zoltán, 63, 156
Gerber Béla, 27, 68
Gerő Andor, 11, 24, 29, 91, 125, 136, 146, 150, 151, 152, 154, 161
Gerő Ármin, 142
Gerő Imre, 152
Gerő Ödön, 18, 115
Gerő Sándor, 51
Gluckstal Lajos, 75
Glückstahl Samu, 23, 58
Glücksthal Gyula, 76
Glücksthal Lajos, 76
Goda (Grünfeld) Géza, 108
Goitein Sándor, 25, 45
Gold Simon, 31, 91
Goldberger Lajos, 26, 68
Goldfinger Gábor, 116
Goldmark Sándor, 136, 146, 152
Goldschanti Miklós, 27
Goldscheider M. Miksa, 68
Gordon Ármin, 144, 160
Gosztonyi László, 114
Gottesmann Henrik, 73
Göllner Aladár, 158
Gömbös Gyula, 124
Gönczi Jenő, 97, 98
Görög Sándor, 63
Gratz Gusztáv, 23, 68
Greguss Dániel, 87
Grieger ???, 124
Gróf Sándor, 47
Groffits Dezső, 126, 128
Gross Károly, 95
Grosshaus Károly, 116
Grósz Jakab, 25
Groszmann Ármin, 51
Grünfeld Miksa, 84
Guthard Tódor, 27, 82
Guttmann Emil, 23, 84
Gyárfás Guttmann Gyula, 81
Gyöngyösi ???, 145
György Jenő, 68
György Oszkár, 50
Győző Andor, 89
Gyulai Pál, 99
Haász Emil, 52
Hacker Bertalan, 52
Hackl Lajos, 28, 79
Háder Lajos, 27
Hajdu Miklós, 27, 68
Hajnik Pál, 6
Hajnóczy József, 5
Halasi-Fischer Ödön, 23, 28, 30, 85, 91, 92, 93, 122, 123, 157
Halász Béla, 156
Halász Elemér, 52, 58
Halász Ernő, 109, 110
Halász Sándor, 89
Halmos Dezső, 111
Harris, Paul P., 22
Harsányi Jenő, 22, 73
Harsányi Mór, 63
Harsányi Zsolt, 26, 73
Hatvany Lajos, 18, 109, 118
Havas Miksa, 23, 27, 88
Haynau, Julius, 6
Haypál Benő, 33, 116

Héder Lajos, 58
Hedri Endre, 150
Hegedűs Loránt, 18
Hegedűs Nándor, 147, 150, 154
Heidelberg Márton, 111, 143, 158
Helén Ernő, 109
Heltai Jenő, 65
Hendrich Károly, 28, 87
Henik István, 63
Herczeg Zsigmond, 68
Hermann Béla, 92
Herzfeld Dezső, 73
Herzl (Herczel) Miksa, 106
Hesslein Ignác, 91
Hiermann Ferenc, 45
Hiermarik Ferenc, 27
Hirschl Hugó, 107
Hitler, Adolf, 104
Hochstein Mór, 28, 79
Hoffmann Béla, 52
Hofmann Gusztáv, 52
Hokkes József, 86
Holicser Fülöp, 73
Holló Jenő, 143
Hollós István, 115
Homolyai Rezső, 142, 150, 155
Horthy Miklós, 138, 147
Horti Elemér, 63
Horváth Boldizsár, 142, 150, 155
Horváth Kálmán, 73
Horváth Lipót, 22, 59
Horváth Mihály, 6
Horváth Sándor, 52
Hubert Emil, 23, 25
Huflesz Adolf, 63
Hugo, Victor, 119
Huszár Károly, 40
Ignotus Pál, 103
Imre József, 22, 47
Iritz Miksa, 23, 44
Jacobi Béla, 27
Jacobson, I. G., 137
Jakab László, 109
Jakobi Béla, 59
Jakubovits Jenő, 23, 82
Jámbor Lajos, 63
Janovics Pál, 109
Jászi Oszkár, 17, 49, 97, 107, 145
Jauernik Nándor, 28, 68
Jávor Pál, 124
Jemnitz Albrecht, 84
Joannovics György, 7
Jobbágyi György, 155
Józan Miklós, 26, 27, 30, 77
József Attila, 103
Juhász Gyula, 118
Juhász Mihály, 83
Just Emil, 52
Justus Dezső, 52
Kabakovics Géza, 149
Kabakovics József, 23, 47, 148
Kadosa Marcell, 112
Káldor Imre, 106
Káldy Gyula, 47
Kallós Bertalan, 97, 98, 143
Kálmán Henrik, 43
Kálmán József, 137, 150
Kálmán Mór, 64
Kammer Vilmos, 107
Kanizsai Dezső, 72, 92, 157
Kann Zsigmond, 52
Karinthy Frigyes, 21, 119
Kármán Béla, 143, 157
Károlyi Mihály, 17, 19, 40, 48, 95, 97, 101
Kárpáti Aurél, 155
Kartall Emil, 158
Kaszab Aladár, 114
Kaszap ?, 36
Kátai (Horner) Miklós, 150

Katona Béla, 47
Katona Lajos, 157
Katona Zoltán, 63
Kaunitz Lajos, 18, 25, 81, 82
Kauser Lipót, 93
Kazinczy Ferenc, 5, 6
Kégl János, 97, 98
Keil, Arthur H., 136, 137, 145, 146
Kelemen Géza, 160
Keleti Jenő, 30, 87
Kemény Gábor, 30, 42
Kemény János, 34, 35
Kéri Pál, 102, 108, 109, 110
Kernstock Károly, 109, 114
Kertész Árpád, 47, 48
Kirschner Oszkár, 52
Kisfaludy-Stróbl Zsigmond, 111
Kiss Arnold, 77
Kiss Géza, 87
Kiss József, 118
Kiss Miklós, 6
Klapka György, 6
Kliment ???, 102
Kóbor Noémi, 53
Kóbor Tamás, 26, 30, 53
Kohner Arthur, 73
Kollmann Dezső, 109, 110
Kollner Arthur, 71
Komor Marcell, 53, 58
Kondor Bernát, 95
Koppány Dávid, 64
Kossuth Lajos, 6, 21, 23
Kosztolányi Dezső, 91, 118, 119
Kotányi Rezső, 64
Kovács Ignác, 82
Kovács Miksa, 27, 53
Kovács Róbert, 18, 107
Kováts Jenő, 46
Kölcsey Ferenc, 6
Kőműves József, 150
Körmöczi Emil, 23, 68
Körmöczi Zoltán, 23, 86
Kőrösy Kornél, 26
Kövér Győző, 142
Közi Horváth József, 104
Krammer Jenő, 102, 111
Krammer Lipót, 108
Krasznai László, 131
Krasznay János, 144
Kriszháber Adolf, 24, 79
Kubinyi Andor, 68
Kunfi Zsigmond, 109
Kunos Ignác, 24, 28, 68
Kunváry Menyhért, 64
Kutasi (Kaufmann) Elemér, 98
Kuttner Miklós, 53
Laczkó Géza, 26, 79
Laczkovics János, 5
Ladányi Ármin, 109, 110, 150, 158
Lagerlőf, Zelma, 124
Lakatos László, 109, 110
Lampl Ignác, 76
Lánczy Jenő, 115
Lang, Ossian, 18
Lantos Lajos, 64
Lányi Henrik, 107
László Aladár, 150
László Ferenc, 151
László Frigyes, 81
László József, 64
László Mihály, 64, 156
László Mór, 64
Laufer József, 23, 41
Laufer Sándor, 19
Lázár Lipót, 27, 42
Lebovits Sámuel Simon, 102
Lédermann Mór, 27, 73, 85
Légrádi Tibor, 152
Lehel István, 53
Leicht Zsigmond, 64
Lengyel Aurél, 22, 69
Lengyel Lóránd, 64
Lengyel Menyhért, 98
Lengyel Miklós, 28, 53
Lenin, Vlagyimir Iljics, 86, 141
Lenkey Gyula, 143, 157
Leopold Elemér, 117
Lévay Zsigmond, 27, 59
Lewinsohn Dávid, 102
Lewinsohn, David, 62
Léwy Béla, 107, 108
Liber Ede, 23
Liber Endre, 22, 23, 27, 77
Listow, ???, 103
Liszt Hugó, 96
Lobmayer Géza, 22, 23, 24, 58, 59
Lóránt Jenő, 27, 42
Lorch Károly, 28
Lorch Károly Lajos, 40
Löbl Marcell, 53
Lukács Bernát, 109, 143, 154
Lukács Jenő, 31
Lukács József, 91
Lukács Lipót, 64
Lukács Ödön, 54, 58
Lustig ?, 127
Lyachovics László, 143, 159
MacDonald, Douglas???, 19
Madzsar József, 101, 107
Magyar Bertalan, 71, 74
Magyar Elek, 59
Magyar Lajos, 79
Magyar Simon, 162
Makai Endre, 93
Málnai Mihály, 64
Mandello Viktor, 98, 99
Mándy István, 69
Mann József, 54
Mann, Thomas, 119
Marberger Sándor, 115
Marberger Sándorné, 115
Márffy Ödön, 96
Márk Lajos, 54
Márkus Miksa, 69
Marschalkó Lia, 100
Martinovics Ignác, 5
Mayer Ernő, 76
Medgyesi Pál, 116, 160
Meer Arthur, 64
Meisl Gusztáv, 54
Mezei József, 64
Mezei Pál, 92
Mihályffy Dezső, 142
Mihályfi Ernő, 136, 145
Miklós Árpád, 112
Miklós László, 116
Millok Sándor, 137, 150
Mistéth Endre, 140
Molnár Jenő, 107, 108
Molnár Sándor, 155
Móricz Miklós, 125
Morvai Izsó, 18, 48, 54, 55, 58, 85
Morzsányi Hermann, 63
Möszmer József, 22, 27, 55
Murai Vilmos, 34, 38
Müller Pál, 26, 45
Nádai Pál, 112
Nagel Emil, 55
Nagy Andor, 59
Nagy Karola, 50
Nagybaconi Nagy Vilmos, 157
Naményi Ernő, 47
Nánay Béla, 160, 162
Némay Béla, 144
Nemes Emil, 97
Németh Antal, 112
Neuberger Aladár, 47
Neuhold Kornél, 59
Niamessny Mihály, 69
Nietsche, Friedrich, 100

Oppler Emil, 93
Oravetz Zsigmond, 157
Orova Ödön, 87
Orova Zsigmond, 143
Ortutay Gyula, 145
Osterreicher Samu, 64
Otto Polker, 145
Palatinus József, 22, 23, 24
Pályi Gábor, 93
Pap Ferenc, 96
Papp Dezső, 69
Parassin József, 93
Párkány Frigyes, 27, 75, 76
Párkány Sándor, 65
Pásztélyi Vilmos, 34, 39
Pásztor József, 25, 121
Pásztor Mihály, 60
Pásztor Miksa, 105
Patai József, 31, 91, 93
Paunz Sándor, 55
Pázmán Ferenc, 28, 87
Peidl István, 40
Perényi István, 117
Péter Jenő, 109, 110
Pető Ernő, 25, 28, 87
Pető Imre, 117
Peyer Károly, 132
Pfeiffer Ignác, 18, 19, 20, 25, 26, 30, 31, 45, 64, 65
Pikler J. Gyula, 30, 62, 63
Pikler J. Jenő, 26
Pintér Sándor, 64
Placsok Vilmos, 74
Plán Frigyes, 25, 81
Plátón, 135
Pólya Tibor, 109, 110
Popper István, 31, 48
Posta Lajos, 143, 158
Poszvék Gusztáv, 60
Preisach Izidor, 92
Preisich Hugó, 64
Puky Miklós, 6
Pulszky Ferenc, 6, 7
Rácz Jenő, 55
Rácz Miksa, 64
Radó Antal, 30, 93, 115
Radó Mór, 27, 43
Radvány (Rosenzweig) József, 74
Radvány Manó, 74
Rákosi Mátyás, 62, 101, 102, 103, 135
Rákosi Zoltán, 102
Rakovszky László, 157
Ransburg Viktor, 95
Ranschburg Pál, 26, 69
Ranschburg Viktor, 28
Ráskai Dezső, 105
Rassay Károly, 148
Ráth Kálmán, 64
Rau Erzsébet, 18
Rau Gottlob, 18, 81
Reiner Mihály, 23, 69
Reiner Miksa, 94
Reisinger Aurél, 64
Remenyik Zsigmond, 143, 158
Rényi Oszkár, 115
Reök Iván, 157
Res Jenő, 159
Rétai Imre János, 55
Révai József, 151
Rimaszombathy Géza, 29, 128, 129, 130, 131, 144
Ringer Lajos, 26, 94
Robicsek Béla, 18
Rockstein Samu, 45
Rolland, Romain, 49
Romain, Jules, 49
Rómer Flóris, 6
Róna Árpád, 83
Rónai Sándor, 62
Roóz Rezső, 74
Roseth Andor, 142, 155
Róth Miksa, 115
Rothfeld Richárd, 55
Róthy Károly, 28, 45
Rottersmann Leó, 106
Róz Jenő, 107, 108, 143
Rózsa Dezső, 28, 83
Rózsa Ignác, 45, 46
Rózsavölgyi Mórné, 39
Rubinyi Mózes, 92
Ruszkay Ödön, 121
Rusznyák Samu, 64
Ruzicska Ödön, 86
Sáfár László, 160
Sallai Imre, 94, 103, 110
Salusinszky Imre, 69
Schiffer Miksa, 74
Schillinger Zsigmond, 55
Schlanger Mór, 111
Schmerling, Anton, 6
Schmidt Richárd, 82
Schober Béla, 106
Schopenhauer, Arthur, 100
Schön Béla, 27
Schön Gyula, 27, 46
Schönberger Ármin, 40
Schöpflin Aladár, 96, 98, 99, 119
Schwarcz Gyula, 25, 55
Schwimmer József, 56
Sebestyén Károly, 27, 60
Sebő Béla, 55
Selinkó Gábor, 159
Sellő Miksa, 118, 119
Severlay Zoltán, 79
Sibelka Perleberg Artúr, 132, 140
Sidó Zoltán, 97, 98, 99
Sigray Jakab, 5
Siklós Armand, 55
Simon Gyula, 143
Simonyi Jenő, 155
Simonyi Lajos, 158
Simonyi Zsigmond, 26, 89
Soltész Adolf, 69
Somogyi Béla, 70
Sós Aladár, 155
Sramm Adolf,, 31
Staud Géza, 124
Stein Emil, 70
Steinberger Jakab, 55, 58
Steiner Marcell, 112
Steinherz Simon, 137
Stern Ábrahám, 31, 91
Stern Gusztáv, 64
Stern Sándor, 64
Supka Géza, 10, 22, 23, 26, 30, 48, 90, 126, 136, 144, 145, 148, 149, 150, 151, 154
Sümegi Vilmos, 80
Szabó Ernő, 64
Szabó Sándor, 128
Szabó Vilmos, 157
Szalay Mihály, 114
Szalay Tibor, 160
Szántó Jenő, 23, 24, 42, 43, 56, 76
Szántó Jenőné, 56
Szántói Kőrössy Kornél, 53
Szapáry Géza, 140
Szász Zoltán, 109, 110
Széchényi Ferenc, 5, 23
Szegő Béla, 31, 46
Szegő Elemér, 107, 108
Szegő Ferenc, 27, 43
Székács Antal, 30, 56, 58
Székely Béla, 50
Székely Dezső, 25, 82
Székely Ferenc, 43, 76, 113
Székely Géza, 56
Székely Imre, 98, 100
Székely István, 155

Székely Salamon, 106
Székelyi Soma, 56
Szél Jenő, 114
Szeleczky Piroska, 124
Szende Pál, 97
Szentirmay (Schmidt) Ferenc, 56
Szepes Béla, 46
Széphegyi Dezső, 40
Szigeti László, 83
Szikla Adolf, 28, 74
Sziklai Zsigmond, 64
Sziklay János, 90, 99, 113
Szili Jenő, 56
Szini Gyula, 97
Szittenberg Szigfried, 84
Szmetán László, 43
Szőke Sándor, 76
Szőllősy Etele, 27, 82
Szterényi József, 23, 70
Sztraka Antal, 102
Szurday Róbert, 22, 94
Szűcs Géza, 137, 150
Szűcs József, 142, 150, 155
Tabakovits Dusán, 30, 60
Takács György, 12
Takács István, 25, 42
Takács József, 161
Tárkány Jenő, 121
Taubner Vilmos, 56
Techert Gyula, 48
Techert Gyula, ifj., 48
Telcs Ede, 109, 110
Teleki László, 6
Teleki Sámuel, 5
Temesvári Rezső, 25, 70
Thein János, 56
Thierry Gyula, 60
Tibor Pál, 161
Tihanyi Dezső, 64
Tihanyi Nándor, 64
Tisza Béla, 78
Tisza István, 40, 108
Tolnai Jenő, 41, 142, 156
Tolnay László, 57
Totis Béla, 103, 104
Traubner Margit, 56
Treendle, Max, 148
Trockij, Lev Davidovics, 86
Tull Viktor, 57
Tunyogi Szűcs Géza, 83
Tuschák Imre, 142, 156
Tuszkay Ödön, 120
Türr István, 6, 46
Tüske Jenő, 85, 86
Újlaki Géza, 117
Urback Lajos, 117
Vágó József, 97, 98, 100, 104
Vajda Béla, 57, 58, 158
Vajda Ernő, 143, 157
Valentini Ágoston, 150
Valentiny Ágost, 137
Valér Leó, 57
Vályi Béla, 65
Vámbéry Gusztáv, 30
Vámbéry Melánie, 103
Vámbéry Rusztem, 42, 49, 62, 90, 91, 94, 97, 98, 100, 101, 102, 103, 104, 135, 136, 140
Vámos Gyula, 96
Vámos Henrik, 30, 42
Vámos Tivadar, 27
Váradi Géza, 81
Váradi József, 88
Varró István, 49, 97, 98, 100
Varsányi Emil, 64
Varsányi Géza, 25, 88, 157
Vázsonyi Vilmos, 61, 62
Végh Kálmán, 65
Végh Károly, 22, 70
Vekerdy Géza, 150, 158
Verebélyi Jenő, 80
Verebélyi Leon, 23
Vértes Emil, 85
Vései Ede, 22, 78
Vészi József, 113, 115
Vészy József, 43, 76
Vető Sándor, 75
Vetter Antal, 6
Vida Gyula, 144, 159
Vida Jenő, 22, 26
Vidacs Gyula, 27, 57
Vidor Emil, 65, 70
Vikár (Weisz) József, 57
Vikár Béla, 26, 90, 103, 119
Vikár Géza, 115
Világi Miklós, 152
Virágh Géza, 77
Virágh Gyula, 115
Vita Emil, 46
Wahl Gyula, 27, 74
Weber Salamon, 111, 143, 159
Weinberg István, 143
Weiser István, 80
Weisz Ármin, 57
Weisz Gyula, 57
Weisz Margit, 29
Weltzl Károly, 156
Weninger Antal, 159
Wermes Andor, 158
Wertheimer Manó, 159
Weyslovich József, 57
Widder Ármin, 76, 77
Widinger Salamon, 89
Wilczek Gusztáv, 19
Wildner Ödön, 28, 70
Wilhelm Károly, 46
Willersdorfer József, 23, 82
Winter Ernő, 75
Wirkmann József, 26, 57
Wollner Fülöp, 57
Zárai Samu, 118
Zetkin, Klara, 102
Zigány Zoltán, 97
Zinsenheim Zsigmond, 78, 80
Zipernowszky Károly, 27, 28, 80
Zoltán Béla, 58, 60
Zsolt Béla, 21, 91

SZTE Egyetemi Könyvtár SZEGED 6.
B 178384

8249

Iratok a magyarországi szabadkőművesség történetéhez 1918–1950

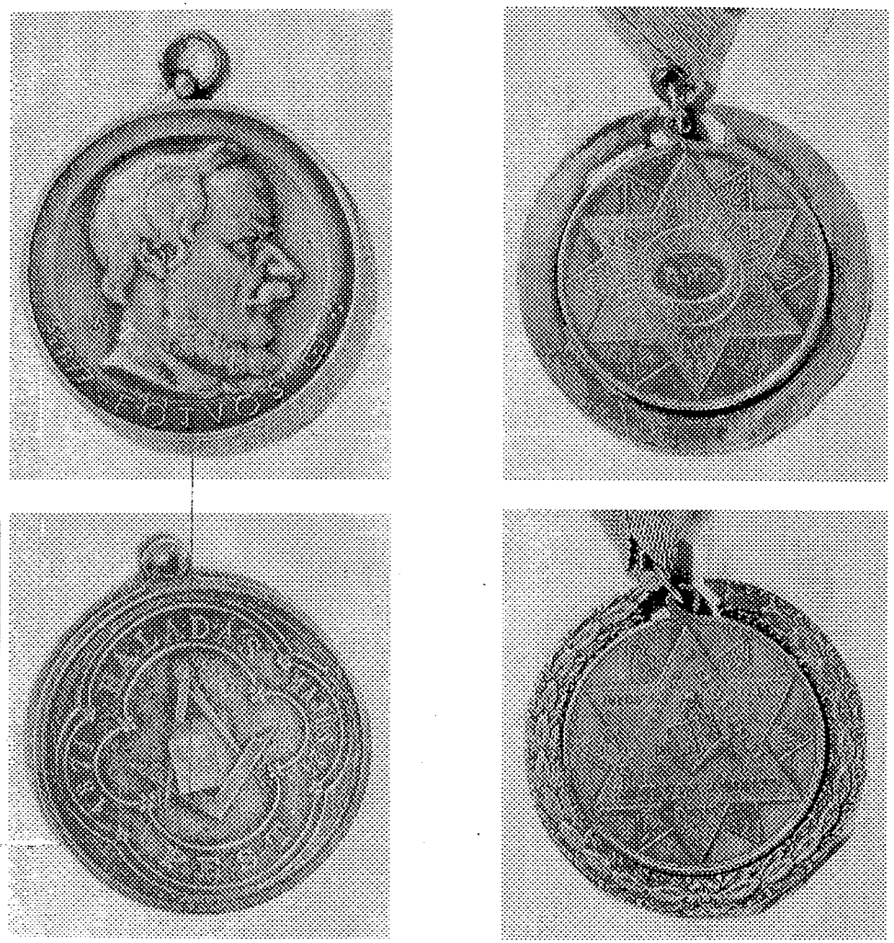

B 178384

Budapest, 2001